

PLA D'IGUALTAT ENTRE DONES I HOMES

DIAGNOSI DEL PLA D'IGUALTAT DE DONES I HOMES DE PALMA

Novembre de 2016

Ajuntament de Palma

Índex

1. Introducció.....	4
1.1. Presentació.....	4
1.2. Àmbits d'anàlisi.....	4
1.3. Metodologia.....	5
2. Aspectes claus de la diagnosi.....	7
3. Dades sociodemogràfiques.....	10
3.1. Estructura de població.....	10
3.2. Població estrangera.....	14
3.3. Dinàmica de la població.....	18
3.4. Composició de les llars.....	26
4. Compromís institucional.....	33
4.1. Comunicació i sensibilització en matèria d'igualtat i vers la diversitat sexual.....	33
4.2. Adequació dels procediments de subvencions, contractacions i col·laboracions al principi d'igualtat entre dones i homes.....	34
4.3. Ús no sexista del llenguatge (administratiu, oral, imatges i iconografies projectades).....	35
4.4. Capacitació del personal en igualtat de gènere i vers la diversitat sexual.....	37
4.5. Mecanismes de suport per a la incorporació de la perspectiva de gènere.....	37
5. Corresponsabilitat, usos dels temps i de l'espai.....	39
5.1. Diferències entre dones i homes en els usos dels temps i en les tasques de cura.....	39
5.2. Serveis de proximitat i suport per a les persones dependents.....	42
5.3. Experiències municipals d'organització social del temps a la vida quotidiana.....	43
5.4. Criteris que afavoreixin la conciliació de la vida laboral, familiar i personal en programes, actuacions i/o serveis de l'Ajuntament.....	44
5.5. Activitats de sensibilització en igualtat i usos dels temps realitzades des de l'Ajuntament.....	45
5.6. Pràctiques esportives diferenciades.....	45
5.7. Programació cultural i artística.....	50
5.8. Usos dels espais culturals i socials de l'Ajuntament.....	52
5.9. Mobilitat.....	54
5.10. Accessibilitat.....	55
5.11. Integració de la perspectiva de gènere en la planificació urbana.....	55
6. Lluita contra les violències masclistes.....	57
6.1. La violència de gènere: estadística judicial.....	57
6.2. Dades d'atenció al Servei Municipal d'Atenció Integral a la Violència de Gènere.....	62
6.3. Dades d'atenció a víctimes de violència de gènere de la Policia Local.....	66
6.4. Dades d'atenció a víctimes de violència de gènere en serveis d'acolliment.....	67
6.5. Persones usuàries d'altres serveis per a víctimes de violència de gènere.....	68
6.6. Activitats de formació i sensibilització realitzades des de l'Ajuntament.....	69
6.7. Altres accions per a pal·liar i millorar la situació de les víctimes de violència de gènere.....	70
6.8. Percepció de la població vers la violència de gènere i altres violències masclistes.....	70
6.9. Prostitució.....	72
6.10. Abusos sexuals a la infància.....	76
6.11. Agressions sexuals i seguretat ciutadana en espais públics.....	77
6.12. Mutilació genital femenina.....	78
6.13. Discriminacions per motiu d'orientació sexual i identitat de gènere.....	79
7. Apoderament de les dones.....	82
7.1. Participació política.....	82
7.2. Participació econòmica i social.....	83

8. Atenció a les desigualtats econòmiques i socials: vulnerabilitat i risc d'exclusió social	90
8.1. Formació	90
8.2. Ús de les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC).....	98
8.3. Integració en el mercat laboral	103
8.4. Desigualtats econòmiques	118
8.5. Atenció des dels serveis socials.....	122
8.6. Accés a l'habitatge.....	125
8.7. Mesures per a afavorir la millora dels col·lectius amb major risc d'exclusió social als serveis municipals	127
9. Salut	128
9.1. Estils de vida.....	128
9.2. Estat de salut	130
9.3. Dependència i discapacitat	132
9.4. Interrupcions voluntàries de l'embaràs	137
9.5. Activitats de promoció de la salut.....	141
Annexos.....	147
Annex 1: Taules i gràfics.....	147
Annex 2: Glossari	154
Annex 3: Recollida d'informació	158

1. Introducció

1.1. Presentació

Un pla d'igualtat és una eina estratègica que conté un conjunt ordenat de mesures amb la finalitat d'assolir la igualtat real entre dones i homes, eliminant estereotips, actituds o obstacles que dificulten el ple desenvolupament de les dones. La posada en marxa d'un pla d'igualtat es desenvolupa en diferents fases de feina.

La primera passa per a la definició d'un pla d'igualtat entre dones i homes és l'elaboració d'una diagnosi que ens permeti conèixer quin n'és el punt de partida; en aquest cas, la situació de dones i homes de Palma.

Els objectius principals de la realització de la diagnosi són:

- Visibilitzar les desigualtats de gènere existents a Palma en les àrees relacionades amb la vida quotidiana de dones i homes, i especialment en les que són competència de l'Ajuntament de Palma.
- Aportar informació significativa i útil per a la definició dels objectius i les accions per a incloure en el Pla d'igualtat entre dones i homes.
- Realitzar l'avaluació final del Pla d'Igualtat 2012 – 2014.

L'anàlisi es desenvolupa i estructura en diferents dimensions atenent diferents àmbits d'estudi, que s'interrelacionen.

Per a l'elaboració de la diagnosi s'han recollit les dades més significatives dels diferents àmbits d'estudi, per a poder tenir així una visió de la situació de dones i homes, i comprendre millor la seva realitat quotidiana, per a poder detectar i analitzar les desigualtats que puguin existir pel que fa a les dificultats específiques d'unes i altres per a poder accedir al control de les seves vides en tots els seus àmbits d'actuació (personal, laboral, familiar, social, polític...).

Així mateix, amb aquesta diagnosi també es realitza l'avaluació final del Pla d'Igualtat entre Dones i Homes 2012 – 2014, amb una anàlisi de situació després de finalitzar la fase d'implementació del pla, i complementa l'avaluació intermèdia realitzada l'any 2013.

1.2. Àmbits d'anàlisi

L'objectiu d'aquesta diagnosi és elaborar una descripció que doni compte de la situació dels homes i de les dones de la ciutat de Palma per a, posteriorment, definir i elaborar els continguts del Pla d'igualtat.

En aquesta diagnosi s'analitzen les desigualtats entre homes i dones en els diferents àmbits de la vida: a la feina, en l'educació, en els usos del temps, en la participació econòmica, política i social, etc. per a poder identificar els obstacles que impedeixen a les dones el seu ple desenvolupament.

La informació s'ha agrupat en diferents eixos temàtics, cadascun dels quals fa referència als diferents àmbits de la vida quotidiana de les persones.

- **Dades sociodemogràfiques:** s'hi presenten dades sobre l'estructura, les característiques i la dinàmica de la població, visibilitzant la situació i els trets bàsics de les dones. Aquestes informacions seran útils per a l'anàlisi de la situació social de les dones.
- **Compromís institucional:** el compromís s'hi analitza a través de la visibilització de la commemoració de dies com el 8 de Març o el 25 de Novembre, però també a través de la introducció de la perspectiva de gènere en el funcionament i els procediments interns de l'Ajuntament.
- **Coresponsabilitat, usos dels temps i de l'espai:** s'hi mostren, per una banda, les diferències en els usos dels temps entre dones i homes. Per l'altra, s'analitza la disponibilitat o no de serveis i mesures de conciliació, com també la persistència de la divisió sexual del treball, que condiciona la dedicació de les dones a determinades activitats.
- **Lluita contra les violències masclistes:** les violències masclistes poden prendre diferents formes. La violència de gènere n'és una, però no l'única. Per tant, en aquest apartat també s'inclouen aspectes com les agressions sexuals i sexistes, la cosificació i l'exclusió social de dones a través de la prostitució i el tràfic de dones amb fins d'explotació sexual, entre d'altres.
- **Apoderament de les dones:** s'hi analitza la participació i la representativitat de les dones en diferents àmbits: polític, econòmic i social. Tot i que les dones participen en els diferents espais, no sempre n'ocupen els de poder.
- **Atenció a les desigualtats econòmiques i socials; vulnerabilitat i risc d'exclusió social:** l'accés diferenciat a l'educació i la formació, i al mercat de treball, com també la possibilitat de satisfer necessitats vitals bàsiques són factors importants que contribueixen a generar desigualtats socials i econòmiques entre dones i homes.
- **Salut:** s'hi presenten dades relatives a estils de vida, estat de salut, interrupcions voluntàries de l'embaràs i activitats de promoció de la salut que es realitzen des de l'Ajuntament.

1.3. Metodologia

Aquesta diagnosi s'ha realitzat utilitzant una metodologia mixta, mitjançant l'ús de tècniques d'investigació d'abast quantitatiu (anàlisi de fonts d'informació secundàries) i qualitatiu (entrevistes individuals semiestructurades i grups).

La informació quantitativa correspon a:

- dades estadístiques de fonts d'informació oficial
- dades quantitatives d'altres administracions o entitats col·laboradores
- dades aportades per les àrees de l'Ajuntament de Palma
- estudis i investigacions sobre temàtiques concretes

La informació qualitativa correspon a:

- entrevistes individuals realitzades a representants d'entitats col·laboradores de l'Ajuntament
- grups focals sobre apoderament de les dones i violències masclistes en què han participat representants d'entitats del Consell de Dones

Hi ha temes en què l'obtenció de dades quantitatives és complex, perquè no hi ha dades disponibles o perquè la informació que aquestes aporten és parcial i no permet realitzar una anàlisi completa de la situació. L'ús de les entrevistes individuals és útil en aquests casos en què les dades quantitatives no permeten obtenir una visió real del tema que volem analitzar. A través de les entrevistes podem obtenir informació que ens permet tenir una millor comprensió de la qüestió tractada, de les seves causes, les conseqüències, etc.

La tècnica dels grups focals ens ha permès obtenir informació sobre vivències, percepcions i comportaments de la població quant als temes i les qüestions plantejats. L'intercanvi d'opinions entre les persones participants enriqueix les aportacions al grup, alhora que s'hi poden obtenir diferents visions d'una mateixa qüestió.

1.3.1. Dificultat metodològiques

En la recollida de dades i l'elaboració de la diagnosi ens hem trobat amb dificultats metodològiques, que en condicionen el resultat final.

Per una banda, en alguns casos les dades necessàries per a la realització de l'anàlisi no estan desagregades per sexe. Aquesta fet no permet que es pugui efectuar una anàlisi diferenciada entre dones i homes, i per tant determinar l'existència o no de desigualtats.

Per altra banda, en fer ús de fonts d'informació externes, ens trobam amb la dificultat per a obtenir dades desagregades a nivell de Palma, ja que no es troben disponibles. Per tant, en ocasions, únicament es pot aconseguir aquesta informació per a un àmbit territorial més gran, a nivell de Mallorca o de les Illes Balears. Això passa, tant en la recollida de dades estadístiques, com en la consulta d'estudis o investigacions sobre alguna temàtica concreta.

I, finalment, una altra qüestió és la temporalitat. S'ha intentat que les dades facin referència a l'any 2014 i 2015. Això no obstant, no ha estat sempre possible, sobretot quan es tracta d'informacions procedents de fons externes a l'Ajuntament. En ocasions, es produeix perquè són dades o estudis que no s'actualitzen amb una periodicitat anual, o bé perquè són informacions que avui no s'actualitzen.

En aquests casos, en el document s'incorporen les darreres dades actualitzades disponibles.

2. Aspectes claus de la diagnosi

DADES SOCIODEMOGRÀFIQUES

- Feminització de l'envelliment per la major esperança de vida de les dones
- Canvis en la maternitat. Continua la reducció del nombre de fills i filles, i s'incrementa l'edat en els cicles reproductius de les dones
- Augment del nombre de llars monoparentals, que bàsicament estan encapçalades per dones
- Augment, també, de les llars unipersonals, amb una especial incidència en les dones grans que viuen totes soles. La soledat residencial de persones majors és majoritàriament femenina: gairebé el 71% de persones de més de 65 anys que viuen soles són dones

COMPROMÍS INSTITUCIONAL

- La perspectiva de gènere, entesa com la incorporació de les preocupacions i les experiències, igual que la dels homes, no s'ha integrat en la planificació, l'organització o l'avaluació dels serveis municipals.
- La manca de disponibilitat de dades desagregades per sexe de serveis municipals, claus per a la vida quotidiana de les persones, no permet conèixer la participació real de les dones ni l'impacte diferencial de les polítiques municipals.
- S'han mantingut algunes de les mesures incorporades en matèria d'igualtat, més bé per inèrcia o per la voluntat del personal tècnic que no per un impuls decidit d'estendre la transversalització del gènere a tots els àmbits de les polítiques locals.
- La Unitat d'Igualtat s'ha centrat en la gestió dels serveis específics i en la posada en marxa d'accions positives, sense cap tipus de competència transversal.
- L'avaluació intermèdia del Pla d'igualtat ja n'havia detectar les dificultats i els retrocessos, però no s'hi han implementat mesures correctores.

CORRESPONSABILITAT, USOS DELS TEMPS I DE L'ESPAI

- Els canvis en la distribució de responsabilitats reproductives i de cura es produeixen molt lentament i, consegüentment, els temps que dediquen les dones a aquestes tasques i les responsabilitats són majors.
- Les pràctiques esportives mostren clares diferències de gènere; s'hi reproduïx de nou una marcada segregació també a l'esport, amb activitats esportives feminitzades, com la gimnàstica i/o les activitats amb música. En general, la presència de dones en esports d'equip és menor que la dels homes.
- Les dones mostren un major interès per a participar en activitats culturals. De fet, més del 80% dels usos dels casals de barri són ocupats per dones.

VIOLÈNCIES MASCLISTES

- Les Illes Balears són la comunitat autònoma amb una taxa de denúncies per violència gènere més elevada, i les taxes relatives al Partit Judicial de Palma són encara superiors a la mitjana de les Illes. Això no significa, necessàriament, que la incidència de la violència de gènere hi sigui major.
- S'estima que el nombre de dones víctimes de violència de gènere a Palma és major a les persones ateses als serveis municipals d'atenció a víctimes de violència de gènere. Per tant, hi hauria un nombre important de dones que no reben cap tipus d'atenció.
- Sis dones han estat assassinades a les Illes Balears en el transcurs de 2016. El 2015 va morir assassinada una dona.
- Destaca la feminització de la prostitució; a més, l'exercici de la prostitució constituïria l'única alternativa per a satisfer les seves necessitats primàries i secundàries.
- El desplaçament de la prostitució de carrer cap a espais tancats implica una major invisibilització i vulnerabilitat de les dones prostituïdes: major aïllament i control sobre aquestes, manca de llibertat en la selecció del client, en la pràctica sexual o en l'ús de protecció...
- Les escasses denúncies oculten el fenomen del tràfic de dones amb finalitat d'explotació sexual. Les entitats que treballen amb dones que exerceixen la prostitució indiquen que un gruix important de les dones ateses podrien ser dones tractades.
- Altres violències masclistes, com les agressions sexuals i les agressions sexistes, com també els delictes d'odi, es troben invisibilitzats, i per tant se'n desconeix la incidència real.

APODERAMENT DE LES DONES

- L'esfera política és la que mostra un major equilibri en la representativitat de dones i homes, resultat de mesures polítiques d'establiment de quotes. A la resta d'àmbits, els homes segueixen copsant els llocs de poder, especialment en el sector econòmic i professional.
- La socialització diferenciada de gènere i la divisió sexual del treball condiciona com participen les dones i en quins àmbits ho fan, reproduint la segregació horitzontal que tan marcadament afecta els itineraris formatius i el mercat de treball.

DESIGUALTATS SOCIALS I ECONÒMIQUES

- Les dones cada vegada accedeixen a nivells més elevats de formació i, en ocasions, els indicadors d'èxit educatiu són millors. Ara bé, la segregació horitzontal afecta tots els àmbits formatius o les famílies professionals.
- La igualtat en la formació no es trasllada al mercat de treball remunerat: la taxa d'activitat i d'ocupació masculina és superior i la taxa de contractació, amb xifres similars entre dones i homes, amaga desigualtats manifestes: contractacions de més curta durada; per tant, major inestabilitat i precarietat, i forta segregació horitzontal del mercat laboral.
- Les desigualtats econòmiques es manifesten en la bretxa salarial de gènere que, tot i que ha descendit durant la darrera dècada, continua essent important, més en les ocupacions de categoria inferior, i també en la percepció de pensions, amb una distribució desigual per sexe.
- La participació de les dones és lleugerament superior a la dels homes en les accions per a la millora de l'ocupabilitat, sobretot en la millora de les competències tecnològiques.

- Les dones són la majoria de les persones ateses als centres municipals de serveis socials i, conseqüència de la feminització de l'envelliment, de tots els serveis d'assistència domiciliària.
- Les mesures positives amb dones en risc d'exclusió social i les mesures preferencials són escasses i es concentren en pocs serveis municipals.

SALUT

- Tendència a igualar els indicadors relatius als estils de vida de dones i homes. Les diferències se situarien en els hàbits alimentaris i en l'activitat física.
- La dependència afecta en major grau les dones grans, vinculada a la major esperança de vida d'aquest col·lectiu.
- El perfil majoritari de les dones que han practicat una interrupció voluntària d'embaràs (IVE) és el d'una dona d'entre 30 i 34 anys. Destaca l'augment de la proporció de dones per a les quals no és la primera IVE (35% el 2014).
- La salut afectivosexual, els hàbits alimentaris i l'envelliment actiu són els tres àmbits temàtics en què es concentren els serveis municipals.

3. Dades sociodemogràfiques

3.1. Estructura de població

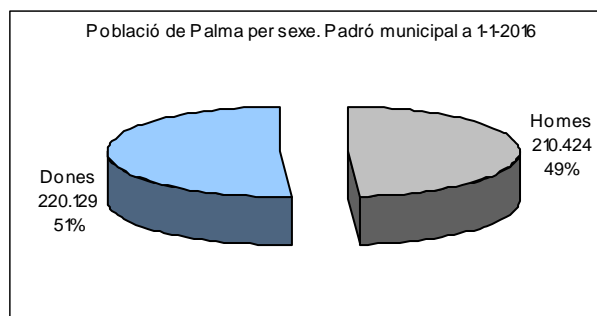
3.1.1. Distribució de la població per sexes

A 1 de gener de 2016,¹ resideixen al municipi de Palma 430.553 persones, de les quals 220.129 són dones (51%) i, 210.424, homes (49%).

Tot i el descens de població en els anys 2011 i 2012, en els darrers anys se n'ha tornat produir un augment, que es reflecteix en una lleugera variació positiva del 0,9% respecte de 2010, amb un lleu descens dels homes (-0,07%) i un augment de les dones (+1,9%).

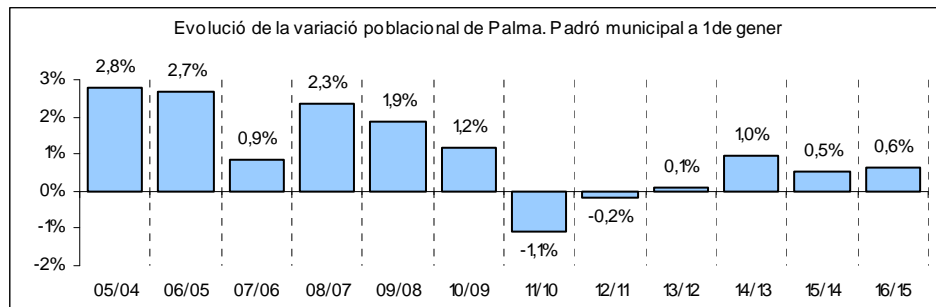
Evolució de la població de Palma per sexe. Padró municipal a 1 de gener			
	Total	Homes	Dones
2004	379.898	186.713	193.185
2005	390.393	191.766	198.627
2006	400.872	196.954	203.918
2007	404.335	198.978	205.357
2008	413.781	204.104	209.677
2009	421.585	208.229	213.356
2010	426.526	210.580	215.946
2011	421.900	207.737	214.163
2012	421.194	206.809	214.385
2013	421.708	206.754	214.954
2014	425.726	208.587	217.139
2015	427.923	209.391	218.532
2016	430.553	210.424	220.129

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Padró municipal de l'Ajuntament de Palma

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Padró municipal de l'Ajuntament de Palma

¹ Dades provisionals del Padró municipal de l'Ajuntament de Palma.

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Padró municipal de l'Ajuntament de Palma

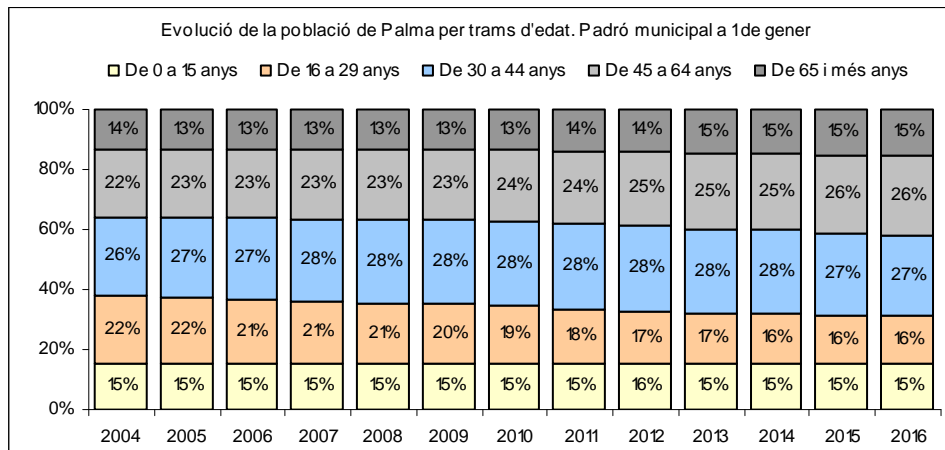
3.1.2. Distribució de població per grans grups d'edat: envelliment de la població

L'anàlisi evolutiva de la població segons la seva estructura per edats mostra com la de Palma **envelleix progressivament**, inscrivint-se dins la tendència demogràfica característica de les societats modernes.

- La població major de 65 anys ha continuat augmentant en els darrers anys. El 2006 hi havia un total de 53.124 persones majors de 65 anys i, el 2016, eren 66.046 persones. Això suposa un creixement del 24,3%. El pes relatiu de la població major també ha crescut, i actualment representa el 15,34% del total de la població.
- Es preveu que el pes de la població major, respecte del total de població, continuï augmentant perquè el grup de població de 45 a 64 anys també ha augmentat el seu pes sobre el total de població (del 23% de 2006 al 26% de 2016).

Evulció de la població de Palma per trams d'edat. Padró municipal a 1 de gener						
	Total	De 0 a 15 anys	De 16 a 29 anys	De 30 a 44 anys	De 45 a 64 anys	De 65 i més anys
2004	379.898	58.720	85.262	99.596	84.725	51.595
2005	390.393	59.738	85.494	104.745	88.269	52.147
2006	400.872	61.377	85.751	109.419	91.201	53.124
2007	404.335	61.112	84.187	112.080	93.439	53.517
2008	413.781	62.459	84.869	115.780	96.220	54.453
2009	421.585	63.998	84.240	118.911	98.766	55.670
2010	426.526	64.981	81.627	120.979	101.438	57.501
2011	421.900	64.710	76.420	119.700	102.595	58.475
2012	421.194	65.396	73.351	118.810	104.200	59.437
2013	421.708	65.345	70.473	118.469	106.174	61.247
2014	425.726	65.957	69.412	118.687	108.415	63.255
2015	427.923	66.052	68.553	117.629	110.851	64.838
2016	430.553	66.433	68.227	116.391	113.456	66.046

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Padró municipal de l'Ajuntament de Palma

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Padró municipal de l'Ajuntament de Palma

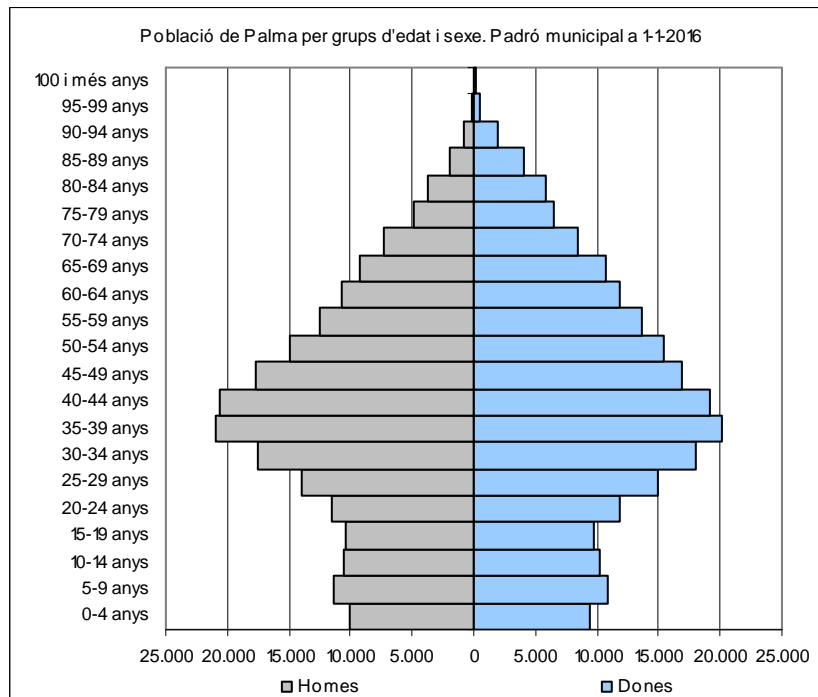
3.1.3. Distribució de població per grups d'edat i sexe: feminització de l'envelliment

L'envelliment poblacional presenta una important diferència de gènere: a mesura que s'eleva el tram d'edat analitzat, la proporció de dones és superior. La **feminització de la vellesa** s'atribueix a la major esperança de vida de les dones.

Per la seva banda, l'estructura de la piràmide de població mostra una base estreta, i una disposició àmplia en les edats centrals, indicador d'una població infantil inferior a la població adulta. La tendència actual de la piràmide és l'ampliació dels grups d'edats més elevades, arran de l'envelliment de la població, especialment en el cas de les dones, que presenten una major supervivència en edats més elevades.

Població de Palma per grups d'edat i sexe. Padró municipal a 1-1-2016			
	Total	Homes	Dones
Total	430.553	210.424	220.129
0-4 anys	19.360	10.002	9.358
5-9 anys	22.113	11.293	10.820
10-14 anys	20.867	10.621	10.246
15-19 anys	20.045	10.326	9.719
20-24 anys	23.474	11.561	11.913
25-29 anys	28.801	13.897	14.904
30-34 anys	35.528	17.529	17.999
35-39 anys	41.031	20.974	20.057
40-44 anys	39.832	20.616	19.216
45-49 anys	34.485	17.682	16.803
50-54 anys	30.269	14.882	15.387
55-59 anys	26.141	12.517	13.624
60-64 anys	22.561	10.669	11.892
65-69 anys	19.859	9.175	10.684
70-74 anys	15.724	7.237	8.487
75-79 anys	11.440	4.932	6.508
80-84 anys	9.548	3.680	5.868
85-89 anys	6.038	1.900	4.138
90-94 anys	2.628	756	1.872
95-99 anys	658	147	511
100 i més anys	151	28	123

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Padró municipal de l'Ajuntament de Palma

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Padró municipal de l'Ajuntament de Palma

3.1.4. Indicadors d'envelliment de la població per sexe

L'esperança de vida en néixer de les dones és superior a la dels homes. A les Illes Balears, el 2014, era de 85,34 anys en les dones i de 80,06 anys en els homes.

- De les 66.046 persones de 65 i més anys residents a Palma, el 57,82% són dones (38.191), percentatge que augmenta al 70,12% si ens referim a la població de 85 i més anys (de 9.475 persones, 6.644 són dones). Per tant, la relació homes-dones, entre la població major, és de 137,11 dones per cada 100 homes, i de 234,69 dones per cada 100 homes quan ens referim a les persones de 85 i més anys.

La **taxa d'envelliment** mesura la relació relativa a la població de 65 i més anys respecte del total de persones. Aquesta taxa mostra comportaments demogràfics diferenciats per sexe.

- El 13,2% de la població masculina té 65 o més anys, mentre que formen part d'aquest grup d'edat el 17,3% de dones.

La **taxa de sobreenvelliment** calcula la proporció de persones majors de 75 i més anys sobre el total de població. En el cas dels homes és del 5,4%, i del 8,6% en les dones.

- De la població masculina que té 65 i més anys, el 41,1% té 75 o més anys. En el cas de les dones aquest percentatge s'eleva al 49,8%.

La **taxa de dependència** relaciona la població menor de 16 anys i major de 64 anys amb la població entre 16 i 64 anys.²

- En el cas dels homes la taxa és del 41,6%, i del 47,2% en les dones.
- Les diferències entre dones i homes són superiors si ens referim únicament a la **taxa de dependència anciana**: 18,8% en els homes, i 25,5% en les dones.

² Relaciona la població econòmicament dependent amb la població en edat de formar part de la població activa.

Finalment, també hi ha diferències importants entre dones i homes en la **taxa de soledat anciana** (població de 65 i més anys que viu sola en relació amb la població total d'aquest grup d'edat).

- La taxa femenina és gairebé el doble que la masculina: 31,9% i 17,9%, respectivament.

Taxes de població a Palma per sexe. Padró municipal a 1 de gener									
	01/01/2015			01/01/2016			Var. 2016/2015		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Taxa infantil	15,4	16,2	14,7	15,4	16,2	14,7	0,0%	0,1%	-0,2%
Taxa de joventut	16,0	16,2	15,9	15,8	16,0	15,7	-1,1%	-1,0%	-1,1%
Taxa de dependència jove	23,1	22,8	23,3	22,9	22,7	23,1	-0,8%	-0,7%	-0,9%
Taxa de soledat dels joves	9,2	9,2	9,2	9,0	9,0	9,1	-2,2%	-3,1%	-1,4%
Taxa de dependència	44,1	41,2	46,9	44,4	41,6	47,2	0,9%	1,0%	0,7%
Taxa d'envelliment	15,2	13,0	17,2	15,3	13,2	17,3	1,2%	1,5%	1,0%
Taxa de sobreenvelliment	7,0	5,3	8,6	7,1	5,4	8,6	1,5%	3,0%	0,6%
Taxa de dependència anciana	21,8	18,4	25,2	22,2	18,8	25,5	1,5%	1,8%	1,2%
Taxa de soledat anciana	26,0	17,6	32,1	26,0	17,9	31,9	0,2%	1,6%	-0,4%

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Padró municipal de l'Ajuntament de Palma

Taxa infantil: població de 0 a 15 anys / població total, en percentatge

Taxa de joventut: població de 16 a 29 anys / població total, en percentatge

Taxa de dependència jove: població de 16 a 29 anys / població de 16 a 64 anys, en percentatge

Taxa de soledat dels joves: unitats de convivència unipersonals de població de 16 a 29 anys / població de 16 a 29 anys, en percentatge

Taxa d'envelliment: població de 65 i més anys / població total, en percentatge

Taxa de sobreenvelliment: població de 75 i més anys / població total, en percentatge

Taxa de dependència anciana: població de més de 64 anys / població de 16 a 64 anys, en percentatge

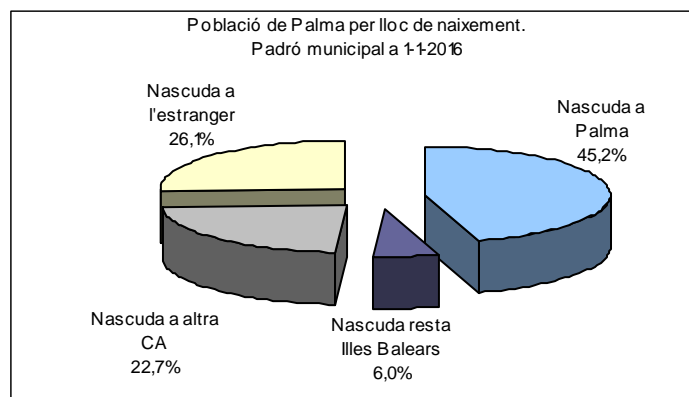
Taxa de dependència: població de menys de 16 anys i de més de 64 anys / població de 16 a 64 anys, en percentatge

Taxa de soledat anciana: població de 65 i més anys que viu en unitats unipersonals/ població de 65 i més anys

3.2. Població estrangera

L'arribada de població estrangera durant les darreres dècades és una constant generalitzada en el conjunt de l'Estat espanyol, i s'ha de contextualitzar en la forta atracció de població activa en un entorn de creixement econòmic. Això no obstant, els fluxos de població immigrant s'han vist modificats en els darrers anys en el context internacional de crisi econòmica, que també ha tingut incidència sobre l'estructura poblacional de la ciutat.

El resultat d'aquesta entrada migratòria continuada és un important pes de les persones d'origen estranger en el total de la població de Palma: 112.534 persones residents a Palma han nascut a l'estranger (26,1% de la població). Per sexes, hi ha un equilibri en els percentatges d'homes i de dones nascudes a l'estranger: 25,93% dels homes, i 26,34% de les dones.

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Padró municipal de l'Ajuntament de Palma

3.2.1. Distribució de la població estrangera per lloc de naixement i sexe

En el període comprès entre 2007 i 2016, la població de Palma va créixer el 6,5%. El 2011 i el 2012 es produeix un descens de població, en paral·lel al descens de persones residents a Palma i nascudes a l'estranger. A partir de l'any 2014 la població nascuda a l'estranger torna a incrementar-se, principalment per l'arribada de població nascuda a països de la Unió Europea (de 33.854 persones l'any 2012, es passa a 39.064 persones el 2016).

L'anàlisi de la població segons lloc de naixement, a 1 de gener de 2016, mostra que, de les 112.534 persones nascudes a l'estranger, el 65,3% ho havien fet en un país extracomunitari –hi destaquen especialment les persones procedents de països d'Amèrica Llatina (43%). Aquest perfil general és similar tant en dones com en homes:

- Les 57.975 dones nascudes a l'estranger representen el 26,34% del total de dones de Palma. D'aquestes, 20.604 són nascudes a països comunitaris (35,54%) i, 37.371, a països extracomunitaris (64,46%).
- En el cas dels homes se segueix una distribució similar: 54.559 homes han nascut a l'estranger (25,93% del total d'homes de Palma), dels quals 18.460 ho han fet a països de la Unió Europea (33,83%) i, 36.099, a països extracomunitaris (66,17%).

D'altra banda, si analitzam la proporció de dones i homes en el conjunt de les persones nascudes a l'estranger, s'hi observa un lleuger predomini de les dones (51,52%) sobre els homes (48,48%). Les diferències s'accentuen segons els continents i els països d'origen, fet que respon a comportaments migratoris distints en homes i dones, arran de factors socials i culturals diferenciats:

- La distribució d'homes i dones nascuts a països de la Unió Europea és equilibrada i respon a un escenari demogràfic similar al de la població espanyola.
- En canvi, és superior la presència femenina procedent de països de l'Europa no comunitària i d'Amèrica Llatina (59% i 55% de dones, respectivament), mentre que els homes predominen entre les persones que han nascut a països d'Àfrica (63%) i d'Àsia (56%).

Població de Palma segons lloc de naixement i sexe. Padró municipal a 1-1-2016			
	Total	Homes	Dones
Total	430.553	210.424	220.129
Nascuda a Espanya	318.019	155.865	162.154
Nascuda a Palma	194.396	97.154	97.242
Nascuda a la resta de les Illes Balears	25.819	11.471	14.348
Nascuda a una altra CA	97.804	47.240	50.564
Nascuda a l'estranger	112.534	54.559	57.975
Nascuda a la UE-28	39.064	18.460	20.604
Nascuda en un país extracomunitari	73.470	36.099	37.371
Resta d'Europa	3.910	1.584	2.326
Amèrica Llatina	48.418	21.920	26.498
Àsia	7.604	4.236	3.368
Àfrica	12.432	7.829	4.603
Altres	1.106	530	576

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Padró municipal de l'Ajuntament de Palma

3.2.2. Distribució de la població estrangera per nacionalitat i sexe

La població amb nacionalitat estrangera és inferior a la nascuda a països estrangers (el 19,6%, davant el 26,1% de la població), ja que part d'aquestes persones han obtingut la nacionalitat espanyola.

De la població amb nacionalitat estrangera, el 52,7% són de països de la Unió Europea, i el 47,3% són de països extracomunitaris:

- Les 42.032 dones amb nacionalitat estrangera es distribueixen de la següent manera: el 54% tenen nacionalitat d'algun país de la UE i, el 46%, de països extracomunitaris. Les principals nacionalitats són: alemanya (4.199), italiana (3.614), búlgara (3.535), romanesa (2.836), britànica (1.904), francesa (1.643), xinesa (1.533) i argentina (1.527).
- Per la seva banda, dels 42.511 homes amb nacionalitat estrangera, el 51,3% tenen nacionalitat d'algun país de la UE i, el 48,8%, de països extracomunitaris. Les principals nacionalitats dels homes són: italiana (4.511), alemanya (3.880), búlgara (3.362), romanesa (2.810), marroquina (1.905), britànica (1.867), xinesa (1.712) i argentina (1.583).

Població de Palma segons nacionalitat i sexe. Padró municipal a 1-1-2016			
	Total	Homes	Dones
Total	430.553	210.424	220.129
Espanyola	346.010	167.913	178.097
Estrangera	84.543	42.511	42.032
Unió Europea 28	44.524	21.799	22.725
Alemanya	8.079	3.880	4.199
Itàlia	8.125	4.511	3.614
França	2.867	1.224	1.643
Regne Unit	3.771	1.867	1.904
Romania	5.646	2.810	2.836
Bulgària	6.897	3.362	3.535
Extracomunitària	40.019	20.712	19.307
Resta d'Europa	3.104	1.209	1.895
Llatinoamericana	18.685	8.621	10.064
Bolívia	2.529	1.133	1.396
Colòmbia	2.720	1.317	1.403
Equador	2.460	1.302	1.158
Argentina	3.110	1.583	1.527
Asiàtica	6.903	3.949	2.954
Xina	3.245	1.712	1.533
Africana	10.575	6.576	3.999
Marroc	3.494	1.905	1.589
Nigèria	2.477	1.479	998
Senegal	1.829	1.395	434
Altres	752	357	395

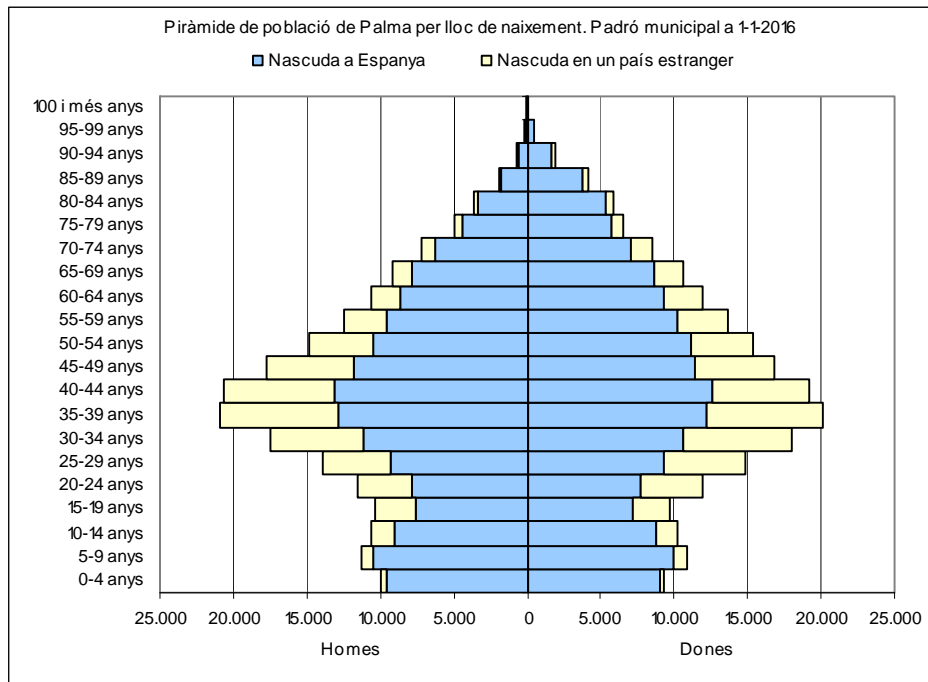
Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Padró municipal de l'Ajuntament de Palma

3.2.3. Distribució de la població nascuda a l'estranger per edat i sexe

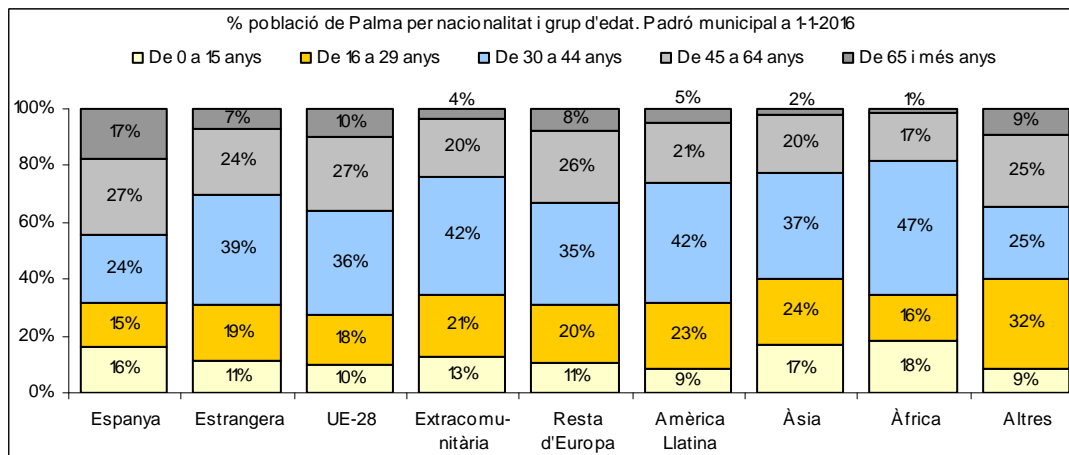
L'estructura de població del municipi s'ha vist modificada per l'arribada de població estrangera: més enllà de la seva contribució fonamental en el creixement poblacional total, la major joventut de les persones immigrades, especialment de les extracomunitàries, contribueix a frenar la tendència a l'envelliment progressiu de la població.

Tot i que hi ha diferències importants entre les taxes d'envelliment de la població espanyola (17,41%) i l'estrangera (6,86%), observam que, entre la població de nacionalitat estrangera, la taxa d'envelliment femenina també és superior a la masculina (7,86% davant 5,87%).

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Padró municipal de l'Ajuntament de Palma

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Padró municipal de l'Ajuntament de Palma

Població de Palma per nacionalitat, grups d'edat i sexe. Padró municipal a 1-1-2016							
		Total	De 0 a 15 anys	De 16 a 29 anys	De 30 a 44 anys	De 45 a 64 anys	De 65 i més anys
Total	Total	430.553	66.433	68.227	116.391	113.456	66.046
	Homes	210.424	34.016	33.684	59.119	55.750	27.855
	Dones	220.129	32.417	34.543	57.272	57.706	38.191
Espanya	Total	346.010	56.975	51.784	83.477	93.531	60.243
	Homes	167.913	29.169	26.120	42.059	45.207	25.358
	Dones	178.097	27.806	25.664	41.418	48.324	34.885
Estrangera	Total	84.543	9.458	16.443	32.914	19.925	5.803
	Homes	42.511	4.847	7.564	17.060	10.543	2.497
	Dones	42.032	4.611	8.879	15.854	9.382	3.306
UE-28	Total	44.524	4.328	7.884	16.180	11.811	4.321
	Homes	21.799	2.157	3.355	8.069	6.263	1.955
	Dones	22.725	2.171	4.529	8.111	5.548	2.366
Extracomunitària	Total	40.019	5.130	8.559	16.734	8.114	1.482
	Homes	20.712	2.690	4.209	8.991	4.280	542
	Dones	19.307	2.440	4.350	7.743	3.834	940
	Resta d'Europa	3.104	337	634	1.097	803	233
	Homes	1.209	169	256	375	322	87
	Dones	1.895	168	378	722	481	146
	Amèrica Llatina	18.685	1.628	4.339	7.880	3.975	863
	Homes	8.621	822	2.028	3.758	1.745	268
	Dones	10.064	806	2.311	4.122	2.230	595
	Àsia	6.903	1.155	1.632	2.576	1.381	159
	Homes	3.949	642	909	1.542	779	77
	Dones	2.954	513	723	1.034	602	82
	Àfrica	10.575	1.944	1.717	4.992	1.764	158
	Homes	6.576	1.024	930	3.216	1.329	77
	Dones	3.999	920	787	1.776	435	81
	Altres	752	66	237	189	191	69
	Homes	357	33	86	100	105	33
Dones	395	33	151	89	86	36	

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Padró municipal de l'Ajuntament de Palma

3.3. Dinàmica de la població

3.3.1. Moviment natural de la població

El 2014, el creixement vegetatiu de la població de Palma va ser de 932 persones. Això suposa una variació de -18,74% respecte de l'any 2005. Per sexes, des de 2005 a 2014, el creixement vegetatiu dels homes ha estat de l'1,55%, mentre que el de les dones ha tingut un descens del 58,65%. Aquesta diferència tan important en les dones es produeix, per una banda, per una reducció en els naixements de nines i, per l'altra, per un lleuger augment en les defuncions de dones.

Evolució del moviment natural de la població de Palma										
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Matrimonis	1.801	1.683	1.723	1.678	1.766	1.639	1.641	1.518	1.573	1.691
De diferent sexe	1.781	1.621	1.663	1.634	1.713	1.577	1.582	1.469	1.514	1.633
Del mateix sexe*	20	62	60	44	53	62	59	49	59	58
Nascuts vius	4.125	4.388	4.432	4.788	4.470	4.399	4.137	3.968	3.827	3.868
Nins	2.133	1.992	2.270	2.455	2.272	2.204	2.181	2.030	1.967	2.055
Nines	2.256	2.132	2.162	2.333	2.198	2.195	1.956	1.938	1.860	1.813
Defuncions	2.978	2.909	2.901	2.919	3.170	2.970	2.918	3.020	2.885	2.936
Homes	1.554	1.472	1.469	1.484	1.590	1.513	1.526	1.525	1.444	1.467
Dones	1.424	1.437	1.432	1.435	1.580	1.457	1.392	1.495	1.441	1.469
Menors d'1 any	16	18	19	22	17	18	16	16	16	12
Creixement vegetatiu	1.147	1.479	1.531	1.869	1.300	1.429	1.219	948	942	932
Homes	579	520	801	971	682	691	655	505	523	588
Dones	832	695	730	898	618	738	564	443	419	344

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de l'INE

(*) El 2005 les dades de matrimonis del mateix sexe corresponen als duits a terme a partir del 3 de juliol, data d'entrada en vigor de la Llei 13/2005

3.3.2. Naixements: pautes de fecunditat

Pel que fa als indicadors de natalitat, a les Illes Balears, durant les darreres dècades, s'ha produït un descens de la **taxa bruta de natalitat**, tot i que a les dades de 2004 s'observà un canvi en aquesta pauta. Així, el 2014, a les Illes Balears, només hi hagué 9,53 naixements per cada mil habitants.

La **taxa global de fecunditat** de les Illes Balears, el 2014, va ser de 37,99 naixements per cada mil dones que tenien entre 15 i 49 anys. Això suposa un descens respecte de l'any 2004, en què la taxa va ser de 43,83 naixements.

Alhora, també s'observa com durant les darreres dècades s'ha produït una dilació de la maternitat. S'ha elevat, de forma progressiva, **l'edat mitjana de maternitat**.

- El 2014 l'edat mitjana de la maternitat era de 31,50 anys, mentre que, el 1984, era de 28,07 anys.
- També s'ha elevat **l'edat mitjana de la mare en tenir el primer fill o filla** a les Illes Balears: el 2004 era de 28,64 anys i, el 2014, de 30,20 anys.

Així mateix, també, continua la progressiva **reducció del nombre de fills/filles per dona**. El 2004 la mitjana de fills/filles per dona a les Illes Balears era d'1,37 i, el 2014, havia descendit a 1,24. L'arribada de dones joves immigrants va contribuir, però, durant uns anys, a augmentar les xifres globals de naixements a Palma i, per tant, al rejuveniment de la població; a partir de 2009, el nombre total de naixements tornà a descendir.

Les variacions en les pautes de fecunditat es relacionen amb els canvis en la condició social de les dones: factors com l'allargament del període de formació o la incorporació al mercat de treball remunerat influeixen en els comportaments reproductius.

Pel que fa a la xifra total de naixements a Palma, durant la darrera dècada, ha descendit un 6,2%,³ i s'hi diferencien dues fases: de 2005 a 2008, es produeix un augment del 16% en els naixements i, a partir d'aquest any i fins 2014, el descens és del 19,2%.

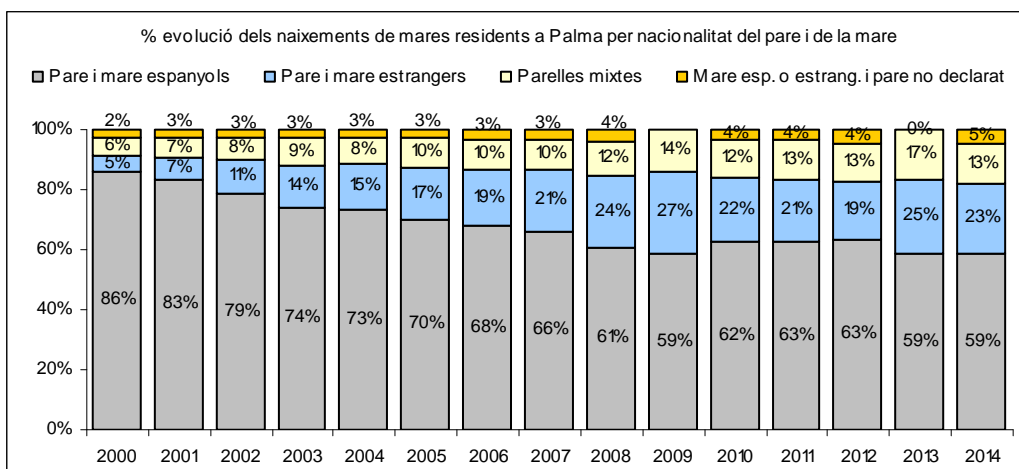
Quant a la nacionalitat del pare i la mare, el 2014 el 59% dels naixements de Palma va ser de pare i mare espanyols i, el 23%, de pare i mare estrangers. Això suposa un canvi respecte de l'any 2000, quan en el 86% dels naixements el pare i la mare eren espanyols.

En els anys 2004-2005 s'incrementa la xifra total de naixements, i també augmenten aquells en què almenys el pare o la mare són estrangers.

³ De 2005 a 2014.

Evolució dels naixements de mares residents a Palma per nacionalitat del pare i de la mare		
	2013	2014
Total	3.827	3.868
Els dos, nascuts a les Illes Balears	1.263	1.298
Els dos, nascuts en una altra CA	293	293
Els dos, nascuts a l'estranger	942	888
Mare nascuda a les Illes Balears i, pare, en una altra CA	391	359
Mare nascuda en una altra CA i, pare, a les Illes Balears	298	330
Mare nascuda a les Illes Balears i, pare, a l'estranger	187	153
Mare nascuda a l'estranger i, pare, a les Illes Balears	180	207
Mare nascuda en una altra CA i, pare, a l'estranger	89	72
Mare nascuda a l'estranger i, pare, en una altra CA	184	88
No classificable	0	180

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de l'IBESTAT

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de l'INE

Una altra tendència general en els darrers anys ha estat l'augment progressiu de la proporció de naixements en què la mare no és casada. A Palma, el 2004, el 35% dels naixements eren de mare no casada, percentatge que el 2014 augmenta fins el 48,5%.⁴

Les dades de naixements de la darrera dècada a Palma ens mostren com s'ha incrementat l'edat de les dones que tenen un fill o una filla.

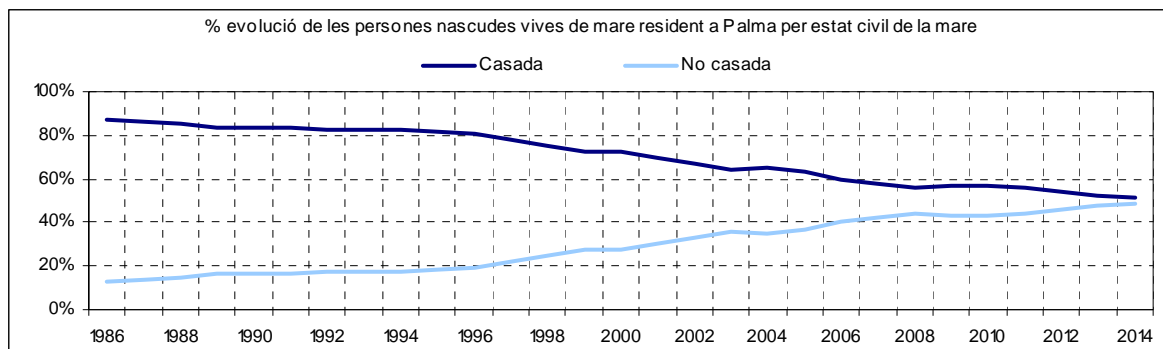
- El 2004, el 20% dels naixements eren de mares que tenien entre 35 i 44 anys. El 2014, en més d'un terç dels naixements, les mares formen part d'aquest grup d'edat (gairebé el 35%).

A banda de les pautes reproductives generals, també es produeix un descens de mares menors de 20 anys: si l'any 2004 es registraren a Palma 126 naixements, el 2014 n'hi va haver 99 (amb la qual cosa passaren de representar el 2,95% dels casos a ser el 2,56%).

⁴ La categoria "mare no casada" ens indica l'estat civil de la mare. Això no significa necessàriament que es tracti de dones soles. També poden ser dones que no estan formalment casades, però amb una relació de parella, amb o sense convivència amb l'altre progenitor.

Evolució dels naixements a Palma											
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Nascuts/udes vius/vives	4.269	4.125	4.388	4.432	4.788	4.470	4.399	4.137	3.968	3.827	3.869
Nascuts/udes de mare casada	2.779	2.612	2.607	2.567	2.663	2.531	2.518	2.312	2.132	1.986	1.991
Nascuts/udes de mare no casada	1.490	1.513	1.781	1.865	2.125	1.939	1.881	1.825	1.836	1.841	1.878
Mare de 10-19 anys	126	150	148	187	158	139	127	122	111	102	99
Mare de 20-24 anys	523	479	525	499	562	552	466	401	349	344	350
Mare de 25-29 anys	1.151	1.100	1.133	1.067	1.213	1.011	941	854	766	783	746
Mare de 30-34 anys	1.620	1.515	1.604	1.603	1.727	1.568	1.614	1.531	1.432	1.286	1.306
Mare de 35-39 anys	715	761	809	889	959	1.001	1.019	997	1.034	1.043	1.068
Mare de 40-44 anys	125	115	158	179	161	189	219	218	252	256	277
Mare de 45 i més anys	9	5	11	8	8	10	13	14	24	13	23

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de l'IBESTAT

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de l'INE

3.3.3. Defuncions

Cada vegada les persones viuen més anys i, per tant, la major part de les defuncions es produeix en edats elevades.

- El 2014, el 75,4% de les defuncions de persones residents a Palma es produeix en persones de 70 o més anys.
- Més d'un terç de les defuncions de 2014 es produeixen en la franja d'edat de 80 a 89 anys, i gairebé el 21% tenia entre 90 i 99 anys.

De les 2.936 defuncions que es produïren el 2014 a Palma, 1.467 varen ser d'homes i, 1.469, de dones, presentant una distribució diferenciada segons els grups d'edat, i segons la causa de la mort:

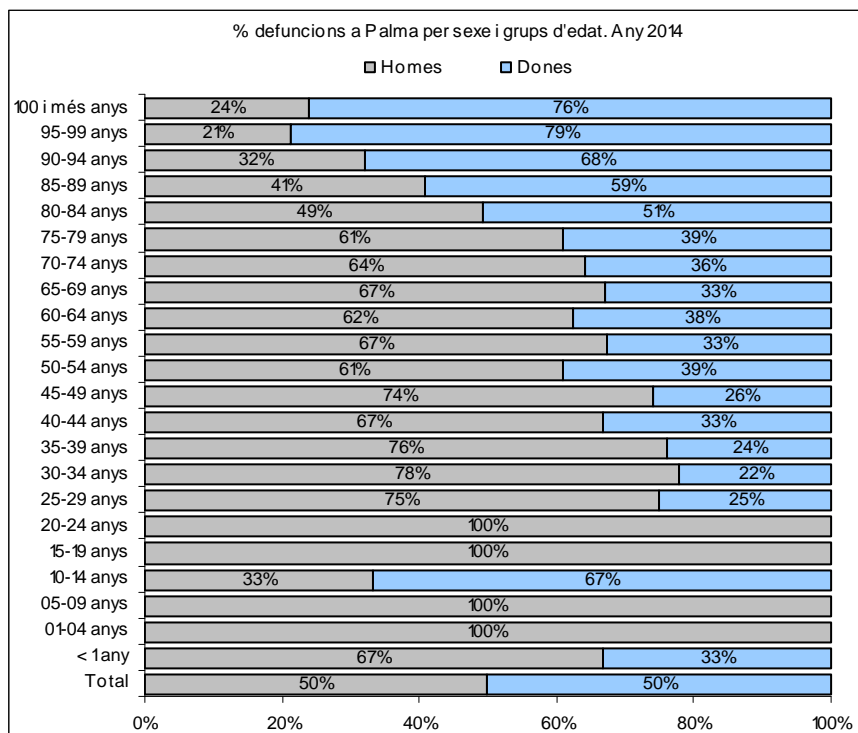
- **A les edats més joves, hi ha una major proporció de defuncions d'homes**, fet que s'atribueix, en part, a la major exposició masculina a factors de risc com els accidents, caigudes, etc.,⁵ que esdevenen defuncions per causes externes.
- **Les dones moren a edats més elevades**: Un 70% de les dones que va morir a Palma el 2014 tenia 80 o més anys (un 30% tenia 90 o més anys). En el cas dels homes, només en el 45% dels casos tenien 80 o més anys (i un 12% en tenia 90 o més).

Per tant, a partir de 80 anys la mortalitat femenina és superior a la masculina, fet que es pot explicar per una major probabilitat de les dones d'arribar a edats més elevades. Aquest factor també provoca que hi hagi més defuncions entre dones viudes (62,5% de les dones) i que, en canvi, hi hagi més defuncions entre homes casats (55,3% dels homes).

⁵ INE (2013). *Mujeres y hombres en España*. Madrid: INE.

Defuncions de persones residents a Palma per sexe i grups d'edat. Any 2014			
	Total	Homes	Dones
Total	2.936	1.467	1.469
< 1 any	12	8	4
01-04 anys	2	2	0
05-09 anys	1	1	0
10-14 anys	3	1	2
15-19 anys	2	2	0
20-24 anys	4	4	0
25-29 anys	8	6	2
30-34 anys	18	14	4
35-39 anys	21	16	5
40-44 anys	33	22	11
45-49 anys	54	40	14
50-54 anys	87	53	34
55-59 anys	113	76	37
60-64 anys	157	98	59
65-69 anys	207	139	68
70-74 anys	237	152	85
75-79 anys	290	177	113
80-84 anys	498	246	252
85-89 anys	550	224	326
90-94 anys	463	148	315
95-99 anys	151	32	119
100 i més anys	25	6	19

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de l'IBESTAT

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de l'INE

Les principals causes de mort, tant en dones com en homes (60-70% de les defuncions, respectivament) estan relacionades amb malalties del sistema circulatori, el sistema respiratori o tumors. El que canvia és l'ordre d'incidència per a homes i dones.

- Els tumors són la primera causa de mort dels homes (32,1%), mentre que les malalties del sistema circulatori són la primera causa de mort de les dones (31,9%).
- La mortalitat per causes externes té una major incidència en els homes que en les dones. Aquestes es poden referir a tot tipus d'accidents (trànsit, exposició o contacte amb altres elements, caigudes, etc.), agressions o autolesions intencionades.

Defuncions de persones residents a Palma per sexe i causa de la mort. Any 2014			
	Total	Homes	Dones
Total	2.936	1.467	1.469
I. Malalties infeccioses i parasitàries	57	27	30
II. Tumors	810	471	339
III. Mal. de sang i d'òrgans; hematopoètiques, i certs trastorns que afecten mecanismes d'immunitat	21	8	13
IV. Malalties endocrines, nutricionals i metabòliques	102	46	56
V. Trastorns mentals i del comportament	145	40	105
VI-VIII. Malalties del sistema nerviós i dels òrgans dels sentits	183	78	105
IX. Malalties del sistema circulatori	840	371	469
X. Malalties del sistema respiratori	315	185	130
XI. Malalties del sistema digestiu	137	73	64
XII. Malalties de la pell i del teixit subcutani	10	2	8
XIII. Malalties del sistema osteomuscular i del teixit conjuntiu	37	15	22
XIV. Malalties del sistema genitourinari	110	46	64
XV. Embaràs, part i puerperi	0	0	0
XVI. Afeccions originades en el període perinatal	8	6	2
XVII. Malformacions congènites, deformitats i anomalies cromosòmiques	8	6	2
XVIII. Síntomes, signes i troballes anormals clíniques i de laboratori, no classificats en una altra part	36	12	24
XX. Causes externes de mortalitat	117	81	36

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de l'IBESTAT

3.3.4. Matrimonis i divorcis

Amb el pas dels anys les pautes de nupcialitat també s'han anat modificant. Aquests canvis també incideixen en la composició de les llars, i es troben relacionats amb diferents factors socials, econòmics i culturals.

- Al llarg de les darreres dècades, a les Illes Balears, **la taxa bruta de nupcialitat** ha mantingut una progressió descendent; el 2014 ha quedat en 3,77 matrimonis per cada 1.000 habitants.
- Paral·lelament, l'edat en què es contreu matrimoni ha anat augmentant. Des de 1984 a 2014, a les Illes Balears, l'edat mitjana ha augmentat en 10 anys: dels 28,89 als 38,86 anys, en el cas dels homes, i dels 25,78 als 35,45 anys, en cas de les dones.
- En aquest període també augmenta l'edat mitjana en què es contreu matrimoni per primera vegada, que passa dels 25,94 als 34,05 anys.

En el cas de Palma, des de l'any 2005 fins el 2012, es produeix un lleuger descens en el nombre de matrimonis. A partir de 2013 les xifres tornen a augmentar.

Evolució dels matrimonis a Palma per sexe										
	2005*	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Total	1.801	1.683	1.723	1.678	1.686	1.639	1.641	1.518	1.573	1.691
Diferent sexe	1.781	1.621	1.663	1.634	1.633	1.577	1.582	1.469	1.514	1.633
Mateix sexe	20	62	60	44	53	62	59	49	59	58
Homes	19	44	41	29	38	40	41	26	33	29
Dones	1	18	19	15	15	22	18	23	26	29

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de l'INE

(*) A partir del 3 de juliol, data d'entrada en vigor de la Llei 13/2005, d'1 de juliol

Pel que fa als matrimonis entre persones del mateix sexe,⁶ se'n manté més o menys constant la xifra anual (entre 50 i 60). Tot i que en els primers anys la majoria que feien ús d'aquest dret eren homes, des del 2012 hi ha un equilibri entre els matrimonis del mateix sexe d'homes i dones (50% i 50%, el 2014).

Pel que fa a la forma de celebració del matrimoni, també s'han produït canvis. El 1986, 7 de cada 10 matrimonis eren catòlics, mentre que l'any 2014 només en el 21% dels casos es va triar aquesta modalitat de celebració (340 matrimonis), i el 79% varen ser matrimonis civils o a través d'altres ritus.

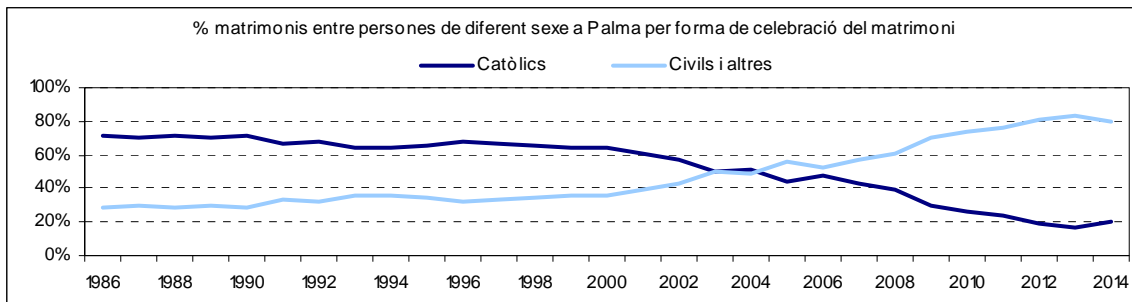
Hi ha diferents causes que permetrien explicar aquest canvi progressiu de tendència. Per una banda, la progressiva secularització de la societat, com també una major diversitat religiosa. Per altra banda, hi ha els efectes dels divorcis i les segones núpcies: una persona divorciada que en el seu moment es casà amb el ritual religiós catòlic, en cas de tornar a contreure matrimoni no l'hi pot tornar a fer.

Evolució dels matrimonis entre persones de diferent sexe a Palma per forma de celebració del matrimoni			
	Total	Catòlics	Civils i altres
1986	1.970	1.410	560
1987	1.966	1.389	577
1988	2.073	1.483	590
1989	2.137	1.501	636
1990	1.984	1.426	558
1991	1.896	1.254	642
1992	1.913	1.306	607
1993	1.761	1.142	619
1994	1.848	1.192	656
1995	1.768	1.159	609
1996	1.878	1.284	594
1997	1.845	1.224	621
1998	1.979	1.304	675
1999	2.013	1.303	710
2000	1.944	1.256	688
2001	1.873	1.142	731
2002	1.985	1.143	842
2003	2.009	1.004	1.005
2004	1.859	949	910
2005	1.780	783	997
2006	1.620	764	856
2007	1.663	706	957
2008	1.634	639	995
2009	1.713	503	1.210
2010	1.577	422	1.155
2011	1.582	380	1.202
2012	1.469	287	1.182
2013	1.514	261	1.253
2014	1.633	340	1.293

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de l'IBESTAT

⁶ L'any 2005 entrà en vigor la reforma del Codi civil, que permet matrimonis entre persones del mateix sexe (Llei 13/2005).

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de l'IBESTAT

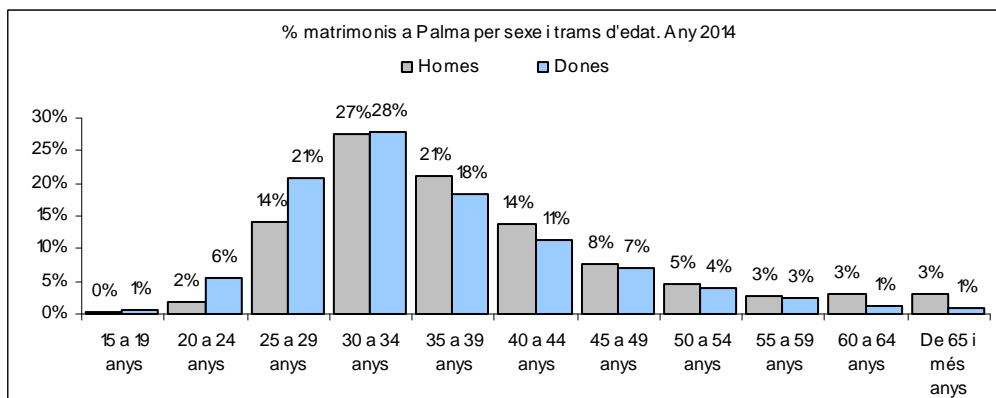
L'endarreriment de l'edat mitjana del matrimoni en uns 10 anys, es pot explicar per factors com l'allargament del període de formació, les dificultats d'emancipació dels joves, els períodes de convivència en parella previs a la formalització, com també les edats més elevades de les persones que contreuen matrimoni després d'un divorci.

L'any 1988, a Palma, la majoria de persones que contreuen matrimonis tenien entre 20 i 29 anys. El 2014 el tram d'edat majoritari es desplaça fins als 30-34 anys, franja d'edat en què el 27% d'homes i el 28% de dones contreuen matrimoni.

Tot i que es produeix un increment global en l'edat mitjana de nupcialitat, les dones continuen casant-se en edats més primerenques que els homes: l'edat mitjana en què es casen les dones se situa en 35,41 anys, mentre que la dels homes es troba en els 38,22 anys.

Matrimonis a Palma entre persones de diferent sexe per edat dels cònjuges i sexe. Any 2014		
	Homes	Dones
Total	1.633	1.633
15 a 19 anys	5	10
20 a 24 anys	31	92
25 a 29 anys	231	338
30 a 34 anys	449	456
35 a 39 anys	347	299
40 a 44 anys	224	184
45 a 49 anys	125	113
50 a 54 anys	75	65
55 a 59 anys	45	42
60 a 64 anys	51	19
De 65 i més anys	50	15
Edat mitjana	38,22	35,41

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de l'IBESTAT

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de l'IBESTAT

Quant a les separacions, divorcis i nul·litats matrimonials, el 2015, al Partit Judicial de Palma, se'n varen registrar 1.822, i gairebé la totalitat eren demandes de divorci. Cal esmentar que, paral·lelament a l'evolució descendent del nombre de matrimonis, des de l'any 2007 també es produeix un lleuger descens del nombre de divorcis i separacions, indicadors de la major mobilitat i alternança entre els diferents models convivencials.

L'any 2015 es tramitaren 1.748 divorcis. Això suposa un descens del 31% respecte de la dada de 2006. El 68% dels divorcis de 2015 foren consensuats entre la parella, percentatge similar a anys anteriors.

El 2005 descendeix significativament el nombre de separacions i augmenten les demandes de divorci, tendència, que es confirmà el 2006. Aquesta variació es produeix per un canvi legislatiu en la matèria, que permet la sol·licitud del divorci sense que sigui necessària, prèviament, la separació de fet o judicial.

Evolució dels afers ingressats al Partit Judicial de Palma sobre nul·litats, divorcis i separacions												
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Total	2.439	2.640	2.752	2.237	2.049	1.982	1.967	1.918	1.967	..	1.964	1.822
Nul·litats matrimonials	5	2	6	1	2	9	2	3	1	..	0	1
Divorcis	1.070	1.826	2.561	2.101	1.915	1.843	1.855	1.837	1.868	..	1.870	1.748
Divorcis consensuats	709	1.252	1.763	1.483	1.368	1.231	1.238	1.180	1.242	..	1.227	1.195
Divorcis no consensuats	361	574	798	618	547	612	617	657	626	..	643	553
Separacions	1.364	812	185	135	132	130	110	78	98	..	94	73
Separació consensuada	1.012	608	148	99	98	105	75	65	73	..	71	51
Separació no consensuada	352	204	37	36	34	25	35	13	25	..	23	22

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Consell General del Poder Judicial
Les dades es corresponen al Partit Judicial de Palma, que inclou els municipis d'Algaida, Andratx, Banyalbufar, Bunyola, Calvià, Deià, Esporles, Estellencs, Fornalutx, Lluçmajor, Marratxí, Palma, Puigpunyent, Santa Eugènia, Santa Maria del Camí, Sóller i Valldemossa.

3.4. Composició de les llars

Amb el pas dels anys, el model familiar dominant, caracteritzat per la família nuclear formada per un matrimoni home-dona i els seus fills i filles, perd protagonisme. Per una banda, per una disminució en el nombre de descendents o per l'endarreriment de l'edat mitjana de maternitat i, per l'altra, per l'augment d'altres models convivencials. Aquests canvis en la composició de les unitats de convivència incideixen de manera diferenciada en homes i dones.

L'1 de gener de 2016, a Palma hi havia 430.553 habitants, distribuïts en 176.792 unitats de convivència, la qual cosa suposa una mitjana de 2,43 membres per llar (el 2006 era de 2,59). Aquest fet apunta a una progressiva disminució del nombre de membres per llar. Previsiblement, aquesta tendència es continuarà reproduint en els pròxims anys.

Entre 2006 i 2016, el nombre d'habitants de Palma ha experimentat un increment del 7,40%, mentre que el nombre d'unitats de convivència ha crescut un 14%. És a dir, el nombre d'unitats de convivència creix a un ritme superior que el nombre d'habitants.

Evolució d'unitats de convivència existents a Palma				
	Població	UC	% variació	Mida mitjana
2006	400.872	155.057	-	2,59
2007	404.335	158.430	2,2%	2,55
2008	413.781	161.782	2,1%	2,56
2009	421.585	165.392	2,2%	2,55
2010	426.526	168.655	2,0%	2,53
2011	421.900	169.946	0,8%	2,48
2012	421.194	170.930	0,6%	2,46
2013	421.708	171.986	0,6%	2,45
2014	425.726	174.135	1,2%	2,44
2015	427.923	175.860	1,0%	2,43
2016	430.553	176.792	0,5%	2,43

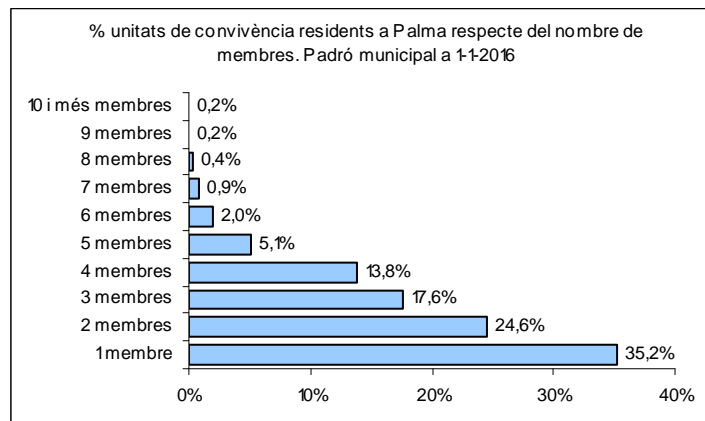
Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Padró municipal de l'Ajuntament de Palma

La disminució de la mitjana de membres per llar, es dona especialment per l'augment de llars unipersonals, com també per la disminució de les unitats de convivència formades per un nombre més elevat de persones:

- Entre 2006 i 2016, les **unitats de convivència d'un sol membre** són les que han experimentat un **creixement més important** (29,3%), juntament amb les formades per dues persones (14,4%). En canvi, el nombre de llars formades per set o més persones ha disminuït.
- Aquestes tendències reforcen una distribució de la població en què la **modalitat convivencial més freqüent és la unipersonal**, amb un total de 62.261 llars (35,22%). A continuació hi ha les llars formades per dues persones, amb 43.490 (24,60%).

Evolució del nombre d'unitats de convivència residents a Palma per nombre de membres. Padró municipal a 1 de gener											
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Total	155.057	158.430	161.782	165.392	168.655	169.946	170.930	171.986	174.135	175.860	176.792
1 membre	48.160	50.694	51.843	53.835	55.917	57.815	58.843	59.510	60.830	61.943	62.261
2 membres	38.026	38.945	39.917	40.680	41.437	42.032	42.265	42.614	42.911	43.351	43.490
3 membres	28.887	29.373	29.794	30.097	30.424	30.495	30.474	30.628	30.843	30.893	31.200
4 membres	24.405	24.130	24.251	24.295	24.303	23.912	23.914	24.047	24.162	24.294	24.315
5 membres	8.951	8.705	9.002	9.102	9.208	8.865	8.925	8.839	8.920	9.011	9.074
6 membres	3.454	3.367	3.494	3.726	3.746	3.558	3.378	3.376	3.505	3.444	3.483
7 membres	1.562	1.575	1.643	1.667	1.670	1.624	1.560	1.503	1.509	1.547	1.514
8 membres	749	760	783	879	850	755	728	700	685	666	696
9 membres	329	292	390	447	450	348	340	324	330	317	333
10 i més membres	534	589	665	664	650	542	503	445	440	394	426
Mitjana de membres	2,57	2,54	2,55	2,54	2,52	2,48	2,46	2,45	2,44	2,43	2,43

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Padró municipal de l'Ajuntament de Palma

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Padró municipal de l'Ajuntament de Palma

Si s'analitzen les unitats de convivència segons el nombre de persones que en formen part i el seu sexe, les més freqüents són les llars formades per un home i una dona (18,5% del total de llars de Palma), o bé per una dona sola (18%) o un home sol (17,2%). A mesura que augmenta el nombre de persones que conviu en una mateixa llar, la freqüència d'aquest tipus d'unitat de convivència descendeix.

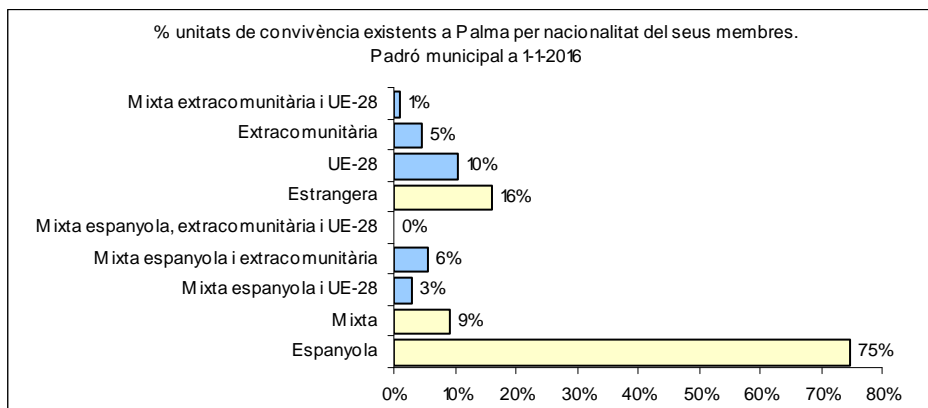
De la relació entre la nacionalitat d'origen i la composició de les llars, es desprèn que la gran majoria d'unitats de convivència de Palma estan formades per persones espanyoles (75%), seguides de les formades únicament per persones estrangeres (16%), de les quals 2 de cada 3 estan formades per persones procedents de països de la Unió Europea.

De les 176.792 llars que hi ha a Palma, en 49.540 (28% del total) hi ha almenys una persona major de 64 anys, con a conseqüència del progressiu envelliment de la població.

- En 26.131 de les llars (14,78%), totes les persones que hi conviuen tenen més de 64 anys, de les quals 17.184 són llars unipersonals.

Unitats de convivència de Palma segons nombre de membres i sexe. Padró municipal a 1-1-2016									
	0 homes	1 home	2 homes	3 homes	4 homes	5 homes	6 homes	7 i més homes	Total
0 dones	0	30.431	3.979	779	171	72	39	72	35.543
1 dones	31.830	32.745	14.496	6.062	1.133	180	41	36	86.523
2 dones	6.766	14.081	11.946	3.317	817	213	61	37	37.238
3 dones	1.844	5.749	3.358	1.334	464	155	61	30	12.995
4 dones	387	1.131	853	481	202	74	36	24	3.188
5 dones	63	238	237	154	89	38	23	17	859
6 dones	22	46	73	47	28	22	18	20	276
7 i més dones	31	18	32	21	20	20	8	20	170
Total	40.943	84.439	34.974	12.195	2.924	774	287	256	176.792

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Padró municipal del Ajuntament de Palma

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Padró municipal del Ajuntament de Palma

Unitats de convivència amb majors de 65 i més anys per nombre de membres. Padró municipal a 1-1-2016				
	UC total	UC amb pers. de 65 i més anys		
		Total amb major	Acompanyades	Soles
Total	176.792	49.540	23.409	26.131
1 membre	62.261	17.184	0	17.184
2 membres	43.490	16.218	7.497	8.721
3 membres	31.200	7.752	7.556	196
4 membres	24.315	3.970	3.953	17
5 membres	9.074	2.342	2.340	2
6 membres	3.483	1.121	1.120	1
7 membres	1.514	500	497	3
8 membres	696	213	213	0
9 membres	333	100	99	1
10 i més membres	426	140	134	6

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Padró municipal de l'Ajuntament de Palma

3.4.1. Les llars unipersonals

L'augment en el nombre de llars unipersonals en els darrers anys respon a múltiples factors, entre els quals cal destacar els canvis en les pautes de nupcialitat i de divorci, com també la disminució de la taxa de natalitat i l'augment de l'esperança de vida.

- El 2016, 62.261 llars de Palma estaven formades per una persona; en 31.830 hi viuen dones (51%) i, en 30.431, homes (49%).

Evolució de les unitats de convivència unipersonals per sexe. Padró municipal a 1 de gener				
	Total UC	Total UC unipersonals	Homes	Dones
2006	155.057	48.160	23.297	24.863
2007	158.430	50.694	24.719	25.975
2008	161.782	51.843	25.284	26.559
2009	165.392	53.835	26.378	27.457
2010	168.655	55.917	27.538	28.379
2011	169.946	57.815	28.409	29.406
2012	169.946	58.843	28.867	29.976
2013	171.986	59.510	29.282	30.228
2014	174.135	60.830	29.871	30.959
2015	175.860	61.943	30.412	31.531
2016	176.792	62.261	30.431	31.830

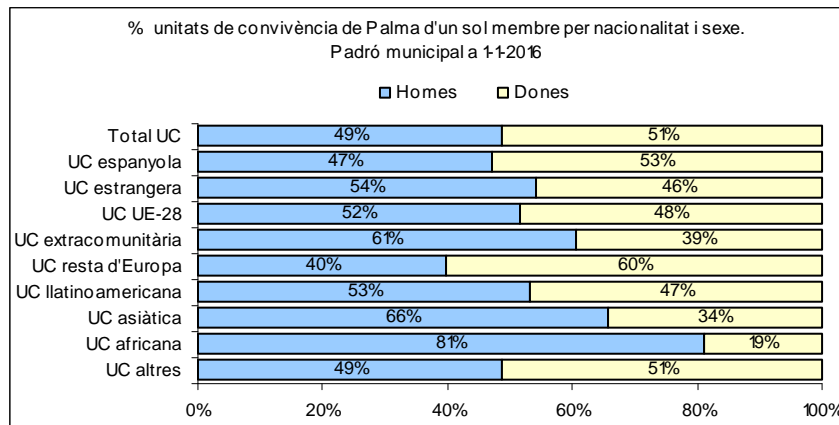
Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Padró municipal de l'Ajuntament de Palma

El perfil dels homes i les dones que viuen sols, segons nacionalitat, mostra diferències per sexe.

- En el cas de les persones espanyoles, hi ha un major nombre de llars unipersonals formades per dones (53% dones).
- També hi predominen les llars unipersonals formades per dones si ens referim a les persones procedents de països de l'Europa no comunitària (60% dones).
- En canvi, les llars unipersonals estan formades majoritàriament per homes quan es tracta de persones de nacionalitat d'algun país d'Àfrica (81%) i d'Àsia (66%).

Unitats de convivència de Palma d'un sol membre per nacionalitat i sexe. Padró municipal a 1-1-2016			
	Total	Homes	Dones
Total UC	62.261	30.431	31.830
UC espanyola	47.023	22.165	24.858
UC estrangera	15.238	8.266	6.972
UC UE-28	10.863	5.617	5.246
UC extracomunitària	4.375	2.649	1.726
UC resta d'Europa	473	188	285
UC llatinoamericana	2.099	1.119	980
UC asiàtica	453	298	155
UC africana	1.188	965	223
UC altres	162	79	83

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Padró municipal de l'Ajuntament de Palma

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Padró municipal de l'Ajuntament de Palma

El perfil d'homes i dones que viuen sols, segons l'edat, també varia lleugerament.

- El 72,9% dels homes que viuen sols tenen entre 30 i 64 anys, mentre que només el 51% de les dones que viuen soles es troben en aquestes franges d'edat.
- Per la seva banda, el 24,6% de les dones que viuen soles tenen 75 o més anys. En el cas dels homes que viuen sols, només el 7,4% tenen aquestes edats.

Aquestes diferències es poden relacionar amb diferents elements en funció del tram d'edat: en edats més joves, ens podem trobar amb factors com una major capacitat d'emancipació dels homes que de les dones; en canvi, en edats mitjanes es pot relacionar amb situacions derivades de separacions o divorcis, en què és més probable que la dona assumeixi les càrregues familiars, i per tant no viu sola; en edats més avançades, la major esperança de vida de les dones fa que sigui més probable que quedin viudes i acabin vivint soles.

Unitats de convivència unipersonals de Palma per sexe i grups d'edat. Padró municipal a 1-1-2016			
	Total	Homes	Dones
Total	62.261	30.431	31.830
De 0 a 15 anys	500	252	248
De 16 a 29 anys	6.155	3.017	3.138
De 30 a 44 anys	19.837	11.588	8.249
De 45 a 64 anys	18.585	10.586	7.999
De 65 a 74 anys	7.105	2.739	4.366
De 75 i més anys	10.079	2.249	7.830

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Padró municipal de l'Ajuntament de Palma

La **soledat residencial de persones majors** es troba clarament **feminitzada**:

- A partir dels 65 anys, augmenta progressivament el pes relatiu de dones que viuen soles respecte dels homes: de les 17.184 persones de 65 i més anys que viuen soles, hi ha 4.988 homes (29,03%) i 12.196 dones (70,97%).
- A major edat, majors són les diferències entre homes i dones: de 10.079 llars unipersonals formades per persones que tenen 75 o més anys, el 77,7% corresponen a dones i, el 22,3%, a homes.

Les persones que viuen soles i tenen més de 65 anys són majoritàriament de nacionalitat espanyola. El pes específic de les llars unipersonals en persones d'aquestes edats d'altres nacionalitats és baix, ja que les persones immigrades són un col·lectiu més jove, especialment si ens referim a persones extracomunitàries:

Per sexes, hi trobam algunes diferències. Del total de dones majors de 65 anys que viuen soles, més del 90% són espanyoles, i només el 8,4% són estrangeres. Per la seva part, en els homes, el 85% són espanyols i, el 15%, estrangers.

De totes les persones majors de 65 i més anys que viuen soles i són de nacionalitat estrangera, el 86% són de la Unió Europea (percentatge que també es manté en homes i en dones).

Unitats de convivència unipersonals de 65 i més anys de Palma per nacionalitat. Padró municipal a 1-1-2016			
	Total	Homes	Dones
Total	17.184	4.988	12.196
Espanyola	15.434	4.261	11.173
Estrangera	1.750	727	1.023
Unió Europea 27	1.505	627	878
Extracomunitària	245	100	145
Resta d'Europa	62	22	40
Llatinoamericana	112	39	73
Asiàtica	23	12	11
Africana	27	18	9
Altres	21	9	12

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Padró municipal de l'Ajuntament de Palma

3.4.2. Les llars monoparentals

La progressiva modificació de les pautes convivencials tradicionals es caracteritza també pel sorgiment de nous tipus d'unitats de convivència, on destaquen les llars monoparentals, una llar on conviu una persona adulta i un menor de 16 anys o més:

- El 2016, de les 43.294 llars de Palma on hi ha alguna persona que té entre 0 i 15 anys, 5.775 són llars monoparentals. És a dir, el 13% de les llars de Palma on hi ha almenys un infant entre 0 i 15 anys és monoparental.
- **Les llars monoparentals estan encapçalades, majoritàriament, per dones:** a Palma, en el 83% dels casos, la persona adulta de referència de les llars monoparentals és una dona. Per tant, la dimensió de gènere incideix d'una manera determinant en aquestes llars.
- **El nombre de llars monoparentals augmenta progressivament:** des de 2010, el nombre total d'aquestes llars ha augmentat un 9,75%. Per sexe, les llars monoparentals encapçalades per una dona han augmentat un 10,65% i, les encapçalades per homes, un 5,5%.

Evolució de les unitats de convivència de Palma amb menors de 0 a 15 anys. Padró municipal a 1 de gener							
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Població de 0 a 15 anys	64.981	64.710	65.396	65.345	65.957	66.052	66.433
UC total	168.655	169.946	170.930	171.986	174.135	175.860	176.792
UC amb menors de 0 a 15 anys	42.640	42.443	42.756	42.793	43.069	43.096	43.294
UC monoparentals	5.262	5.437	5.559	5.582	5.703	5.806	5.775
UC monoparentals homes amb infants	924	930	927	939	958	976	975
UC monoparentals dones amb infants	4.338	4.507	4.632	4.643	4.745	4.830	4.800

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Padró municipal de l'Ajuntament de Palma

Encara que la constitució d'una llar monoparental pot venir donada per diferents vies –com ara dones que viuen soles i decideixen ser mares–, la majoria d'aquestes s'originen per situacions derivades de separacions o divorcis, en les quals acostuma a ser la dona la que assumeix la guarda i custòdia.

El predomini de les llars monoparentals encapçalades per una dona es manté, independentment del nombre de menors que estigui a càrrec seu.

- L'estructura més freqüent de les llars monoparentals és la d'una persona adulta amb un sol menor. D'aquestes, el 82,1% estan encapçalades per dones i, el 16,9%, per homes.
- Quant major és el nombre de menors de les llars monoparentals, major és el percentatge de llars que estan encapçalades per una dona: el 87,5%, en el cas de les llars amb 4 o més infants.

Pel que fa a la nacionalitat de la persona adulta de les llars monoparentals, en el 70% dels casos és espanyola i, en el 29%, estrangera –en 2 de cada 3 casos, extracomunitària. Aquesta distribució no respon exactament a la proporció específica d'aquests col·lectius sobre el total de la població palmesana, ja que sobredimensiona el pes de la població europea comunitària, fet que s'explica per la major incidència d'aquestes noves pautes convivencials.

- Tant entre la població espanyola com entre l'estrangera, és la dona qui encapçala majoritàriament les llars monoparentals.

Nombre d'unitats de convivència monoparentals existents a Palma per nombre de menors. Padró municipal a 1-1-2016			
	Total	UC monoparentals homes	UC monoparentals dones
Total	5.775	975	4.800
1 menor	3.882	681	3.201
2 menors	1.662	260	1.402
3 menors	215	32	183
4 i més menors	16	2	14

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Padró municipal de l'Ajuntament de Palma

Nombre d'unitats de convivència monoparentals residents a Palma per nombre de menors a càrrec i nacionalitat de l'adult. Padró municipal a 1-1-2016									
	Total	UC monoparentals - homes				UC monoparentals -dones			
		Total	1 menor	2 menors	3 i més menors	Total	1 menor	2 menors	3 i més menors
Total	5.775	975	681	260	34	4.800	3.201	1.402	197
Espanyola	4.093	682	455	202	25	3.411	2.196	1.072	143
Estrangera	1.682	293	226	58	9	1.389	1.005	330	54
Unió Europea 27	563	90	70	18	2	473	351	102	20
Extracomunitària	1.119	203	156	40	7	916	654	228	34
Resta d'Europa	74	10	8	2	0	64	51	10	3
Nord-americana	807	131	107	23	1	676	498	161	17
Llatinoamericana	52	22	16	4	2	30	22	6	2
Asiàtica	173	37	24	10	3	136	75	49	12
Africana	13	3	1	1	1	10	8	2	0
Altres	5.775	975	681	260	34	4.800	3.201	1.402	197

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Padró municipal del Ajuntament de Palma

4. Compromís institucional

Per primera vegada el Pla d'igualtat de dones i homes introduïa un eix institucional amb l'objectiu d'incorporar de manera transversal la dimensió de gènere a totes les àrees i els organismes autònoms, i a tots els nivells de decisió.

4.1. Comunicació i sensibilització en matèria d'igualtat i vers la diversitat sexual

El compromís institucional s'ha visibilitzat mitjançant la celebració anual del **8 de Març, Dia Internacional de les Dones**, i el **25 de Novembre, Dia Internacional contra la Violència cap a les Dones**. Per a ambdues fites, l'Ajuntament de Palma programa tot un seguit d'actes, en col·laboració d'altres institucions, d'altres àrees municipals i de les entitats socials. Les col·laboracions i la tipologia d'activitats varien en funció dels programes i els anys.

Una altra mostra del compromís institucional és la renovació anual del **Pacte Palma contra la violència de gènere**, que es materialitza en la declaració institucional del Ple de l'Ajuntament del mes de novembre. El 2015 la Declaració es va aprovar per unanimitat de tots els partits polítics.

L'Ajuntament de Palma es va adherir al **Pacte ciutadà per una Mallorca lliure de violències masclistes**, promogut pel Consell de Mallorca, i en va assumir els compromisos. Aquesta adhesió va quedar ratificada a la Declaració institucional del Ple de l'Ajuntament de dia 26 de novembre de 2015.

També el 2015 es va sumar a la campanya estatal **7N Jo hi vaig**, Marxa Estatal contra les Violències Masclistes.

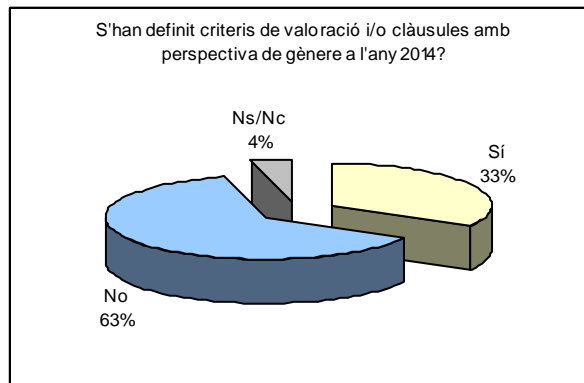
4.2. Adequació dels procediments de subvencions, contractacions i col·laboracions al principi d'igualtat entre dones i homes

4.2.1. Inclusió de criteris de valoració i/o clàusules contractuals amb perspectiva de gènere en els procediments de licitació, contractació externa, convenis de col·laboració i subvencions: criteris i clàusules que s'hi han incorporat

El 2014, només 6 àrees municipals reconeixen que han introduït criteris de valoració i/o clàusules amb perspectiva de gènere. Aquesta dada suposa que sols un 33% dels procediments identificats inclouen alguna mesura de gènere. El 2015 no s'hi ha registrat cap canvi significatiu.

S'han definit criteris de valoració i/o clàusules amb perspectiva de gènere a l'any 2014?				
	Total	Sí	No	Ns./Nc.
Total	24	8	15	1
Benestar i Drets Socials	1	1		
Cultura, Patrimoni, Memòria Històrica i Política Lingüística	1		1	
Ecologia, Agricultura i Benestar Animal	2	1	1	
Educació i Esports	4		4	
Funció Pública i Govern Interior	2		1	1
Igualtat, Joventut i Drets Cívics	2	2		
Infraestructures i Accessibilitat	1		1	
Mobilitat	3		3	
Model de Ciutat, Urbanisme i Habitatge Digne	3	2	1	
Participació Ciutadana i Coordinació Territorial	1	1		
Sanitat i Consum	1		1	
Seguretat Ciutadana	1	1		
Turisme, Comerç i Treball	2		2	

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de les àrees de l'Ajuntament de Palma

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de les àrees de l'Ajuntament de Palma

4.2.2. Criteris de valoració i/o clàusules contractuals amb perspectiva de gènere

La majoria de clàusules socials que s'hi han incorporat afecten els processos de contractació pública i, en concret, la responsabilitat social de l'empresa licitadora pel que fa a les condicions de treball del personal contractat, en el sentit que han de disposar de plans d'igualtat o mesures de conciliació de la vida personal, familiar i laboral. Cal tenir en compte que la Llei orgànica, 3/2007, d'igualtat de dones i homes, estableix que les empreses han d'adoptar mesures dirigides a qualsevol tipus de discriminació laboral entre dones i homes; les empreses de més de 250 treballadors o treballadores han d'elaborar i aplicar un pla d'igualtat.

Plec de contractes de prestació de serveis 2014/2015 per àrees	
Benestar social	Servei social complementari de menjar per equipaments
	Servei d'Acollida Municipal
	Servei Municipal de Menjar a Domicili
	Servei de Teleassistència Domiciliària
Igualtat, Joventut i Drets Cívics	Servei de Dinamització dels Espais Joves
	Servei d'Informació i Comunicació Palmajove
Participació Ciutadana	Servei d'Activitats Educativoculturals dels Casals de Barri

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de les àrees de l'Ajuntament de Palma

Aquest tipus de clàusules sobre les condicions laborals ja s'havien recollit en contractes anteriors a 2014, que continuen vigents en el moment de l'avaluació del Pla, com els Plecs del contracte de prestació del Servei de Dinamització de Joves Dinamo 2012-2016, o el Plec del Servei de Tallers i Activitats del Centre Flassaders 2012-2016 (Àrea d'Igualtat, Joventut i Drets Cívics).

Pel que fa a clàusules de gènere, només se'n fa ús des dels serveis específics o dels serveis que depenen de l'àrea amb competències en igualtat. Són exemples que figuren als plecs de prescripcions tècniques:

- Accions destinades a fomentar la igualtat en el Projecte d'actuació (Servei de Dinamització dels Espais Joves i Servei d'Informació i Comunicació Palmajove):
- Obligació de l'empresa a utilitzar un llenguatge i una imatge no sexistes (Servei d'Atenció Integral de Violència de Gènere 2012-2016)
- Incorporació de forma transversal i específica del foment de la igualtat d'oportunitats (Servei de Tallers i Activitats del Centre Flassaders 2012-2016)

A més dels exemples anteriors, s'ha d'esmentar que l'Àrea d'Urbanisme i Model de Ciutat assumeix l'exigència d'incorporar la perspectiva de gènere en la realització de determinats estudis per a la revisió del Pla general d'ordenació urbana.

Al marge dels processos contractuals es va modificar la redacció de l'Ordenança de preus públics del Centre Flassaders (2014) en el sentit que les entitats i les associacions ciutadanes que realitzin activitats que tinguin com a finalitat la igualtat d'oportunitats de dones i homes estiguin exemptes del pagament de la tarifa. L'Ordenança ja disposava exempcions i reduccions per a determinats col·lectius.

En aquest bloc, no s'han analitzat les convocatòries de subvencions quan el seu objecte era una acció específica per a la igualtat; vegem el cas de la Convocatòria de subvenció d'activitats d'interès social 2014, amb una eix sobre el dret d'igualtat de tracte i oportunitats entre dones i homes, i l'eliminació de qualsevol forma de violència masclista.

4.3. Ús no sexista del llenguatge (administratiu, oral, imatges i iconografies projectades)

4.3.1. Disponibilitat d'una guia d'ús no sexista del llenguatge i d'un manual de comunicació i publicitat institucional

L'Ajuntament de Palma es va acollir, el 2008, a la **Guia d'estil de llenguatge no sexista**, elaborada pel Consell de Mallorca, la qual s'adequava als objectius del Pla d'igualtat de dones i homes. La guia es considera una eina útil per a redactar documents que evitin el sexisme lingüístic. Es complementa amb informació pròpia, com les designacions per a ambdós gèneres dels diferents llocs de feina, i amb exemples de documents del consistori municipal.

La guia només està disponible en versió electrònica, a través de la Intranet, i una de les dificultats és la seva localització i, per tant, l'accessibilitat del personal municipal als documents, sobretot pel que fa al personal de nova incorporació a la plantilla.

Quant a la comunicació i la publicitat institucional, l'Ajuntament de Palma no disposa de cap manual de comunicació, encara que constitueix un dels eixos de treball de l'Àrea d'Igualtat, Joventut i Drets Cívics, des de finals de 2015.

4.3.2. Accions de formació i sensibilització en l'ús no sexista del llenguatge

Quant a la promoció del llenguatge no sexista, i en el període 2014-2015, l'Ajuntament de Palma no ha realitzat cap acció formativa ni de sensibilització entre el personal municipal i el de les empreses contractades. De fet, la formació en aquest àmbit impartida des de l'Escola Municipal de Formació correspon als anys 2010, 2011 i 2013.

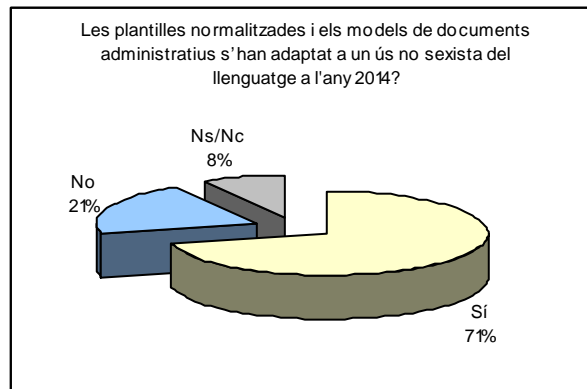
4.3.3. Adequació, a un ús no sexista del llenguatge, de les plantilles normalitzades i els documents administratius

El 2014 més del 70% de les àrees municipals manifesta disposar de plantilles i documents administratius ajustats als criteris del llenguatge administratiu no sexista. De fet, sols dues àrees no haurien fet cap tipus d'ajustament en aquest sentit. El 2015 no se n'han constatat variacions significatives.

Atès que el Servei d'Assessorament Lingüístic municipal no ha rebut sol·licituds d'assessorament per part de les àrees, es pot concloure que, o bé el personal municipal ha incorporat en el seu quefer quotidià la conveniència d'incorporar un llenguatge igualitari, o no és una qüestió que formi part de les agendes de treball.

Les plantilles normalitzades i els models de documents administratius s'han adaptat a un ús no sexista del llenguatge l'any 2014?				
	Total	Sí	No	Ns./Nc.
Total	24	17	5	2
Benestar i Drets Socials	1			1
Cultura, Patrimoni, Memòria Històrica i Política Lingüística	1		1	
Ecologia, Agricultura i Benestar Animal	2	2		
Educació i Esports	4	4		
Funció Pública i Govern Interior	2	2		
Igualtat, Joventut i Drets Cívics	2	1		1
Infraestructures i Accessibilitat	1	1		
Mobilitat	3	2	1	
Model de Ciutat, Urbanisme i Habitatge Digne	3	2	1	
Participació Ciutadana i Coordinació Territorial	1	1		
Sanitat i Consum	1	1		
Seguretat Ciutadana	1		1	
Turisme, Comerç i Treball	2	1	1	

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de les àrees de l'Ajuntament de Palma

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de les àrees de l'Ajuntament de Palma

4.4. Capacitació del personal en igualtat de gènere i vers la diversitat sexual

Durant els anys 2014 i 2015 gairebé no s'han realitzat activitats de formació ni sensibilització en igualtat de gènere i vers la diversitat sexual per al personal municipal o per a càrrecs electes.

L'única acció formativa realitzada va dirigida a agents de policia local, en l'àmbit del tràfic de persones i/o la prostitució; en concret una jornada sobre detecció d'indícis i víctimes de tràfic, de la qual s'han fet 10 edicions el 2014, i 9 el 2015, d'una hora de durada.

4.5. Mecanismes de suport per a la incorporació de la perspectiva de gènere

4.5.1. Adequació de base de dades per a la recollida i el tractament estadístic de la informació desagregada per sexe. Recollida d'altres variables transversals (edat, procedència, etc.)

El 2014 més del 70% de les àrees municipals manifesta disposar de bases de dades desagregades per sexe. Sols dues àrees no haurien fet cap tipus d'ajustament en aquest sentit (Cultura, Patrimoni, Memòria Històrica i Política Lingüística; Infraestructures i Accessibilitat). Quatre àrees han modificat parcialment els sistemes de recollida de dades (Funció Pública i Govern Interior; Model de Ciutat, Urbanisme i Habitatge Digne; Mobilitat; Turisme, Comerç i Treball).

El 2015 no s'hi han constatat variacions significatives.

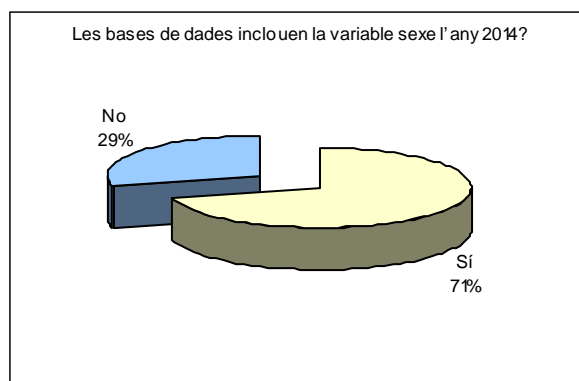
Disposar de bases desagregades és una condició necessària per a introduir la perspectiva de gènere, però no suficient, si no n'hi ha un tractament estadístic posterior i si les memòries dels serveis i els estudis no ho incorporen. Perquè la informació sigui rellevant, a més d'estar desagregada per sexe, ha d'afectar altres variables o característiques socials o culturals: edats, procedència, nivell d'instrucció...

Des de la perspectiva de gènere, la informació rellevant no és la que pren de manera aïllada el valor de cada indicador per sexe; és a dir, les dones per una banda i, els homes, per altra, sinó la informació que és capaç de visibilitzar-ne les desigualtats.

Aquest fet suposa que l'Ajuntament de Palma de Palma no disposa d'informació rellevant al gènere sobre l'ús de determinats serveis municipals, serveis bàsics per a la vida quotidiana de les persones, com poden ser el transport de viatgers de l'EMT o les biblioteques municipals. Conseqüentment, no es pot valorar l'impacte diferencial en les dones i en els homes de determinades actuacions o decisions públiques.

Les bases de dades inclouen la variable sexe l'any 2014?			
	Total	Sí	No
Total	24	17	7
Benestar i Drets Socials	1	1	
Cultura, Patrimoni, Memòria Històrica i Política Lingüística	1		1
Ecologia, Agricultura i Benestar Animal	2	2	
Educació i Esports	4	4	
Funció Pública i Govern Interior	2	1	1
Igualtat, Joventut i Drets Cívics	2	2	
Infraestructures i Accessibilitat	1		1
Mobilitat	3	1	2
Model de Ciutat, Urbanisme i Habitatge Digne	3	2	1
Participació Ciutadana i Coordinació Territorial	1	1	
Sanitat i Consum	1	1	
Seguretat Ciutadana	1	1	
Turisme, Comerç i Treball	2	1	1

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de les àrees de l'Ajuntament de Palma

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de les àrees de l'Ajuntament de Palma

4.5.2. Activitats de difusió de materials en matèria d'igualtat (guies, manuals de bones pràctiques...) d'interès per a totes les àrees o per a determinats serveis/assistències tècniques/assessoraments realitzats a altres àrees municipals

En aquest període analitzat, la Unitat d'Igualtat no ha realitzat cap acció de difusió entre les àrees municipals ni tampoc assistències tècniques o assessoraments específics. La realització d'aquest tipus d'accions pot resultar útil per a sensibilitzar, fer coneixedores i implicar les àrees en la introducció de la perspectiva de gènere en els diferents serveis.

5. Corresponsabilitat, usos dels temps i de l'espai

5.1. Diferències entre dones i homes en els usos dels temps i en les tasques de cura

L'estructura social patriarcal implica un repartiment diferenciat entre homes i dones de les diferents tasques i responsabilitats, com també dels diferents espais. Aquest fet implica una desigual distribució del temps entre homes i dones en les activitats quotidianes, la qual condicionarà les seves condicions de vida: temps de treball remunerat, temps de cura, temps d'oci, etc.

5.1.1. Usos dels temps de dones i homes

En els anys 2002/03 i 2009/10, l'Institut Nacional d'Estadística (INE) realitzà unes enquestes d'ús del temps, a través de les quals es pot analitzar el que dediquen dones i homes a la realització de diferents tipus d'activitats en la seva vida diària. Posteriorment a aquests anys, no s'ha realitzat cap estudi d'actualització.

La distribució dels tipus d'activitats principals al llarg d'un dia fa evidents els repartiments diferenciats del temps d'homes i dones, i posa de relleu la major inversió diària de les dones en el treball. Sumant el treball remunerat i el no remunerat (de la llar i familiar), a les Illes Balears, les dones treballen diàriament una mitjana d'11 hores i 3 minuts, mentre que els homes ho fan durant 9 hores i 58 minuts. Per altra banda, les dones dediquen menys temps a activitats relacionades amb el temps lliure.

- Les dones inverteixen més temps en el treball relacionat amb la llar i la família (3,59 hores, davant les 2,23 hores dels homes, a les Illes Balears). El treball relacionat amb la llar comprèn activitats com cuinar, netejar la casa, la cura de la roba, anar a comprar, etc.; el treball de cura inclou la d'infants i la d'altres membres adults de la llar, com ara una persona malalta o una persona major. Aquestes activitats, les realitzen diàriament el 92,4% de les dones i el 77,6% dels homes.
- Els homes dediquen més temps diari al treball remunerat que les dones (7,35 hores, davant les 7,04 hores). A més, ho fan en una proporció major que les dones: el 42,8% dels homes treballa en una ocupació remunerada diàriament, mentre que només ho fa el 31,8% de les dones. Quant a la mitjana d'hores setmanals dedicades al treball remunerat (calculat a partir de les persones ocupades que varen treballar a la setmana de referència en què es realitzà l'enquesta), de nou els homes hi dediquen més temps: 41,55 hores; 36,26 h, en el cas de les dones.

Inevitablement, un major temps de treball diari té com a conseqüència una menor disponibilitat de les dones per a la realització d'altres activitats no relacionades amb el treball. La dedicació diària a altres activitats és inferior, tot i que en determinats casos les dones ho fan en major proporció que els homes. Segons dades de les Illes Balears:

- L'11,3% de les dones i el 12,7% dels homes estudiaven diàriament, si bé elles disposaven de menys temps per a fer-ho (4,47 hores, davant 6,06 hores).
- Les activitats relacionades amb la vida social (vida social en família, fer i rebre visites, converses telefòniques, etc.) i amb la diversió i la cultura (anar al cinema, al teatre, a la biblioteca, a un espectacle esportiu, etc.) ocupen poc més d'hora i mitja diària del temps de les dones (1,39 hores) i gairebé dues hores del temps dels homes (1,47 hores).
- El 88,6% de les dones i el 88,3% dels homes dediquen temps diari al consum de mitjans de comunicació (premsa escrita, premsa digital, televisió i ràdio, etc.); elles ho fan durant 2,35 hores i, ells, durant 2,58 hores.

- Les activitats relacionades amb els esports i les activitats a l'aire lliure són més practicades per homes (41,3%) que per dones (36,6%) i, a més, ells ho fan durant més temps diari; les dones hi dediquen 1,40 hores i, els homes, 1,56 hores.
- També és superior el nombre d'homes (38,7%) que de dones (28,6%) que dediquen part del seu temps a les aficions (artístiques, col·leccionisme, jocs...) i a la informàtica, i ho fan durant més temps; els homes, durant 1,51 hores, davant 1,46 hores de les dones.

Percentatge de persones de les Illes Balears que realitzen l'activitat principal en el transcurs del dia per sexe. Any 2009-2010						
	Espanya			Illes Balears		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Cures personals	100	100	100	100	100	100
Treball remunerat	33,3	38,7	28,2	37,3	42,8	31,8
Estudis	12,6	12,5	12,7	12,0	12,7	11,3
Llar i família	83,4	74,7	91,9	85,0	77,6	92,4
Treball voluntari i reunions	12,1	9,4	14,8	9,9	8,7	11,2
Vida social i diversió	57,7	56,0	59,3	67,5	66,2	68,7
Esports i activitats a l'aire lliure	39,8	42,7	36,9	38,9	41,3	36,6
Aficions i informàtica	29,7	35,6	23,9	33,6	38,7	28,6
Mitjans de comunicació	88,3	88,0	88,7	88,5	88,3	88,6
Trajectes i ocupació del temps no especificat	84,2	86,8	81,6	91,8	94,2	89,4

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de l'INE

Durada mitjana diària (en hores i minuts) dedicada a l'activitat principal per part de les persones de les Illes Balears per tipus d'activitat que realitzen en el transcurs del dia. Any 2009-2010						
	Espanya			Illes Balears		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Cures personals	11:30	11:33	11:26	11:30	11:27	11:33
Treball remunerat	7:24	7:55	6:43	7:22	7:35	7:04
Estudis	5:09	5:13	5:05	5:29	6:06	4:47
Llar i família	3:38	2:32	4:29	3:15	2:23	3:59
Treball voluntari i reunions	1:58	2:10	1:51	1:39	1:32	1:44
Vida social i diversió	1:49	1:54	1:43	1:43	1:47	1:39
Esports i activitats a l'aire lliure	1:52	2:03	1:40	1:48	1:56	1:40
Aficions i informàtica	1:54	2:05	1:38	1:49	1:51	1:46
Mitjans de comunicació	2:57	3:06	2:49	2:47	2:58	2:35
Trajectes i ocupació del temps no especificat	1:23	1:25	1:21	1:21	1:18	1:23

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de l'INE

Percentatges de persones que han treballat respecte del total de persones ocupades per mitjana d'hores setmanals realitzades i sexe a les Illes Balears. Any 2009-2010						
	Espanya			Illes Balears		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
% persones	92,0	93,0	90,7	93,6	94,8	91,9
Hores	39	42	35	39	41	36
Minuts	27	38	21	37	55	26

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de l'INE

5.1.2. Ús de llicències de maternitat, paternitat i excedències per cura d'infants o de familiars

El gaudi de les llicències i les prestacions per maternitat/paternitat, com també les excedències familiars, mostren una desigual distribució dels rols de reproducció i cura.

Aquesta distribució no equitativa de les responsabilitats de cura dels fills i filles es manifesta dels del moment de la naixença. Els pares s'acullen molt menys a les mesures de conciliació que les mares.

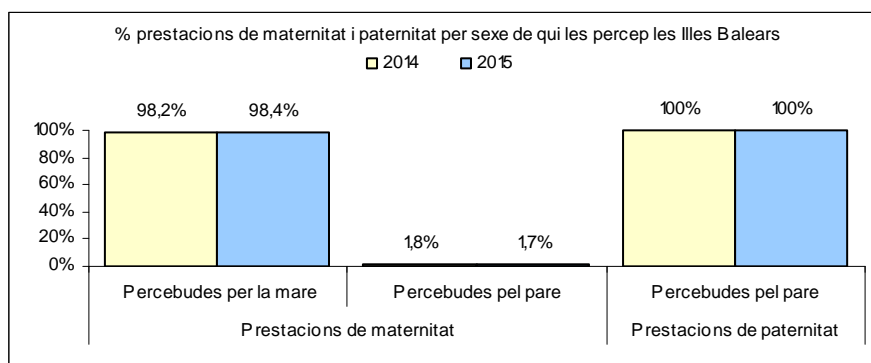
- Segons dades de 2015, 6.818 dones de les Illes Balears varen gaudir de les prestacions de maternitat i, només 5.250 homes, de prestacions de paternitat.
- Del total de 6.932 prestacions per maternitat concedides el 2015, només 114 varen ser compartides amb els homes.

El moment de naixement del fills i filles marca un punt d'inflexió pel que fa al repartiment de tasques domèstiques i de cura, i es manifesta, al llarg dels diferents cicles de vida, amb interrupcions i/o abandonaments del mercat laboral remunerat.

- En el cas de les excedències per cura d'infants, de les 931 tramitades l'any 2015, 853 de les persones sol·licitants eren dones (91,6%).
- Pel que fa a les excedències per cura de familiars dependents, també són les dones les que en fan un ús majoritari, un 75,8% del total, si bé augmenta lleugerament la proporció d'homes sol·licitants.

Prestacions de maternitat i paternitat per sexe de qui les percep i import a les Illes Balears		
	2014	2015
Prestacions de maternitat	6.933	6.932
Percebudes per la mare	6.811	6.818
Percebudes pel pare	122	114
Import (milers d'euros)	39.123,01	39.639,02
Prestacions de paternitat	5.115	5.250
Import (milers d'euros)	4.111,68	4.191,84

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de les dades de l'Institut Nacional de la Seguretat Social

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de les dades de l'Institut Nacional de la Seguretat Social

Excedències per cura familiar segons sexe de qui percep de les Illes Balears. Any 2015			
	Total	Homes	Dones
Total	1.109	121	988
Excedències per cura d'infants	931	78	853
Excedències per cura de familiar	178	43	135

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de les dades de l'Institut Nacional de la Seguretat Social

5.2. Serveis de proximitat i suport per a les persones dependents

---

5.2.1. Serveis d'atenció específics per a infants

La taxa d'escolarització d'infants de 0 a 3 anys a les Illes Balears a 3 anys és del 93,2% (la mitjana estatal és del 94,9%); en canvi, a la franja de 0 a 2 anys, només és del 18,4%. Aquest percentatge és quasi la meitat de la mitjana estatal (34), i situa les Illes Balears a les darreres posicions, només per davant de Múrcia, les Illes Canàries, i Ceuta i Melilla.

Patronat Municipal d'Escoles d'Infants (PMEI)

Gestiona i administra 12 escoles d'infants, que ofereixen un total de 1.044 places, de les quals un 30% es destina a quotes reduïdes; a cada aula es reserva una plaça per a infants amb necessitats de suport educatiu.

La demanda de places és superior al nombre de places disponibles. Per tant, no totes les famílies que ho sol·liciten poden accedir al servei. Aquesta situació es va repetint i ha esdevingut un problema estructural.

El PMEI manté una oferta de places durant l'estiu. Aquestes estan reservades als infants que durant el curs han assistit a alguna de les escoles d'infants del PMEI, sempre que s'acrediti, per part dels progenitors, que no es pot gaudir de vacances des del 15 de juliol al 30 d'agost.

5.2.2. Serveis per a infants i adolescents en períodes vacacionals i/o fora de la jornada escolar

Matinals d'estiu del Centre Flassaders

Són activitats que tenen l'objectiu d'afavorir un oci de qualitat per a les famílies amb infants de 6 a 12 anys que, durant l'estiu, compaginen feina i atenció als nins i les nines. El 2014 es varen oferir 160 places, amb una ocupació del 95% i, el 2015, se'n varen oferir 120, amb gairebé un 100% d'ocupació.

Tempsxtu

Servei per a la conciliació del temps personal i familiar de les famílies amb infants de 3 a 9 anys. Està obert 19 hores setmanals, de dilluns a divendres, de 16.30 a 19.30 h, i els dissabtes de 9 a 14 h.

El 2014 varen fer ús d'aquests serveis 185 infants nous (98 nines/87 nins), corresponents a 160 unitats familiars. Pel que fa al perfil de les famílies, el 72% dels infants eren de nacionalitat espanyola i, el 28%, estrangera. Un 11% venia derivat dels serveis socials. La mitjana d'ocupació del servei va ser de 8,4 infants per dia, amb un total de 2.053 places ocupades durant l'any (49% del total).

El 2015, varen fer ús del servei 152 infants nous (79 nines i 73 nins), corresponents a 104 unitats familiars. Quant al perfil de les famílies, no hi ha canvis destacats respecte de l'any anterior. La mitjana d'ocupació del servei va ser de 7,9 infants per dia, amb un total de 2.104 places ocupades (50,20% del total).

En l'ús del servei, es detecta com es continuen reproduint els rols tradicionals, i hi ha una clara feminització de les responsabilitats d'atenció als infants. El 2014, en el 82,6% dels casos la persona adulta de referència és una dona, dada que augmenta al 90% el 2015.

El motiu principal d'ús del servei per part dels pares i les mares és poder gaudir de temps lliure: 71% el 2014 i, 75%, el 2015.

Campus esportius d'estiu –Institut Municipal de l'Esport (IME)

L'IME també organitza en períodes de vacances activitats per a infants a determinades instal·lacions esportives (Piscines Municipals Son Hugo, Palau Municipal Son Moix, Poliesportiu Germans Escalas, Poliesportiu Rudy Fernández i pavelló Son Cotoner).

- Campus esportiu Son Moix: El 2014 s'hi varen registrar 808 inscripcions i, el 2015, comptà amb 808 usuaris o usuàries.

- Campus esportiu Son Hugo: El 2014 s'hi varen registrar 1.040 inscripcions i, el 2015, comptà amb 991 usuaris o usuàries.

Ciberaules

Recurs lúdic i educatiu que complementa la vida escolar d'infants de 3 a 12 anys, alhora que ajuda les famílies a conciliar la vida laboral i personal. És una iniciativa de l'Obra Social de La Caixa, en col·laboració amb l'Àrea de Benestar social.

Aquest projecte es du a terme a tres barris de Palma: Son Gotleu, Verge de Lluc i Polígon de Llevant.

- El 2015 s'han registrat 832 participants a les tres cibercaixes de Palma

5.2.3. Serveis d'atenció a altres persones dependents

Des de l'Àrea de Benestar i Drets Socials s'ofereixen diferents tipus de serveis:

Serveis domiciliaris

Conjunt de tasques realitzades al domicili de la persona adreçades al suport i la millora de situacions generades per la manca d'autonomia física i/o psíquica, com també de dependència social, que inclouen el menjar a domicili, el servei d'ajuda a domicili i el de teleassistència. Són els serveis més utilitzats.

Amb les dades disponibles s'observa que entorn del 75% de les persones ateses són dones i, en el cas del servei de teleassistència, ho són el 85% de les persones usuàries.

Serveis de promoció de l'autonomia personal

Són serveis de caràcter comunitari per a cobrir les necessitats bàsiques i promoure les capacitats d'autocura i les habilitats socials de les persones majors. Ofereixen un recurs ubicat al barri que els permet la continuïtat en el seu entorn habitual de vida.

Unes 550 persones són usuàries dels serveis; els homes en representen al voltant del 60%.

Serveis d'atenció a persones amb discapacitat

Del total de persones usuàries, el percentatge d'atenció als homes és també del 60%.

Persones ateses als serveis d'atenció a persones dependents de Benestar Social						
	2014			2015		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Serveis d'atenció domiciliària	2968	..	..	2913	687	2226
Menjar a domicili	747	..	..	793	275	518
Servei d'ajuda a domicili	1116	251	785	1065	251	814
Servei de teleassistència	1105	164	941	1055	161	894
Servei d'atenció diürna i de promoció de l'autonomia personal	538	330	208	..	..	..
Servei d'atenció a persones amb discapacitat	538	330	208	574	343	231

Font: Àrea de Benestar i Drets Socials

5.3. Experiències municipals d'organització social del temps a la vida quotidiana

Bancs del temps

El Banc del Temps és una xarxa d'intercanvi de temps entre persones per a oferir, rebre i compartir habilitats, coneixements i serveis. A Palma, els diferents bancs del temps s'integren en una xarxa, perquè treballin de forma coordinada i amb unes estratègies comunes, aportant suport tècnic i estratègic. Des de la xarxa també es promouen intercanvis entre persones que integren els diversos bancs.

El 2014 hi havia quatre bancs del temps en actiu: Banc del Temps del Puig de Sant Pere, el de Somiadors Solidaris, el de Llevant Sud, i el d'Est (aquests dos darrers es trobaven en fase de posada en marxa).

El 2015 la Xarxa de Bancs del Temps s'amplia amb el Banc de Cultures, amb seu al Centre Flassaders, i també s'obren els bancs de Pere Garau, Son Gotleu i l'Arenal.

Banc de Cultures

L'objectiu és fomentar les relacions per a practicar i intercanviar coneixements lingüístics i culturals en diferents idiomes. La participació al Banc de Cultures es troba clarament feminitzada: un 75% de les persones inscrites són dones. El 2014 hi participaren 40 persones, de les quals 30 eren dones. El 2015, de les 109 persones que hi varen participar, 82 eren dones.

Espai de Joc-ludoteca del Centre Flassaders

És un espai per al joc i la trobada d'infants de 0 a 6 anys i els seus pares i mares, que està obert de dilluns a divendres de 9 a 16 h.

El 2014 es varen registrar 2.540 usos, amb una mitjana diària d'ocupació de 10 persones (48% de persones adultes i 52% d'infants). El 2015 es varen registrar 2.463 usos, amb una mitjana diària d'ocupació també de 10 persones (46,6% de persones adultes i 53,4% d'infants).

De nou un servei de cura registra una alta feminització: el 2014, el 76,6% de les persones adultes que en feren ús eren dones, dada que augmenta al 85% el 2015.

5.4. Criteris que afavoreixin la conciliació de la vida laboral, familiar i personal en programes, actuacions i/o serveis de l'Ajuntament

---

5.4.1. Mesures facilitadores de la conciliació de la vida laboral, familiar i personal

En aquest apartat només es tenen en compte els serveis adreçats a la població general, no els serveis específics de suport a les famílies, encara que la majoria de les actuacions s'orienten a la conciliació familiar i es focalitzen en els infants:

- Materials per a l'entreteniment dels menors mentre la persona adulta de referència és atesa, per exemple als centres municipals de serveis socials o a les dependències de PalmaActiva.
- Reserva d'un espai perquè els infants i joves puguin fer els seus deures, per exemple a les piscines municipals de Son Hugo.
- Programació d'activitats paral·leles per a persones adultes i per a infants als casals de barri i a les activitats esportives organitzades per l'Institut Municipal de l'Esport (IME), amb activitats pensades per a públics de totes les edats, com la Diada Ciclista, la FIT Salut, les Barridiades...

5.4.2. Mesures i sistemes per a facilitar la gestió i el control del temps personal i de flexibilització horària

Alguns serveis amb atenció a la ciutadania tenen implantades mesures que faciliten una millor gestió del temps personal i/o de flexibilització horària. La majoria de les accions s'emmarquen en el desplegament de l'administració electrònica, per la qual cosa també s'haurà de valorar el seu impacte de gènere.

- En el Servei d'Atenció a la Ciutadania, per exemple, tenen un sistema de cita prèvia per a la realització de tràmits padronals, atenció per WhatsApp (per a comunicació d'incidències), per correu electrònic, i de realització de tràmits a través de la seu electrònica. Les Oficines d'Atenció a la Ciutadania (OAC) també ofereixen atenció en horari de matí i horabaixa, i els dissabtes matí.

- La Societat Municipal d'Aparcaments i Projectes (SMAP), igualment, dona facilitats a les persones que no poden desplaçar-se a les oficines, de manera que es poden contractar abonaments per correu electrònic o realitzar-ne el pagament a través del seu web.
- Altres serveis, com el Servei Municipal d'Educació d'Adults (SMEA) o l'Institut Municipal de l'Esport (IME) també ofereixen la possibilitat de realitzar inscripcions i/o tràmits en línia, alhora que programen activitats en horari de matí i horabaixa i/o en horari ampli, amb la qual cosa hi faciliten la participació de les persones d'acord amb la seva disponibilitat.
- L'oferta formativa en línia de PalmaActiva permet una formació còmoda i accessible des de qualsevol lloc i hora.
- La formació ajustada a la disponibilitat horària del públic destinatari, com l'adreçada específicament al sector del comerç: PalmaActiva va impartir càpsules formatives en horari no comercial (de 14 a 16 h). Durant el 2014 i el 2015 es realitzaren 11 sessions.

Si bé no es tracta d'una acció directa, també s'han de considerar les accions de promoció i formació envers el comerç electrònic. PalmaActiva ha desplegat diverses accions formatives en el 2014 dirigides al sector comercial com "E-commerce" o "Màrqueting en línia".

5.5. Activitats de sensibilització en igualtat i usos dels temps realitzades des de l'Ajuntament

---

Taller "La desigualtat en l'ús del temps"

A través de Palma Educa s'ofereix aquest taller que pretén visibilitzar el valor social i econòmic del treball domèstic i familiar, com també revisar els rols d'homes i dones que, de manera implícita, reserven el temps i les activitats de l'esfera pública a la responsabilitat masculina i, les activitats de l'esfera privada, a la responsabilitat femenina.

- Durant el curs 2013-14 es varen realitzar dos tallers per a joves d'ESO, amb una participació de 22 persones (12 dones i 10 homes).
- En el curs 2014-15 es va ampliar considerablement la quantitat de tallers realitzats: cinc tallers per a joves d'ESO i onze per a persones adultes. No es disposa de dades de participació desagregades per sexe.

5.6. Pràctiques esportives diferenciades

5.6.1. Freqüència i tipologia de la pràctica esportiva

Segons l'enquesta d'hàbits esportius a Espanya, de 2015, una mica més de la meitat de la població practicà un esport durant els 12 mesos anteriors.

- Només el 47,5% de les dones declaren practicar un esport, i gairebé el 60% dels homes.
- Pel que fa a la freqüència de la pràctica, un 42,1% de dones ho ha fet almenys una vegada a la setmana. Això suposa una diferència de 8,3 punts amb els homes (50,4%).

Pel que fa a les motivacions, les dones al·ludeixen amb més freqüència a l'al·licient d'estar en forma, la salut o com a opció per a relaxar-se. En canvi, els homes, tot i que una de les motivacions principals és estar en forma, es refereixen, tot seguit, a la diversió o l'entreteniment, i al fet que els agrada l'esport.

Quant als motius que justifiquen no practicar esport, no hi ha diferències destacades. Majoritàriament es refereixen a la manca de temps i a la falta d'interès per a fer-ho.

Percentatge de persones que varen practicar activitats esportives a Espanya per sexe i freqüència. Any 2015						
	Total	El darrer any	Tots els dies	Almenys una vegada a la setmana	Almenys una vegada al mes	Almenys una vegada al trimestre
Total persones	38.934	53,5%	19,5%	46,2%	51,0%	52,3%
Homes	18.980	59,8%	21,8%	50,4%	57,0%	58,4%
Dones	19.954	47,5%	17,3%	42,1%	45,3%	46,6%

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de les dades del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport

Percentatge de persones que varen practicar esport el darrer any a Espanya per sexe, i motivacions principals per a la pràctica esportiva. Any 2015			
	Total	Homes	Dones
Total	100%	100%	100%
Estar en forma	29,9%	27,6%	32,7%
Diversió o entreteniment	23,0%	27,0%	18,4%
Motius de salut	14,8%	12,6%	17,4%
Relaxar-se	13,7%	10,9%	17,1%
Li agrada l'esport	11,9%	14,9%	8,3%
Com a forma de relació social	2,6%	2,4%	2,9%
Per superació personal	1,8%	1,7%	1,9%
Li agrada competir	1,5%	2,0%	0,9%
Per professió	0,7%	0,9%	0,5%

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de les dades del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport

Percentatge de persones que no varen practicar esport el darrer any a Espanya per sexe, i motius principals de no haver practicat esport. Any 2015			
	Total	Homes	Dones
Total	100%	100%	100%
Falta de temps	43,8%	45,8%	42,0%
Falta d'interès	20,0%	18,9%	21,1%
Motius de salut	11,9%	10,8%	13,0%
Edat	9,9%	9,6%	10,1%
Motius econòmics	5,7%	5,6%	5,8%
Falta d'instal·lacions adequades pròximes	5,1%	5,8%	4,4%
No tenir amb qui practicar-ne	3,5%	3,4%	3,6%

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de les dades del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport

Quant a les modalitats esportives, reproduïen una segregació en funció d'una socialització de gènere diferenciada:

- En esports com el futbol, el ciclisme, el pàdel, la pesca, i la musculació i el culturisme, s'hi observa un clar predomini masculí. Són modalitats que tenen a veure amb la força, la resistència... Les dones, en canvi, predominen en esports com la gimnàstica o les activitats físiques amb música. Són modalitats que es relacionen amb la feminitat.
- Algunes pràctiques esportives mostren una participació equilibrada de dones i homes. Entre les pràctiques individuals, la natació o el senderisme, i entre les col·lectives o els esports de grup, destaca el voleibol.

Percentatge de persones que varen practicar esport el darrer any a Espanya per sexe i modalitat esportiva. Any 2015			
	Total	Homes	Dones
Total	20.840	11.358	9.482
Futbol 11 i 7	22,4%	35,8%	6,3%
Futbol sala	14,2%	23,3%	3,3%
Bàsquet	11,7%	14,9%	7,9%
Handbol	4,1%	4,5%	3,6%
Voleibol	8,6%	8,9%	8,3%
Rugbi	1,8%	2,4%	1,2%
Frontó, frontennis	6,6%	9,0%	3,6%
Petanca o bitlles	5,8%	6,0%	5,5%
Patinatge, monopati	9,8%	7,7%	12,3%
Ciclisme	38,7%	47,1%	28,5%
Motociclisme	3,2%	5,2%	0,8%
Automobilisme	1,6%	2,3%	0,7%
Activitats aeronàutiques	1,7%	2,2%	1,0%
Tennis	14,0%	18,1%	9,1%
Ping-pong	11,1%	14,4%	7,2%
Pàdel	16,8%	21,7%	11,0%
Esquaix	1,9%	2,6%	1,1%
Golf	2,6%	3,2%	1,7%
Natació	38,5%	36,3%	41,2%
Surf	2,3%	3,0%	1,5%
Vela	1,9%	2,6%	1,0%
Esquí nàutic	1,8%	2,2%	1,4%
Piragüisme, rem	3,8%	4,8%	2,5%
Activitats subaquàtiques	6,9%	9,1%	4,3%
Esports d'hivern	9,5%	10,5%	8,3%
Senderisme, muntanyisme	31,9%	32,1%	31,6%
Atletisme	8,6%	10,6%	6,2%
Carrera a peu	30,4%	33,4%	26,7%
Triatló	1,3%	1,8%	0,8%
Boxa	2,5%	3,5%	1,4%
Arts marcial	2,8%	4,0%	1,4%
Lluita o defensa personal	1,1%	1,5%	0,7%
Caça	1,1%	1,5%	0,7%
Pesca	9,2%	14,2%	3,1%
Hípica	2,4%	2,1%	2,8%
Escacs	11,3%	15,6%	6,2%
Gimnàstica suau	28,8%	14,4%	46,0%
Gimnàstica intensa	29,0%	22,9%	36,3%
Una altra act. física amb música	8,6%	3,1%	15,2%
Musculació, culturisme	20,1%	26,7%	12,1%
Un altre esport	9,5%	9,5%	9,6%

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de les dades del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport

5.6.2. Ús dels serveis i activitats esportives municipals de dones i homes

Les dades de participació a les activitats de les escoles esportives municipals, realitzades en instal·lacions exteriors, i als cursos oferts per l'IME reproduïen una important segregació en funció del sexe.

- La presència de dones en un esport com el futbol és pràcticament anecdòtica, ja que només hi són dones un 5-6% de les persones que el practiquen. També tenen una baixa participació en bàsquet, handbol o judo.
- En canvi, la seva presència és majoritària a totes les modalitats de gimnàstica (rítmica, de manteniment, artística...) en disciplines com el pilates, el ioga o les modalitats d'exercici amb música (zumba, natació sincronitzada, patinatge artístic...), amb proporcions superiors al 90%.

- Com a esport pròpiament d'equip, és el voleibol el que concentra una participació més equilibrada.

Quant a la titularitat dels abonaments de l'IME, s'observa un equilibri entre dones i homes; només en els abonaments individuals hi ha menys titulars dones.

Evolució de les dones participants a les escoles esportives municipals en instal·lacions exteriors		
	2014	2015
Bàsquet	32%	25%
Escacs	31%	27%
Futbol	5%	6%
Gimnàstica artística	83%	79%
Gimnàstica de manteniment	94%	93%
Gimnàstica de pilates en terra	89%	83%
Gimnàstica rítmica	98%	98%
Handbol	37%	29%
Judo	33%	36%
Patinatge artístic	88%	86%
Rugbi	32%	41%
Voleibol	85%	75%

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de les dades de l'IME

Evolució de les dones participants a les escoles i als curssets de l'IME		
	2014	2015
Activitat esportiva dirigida	38%	38%
Aquasalut	87%	87%
Aiguagim	93%	92%
Aquazum	100%	100%
Atletisme	43%	47%
Defensa personal	55%	0%
Esgrima	35%	40%
Fit Dance	98%	96%
Futbol	8%	6%
Gimnàstica artística	63%	63%
Gimnàstica de circuit	51%	45%
Gimnàstica Cycling	61%	56%
Gimnàstica d'estiraments	79%	70%
Gimnàstica GAP (glutis, abdominal, cuixes)	90%	84%
Gimnàstica de ioga	82%	80%
Gimnàstica de manteniment	71%	70%
Gimnàstica de pilates en terra	91%	91%
Gimnàstica de psicomotricitat	50%	41%
Gimnàstica rítmica	100%	99%
Gimnàstica de taitxí	77%	79%
Gimnàstica universal de fitness	67%	68%
Judo	18%	19%
Karate	36%	44%
Motociclisme	18%	20%
Natació	54%	54%
Natació de preparat i postpart	100%	100%
Natació correctiva	72%	67%
Natació de salts	29%	34%
Natació sincronitzada	98%	99%
Taekwondo	42%	34%
Tennis	38%	40%
TRX	89%	72%
Zumba	98%	97%

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de les dades de l'IME

Evolució de les dones titulars d'abonaments als serveis esportius municipals, per tipus d'abonament		
	2014	2015
Titulars d'abonament familiar	51%	51%
Beneficiàries d'abonament familiar	51%	50%
Titulars d'abonament individual	47%	47%

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de les dades de l'IME

5.6.3. Competicions i altres esdeveniments esportius organitzats o promoguts des de l'IME

L'IME organitza esdeveniments com la Cursa Infantil de Reis o la Diada Ciclista de Sant Sebastià. Tot i que en aquest tipus d'esdeveniments es recull la variable sexe a les inscripcions, no se'n disposa de dades desglossades, ja que, aquesta informació, o no està informatitzada, o no ha estat tractada estadísticament quan el sistema d'inscripció és electrònic.

S'ha d'esmentar l'organització, igualment per part de l'IME, de la **Marxa Popular contra la Violència de Gènere Nordic Walking** i d'una jornada tècnica, que s'ha duit a terme fins el 2015. Així mateix, col·labora en la **Women's Marathon**, carrera per a dones que cerca inspirar, motivar i fomentar l'esport femení, i que ha tingut lloc a Palma durant el 2014 i 2015. Es tracta d'un esdeveniment de caràcter internacional que es du a terme a diverses ciutats del món.

5.6.4. Reconeixement de les fites esportives assolides per les dones

Palma disposa de cinc equipaments municipals amb noms d'esportistes rellevants, dels quals només un recau en una esportista: el poliesportiu Marga Crespi (Palma 1990), nedadora de natació sincronitzada. Aquest reconeixement, però, és anterior a 2014.

El reconeixement de les fites de les esportistes es fa a mesura que assoleixen una determinada fita o competència, però no en el marc de cap estratègia per a donar visibilitat a les dones en l'àmbit de l'esport.

5.7. Programació cultural i artística

5.7.1. Hàbits i pràctiques culturals

L'enquesta d'hàbits i pràctiques culturals a Espanya 2014/15 permet tenir una visió generalitzada dels usos diferenciats. És a l'àmbit de les arts escèniques on es detecten majors diferències.

- Tot i que s'hi aprecia una valoració més elevada entre les dones, l'interès per **museus, exposicions, galeries d'art, monuments i jaciments arqueològics**, i la visita a aquests, no és molt elevada entre la població en general, ni tampoc presenta diferències importants per sexe.
- Quant a l'interès en els **arts escèniques**, les dones són les que en fan una valoració més elevada, especialment en les arts escèniques en general i en el teatre. Això no obstant, la major diferència de gènere es troba en els espectacles de ballet/dansa. Pel que fa a l'assistència a espectacles, les dones també presenten percentatges més elevats.
- La valoració de l'interès en **la lectura i l'assistència a biblioteques** també és més elevada entre les dones, que mostren un major interès per la lectura en general o la lectura no relacionada amb la professió o els estudis, mentre els homes ho fan en la lectura de diaris. Això es tradueix que el 66,5% de dones i el 57,6% d'homes llegeixen llibres o premsa.
- L'interès més elevat en pràctiques culturals, el trobam en **la música**, llevat dels concerts de música clàssica. La valoració de l'interès de les dones és lleugerament més alta, però en canvi són els homes els que escolten música o assisteixen més a concerts. Malgrat tot, les diferències entre dones i homes són baixes.

Persones que varen visitar museus, exposicions, galeries d'art, monuments, jaciments arqueològics i arxius al darrer any. Any 2014/15				
	Total de persones	Percentatges		
		Total	Homes	Dones
Total	38.956	38.956	19.005	19.951
Arxius	2.165	5,6	6,3	4,9
Exposicions	9.289	23,8	23,5	24,1
Galeries d'art	4.941	12,7	12,0	13,4
Jaciments arqueològics	6.468	16,6	16,9	16,3
Monuments	16.140	41,4	41,9	41,0
Museus	12.949	33,2	32,3	34,2

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport

Persones que varen assistir a espectacles d'arts escèniques al darrer any. Any 2014/15				
	Total de persones	Percentatges		
		Total	Homes	Dones
Total	38.956	38.956	19.005	19.951
Arts escèniques en general	11.642	29,9	26,8	32,9
Ballet/dansa	2.732	7,0	5,3	8,6
Circ	3.011	7,7	7,6	7,8
Òpera	1.032	2,6	2,2	3,1
Sarsuela	687	1,8	1,3	2,2
Teatre	9.047	23,2	20,6	25,7

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport

Persones que varen llegir llibres, premsa, o que varen accedir a biblioteques al darrer any. Any 2014/15				
	Total de persones	Percentatges		
		Total	Homes	Dones
Total	38.956	38.956	19.005	19.951
Varen llegir llibres	24.215	62,2	57,6	66,5
Varen anar a una biblioteca	9.988	25,6	23,4	27,7

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport

Persones que han realitzat alguna activitat relacionada amb la música. Any 2014/15				
	Total de persones	Percentatges		
		Total	Homes	Dones
Total	38.956	38.956	19.005	19.951
Varen assistir a concerts al darrer any	11.375	29,2	30,0	28,4
Varen assistir a concerts de música clàssica al darrer any	3.335	8,6	7,9	9,2
Varen assistir a concerts de música actual al darrer any	9556	24,5	25,9	23,2
Escolten música almenys una vegada al mes	14.690	85,5	87,4	83,8

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport

El setembre de 2016, la Direcció General de Cultura de la CAIB presentà l'estudi "El consum cultural a les Illes Balears". Els resultats de la investigació també mostren com el consum o la realització d'activitats culturals és major entre les dones, pràcticament en tots els àmbits. La participació augmenta a mesura que s'incrementa l'edat. L'estudi diferencia tres segments en funció de la freqüència de consum cultural.

- Entre la població consumidora habitual de cultura (participa diverses vegades al mes en una o més disciplines o activitats culturals) el 54% són dones.
- Entre la població consumidora ocasional (participa d'una activitat cultural poques vegades l'any) també hi ha una major presència de dones (52%).
- Només entre la població que en consumeix esporàdicament (consum cultural molt baix al llarg de l'any) hi ha més presència d'homes (51%).

5.7.2. Activitats de promoció de la creació cultural i artística de les dones

L'activitat més destacada per la visibilitat de la creació i l'autoria femenina ha estat el Festival Miradas de Mujeres 2014, en col·laboració amb l'entitat Mujeres en las Artes Visuales. Es tractà d'una iniciativa de caràcter estatal que, a les Illes Balears, reuní prop de 70 participants, entre creadores, comissàries i conferenciants. Hi participà el Casal Sollerí, amb la performance de Nezaket Ekici, la projecció de vídeo i l'encontre amb Teresa Matas, i les exposicions de Lourdes Murillo, Kira Ball, Magdalena Correa i Elena Alonso; Es Baluard, amb Natxa Pomar. Hi prengueren part, també, galeries i espais d'art de caire privat de Palma.

Paral·lelament, la Fundació Pilar i Joan Miró, acollí el seminari "Feminismo(s), teorías de género y políticas artísticas/2", amb Piedad Solans.

El Festival Miradas de Mujeres es va incloure en el programa del 8 de març de 2014. El 2015, però, l'experiència no va tenir continuïtat.

No podem valorar la presència, l'autoria o la direcció femenina en espais escènics municipals, ja que no se'n disposa de dades. El mateix succeeix amb la presència en espais expositius municipals i en el programa d'adquisicions de fons artístics i/o fons culturals.

5.7.3. La visibilitat de les dones a l'àmbit cultural municipal

La invisibilitat de les dones a l'espai públic contribueix a crear un imaginari col·lectiu que les situa al marge de la construcció social. Per a dignificar les aportacions anònimes o silenciades cal una implicació directa de la historiografia de gènere i d'accions que ho facin possible i les visibilitzin, com també incorporar un enfocament de gènere en les programacions i les mesures culturals.

Els **Premis Ciutat de Palma** són els principals guardons en l'àmbit de la cultura a la ciutat, tant pel que fa a la trajectòria com a les quanties dels premis concedits. Les dones creadores hi han rebut un reconeixement clarament inferior. El 2014, hi varen obtenir 3 dels 9 premis i, el 2015, únicament 2 de 9, un d'aquests compartit.

Pel que fa als reconeixements de la **Medalla d'Or de la Ciutat de Palma**, el 2014 només hi havia una dona entre les 7 medalles concedides, la nedadora olímpica Marga Crespí. El 2015 es varen concedir a dones 4 de les 6 medalles: a l'esportista Brigitte Yagüe, a l'escriptora Carme Riera, i a les investigadores d'estudis de gènere, Esperança Bosch i Victòria Ferrer.

Quant als reconeixements efectuats a través del **nomenclàtor** de Palma, durant el període 2014 i 2015 no consta que s'hi hagi reconegut cap dona, a diferència d'anys anteriors. Tampoc consten reconeixements públics en altres espais o elements urbans (centres educatius, edificis...).

Així mateix, tampoc s'han realitzat accions divulgatives del paper i les aportacions de les dones al llarg de la història, ni s'ha donat continuïtat a la beca d'investigació d'estudis de gènere dels Premis Ciutat de Palma. Un dels pocs exemples relatius a la recuperació de la memòria històrica és el documental *Gertrudis. La mujer que no enterró sus talentos*, Premi Ciutat de Palma 2015 en la categoria de curtmetratge. Narra la vida de Gertrudis de la Fuente, pionera de la bioquímica a Espanya.

5.8. Usos dels espais culturals i socials de l'Ajuntament

Quant a la participació de les dones als espais culturals i socials de l'Ajuntament, només s'ha obtingut informació dels casals de barri i del Centre Flassaders. En aquests equipaments la participació de les dones és totalment feminitzada, amb percentatges que superen el 80%.

No es pot comptar amb les dades d'ús de les biblioteques, dels casals d'art ni dels teatres municipals, ja que no es registren les de visites o entrades desagregades per sexe. Només es disposa d'informació relativa a l'alumnat de l'Aula Escènica: en el curs 2015-16, en què el 63,6% de les persones inscrites són dones.

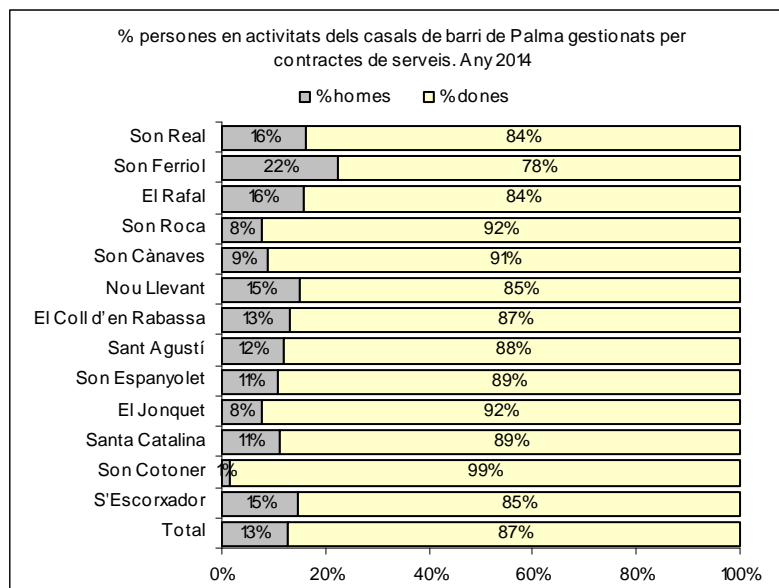
Tampoc disposam de dades de l'Àrea de Cultura relatives a activitats intergeneracionals i/o que fomenten l'autonomia de les famílies en els equipaments municipals.

5.8.1. Casals de barri

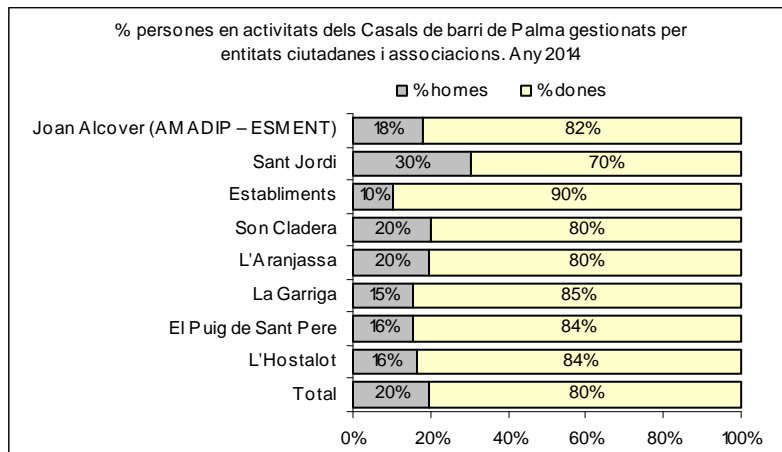
Palma compta amb una xarxa de 26 casals de barri ubicats arreu del terme municipal, els quals presenten unes característiques i unes capacitats molt diferenciades. Dels diferents casals, 14 són gestionats per contractes de serveis; 8, per entitats ciutadanes o associacions, i 6 estan alliberats de programació d'activitats fixes, a disposició de les entitats ciutadanes que ho sol·licitin.

Segons dades relatives a 2014, han pres part en alguna de les activitats organitzades en els casals de barri 4.799 dones, i només 804 homes.

- Casals de barri gestionats per contractes de serveis: les dones són el 87,3% de les persones usuàries dels tallers i les activitats.
- Casals de barri gestionats per entitats ciutadanes i associacions: les dones són el 80,3% de les persones usuàries dels tallers i les activitats.

Font: Àrea de Participació Ciutadana de l'Ajuntament de Palma

Font: Àrea de Participació Ciutadana de l'Ajuntament de Palma

5.8.2. Centre Flassaders

La participació als tallers i les activitats del Centre Flassaders també és clarament femenina. El 2014 el 79% de les persones usuàries eren dones, percentatge que augmenta fins el 81% el 2015.

En la programació d'activitats es tenen en compte els diferents cicles de vida de les persones. Es realitzen tallers per a infants, per a famílies, i per a persones majors, a més dels tallers destinats a la població en general. Això hi facilita una participació diversificada de persones de totes les edats, tot i que el grup amb major participació és el de persones majors de 50 anys (49% el 2014 i, 55,5%, el 2015).

Persones participants en les activitats segons modalitat del taller (segons cicle de la vida)		
	2014	2015
Taller infants	42	36
Taller familiars	7	20
Tallers per a persones majors	93	97
Tallers per a població general	217	238

Font: Centre Social Flassaders

També es realitzen activitats intergeneracionals, a més dels tallers familiars. El 2015, es realitzà una experiència pilot amb "Ens movem amb el cos" durant les vacances de Pasqua i Nadal. Hi varen participar 24 persones: 14 infants (6 nins/8 nines) i 10 persones adultes (1 home/9 dones) de fins a tres generacions diferents.

5.9. Mobilitat

La mobilitat és un aspecte clau de la vida a les ciutats, però, com en altres àmbits de la política municipal, no es pot fer una aproximació dels usos i els sistemes de transport des d'una dimensió de gènere. La manca de dades sobre els usos del transport públic ho fa del tot inviable. Només el servei de Bicipalma i el Servei Municipal d'Aparcaments Públics (SMAP) disposen de dades desagregades.

- Hi ha una major presència de dones entre les persones abonades al Bicipalma: el 55% són dones, a dia 31 de desembre de 2015.
- En el moment de respondre el qüestionari (juny de 2016), l'SMAP comptava amb 1.556 homes i 956 dones abonats, que inclouen persones usuàries i cessionàries.

Des del moment que la visió de gènere no està incorporada a les polítiques de mobilitat, les revisions d'horaris, freqüències o recorreguts del transport públic no es realitza segons criteris de proximitat a equipaments de suport familiar (escoles, centres de salut...) o a espais que cobreixin altres necessitats familiars.

S'han posat en marxa, això sí, mesures de transport alternatiu a la xarxa de vehicles, per a donar resposta a les dificultats de connectivitat de les persones residents a la Garriga.

S'ha d'assenyalar que l'octubre de 2014 l'Ajuntament de Palma va aprovar el Pla de mobilitat urbana sostenible (PMUS) de la ciutat.

A l'escola a peu: camins escolars a Palma

Cal assenyalar el projecte **A l'escola a peu: camins escolars a Palma** en tant que focalitza la vida diària i els desplaçaments quotidians als centres escolars, amb una clara repercussió en la conciliació de la vida laboral, familiar i personal.

Un camí escolar és un itinerari senyalitzat i segur que poden seguir els nins i les nines en els trajectes d'anada i tornada a l'escola. Els objectius d'aquest projecte són, per una banda, facilitar l'autonomia dels infants en els seus desplaçaments escolars i, per l'altra, afavorir la mobilitat a peu.

Segons els resultats de l'anàlisi de mobilitat de l'alumnat de 5è i 6è d'educació primària, més del 70% dels acompanyaments dels infants els fan els pares i les mares.

- El 2014 es posaren en marxa els camins escolars de Son Gotleu (CEIP Gabriel Vallseca, CEIP Joan Capó, Corpus Christi, CEIP Es Pont i l'escoleta Sant Josep) i Can Capes (col·legi La Milagrosa); el 2015 s'hi incorporen dos nous camins escolars, Son Pisà (CEIP Son Pisà) i el camí de Son Cotoner (Escola SM Sofia). Així mateix, també s'han iniciat a Son Serra i a l'Arenal.

Aquest projecte compta amb la participació de diferents àrees municipals.

5.10. Accessibilitat

L'Ajuntament de Palma ha assumit el compromís i el repte d'adaptar la ciutat a les necessitats de totes les persones, i situa l'accessibilitat universal entre les prioritats. **L'accessibilitat universal** és la condició que han de complir els entorns, els productes o els serveis per a ser utilitzables en condicions de confort i seguretat. Disposa d'un Pla d'accessibilitat dels edificis municipals, però no se'n tenen dades sobre el grau de realització.

- Els aparcaments de l'SMAP estan adaptats perquè siguin accessibles per a les persones amb mobilitat reduïda. Una de cada 33 places (un 3,03%) de les places d'aparcaments són places adaptades, tal com marca el Decret 110/2010, de 15 d'octubre, pel qual s'aprova el Reglament per a la millora de l'accessibilitat i la supressió de barreres arquitectòniques.
- En el cas del transport públic de l'EMT, continua el desplegament de plataformes a les parades, i cada vehicle de l'EMT té dues places adaptades.

5.11. Integració de la perspectiva de gènere en la planificació urbana

---

Des de 2014, en la revisió i/o el desenvolupament de plans urbanístics i de plans de millora es realitza una relació detallada d'afeccions i mesures correctores pel que fa a la inclusió de la perspectiva de gènere a l'urbanisme municipal. Així mateix l'Institut Balear de la Dona va emetre un informe d'impacte de gènere sobre les directrius bàsiques d'ordenació urbanística.

A més dels criteris de gènere en la planificació, s'ha pretès incorporar com a part del procés l'experiència femenina. Això no obstant, a partir dels processos participatius oberts no s'ha pogut garantir adequadament la incorporació de la visió de les dones.

A la revisió del Pla general d'ordenació urbana (PGOU) es preveu incorporar la perspectiva de gènere a partir de mesures similars a les que s'especifiquen a continuació:

- Urbanisme per a la vida quotidiana on prevalgui el valor de la proximitat i els equipaments necessaris per a compatibilitzar la vida familiar i laboral, que cobreixin les necessitats de responsabilitat social.
- Foment de l'espai públic per a facilitar la interacció social del barri i fomentar, a les edificacions, els espais lliures (patis o terrasses) d'ús privat, com també augmentar els espais lliures per a jocs i la sociabilitat, a més de cercar la comoditat, l'ergonomia i l'accessibilitat en el transport públic, la qual cosa suposa un barri més ric per ser més divers, i més segur, perquè es generen més relacions de veïnatge.
- Criteris de seguretat en els espais públics (major visibilitat i il·luminació, moderació del trànsit, ordenació de voreres...).
- Realitzar projectes pilot d'equipaments on es duguin a terme tasques domèstiques (bugaderia, cuina) destinats a llars de dependents, dones i homes sols, persones majors, joves estudiants... que no disposin de recursos suficients per a satisfer aquestes necessitats a nivell de mercat privat.
- Dissenyar els habitatges perquè, amb canvis mínims, es puguin adaptar a diferents estructures familiars; per altra banda, amb una tipologia i un disseny universals per a persones dependents.

6. Lluita contra les violències masclistes

Es considera violència masclista⁷ qualsevol manifestació de la discriminació, la situació de desigualtat i les relacions de poder dels homes sobre les dones, que s'exerceix sobre aquestes pel fet mateix de ser dones. Per tant, les violències masclistes inclouen qualsevol acte que tingui o pugui tenir com a conseqüència un perjudici o un sofriment en la salut física, sexual o psicològica de les dones; comprèn també les amenaces d'aquests actes, la coerció i les privacions arbitràries de la seva llibertat, tant si es produeixen en la vida pública com en la privada.

6.1. La violència de gènere: estadística judicial

La violència de gènere⁸ és la manifestació de la discriminació, la situació de desigualtat i les relacions de poder dels homes sobre les dones, per part de les seves parelles o exparelles. La violència de gènere inclou la violència física i la psicològica, incloent-hi les agressions a la llibertat sexual, les amenaces, les coaccions o la privació de llibertat.

Per a poder realitzar una estimació del total de dones de Palma que han patit algun tipus de violència, cal remetre's a la macroenquesta de violència de gènere de 2011.⁹ Segons aquesta enquesta, el 3% de les dones de 18 i més anys haurien patit violència de gènere en els 12 mesos anteriors. Si s'extrapola aquest percentatge a la població de Palma, hi hauria 5.114 dones de 18 i més anys que haurien estat víctimes de violència de gènere en el darrer any.

Segons la macroenquesta de violència contra la dona de 2015, realitzada pel Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat, a Espanya:

- La forma més freqüent de violència, per part de la parella o exparella és la psicològica: el 9,2% de les dones de 16 i més anys han estat víctimes de violència psicològica de control (actituds relacionades amb la gelosia, la vigilància d'horaris i actituds de la dona, o la imposició d'obstacles perquè no vegin lliurement amitats i familiars) i el 7,9% han patit violència psicològica emocional (actituds relacionades amb insults, menyspreus, intimidació o amenaces verbals) en els 12 mesos anteriors a la realització de l'enquesta.
- L'1,8% de les dones de 16 i més anys han estat víctimes de violència física durant el darrer any. Les agressions més habituals són empentes, estirades de cabells, bufetades o tirar-los algun objecte.
- Les forces i els cossos de seguretat només varen conèixer la violència de gènere en el 26,8% dels casos. El motiu més habitual per a no denunciar és considerar que el fet no és prou greu o important (44,6%). La por (26,6%) o la vergonya (21,1%) en són també motius freqüents.
- En el 20,9% dels casos, les denúncies es retiren. En el 29,8% es fa perquè la parella ha promès que no tornaria a passar; el 28,6% considera que la parella podia canviar o ja ho havia fet i, en el 21,3% dels casos, ho fan per les amenaces.

Si s'extrapolen aquests percentatges de 2015 a la població de Palma, hi hauria un total de:

- 16.009 dones de 16 i més anys víctimes de violència psicològica de control en el darrer any.
- 13.746 dones de 16 i més anys haurien patit violència psicològica emocional.
- 3.132 dones de 16 i més anys haurien patit violència física.

---

⁷ Art. 65 de la Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat entre dones i homes.

⁸ Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere.

⁹ La Macroenquesta de la violència contra la dona de 2015 només ofereix percentatges segons tipologia de violència, però no un percentatge global, que sí ofería la Macroenquesta de 2011.

6.1.1. Delictes ingressats

En el 2015, es registraren a les Illes Balears un total de 4.734 delictes per violència de gènere, 3.022 dels quals foren al partit judicial de Palma,¹⁰ que representen el 63,84% de tots els delictes ingressats per violència de gènere a les Illes Balears.

- Els 3.022 delictes ingressats per violència de gènere en el partit judicial de Palma suposen un lleuger descens respecte de l'any anterior (-2,07%). Si es fes una estimació, i la distribució fos proporcional al nombre de dones de cada municipi, 2.114 dels delictes correspondrien a Palma.
- La majoria de delictes ingressats foren de lesions i maltractaments (84,3%). A continuació hi ha els delictes contra la llibertat (4,93%) i els de trencament de mesures (4,73%).

Delictes d'assumpes penals per tipus de delictes ingressats de violència de gènere. Any 2015			
	Espanya	Illes Balears	Partit judicial de Palma
Total	134.070	4.734	3.022
Homicidis	76	2	2
Avortaments	2	0	0
Lesions al fetus	0	0	0
Lesions i maltractament	104.346	3.866	2.548
Contra la llibertat	10.911	362	149
Contra la llibertat i la indemnitat sexual	922	28	27
Contra la integritat moral	3.026	105	63
Contra drets i deures familiars	448	1	0
Trencaments de penes	3.728	126	57
Trencaments de mesures	5.005	207	143
Altres	5.606	37	33

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Consell General del Poder Judicial

6.1.2. Dones assassinades per violència de gènere

Segons dades oficials del Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat, a tot l'Estat espanyol, en el 2015, 60 dones varen ser assassinades per violència de gènere. Aquesta xifra suposa un augment respecte d'anys anteriors; de fet, és la xifra més elevada des de l'any 2012. A la dada, s'hi ha de sumar també l'assassinat de 4 menors per violència de gènere.

Les dades recollides al web femicidio.net, al 2015, comptabilitzaven un total de 80 persones assassinades per violència de gènere: 63 dones víctimes directes de violència de gènere per part de la seva parella o exparella, 9 infants i 8 persones per connexió (per exemple, el familiar d'una dona víctima de violència de gènere o un home assassinat per l'exparella de la seva parella).

A les Illes Balears, el 2015, es va registrar una dona assassinada; en aquest cas, a Palma. En el transcurs de 2016, han estat assassinades 6 dones a les Illes Balears, 1 a Palma, 4 a la resta de Mallorca i 1 a Eivissa.

¹⁰ Les dades es corresponen al partit judicial de Palma, que inclou els municipis d'Algaida, Andratx, Banyalbufar, Bunyola, Calvià, Deià, Esporles, Estellencs, Fornalutx, Llucmajor, Marratxí, Palma, Puigpunyent, Santa Eugènia, Santa Maria del Camí, Sóller i Valldemossa.

Evolució de les víctimes mortals per violència de gènere			
	Espanya	Illes Balears	Partit Judicial Palma
2003	71	4	..
2004	72	2	..
2005	57	4	2
2006	69	3	2
2007	71	1	1
2008	76	1	1
2009	56	1	0
2010	73	2	..
2011	61	1	..
2012	52	2	0
2013	54	2	1
2014	54	3	1
2015	60	1	1

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat

6.1.3. Denúncies interposades i renunciacions al procés judicial

A les Illes Balears, el 2015, es varen interposar 4.658 denúncies per violència de gènere, fet que suposa un lleuger descens respecte de l'any anterior (-0,62%).

- A l'àmbit del partit judicial de Palma es varen interposar 2.819 denúncies (el 60,5% de les de les Illes Balears), un 4,8% més que l'any anterior. Si es fes una estimació, i la distribució fos proporcional al nombre de dones de cada municipi, 1.972 denúncies correspondrien a Palma.
- La ràtio de denúncies va ser de 83,96 per cada 10.000 dones a les Illes Balears (variació interanual: -0,88%) i de 95,98 a l'àmbit del partit judicial de Palma, fet que suposa un augment del 5,7% respecte de l'any 2014.
- La majoria de les denúncies rebudes al partit judicial de Palma tingueren lloc per la via d'atestat policíac (68,7%), la qual cosa representa un augment del 8,75%, respecte de l'any anterior, de les denúncies arribades per aquesta via.
- De les 2.819 denúncies rebudes al partit judicial de Palma, en 237 casos es renuncià al procés. Això equival al 8,4% de les denúncies, i és el percentatge més baix si es compara amb el conjunt de les Illes Balears (9,2%) o d'Espanya (11,9%). Alhora, també suposa un descens respecte d'anys anteriors, en què el percentatge de renunciacions al procés oscil·lava entre el 12-13,5%.

La ràtio d'ordres de protecció del partit judicial de Palma va ser de 0,09 per cada víctima de violència de gènere: és a dir, 1 ordre de protecció per cada 11 víctimes de violència de gènere, aproximadament. Aquesta xifra és molt inferior a la mitjana de les Illes Balears (0,15 per víctima o, el que és el mateix, 1 ordre cada 6,7 víctimes) i del conjunt d'Espanya (0,29 per víctima o, el que és el mateix, 1 ordre cada 3,4 víctimes).

Evolució de les denúncies presentades de violència de gènere al partit judicial de Palma. Anys 2010-2015						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Denúncies rebudes	2.849	3.071	3.045	2.542	2.691	2.819
Presentada directament per la víctima	281	275	153	148	187	151
Presentada directament per familiars	20	3	2	0	0	6
Atestats policials	2158	2389	2327	1716	1782	1938
Amb denúncia de la víctima	1717	2309	2188	1436	1589	1790
Amb denúncia de familiar	10	12	21	23	18	30
Per intervenció directa policial	431	68	118	257	175	118
Comunicat de lesions	377	398	556	678	721	724
Serveis assistència - tercers en general	13	6	7	0	1	0
Renúncies al procés	437	383	376	325	359	237
Renúncies d'espanyoles	239	185	229	187	240	157
Renúncies d'estrangeres	198	198	147	138	119	80
Denúncies per cada 10.000 hab.	48,9	52,4	52,0	43,4	45,9	48,80
Denúncies per cada 10.000 dones	96,9	103,7	102,8	85,8	90,8	95,98
Ràtio renúncies/denúncies	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Ràtio ordres/denúncies	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Consell General del Poder Judicial

6.1.4. Persones jutjades

Al partit judicial de Palma foren jutjades 273 persones, la qual cosa suposa el 9,68% sobre el total de denúncies. És el percentatge més baix si el comparem amb el conjunt de les Illes Balears (15,74%) i d'Espanya (14,78%). El 93,77% de les persones jutjades varen ser finalment condemnades, i és el percentatge més elevat si es compara amb la mateixa dada a nivell de les Illes Balears (91,27%) i d'Espanya (76,51%).

Persones enjudiciades per sexe de violència de gènere. Any 2015			
	Espanya	Illes Balears	Partit judicial de Palma
Total de persones jutjades	19.101	733	273
Condemnat/ada espanyol/la	10.928	391	168
Condemnat/ada estranger/era	3.687	278	88
Absolt/ta espanyol/la	3.813	41	12
Absolt/ta estranger/era	673	23	5
Homes jutjats	18.965	731	271
Condemnat espanyol	10.863	390	167
Condemnat estranger	3.666	277	87
Absolt espanyol	3.768	41	12
Absolt estranger	668	23	5
Dones jutjades	136	2	2
Condemnada espanyola	65	1	1
Condemnada estrangera	21	1	1
Absolta espanyola	45	0	0
Absolta estrangera	5	0	0

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Consell General del Poder Judicial

6.1.5. Moviments d'afers penals i d'afers civils de violència de gènere

El 2015, s'iniciaren un total de 5.960 moviments d'afers penals a les Illes Balears, 3.599 dels quals corresponien al partit judicial de Palma. Aquesta xifra suposa un augment del 5,70% respecte de l'any anterior. En acabar 2015 s'havien resolt 3.515 afers penals, i en restaven pendents 550.

Respecte dels moviments d'afers civils el 2015, dels 637 que es varen iniciar a les Illes Balears, 485 corresponien al partit judicial de Palma, la qual cosa suposa un augment del 18,58% dels casos respecte de l'any anterior. En acabar l'any 2015 s'havien resolt 473 afers civils, i en restaven 157.

Moviments d'afers penals de violència de gènere. Any 2015			
	Espanya	Illes Balears	Partit judicial de Palma
Ingressats directament	152.115	4.099	1.910
Ingressats procedents d'altres òrgans	24.032	1.859	1.689
Reoberts	959	2	0
Resolts	174.128	5.907	3.515
Pendents de finalitzar	30.682	903	550

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Consell General del Poder Judicial

Moviment d'afers civils per tipus de processos de violència de gènere. Any 2015			
	Espanya	Illes Balears	Partit judicial de Palma
Ingressats directament	21.925	612	462
Ingressats per transformació	596	25	23
Reoberts	0	0	0
Resolts	21.725	632	473
Pendents de finalitzar	11.439	279	157

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Consell General del Poder Judicial

6.1.6. Mesures judicials de protecció

El 2015, a les Illes Balears, es varen registrar 1.622 mesures judicials de protecció, 671 de les quals es varen donar a l'àmbit del partit judicial de Palma, la qual cosa suposa un augment del 24,3% respecte de 2014.

Les mesures de natura penal (595) predominen per sobre de les de natura civil (76).

- Les mesures de natura penal més freqüents són les referides a la prohibició de comunicació i les mesures d'allunyament.
- Les mesures de natura civil es refereixen, bàsicament, a l'atribució de l'habitatge i a la prestació per aliments.

Mesures judicials de protecció total per natura de violència de gènere. Any 2015			
	Espanya	Illes Balears	Partit judicial de Palma
Total de natura penal	57.366	1.383	595
Privativa de llibertat	978	10	9
Sortida del domicili	3.513	0	0
Allunyament	21.789	461	203
Prohibició de comunicació	21.742	512	206
Prohibició de tornar al lloc del delictes	2.963	60	0
Suspensió de tinença i ús d'armes	3.853	213	86
Altres	2.528	127	91
Total de natura civil	15.037	239	76
Atribució de l'habitatge	4.412	68	16
Permuta de l'ús de l'habitatge familiar	60	0	0
Suspensió de règim de visites	788	25	0
Suspensió de la pàtria potestat	93	2	0
Suspensió de guàrdia i custòdia	1.269	12	0
Prestació d'aliments	5.046	77	22
Sobre la protecció del menor	183	2	2
Altres	3.186	53	36

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Consell General del Poder Judicial

6.1.7. Ordres de protecció

El 2015 es produeix un increment interanual dels processos d'ordres de protecció iniciats, tant al conjunt de les Illes Balears, com al partit judicial de Palma.

- En el partit judicial de Palma es varen iniciar 260 processos de sol·licituds d'ordre de protecció (un 20,93% més que l'any anterior) i es varen adoptar 174 ordres de protecció, la qual cosa representa el 66,9% dels processos iniciats.
- El 63% de les víctimes de violència de gènere que varen sol·licitar ordre de protecció eren dones espanyoles (164 de 260), entre les quals 3 eren menors d'edat.
- El 62% dels homes denunciats per als quals es va sol·licitar ordre de protecció (162 de 260) també eren espanyols.

Ordres de protecció i/o mesures a instància de violència de gènere. Any 2015			
	Espanya	Illes Balears	Partit judicial de Palma
Incoades	36.292	666	260
Resoltes no admeses	1.717	1	0
Resoltes adoptades	20.827	490	174
Resoltes denegades	13.749	175	86
Pendents a final de trimestre	0	0	0

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Consell General del Poder Judicial

Ordres de protecció per sexe i nacionalitat de violència de gènere. Any 2015			
	Espanya	Illes Balears	Partit judicial de Palma
Total	36.292	666	260
Víctima dona espanyola major d'edat	25.203	419	161
Víctima dona espanyola menor d'edat	557	11	3
Víctima dona estrangera major d'edat	10.285	233	96
Víctima dona estrangera menor d'edat	248	3	0
Denunciat home espanyol	25.803	394	162
Denunciat home estranger	10.489	272	98

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Consell General del Poder Judicial

6.2. Dades d'atenció al Servei Municipal d'Atenció Integral a la Violència de Gènere

El Servei Municipal d'Atenció Integral a la Violència de Gènere té com a finalitat prestar una atenció integral a la violència de gènere a través de tres programes d'atenció específica. Aquests són:

- Programa d'atenció integral a víctimes de violència de gènere
- Programa d'atenció a fills i filles de dones víctimes de violència de gènere
- Programa d'atenció a persones agressores

El 2015, entre els tres programes del servei, es va obrir un total de 667 expedients, dels quals 311 eren expedients nous o reoberts durant l'any. El gruix més important d'expedients correspon al Programa d'atenció integral a víctimes de violència de gènere. En total, es varen atendre 928 persones, de les quals gairebé la meitat corresponien al programa de víctimes, i 449 eren persones noves ateses, de les quals 215 corresponien al programa de víctimes.

Dades d'atenció generals. Any 2015				
	Total	Programa pers. agressores	Programa víctimes	Programa fills/filles
Expedients actius	667	116	458	158
Expedients nous i reoberts	311	45	215	84
Expedients nous	284	45	194	78
Expedients reoberts	27	0	21	6
Expedients arrossegats	355	71	243	74
Expedients tancats	131	26	73	52
Persones ateses en total	928	166	458	367
Persones ateses noves	449	59	215	187
Dones		14	215	84
Homes		45	0	0
Fills/filles		0	0	103
Sol·licituds d'atenció del servei	455	45	306	104
Persones que acudeixen a la 1a entrevista	379	45	250	84
Persones que no acudeixen a la 1a entrevista	76	0	56	20

Font: Memòria del Servei Municipal d'Atenció Integral a la Violència de Gènere

6.2.1. Programa d'atenció integral a víctimes de violència de gènere

La finalitat d'aquest programa és donar una atenció social a dones víctimes de violència de gènere del municipi de Palma, des d'una perspectiva integral i en xarxa. Els serveis que s'ofereixen a les víctimes són:

- Servei d'informació, orientació i assessorament
- Servei d'acompanyament personalitzat en gestions vinculades a la seva situació i al seu seguiment
- Servei de teleassistència mòbil, que suposa atenció, seguretat i protecció les 24 hores del dia a les víctimes amb ordre de protecció (ATENPRO).

El 2015, al Programa d'atenció integral a víctimes de violència de gènere es varen atendre 458 persones, de les quals 215 eren dones que havien iniciat el procés d'atenció el mateix any (en 194 era la primera vegada que eren ateses al servei, i 21 ja havien rebut i finalitzat un procés d'atenció amb anterioritat).

Pel que fa a l'atenció realitzada des del servei, es realitzaren 443 acompanyaments, a 132 persones.

Dades d'atenció					
	2011	2012	2013	2014	2015
Acompanyaments realitzats	252	340	432	363	443
Persones acompanyades	116	101	170	129	132
ATENPRO tramitats (nous)	26	54	43	77	68
Persones amb ATENPRO	118	124	72	109	135
Professionals assessorats	17	12	11	-	-

Font: Memòria del Servei Municipal d'Atenció Integral a la Violència de Gènere

Quant al perfil de les persones noves ateses el 2015, de les 215 dones:

- Més de la meitat tenia entre 30 i 44 anys, i una d'aquestes era menor d'edat.
- La mitjana d'edat de les dones va ser de 37,9 anys.
- Pel que fa a la nacionalitat, el 62% de les dones eren espanyoles i, entre les de nacionalitat estrangera, majoritàriament eren extracomunitàries.
- Quant al tipus de violència, sovint les víctimes n'han patida de més d'un tipus. La més freqüent és la psíquica i emocional (195 casos), seguida de la violència física (163 casos).

Nombre de persones víctimes de violència de gènere ateses per grup d'edat	
	2015
Total	215
Menor de 18 anys	1
De 18 a 29 anys	50
De 30 a 44 anys	121
De 45 a 64 anys	34
Major de 64 anys	9

Font: Memòria del Servei Municipal d'Atenció Integral a la Violència de Gènere

Nombre de persones víctimes de violència de gènere ateses per nacionalitat			
	2013	2014	2015
Total	192	193	215
Espanyola	124	125	134
Estrangera	63	45	79
UE28	18	8	13
Extracomunitària	45	37	66
Desconeguda	5	23	2

Font: Memòria del Servei Municipal d'Atenció Integral a la Violència de Gènere

Nombre de persones víctimes de violència de gènere ateses per tipus de violència			
	2013	2014	2015
Física	144	136	163
Psíquica/emocional	172	160	195
Sexual	20	14	28
Econòmica	52	33	32
Social	48	48	49
Violència creuada	0	0	13
Dificultats en els processos de separació	0	0	2
Ns/Nc	0	0	4

Font: Memòria del Servei Municipal d'Atenció Integral a la Violència de Gènere

6.2.2. Programa d'atenció a fills i filles de víctimes de violència de gènere

La finalitat d'aquest programa és donar atenció psicoeducativa a fills i filles de dones que han estat víctimes de violència de gènere i que, per tant, l'han vista a l'àmbit familiar. L'objectiu principal del programa és ajudar els fills i les filles a identificar models maternals i paternals positius que permetin construir noves formes de relació, i evitar que es reproduïxi el cicle de la violència, afavorint nous models de relació basats en la no-violència i que fomentin la igualtat.

En el programa d'atenció a fills i filles de víctimes de violència de gènere, el 2015 es va treballar en 158 expedients, dels quals 84 s'havien obert al llarg de l'any (nous i reoberts). Això suposà una atenció a 103 menors nous, distribuïts en aquests 84 expedients, en què la persona adulta de referència, en tots els casos, era una dona.

Pel que fa al perfil dels menors nous atesos el 2015, dels 103 infants:

- Més de la meitat tenien entre 4 i 9 anys.
- Més del 90% dels menors atesos tenien nacionalitat espanyola (94 de 103 menors).
- Quant a la persona adulta de referència (84 dones), el grup majoritari d'edat és el de 31 a 40 anys, amb 37 dones; a continuació, el grup de 41 a 50 anys (31 dones). En el 75% dels casos la dona és espanyola i, de les dones estrangeres, gairebé totes són extracomunitàries.

Usuaris amb expedient obert en el programa de fills/filles				
		2013	2014	2015
Total		146	130	189
Menors		64	68	103
Persona tutora referent	Dones	82	62	84
	Homes	0	0	0

Font: Memòria del Servei Municipal d'Atenció Integral a la Violència de Gènere

Edat dels menors atesos en el programa de fills/filles. Any 2015			
	Total	Nines	Nins
Total	103	63	40
De 4 a 9 anys	58	35	23
De 10 a 13 anys	29	17	12
De 14 a 17 anys	16	11	5

Font: Memòria del Servei Municipal d'Atenció Integral a la Violència de Gènere

Nacionalitat dels menors atesos en el programa de fills/filles. Any 2014			
	Total	Nines	Nins
Total	103	63	40
Espanyola	94	56	38
Estrangera	7	6	1
Estrangera comunitària	2	2	0
Estrangera no comunitària	5	4	1
Desconeguda	2	1	1

Font: Memòria del Servei Municipal d'Atenció Integral a la Violència de Gènere

Evolució de l'adult referent (mares) dels fills/filles atesos en el programa de fills/filles per grup d'edat		
	2014	2015
Total	62	84
De 21 a 30 anys	9	13
De 31 a 40 anys	36	37
De 41 a 50 anys	14	31
De 51 i més anys	3	3

Font: Memòria del Servei Municipal d'Atenció Integral a la Violència de Gènere

Nacionalitat de l'adult referent dels fills/filles atesos en el programa de fill/filles			
	2013	2014	2015
Total	82	62	84
Espanyola	52	38	65
Estrangera	28	19	19
Estrangera comunitària	5	2	1
Estrangera no comunitària	23	17	18
Desconeguda	2	5	0

Font: Memòria del Servei Municipal d'Atenció Integral a la Violència de Gènere

6.2.3. Programa d'atenció a persones agressores

La finalitat d'aquest programa és oferir atenció reeducativa a persones que exerceixen o han exercit violència contra la seva parella i/o exparella. Les persones que participen en aquest programa han de voler canviar la situació de violència de forma voluntària, com també responsabilitzar-se del seus actes i de les conseqüències que aquests tenen. Els objectius del programa són, per una banda, millorar la seguretat i el benestar de les víctimes de violència en l'àmbit de la parella i dels seus fills i filles. Per l'altra, contribuir a la reducció de la violència física, psicològica, econòmica, social i sexual en l'àmbit de parella.

En el programa d'atenció a persones agressores, el 2015, hi va haver 116 expedients actius, dels quals 45 s'havien obert durant l'any.

Pel que fa al perfil dels agressors nous atesos al programa:

- 26 dels 45 homes tenien entre 30 i 44 anys, i un era menor d'edat. El 66% eren espanyols.
- Pel que fa a la situació de convivència de l'agressor amb la víctima, en 28 dels casos no hi havia convivència quan es va iniciar l'atenció en el servei, i en 17 casos sí que n'hi havia.

Persones agressores ateses al programa per grup d'edat	
	2015
Total	45
Menor de 18 anys	1
De 18 a 29 anys	9
De 30 a 44 anys	26
De 45 a 64 anys	9
Major de 64 anys	0

Font: Memòria del Servei Municipal d'Atenció Integral a la Violència de Gènere

Persones agressores ateses al programa per nacionalitat			
	2013	2014	2015
Total	41	34	45
Espanyola	28	20	30
Estrangera	12	9	11
Estrangera comunitària	1	1	3
Estrangera no comunitària	11	8	8
Desconeguda	1	5	4

Font: Memòria del Servei Municipal d'Atenció Integral a la Violència de Gènere

Convivència de la víctima amb l'usuari agressor atès pel programa			
	2013	2014	2015
Total	26	34	45
Hi conviu	12	12	17
No hi conviu	14	22	28

Font: Memòria del Servei Municipal d'Atenció Integral a la Violència de Gènere

6.3. Dades d'atenció a víctimes de violència de gènere de la Policia Local

Des de l'Àrea de Seguretat Ciutadana, a través de la Unitat de Protecció Familiar de la Policia Local de Palma (UPFA), també es realitzen accions d'atenció a víctimes de violència de gènere. Les seves funcions són:

- Realitzar un seguiment especialitzat i personalitzat dels casos de violència de gènere, assignant un policia tutor a cada víctima de violència en l'àmbit familiar que tingui ordre de protecció.
- Mobilitzar els recursos assistencials existents i derivar-los, com també coordinar-se amb altres serveis que treballen amb violència de gènere.
- Desenvolupar les mesures de protecció pertinents, en funció del nivell de risc (segons la Instrucció 7/2016, de la Secretaria d'Estat de Seguretat, que estableix el nou Protocol per a la valoració del nivell de risc de violència sobre la dona, i de gestió de la seguretat de les víctimes).
- Gestionar ordres de protecció.

Les dades de l'any 2014 i 2015 mostren com han descendit les accions de seguiment a persones agressores (de 120 a 99) i han augmentat les atencions realitzades a les víctimes: respostes a emergències, oferir informació i assessorament, tramitació preferent d'atestats, com també seguiments individualitzats i tutoritzats, i les derivacions a assistència psicològica en situacions de crisi.

Atenció a la violència de gènere en serveis policíacs a Palma		
	2014	2015
Seguiments realitzats de persones agressores	120	99
Resposta a emergències	646	688
Informació, orientació i assessorament de caràcter permanent (atenció prestada a les dependències policiaques)	251	316
Tramitació preferent dels atestats, judicis ràpids i ordres de protecció	251	316
Seguiment individual i tutoritzat	214	244
Assistència psicològica immediata en situació de crisi emocional (derivacions)	149	186

Font: Policia Local de l'Àrea de Seguretat Ciutadana de l'Ajuntament de Palma

Així mateix, l'Àrea de Seguretat Ciutadana ha realitzat formació en autoprotecció per a dones víctimes de violència de gènere, en col·laboració amb l'Escola Municipal de Formació i el Servei d'Igualtat. Tant el 2014 com el 2015 se n'han realitzat dues edicions, que anualment han comptat amb la participació de 43 i 34 dones, respectivament.

6.4. Dades d'atenció a víctimes de violència de gènere en serveis d'acolliment

El Servei d'Acolliment Municipal a Víctimes de Violència de Gènere és un recurs residencial d'acolliment de dones majors de 18 anys o menors emancipades, soles o amb càrregues familiars que són víctimes de violència de gènere o en situació d'emergència social, i que necessiten abandonar el seu domicili. Al servei s'ofereix:

- Informació, orientació i assessorament sobre els recursos d'assistència i acollida
- Acolliment d'urgència i per via ordinària
- Promoció i inserció sociolaboral
- Assistència i tractament psicològic individual i grupal
- Suport a l'educació i el temps d'oci per als fills i les filles de les dones víctimes acollides

S'ha de destacar que el 2015 s'ha produït un canvi d'ubicació del servei, que ha permès una millora en l'atenció, per l'amplitud de l'espai, l'existència d'espais oberts i les millors condicions d'habitabilitat.

El 2015 es varen atendre 145 persones, de les quals 141 eren dones víctimes de violència de gènere (75 dones) i els seus fills i filles (41 nins i 18 nines).

- S'incrementa el nombre de persones ateses respecte de 2014
- Es varen realitzar 10.841 pernотacions, amb una mitjana diària de 29,7
- Les vies d'accés al servei són molt diverses: un 28% provenen de serveis policíacs, però d'altres són derivades d'altres serveis d'acolliment, de l'Institut Balear de la Dona (IBD), del Servei d'Atenció Integral a la Violència de Gènere (SAIVG), de centres de serveis socials... També hi ha un 11% de dones que hi acudeixen directament, per iniciativa pròpia.
- Quant al perfil segons l'edat, un 40% de les dones ateses tenien entre 18 i 29 anys i, un 40%, entre 30 i 44 anys. Pel que fa als infants, 35 tenien entre 4 i 12 anys i, 24, entre 0 i 3 anys.

Servei d'Acolliment Municipal de Víctimes de Violència de Gènere (SAM – VVG)			
	2013	2014	2015
Total de persones ateses	151	119	145
Dones	75	55	78
Fills/filles	76	64	67
Víctimes ateses	119	104	141
Dones	63	50	75
Fills/filles	56	54	66
Pernотacions	14.860	13.466	10.841
Mitjana de pernотacions	40,71	36,89	29,7

Font: Memòria del Servei d'Acolliment Municipal a Víctimes de Violència de Gènere

Dones víctimes de VG que accedeixen al SAM - VVG per servei derivant. Any 2015	
	Total
Total	100%
Policia Local	15%
Policia Nacional	13%
SAM	11%
Per porta	11%
IBD	10%
SAIVG	10%
Centrals	2%
Ciutat Antiga	1%
Estacions	2%
Llevant Nord	4%
Llevant Sud	4%
Menors	3%
Altres Serveis	12%

Font: Memòria del Servei d'Acolliment Municipal a Víctimes de Violència de Gènere

Nombre de persones víctimes de violència de gènere ateses pel SAM - VVG segons trams d'edat				
		2013	2014	2015
Dones	Total	63	50	75
	De 18 a 29 anys	19	17	30
	De 30 a 44 anys	35	26	30
	De 45 i més anys	9	7	15
	Total	56	54	66
Infants	De 0 a 3 anys	21	19	24
	De 4 a 12 anys	30	29	35
	De 13 a 17 anys	4	1	7
	De 18 i més anys	0	5	0

Font: Memòria del Servei d'Acolliment Municipal a Víctimes de Violència de Gènere

6.5. Persones usuàries d'altres serveis per a víctimes de violència de gènere

El **Servei de Teleassistència Mòbil d'Atenció i Protecció per a Víctimes de Violència de Gènere (ATENPRO)** és un servei gestionat per Creu Roja. El dispositiu d'ATENPRO és un mòbil, amb geolocalització, que permet saber on es troba la dona quan telefona. Aquest dispositiu ofereix seguretat i acompanyament, i es manté durant el període en què la dona percep que hi ha un risc.

Quan es realitza una alta a l'ATENPRO, el Servei de Víctimes de Violència de Gènere fa un seguiment d'aquestes persones.

- L'any 2015 s'hi varen tramitar 68 altes noves, de manera que a finals de l'any hi havia 135 dones usuàries d'aquest servei.

Per altra banda, la **Declaració voluntària de risc de patir violència masclista (DVR)** és un dispositiu que pot activar la dona víctima per a preveure una resposta més eficient del telèfon d'emergència 112, en cas de demanar ajuda.

- L'any 2015 el Servei d'Atenció a Víctimes de Violència de Gènere va donar d'alta 62 dones al fitxer de DVR de l'112, xifra que suposa un descens de 10 altes respecte de l'any anterior.

6.6. Activitats de formació i sensibilització realitzades des de l'Ajuntament

---

6.6.1. Accions de difusió i sensibilització de la població

El Pacte Palma contra la Violència de Gènere és un compromís ciutadà que té com a finalitat avançar en l'eradicació de la violència de gènere i cap a una societat basada en els valors de la igualtat entre dones i homes. El manifest del Pacte s'aprovà al Ple de l'Ajuntament des de 2008, i es renova anualment. Les persones, les associacions, les entitats públiques o privades poden adherir-se al Pacte.

Plataforma de difusió

Utilització de les xarxes socials, com Facebook, com a mitjà per a fer difusió de les activitats i les informacions sobre les violències masclistes i la igualtat.

- Perfil a Facebook "Pacte Palma contra la Violència de Gènere". El setembre de 2015, el perfil personal tenia 1.171 amistosats; la pàgina de Facebook (creada per a substituir el perfil personal) tenia 405 seguidors.

Programació d'activitats en commemoració del 25 de Novembre, Dia Internacional contra la Violència cap a les Dones

Anualment l'Ajuntament de Palma programa una sèrie d'activitats per a commemorar el 25 de Novembre, en col·laboració amb altres entitats. Des de l'any 2008, i en el marc d'aquesta programació, s'organitzen anualment diades informatives als principals carrers de Palma, en col·laboració del voluntariat, i també la Marxa del Pacte Palma.

- El 2014 es realitzà la VII Marxa Pacte Palma contra la Violència de Gènere: 4t Nordic Walking Ciutat de Palma, amb una participació de 1.010 persones.
- El 2015, a la VIII Marxa Pacte Palma, sota el lema "Rodam contra les violències masclistes", se'n canvià el format i es realitzà una marxa en bicicleta, que va comptar amb una participació de 148 persones.

6.6.2. Activitat de formació i sensibilització a través de Palma Educa

Amb la finalitat de fomentar la corresponsabilitat en la prevenció, la detecció i la resposta davant situacions de violència de gènere, l'Àrea d'Igualtat, Joventut i Drets Cívics ofereix, a través de Palma Educa, una sèrie de tallers formatius i de sensibilització adreçats a infants, adolescents i persones adultes.

En l'àmbit de la igualtat i les violències masclistes, s'ofereixen els següents tallers:

Tallers per a infants

- Contacontes en igualtat, dirigit a infants, amb temàtiques relacionades amb la corresponsabilitat, estereotips de gènere i visualització de les dones.

Tallers per a joves i persones adultes:

- "Noves masculinitats", que pretén crear espais de reflexió entorn de les relacions desiguals entre els gèneres fomentant valors, actituds i comportaments de respecte entre els joves.
- "De la violència a la igualtat", on es treballen els indicadors per a la detecció i la prevenció de les relacions afectives negatives, els estereotips masclistes i la sensibilització contra la violència masclista.
- "Mites assumits de la violència masclista en la parella", que tracta sobre els mites que justifiquen la violència masclista en la parella i les situacions que es confonen amb l'amor en parella: gelosia, sofriment, culpabilitat, ...
- "La ciutadania contra la violència de gènere", taller per abordar activament què és la violència de gènere, què s'hi fa a Palma i què pot fer un mateix si coneix una situació de violència.
- "Desigualment", en què es reflexiona i es pren consciència sobre la igualtat/desigualtat entre dones i homes i els mecanismes pels quals aquestes es reproduïxen.

Durant el curs 2014-2015 s'han realitzat un total de 90 accions formatives (i dos préstecs de material). Les dades de participació es refereixen a tot el bloc de tallers de sensibilització en igualtat i prevenció en violència de gènere, que inclou també els tallers "La desigualtat en l'ús del temps" i "Identitat de gènere i orientació sexual", explicats en altres apartats d'aquest document.

- En total hi participaren 2.668 persones, de les quals 1.262 eren dones i, 1.406, homes.

6.7. Altres accions per a pal·liar i millorar la situació de les víctimes de violència de gènere

---

La inclusió de criteris o mesures preferencials que afavoreixin l'accés a recursos a les víctimes de violència de gènere, en els serveis de l'Ajuntament, és escassa.

- Programa Palma Habitada: les víctimes de violència de gènere hi estan exemptes del requisit de tenir una antiguitat major a 6 mesos al Padró municipal, en el moment de realitzar la sol·licitud.
- Patronat Municipal d'Escoles d'Infants: preveu reduccions en les quotes en casos de víctimes de violència de gènere.
- Centre Flassaders: les víctimes de violència de gènere poden optar gratuïtament a places reservades als tallers i les activitats (20% del total de places de tota l'oferta).

6.8. Percepció de la població vers la violència de gènere i altres violències masclistes

---

La informació d'aquest apartat es refereix a estudis realitzats a nivell d'Espanya i a les aportacions del grup focal duit a terme per a aquesta diagnosi, ja que no es disposen d'estudis a nivell de les Illes Balears ni de Palma.

L'estudi "Percepció social de la violència de gènere" (2014), mostra com la percepció que les desigualtats de gènere són grans està estesa entre la societat espanyola, però amb diferències, atès que els homes tenen una menor percepció de la desigualtat en tots els àmbits analitzats.

De les aportacions del grup focal, es destaca que, tot i que les dones han avançat i s'han incorporat a nous àmbits, hi ha cert immobilisme per part dels homes i un temor a perdre els espais de poder que tradicionalment han ocupat.

Entenent la violència cap a les dones en un sentit ampli, des del grup focal es considera violència la doble i triple jornada (o presència) de les dones i la manca de corresponsabilitat dels homes; les dificultats d'accés a llocs de poder i el fet que la vida privada i familiar condicioni les possibilitats de promoció de les dones a llocs de responsabilitat, la publicitat que cosifica les dones i l'ús d'un llenguatge exclouent, com també l'escassa representativitat de les dones en determinats àmbits, com la programació cultural.

6.8.1. Percepció de la violència de gènere

Segons l'estudi esmentat, el 89% de la població espanyola considera que els maltractaments a les dones estan molt o bastant estesos (93% de les dones i 84% dels homes), i el 92% considera inacceptable la violència de gènere. Aquest rebuig es troba tan estès entre els homes com entre les dones.

Això no obstant, no totes les formes de maltractament reben la mateixa consideració social. El maltractament físic i sexual és rebutjat per pràcticament tota la població (98%), mentre que les amenaces verbals són tolerades per un 6,5% de la població, i el maltractament psicològic o desvalorització per un 9%. El 31% accepta algun tipus de violència de control en la parella (com el control dels horaris o dir a la parella el que pot o no pot fer), i el 14% considera en major o menor grau acceptable la "restricció de la llibertat" de la parella.

En definitiva, una de cada tres persones (36%) es mostra tolerant amb alguna forma de maltractament en les relacions de parella, fet que contrasta amb el 92%, que considera inacceptable la violència de gènere. De l'anterior, es pot deduir que una part important de la població no associa el maltractament psicològic i el de control com a violència de gènere. Així mateix:

- El 89% considera que les víctimes aguanten pels fills/les filles, i el 67% perquè depenen econòmicament de la seva parella.
- El 35% atorga part de culpa a la dona, perquè ella consent aquestes conductes.
- El 38% tendeix a exculpar l'agressor per considerar que aquest "sol tenir una malaltia mental".
- Les raons per les quals no s'interposa una denúncia s'atribueixen fonamentalment a la por a l'agressor (ho pensa el 80% de la gent).

Per la seva banda, les aportacions del grup focal destaquen com el discurs políticament correcte de la població és contrari a la violència de gènere, però la realitat és que els micromasclismes estan del tot integrats i normalitzats a la vida quotidiana. També posen de manifest l'existència d'actituds de negació de la violència de gènere, com que es tracta d'una invenció o que són accions aïllades, o bé reaccions defensives, al·ludint als homes agreddits. En alguns casos, com en el col·lectiu de dones grans, es tendeix a negar o normalitzar aquesta violència amb al·lusions que sempre ha estat així o que ja no es poden canviar les coses.

Des del grup focal també es coincideix en un rebuig generalitzat a la violència de gènere i una consideració diferent segons el tipus de violència. Així, la violència física es reconeix i genera rebuig, mentre que altres manifestacions no són percebudes ni rebutjades com a tals.

Es percep i valora positivament que a Palma, i en el conjunt de les Illes Balears, es registri una major taxa de denúncies, i es vincula a una major conscienciació, no a una incidència real més alta que en altres zones. Es valora la tasca de Palma en matèria de violència de gènere, però s'assenyala com la sensibilització és un tema complex i resulta insuficient abordar-la únicament des de la realització de tallers.

6.8.2. Percepció social de la violència de gènere per part de l'adolescència i la joventut

El 2015, el Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat va publicar un estudi sobre la percepció social de la violència de gènere per part de l'adolescència i la joventut d'Espanya. Les principals conclusions d'aquest estudi són:

- El 94% dels joves consideren la violència de gènere com a totalment inacceptable.
- El 3,5% la consideren una situació inevitable que sempre ha existit.
- Hi ha major permissivitat social amb els maltractaments i les amenaces verbals. Hi ha qui considera inacceptables aquests fets, però que no sempre s'han de castigar per llei els maltractaments verbals (36,4%) i les amenaces verbals (28,7%).

Per altra banda, un de cada tres adolescents/joves accepta que pugui existir algun tipus de control sobre la parella (33%), com "controlar els horaris de la parella", "impedir a la parella que vegi la seva família o les amistats", "no permetre que la parella treballi o estudiï" o "dir-li les coses que pot o no pot fer". De fet la macroenquesta de violència contra la dona de 2015 indica que el 25% de dones de 16 a 19 anys que han tingut parella, en alguna ocasió, ha patit violència de control en els darrers 12 mesos.

En el grup focal es destaca que, sovint, els i les joves perceben la violència de gènere com un fet llunyà, alhora que tenen interioritzats els mites de l'amor romàntic. Assenyalen que no reconeixen ni perceben com a violència determinats comportaments de control (del mòbil, de la roba...) i que han naturalitzat les relacions de parella com una alternança d'episodis de passió amb discussions, no exemptes, en alguns casos, de violència física.

Per altra banda, en el grup focal, també s'incideix en el tema de la sexualitat; el fàcil accés al consum de pornografia amb un caire masclista que contribueix a una imatge tergiversada de la sexualitat, en què la de la dona és la de submissió; alhora, la suposada llibertat sexual no és real, ja que les dones no són valorades com a tals sinó com a objectes sexuals.

6.9. Prostitució

6.9.1. Dades d'atenció i perfil de persones ateses que exerceixen la prostitució

L'Ajuntament de Palma, juntament amb altres administracions i entitats, forma part de Xarxa d'Atenció Directa a les Persones que Exerceixen la Prostitució (XADPEP). Les entitats Casal Petit-Germanes Oblates, Creu Roja i Metges del Món són les entitats de la XADPEP que realitzen atenció directa a les persones que exerceixen la prostitució. Les dades que es presenten a continuació són les referides a l'atenció realitzada per part d'aquestes entitats.

L'any 2015 s'atengueren 1.748 persones que exerceixen la prostitució, el 95% de les quals eren dones; el 3%, homes i, el 2%, transsexuals.

- La majoria de les persones que exerceixen la prostitució a Palma són estrangeres. Això suposa un canvi respecte de 10 anys abans, en què la majoria de dones eren espanyoles i en situació d'exclusió social.
- Segons la nacionalitat, de cada 100 persones ateses, 35 procedeixen d'Amèrica Llatina; 28, d'Àfrica; 21, de la Unió Europea i, 2, de l'Europa no comunitària; 14 són espanyoles. Tot i la diversitat en l'origen, tres quartes parts de les persones ateses procedeixen d'un nombre limitat de països: Nigèria, Espanya, Romania, Colòmbia, Bulgària i Brasil.
- Les dones que exerceixen en espais tancats tendeixen a ser bastant joves, i es percep com augmenta la demanda de dones joves. Entre les persones ateses, el 50% tenia entre 25 i 34 anys i, el 29%, entre 35 i 44 anys. La mitjana d'edat de les persones ateses a les tres entitats és de 35 anys.

Persones ateses per la XADPEP per sexe. Any 2015		
	Xifres	Percentatges
Total	1.748	100%
Dones	1.654	95%
Homes	50	3%
Transsexuals	44	3%

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de les dades de les entitats col·laboradores

Persones ateses per la XADPEP per nacionalitat. Any 2015		
	Xifres	Percentatges(*)
Total	1.748	100%
Espanyola	237	14%
UE-28	370	21%
Resta d'Europa	41	2%
Llatinoamericana	604	35%
Asiàtica	2	0%
Africana	495	28%

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de les dades de les entitats col·laboradores

Persones ateses per la XADPEP per grup d'edat. Any 2015		
	Xifres	Percentatges (*)
Total	1.748	100%
Menor de 18 anys	1	0%
18-24	107	7%
25-34	824	50%
35-44	476	29%
45-54	168	10%
55-64	58	4%
65 i més anys	14	1%
Ns/Nc	100	-
Mitjana edat	35,45	-

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de les dades de les entitats col·laboradores

(*) Percentatges calculats a partir de les dades disponibles

La forma d'iniciar-se en l'exercici de la prostitució se sol produir per vies diferents. Per una banda, les que hi accedeixen a partir del tràfic de persones amb finalitat d'explotació sexual hi arriben a través de màfies, i són obligades a exercir la prostitució per fer front al pagament d'un deute. Una altra de les estratègies és la del *lover boy*, en què un home enamora una dona, la indueix a exercir la prostitució i n'esdevé el proxeneta. Per altra banda, també n'hi ha que s'hi dediquen com a única forma per a sobreviure. És habitual que una persona coneguda sigui la que inciti o convenci a exercir la prostitució, tàctica que en ocasions és també una forma de captació de les màfies.

Generalment, les persones que exerceixen la prostitució perceben que aquesta és una fase transitòria de la seva vida, una forma per a subsistir. Les dones aspiren a aconseguir una feina normalitzada per a disposar de recursos econòmics suficients. Les demandes que realitzen a les entitats són formació i recerca de feina, però també demandes per a cobrir necessitats bàsiques (alimentació, pagament de factures...).

Quant al lloc d'exercici, es detecta una tendència a l'augment de la prostitució en contextos tancats, especialment a cases i pisos, fet que dificulta a les entitats el contacte amb les dones que hi exerceixen per la invisibilitat d'aquests espais. El 2015, de cada 10 persones ateses, 4 exerceixen a pisos o cases, 3 ho fan a clubs i, 3, al carrer. La majoria de les persones exerceixen la prostitució en un únic context, però hi ha aproximadament un 10% que alterna més d'un espai (habitualment s'exerceix al carrer i, com a mínim, a un espai tancat, sigui pis/casa o club).

Es dona una certa correspondència entre la nacionalitat de la persona i el context en què exerceix la prostitució.

- Les dones nigerianes exerceixen majoritàriament al carrer. Aquest també és el lloc d'exercici més freqüent entre les espanyoles, encara que també n'hi ha que ho fan a pisos o cases.
- Les persones procedents de països de la Unió Europea exerceixen predominantment a clubs, mentre que les d'Amèrica Llatina ho fan majoritàriament a cases i pisos.

Tot i que no és una xifra quantitativament molt elevada, entre les que tenen 55 i més anys predomina l'exercici de la prostitució en el carrer. En canvi, en edats més joves, tot i que n'hi ha que exerceixen al carrer, principalment ho fan en contextos tancats.

Les persones que exerceixen la prostitució en espais tancats es troben en una situació de major vulnerabilitat. Aquesta ve donada per elements com un major aïllament i control sobre la persona, control dels horaris i del temps dedicat al treball sexual, manca de llibertat en la selecció del client, la pràctica sexual o en l'ús de protecció...

Les persones ateses necessiten processos llargs d'atenció, ja que tenen dificultats per a la seva inserció social i laboral. La manca d'estudis i de formació, les dificultats idiomàtiques i les escasses oportunitats són factors que compliquen que puguin aconseguir una feina normalitzada. Sovint el procés d'atenció que es realitza passa per diferents fases, ja que no sempre té continuïtat. De fet, algunes dones que havien normalitzat la seva situació, en quedar sense feina, tornen a sol·licitar l'atenció de les entitats.

- Les persones ateses amb un procés d'intervenció (casos de procés), majoritàriament tenen estudis primaris (44%) o secundaris (41%).
- Pel que fa a la situació administrativa, el 71% es troba en situació regular i, el 25%, en situació irregular. La disponibilitat de targeta sanitària i, per tant, de cobertura sanitària segueix percentatges similars.

Persones ateses per la XADPEP per lloc d'exercici. Any 2015		
	Xifres	Percentatges (*)
Total	1.748	100%
Carrer	460	33%
Pis/casa	543	39%
Club	475	34%
Altres	29	2%
Ns/Nc	364	-

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de les dades de les entitats col·laboradores

(*) Percentatges calculats a partir de les dades disponibles

Persones ateses per la XADPEP per lloc d'exercici i nacionalitat. Any 2015							
	Total	Espanyola	UE28	Resta d'Europa	Llatinoamericana	Asiàtica	Africana
Total	1.862	253	390	43	640	2	534
Carrer	502	88	44	2	63	0	305
Pis/casa	578	69	134	19	301	2	53
Club	508	35	166	15	193	0	99
Altres	31	6	3	1	21	0	0
Ns/Nc	381	70	64	10	116	0	121

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de les dades de les entitats col·laboradores

(Nota: La variable "lloc d'exercici" és de resposta múltiple. Per tant, en el recompte de casos, si la persona exerceix la prostitució a més d'un lloc, aquesta apareix duplicada.)

Persones ateses per la XADPEP per nivell educatiu. Any 2015		
	Xifres	Percentatges (*)
Total	409	100%
Analfabet/ta	19	5%
Sense estudis	12	3%
Estudis primaris	161	44%
Estudis secundaris	149	41%
Estudis superiors	21	6%
Ns/Nc	46	-

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de les dades de les entitats col·laboradores

(*) Percentatges calculats a partir de les dades disponibles

Persones ateses per la XADPEP per situació administrativa. Any 2015		
	Xifres	Percentatges (*)
Total	409	100%
Situació regular	266	71%
Situació irregular	92	25%
En tràmits de regularització	14	4%
Ns/Nc	37	-

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de les dades de les entitats col·laboradores

(*) Percentatges calculats a partir de les dades disponibles

Persones ateses per la XADPEP segons disponibilitat de targeta sanitària. Any 2015		
	Xifres	Percentatges (*)
Total	409	100%
En té	290	74%
No en té	95	24%
En tràmit	7	2%
Ns/Nc	17	-

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de les dades de les entitats col·laboradores

(*) Percentatges calculats a partir de les dades disponibles

En els darrers anys, augmenta la percepció de la prostitució com una forma més d'oci i una normalització del fet de pagar per tenir relacions sexuals. Tot i que hi ha consumidors de prostitució de totes les edats, es detecta un augment d'aquesta pràctica entre els joves. El consum de la prostitució esdevé una forma de culminar el cap de setmana: joves que acudeixen a clubs per a celebrar la victòria del seu equip de futbol, un sopar d'empresa... o bé com una forma fàcil i ràpida d'obtenir sexe, sense la necessitat d'haver de sortir o d'haver de lligar.

6.9.2. Actuacions realitzades des dels serveis municipals sobre la prostitució

Convocatòria de subvenció específica per a l'atenció a persones que exerceixen la prostitució

L'objectiu és promoure l'accés de les persones que exerceixen la prostitució (PEP) a Palma als recursos públics i privats, la millora de la convivència i la detecció de situacions de risc. El 2014 i 2015 aquesta convocatòria es realitzà des de la Regidoria de Benestar Social i Igualtat. Els dos anys accedeixen a aquestes subvencions Creu Roja Illes Balears, Metges del Món Illes Balears i Casal Petit-Germanes Oblates.

Accions de sensibilització i/o prevenció de la problemàtica de les persones que exerceixen la prostitució

- Accions de divulgació
  - ◊ Difusió del Catàleg de serveis d'atenció específica a la prostitució de les entitats de la XADPEP entre professionals, serveis i entitats.
  - Presentació de la memòria d'atenció a persones que exerceixen la prostitució des de la XADPEP.
  - Guies de butxaca de serveis específics per a persones que exerceixen la prostitució, editada en sis idiomes.
- Formació
  - Cursos de convivència cívica dirigits a persones que exerceixen la prostitució. Aquesta formació és impartida per Casal Petit i Metges del Món, i té com a objectiu facilitar el coneixement de drets, obligacions i pautes culturals en l'ús de l'espai públic. El 2014 hi participaren 20 dones que exercien la prostitució i, el 2015, varen ser 18.
  - En canvi no s'han impartit els cursos de condonacions de sancions a persones que exerceixen la prostitució a l'Arenal per manca de candidates.
  - Taller "La prostitució com a forma de marginació social", a través del programa Palma Educa. Se centra en la prostitució com a forma d'exclusió social, explotació sexual i vulneració dels drets humans. Durant el curs 2014-15, es van realitzar 4 tallers (2 a joves i 2 a persones adultes), amb una participació de 86 persones, de les quals 52 eren dones i, 34, homes. Això suposa un descens en el nombre de tallers realitzats al curs 2013-14, principalment perquè durant aquell curs es realitzaren accions dirigides a professionals.

6.9.3. Tràfic de dones amb finalitat d'explotació sexual

Un dels principals obstacles per a quantificar el nombre de dones víctimes de tràfic amb finalitat d'explotació sexual és el seu caire ocult. Les extorsions, les amenaces, les agressions i el fort control al qual estan sotmeses condiciona, entre d'altres factors, que les víctimes no denunciïn la seva situació.

A l'Estat espanyol, diferents estudis han intentat fer una estimació del nombre de víctimes de tràfic amb fins d'explotació sexual. A *Plan integral de lucha contra la trata de mujeres y niñas con fines de explotación sexual, 2015-2018*, es recullen les dades de l'informe realitzat pel CITCO (Centre d'Intel·ligència contra el Terrorisme i el Crim Organitzat), el 2014. A partir de les inspeccions realitzades pels cossos de seguretat de l'Estat, aquest informe conclou que:

- Un total de 13.983 persones estarien en risc de trobar-se en situació de tràfic d'éssers humans amb fins d'explotació sexual al conjunt d'Espanya.
- Moltes de les dones en situació de risc serien de nacionalitat romana, alhora que també es detecta una disminució de la seva edat, i la majoria es troba entre els 23 i els 32 anys.

No hi ha cap estudi a l'àmbit de les Illes Balears ni tampoc de Palma sobre la qüestió. Les entitats de la XADPEP manifesten que és molt complex determinar, amb certesa, quantes dones de les que atenen són víctimes de tràfic amb finalitat d'explotació sexual, ja que elles no ho manifesten obertament. Si bé els casos confirmats són molt pocs, és habitual que en el transcurs de l'atenció a dones que exerceixen la prostitució sorgeixin sospites que podrien ser víctimes de tràfic. Aquestes sospites es basen en una sèrie d'indicadors, com per exemple: estar molt separada del grup i no voler parlar amb les persones de l'entitat, no tenir la documentació o dir que no se sap on es té, viure aquí des de fa temps i no tenir gairebé coneixements d'espanyol, fer referència a un deute, o formular moltes peticions a les visites que fa l'entitat al club o pis/casa, i després no acudir mai a l'entitat.

6.9.4. Accions realitzades des dels serveis municipals sobre el tràfic de dones amb finalitat d'explotació sexual

Pel que fa a aquest àmbit, des de l'Ajuntament s'han realitzat les següents accions de sensibilització i/o formació:

- El 2014, en el marc de la programació d'actes del 25 de Novembre, s'organitzà una jornada sobre l'actuació policíaca en el tràfic de persones amb finalitat d'explotació sexual.
- El 2014 i el 2015 es realitzaren sessions formatives sobre "Índexs de tràfic amb finalitat d'explotació sexual", dirigides a la Policia Local, i impartides per entitats membres de la XADPEP. El 2014 se'n realitzaren 9 sessions amb una participació de 62 policies; el 2015, varen ser 12 sessions, amb 161 policies participants.

6.10. Abusos sexuals a la infància

6.10.1. Incidència dels abusos sexuals a la infància

Tot i que els abusos sexuals a la infància poden afectar tant nins com nines, els estudis realitzats, com també l'atenció realitzada a víctimes, mostren com s'hi dona una major incidència en nines.

Una de les dificultats a l'hora d'estudiar la problemàtica dels abusos sexuals a la infància és que no es disposa de dades que permetin determinar-ne la incidència real en la població. Existeixen poques investigacions sobre el tema, i sovint aquests fets no són denunciats i, per tant, no en consten dades oficials.

La Fundació Rana és l'entitat referent en la prevenció i la sensibilització d'abusos sexuals a les Illes Balears, i treballa tant amb professionals com amb infants, amb adolescents, i les seves famílies. Aquesta Fundació apunta la conveniència de treballar en l'educació afectivosexual des d'edats primerenques, i amb la implicació de les famílies, i no només des dels centres educatius.

El 2011, Fundació RANA, en col·laboració amb la UIB, realitzà un estudi sobre la incidència de l'abús sexual infantil en estudiants universitaris de les Illes Balears. Els principals resultats de l'estudi són:

- El 12% dels estudiants participants havien estat víctimes d'abusos sexuals durant la infància; el 15,4% de les dones i, el 4%, dels homes.
- En el 77% dels casos d'abús sexual, aquest es produí abans dels 13 anys.
- En el 90% dels casos la persona agressora era coneguda per a la víctima. Aquest percentatge descendeix al 80% quan la víctima dels abusos té entre 13 i 18 anys.

Hi ha dades que indiquen que només 1 de cada 10 víctimes ho conta en el moment en què es produeix l'abús, i 9 de cada 10 víctimes ho conta quan s'ha deixat de produir l'abús, a l'adolescència, a l'edat adulta, o bé no ho conta mai.

La Unitat de Valoració d'Abusos Sexuals (UVASI) de l'Institut Mallorquí d'Afers Socials (IMAS) atén infants i adolescents menors de 18 anys que han sofert abusos sexuals o que presenten indicadors que orienten a la possibilitat que pugui existir aquest tipus de maltractament.

- El 2015 varen atendre 195 menors (122 nines i 73 nins). La majoria d'aquests havien patit abús sexual (159), però també es varen donar casos d'agressió sexual (23), de corrupció de menors (7), d'exhibicionisme i provocació sexual (4) i d'assetjament sexual (2).

Des de l'any 2010, la Fundació RANA compta també amb un programa d'atenció directa a persones adultes que varen ser víctimes d'abusos sexuals a la seva infància.

- Les persones que sol·liciten teràpia, generalment, tenen entre 25-30 anys i entre 40-45 anys, i és habitual que l'inici de l'atenció coincideixi amb alguna fase concreta de la seva vida, com per exemple el naixement d'un fill o filla, que el fill o la filla arribi a l'edat en què la persona va patir l'abús, que s'estableixen vincles més forts en una relació de parella; si la persona agressora era un familiar, quan aquesta es troba en una fase pròxima a la mort.

Així mateix, assessora i atén consultes de professionals i famílies quan hi ha sospites o dubtes entorn de possibles casos d'abús sexual. Anualment reben entre 150 i 200 consultes sobre aquestes qüestions.

6.10.2. Accions de sensibilització i prevenció dels abusos sexuals a la infància

A través del programa Palma Educa, l'Ajuntament de Palma ofereix dos tipus d'activitats relacionades amb la prevenció en abusos sexuals a la infància: un contacontes i un seminari per a professionals. Ambdós tallers tenen un recorregut de diversos anys.

- Contacontes "Estela crida ben fort" per a educació primària. Ensenya les eines per a protegir-se, a dir no, a demanar ajuda i a respectar el seu cos i el dels altres.
  - Durant el curs 2014-15 es varen realitzar 52 tallers, la qual cosa suposa un augment de 14 tallers respecte del curs anterior.
  - Al curs 2014-15, la participació en aquests tallers va ser de 1.555 persones (811 nines/dones i 744 nins/homes).
- "Actua! Per prevenir l'abús infantil" és una formació dirigida a professionals sobre la detecció i la notificació davant els possibles casos de maltractament i abusos sexuals. Al curs 2014-15 es varen realitzar 6 tallers dirigits a professorats o monitors/res d'educació no formal.

6.11. Agressions sexuals i seguretat ciutadana en espais públics

6.11.1. Dades disponibles sobre agressions sexuals

Les dades obtingudes són les que fan referència als delictes contra la llibertat sexual de les persones, recollides a l'anuari estadístic del Ministeri de l'Interior.

- L'any 2015 es varen denunciar a Espanya 9.869 delictes contra la llibertat sexual, dels quals 1.229 varen ser agressions amb penetració; 7.460 es classificaren com a "altres delictes contra la llibertat/indemnitat sexual" (s'hi inclouen fets com l'agressió sexual, l'abús sexual, l'assetjament sexual, delictes de contacte mitjançant tecnologia amb menors de 13 anys amb finalitats sexuals, exhibicionisme, provocació sexual, i relatius a la prostitució).
- A les Illes Balears es varen denunciar 411 delictes contra la llibertat sexual, la qual cosa representa un augment del 4,3% respecte de 2014. Disminueixen les denúncies per agressions sexuals amb penetració (de 58, l'any 2014, a 47, el 2015), però augmenten els delictes classificats com "altres contra la llibertat/indemnitat sexual" (es passa de 294, el 2014, a 336, el 2015).
- Les dades aportades per la Policia local de Palma distingeixen entre agressions, abusos i exhibicionisme. El 2014 es comptabilitzaren 30 fets i, el 2015, 26. El 2014 es varen donar més casos d'agressions i abusos a llocs tancats i, el 2015, s'equilibra o bé hi predominen els de la via pública, referits però a casos d'exhibicionisme.

Denúncies i/o fets coneguts sobre agressions sexuals a Palma				
	2014		2015	
	Via pública	Lloc tancat	Via pública	Lloc tancat
Total	15	15	18	8
Agressió	4	7	5	5
Abusos	5	8	7	3
Exhibicionisme	6	0	6	0

Font: Policia Local de l'Àrea de Seguretat Ciutadana de l'Ajuntament de Palma

Si bé aquestes dades mostren els casos denunciats, hi ha tota una sèrie d'agressions "subtils" o de baixa intensitat que no són denunciades, i que sovint són normalitzades i invisibilitzades, incorporades a la vida de les dones com a part de la cultura, i que s'acaben convertint en quotidianes. Això fa la que la pròpia víctima tingui dificultats per a identificar si es tracta realment d'una agressió.

6.11.2. Percepcions sobre la seguretat de les dones

La percepció de seguretat de les dones de Palma no s'ha incorporat a cap estudi ni investigació d'àmbit local. Com a dada quantitativa, únicament disposam d'informació relativa a l'enquesta de satisfacció a persones usuàries d'aparcaments realitzada per la Societat Municipal d'Aparcaments i Projectes, el 2013.

- La sensació de seguretat de les dones als aparcaments municipals és inferior a la dels homes. En la qüestió referida a aquest aspecte a l'enquesta, la puntuació mitjana dels homes en seguretat va ser de 3,11 sobre un màxim de 5, mentre que, a les dones, la puntuació mitjana va ser de 2,78.

En el grup focal sobre les percepcions de la ciutat, es posà de manifest que és habitual que en algun moment de la vida les dones pateixin algun tipus d'agressió sexista, se sentin condicionades o canviïn comportaments com a mesures d'autoprotecció per a evitar o reduir possibles riscos. Sovint es relaciona el risc d'agressió amb el temps d'oci nocturn. En aquest sentit, el grup focal assenyala la violència simbòlica que es dona als espais d'oci, quan es cosifica el cos de la dona amb la finalitat d'atreure el públic masculí.

6.12. Mutilació genital femenina

La mutilació genital femenina (MGF) es practica a nines d'entre 0 i 14 anys, i consisteix en l'amputació total o parcial dels òrgans genitals femenins externs. Es realitza a 28 països, majoritàriament d'Àfrica, però també a alguns de l'Orient Mitjà i d'Àsia. Això no obstant, cal destacar que no tots els grups ètnics d'aquests països practiquen l'MGF.

Tot i que l'MGF ha estat prohibida en alguns països (entre ells Senegal, Mali, Burkina Faso, Mauritània i Ghana), encara no s'ha donat un gran descens en la prevalença de dones que han patit l'MGF.

La incorporació a la nostra societat de famílies procedents d'entorns geogràfics, històrics, socials i culturals diversos, en què l'MGF està arrelada, ens enfronta a aquestes pràctiques al nostre context territorial.

El *Diagnòstic sobre mutilación genital femenina en Mallorca*, realitzat per Metges del Món, el 2014,¹¹ detecta, a Mallorca, una població de 369 nines menors de 14 anys d'origen subsaharià en risc de patir MGF.

Si calculam la població màxima en situació de risc, segons dades del Padró municipal a 1 de gener de 2016, a Palma hi ha empadronades 1.951 dones procedents de països on es practica l'MGF, de les quals 482 són nines d'entre 0 i 14 anys (majoritàriament de Nigèria i Senegal).¹²

¹¹ A partir de la base de dades de la targeta sanitària de l'IB-Salut, a dia 1 de gener de 2013.

¹² El càlcul es realitza a partir de la població dels països que inclou Adriana Kaplan al seu estudi "Mapa de la mutilación genital femenina en España 2012".

Població en Palma per país de nacionalitat. Padró municipal a 1-1-2016				
	Total	Homes	Dones	Dones de 0 a 14 anys
Total	6.117	4.166	1.951	482
Benín	22	12	10	2
Burkina Faso	22	13	9	2
Camerun	94	44	50	9
Costa d'Ivori	48	30	18	7
Egipte	29	24	5	0
Eritrea	0	0	0	0
Etiòpia	1	1	0	0
Gàmbia	87	73	14	3
Ghana	287	203	84	12
Guinea	204	110	94	34
Guinea Bissau	23	16	7	1
Kenya	16	5	11	0
Libèria	6	4	2	0
Mali	810	653	157	66
Mauritània	36	32	4	1
Níger	11	7	4	2
Nigèria	2.477	1.479	998	229
Rep. de Sud-àfrica	62	36	26	5
Rep. Dem. del Congo	16	6	10	2
Senegal	1.829	1.395	434	106
Sierra Leone	20	13	7	0
Somàlia	2	1	1	0
Sudan	1	0	1	0
Tanzània	5	2	3	0
Togo	9	7	2	1
Uganda	0	0	0	0

Font: Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Padró municipal de l'Ajuntament de Palma

Actualment a les Illes Balears s'està en procés d'elaboració d'un protocol. Per la seva banda, les entitats i els professionals experts en el tema apunten que s'ha d'incidir en:

- La formació de professionals per a orientar sobre com afrontar la qüestió amb les famílies.
- La prevenció amb les famílies, incidint en les conseqüències de la mutilació genital femenina per a la salut de nines i dones.
- La carta de compromisos de no-mutilació de la filla, si les famílies amb nines viatgen al seu país d'origen, ja que permet incidir en les decisions familiars al país de destinació.

6.13. Discriminacions per motiu d'orientació sexual i identitat de gènere

6.13.1. Denúncies per motiu d'orientació o identitat sexual

El 2014, segons dades de l'Anuari del Ministeri de l'Interior es varen registrar 513 delictes per orientació sexual o identitat de gènere a Espanya. El 2015 hi ha un important descens, i la xifra de fets coneguts va ser de 169. Aquestes dades només representen les denúncies recollides per la Policia Nacional i per la Guàrdia Civil.

- A les Illes Balears els fets denunciats el 2014 varen ser 41. Es convertí en la quarta província amb major incidència relacionada amb l'odi per orientació sexual o identitat de gènere. El 2015, però, només s'hi registren 4 fets denunciats per aquest motiu.

Segons l'entitat Ben Amics, l'important diferència en les xifres d'ambdós anys es pot explicar per qüestions metodològiques. Per una banda, en el 2014, en el mateix ítem dels delictes per orientació o identitat sexual, també s'hi inclouen els delictes d'exhibicionisme; per l'altra, s'ha de tenir en compte com es classifica la denúncia. En ocasions aquestes denúncies poden ser registrades com a simples agressions o disputes entre dues persones, bé perquè el o la denunciant no revela la seva orientació sexual o identitat de gènere, o per la manca de protocols clars i de formació del personal que realitza l'atenció.

Un dels mecanismes d'autoprotecció que adopten algunes persones del col·lectiu LGTB és el de la "invisibilitat". No mostren públicament la seva orientació sexual o identitat de gènere per temor a patir una agressió i/o discriminació. Entre les persones del col·lectiu existeix una gran desconfiança a denunciar i una incredulitat sobre la seva utilitat. Hi ha estudis que conclouen que només el 20% de les persones que han patit alguna agressió ho denuncia, i aquestes no sempre són classificades com a delictes d'odi per orientació sexual o identitat de gènere.

- La manca de denúncies és un problema important, ja que les xifres oficials no poden arribar a mostrar la vertadera magnitud del problema.

De forma generalitzada, la visibilitat o la identificació com a part del col·lectiu LGTB pot suposar més possibilitats de patir discriminació. En aquest sentit, des de Ben Amics comenten que els homes i les dones transsexuals es troben amb la dificultat que el seu procés de transició que implica canvis a nivell físic i administratiu els fa més visibles.

6.13.2. Actituds de la població vers la diversitat sexual

Les investigacions mostren com, amb el pas del temps, el grau de tolerància de la societat espanyola envers l'homosexualitat ha evolucionat. Això no obstant, encara queda una part important de la població que no accepta la diversitat sexual. La bisexualitat i la transsexualitat són oblidades en aquests estudis ja que no s'hi fa referència directa, si bé la percepció des de Ben Amics és que hi ha una sèrie d'imatges i estereotips quant a aquestes persones que en dificulten l'acceptació social i que, fins i tot, pot arribar a estigmatitzar-les.

Tot i que es detecta una evolució en l'acceptació de l'equiparació d'alguns drets de les parelles homosexuals amb les heterosexuales, la tolerància es redueix quan ens referim a qüestions concretes, com el matrimoni entre persones del mateix sexe o l'adopció d'infants per part de parelles del mateix sexe. Alhora, determinades mostres afectives en públic també tenen un grau d'acceptació inferior.

6.13.3. Vivències del col·lectiu LGTB

Des de l'associació Ben Amics s'assenyala que les percepcions de les persones del col·lectiu LGTB poden ser molt diverses, ja que depenen de diferents factors (com les vivències personals, l'entorn de les persones, el lloc de residència, etc.) i, per tant, resulta complicat realitzar-ne una valoració genèrica. En qualsevol cas, generalment, l'exposició a possibles agressions físiques i/o a la via pública és més alta a les ciutats que als pobles, on la discriminació sol ser més indirecta, amb un assenyalament constant.

Sovint el col·lectiu LGTB destaca per la seva invisibilitat a l'hora de relacionar-se. Les parelles eviten manifestacions d'afecte en públic com donar-se la mà o besar-se. En el cas de les dones aquesta invisibilitat augmenta, ja que determinades mostres d'afecte poden confondre's amb una relació d'amistat.

Segons Ben Amics, es dona una manca de percepció d'agressions i discriminacions per part de persones que formen part del col·lectiu LGTB, per produir-se una naturalització i una normalització de determinades agressions de més baixa intensitat que dificulta que aquestes siguin detectades, fins i tot per a qui les pateix.

El col·lectiu bisexual continua patint un estigma social basat en una doble vessant. Per una banda, es tendeix a la ridiculització de la seva orientació sexual i, per l'altra, hi ha qui el considera viciós, o que està en una fase temporal de confusió. És una orientació sexual poc reconeguda i incompresa.

Ben Amics considera essencial desenvolupar accions en l'àmbit educatiu i en la formació del personal municipal, incloent-hi els cossos de policia, amb uns protocols i praxi d'actuació ben definits. Alhora, també és important desenvolupar la feina, en matèria de serveis socials i ocupació, amb persones transsexuals. Un altre aspecte que afecta el col·lectiu LGTB, i que s'assenyala que s'hauria de vigilar, és la presència de pintades i simbologia intolerant als carrers de Palma, a mobiliari urbà o en espais de titularitat privada.

6.13.4. Taller de sensibilització i/o visibilització envers la diversitat sexual

En el programa Palma Educa es realitza el taller "Identitat de gènere i orientació sexual", en el qual s'introdueixen conceptes de discriminació, prejudicis, estereotips i estigmes, la socialització dels rols de gènere, els conceptes d'identitat de gènere i orientació afectivosexual i els tipus d'orientacions que existeixen.

- Durant el curs 2014-15 es realitzaren 9 tallers (7 per a joves i 2 per a adults), però no es disposen de les dades de participació.

7. Apoderament de les dones

Des d'un enfocament de gènere, el terme *apoderament* es refereix a l'augment de la participació de les dones en els processos de presa de decisió i d'accés al poder. Es considera un dèficit democràtic la subrepresentació de les dones, i es parteix de la constatació que, si bé s'hi han produït avanços, aquests han estat excessivament lents.

Per a construir una societat més igualitària és necessari que les dones també ocupin espais de participació i de presa de decisions a l'àmbit públic i a l'àmbit de les entitats i les organitzacions socials, culturals, polítiques i econòmiques. S'ha de considerar, a més, la participació de les dones en els espais informals, claus per al sosteniment de la cohesió social, com són els de la llar i de la cura dels altres, que sovint queden invisibilitzats per la lògica del funcionament del sistema patriarcal. És important, per això, que els processos participatius garanteixin la incorporació de les experiències de les dones i les necessitats de la vida quotidiana.

7.1. Participació política

La corporació municipal que sorgeix de les eleccions municipals de maig de 2015 quedà constituïda per 29 càrrecs electes: 17 regidors (58,6%) i 12 regidores (41,4%). Actualment, el nombre de regidores s'ha incrementat per la dimissió de dos regidors. D'aquesta manera, el Ple de l'Ajuntament està constituït per 15 regidors (51,7%) i 14 regidores (48,3%).

Aquesta representació és conseqüència de la composició de les llistes electorals dels partits que obtingueren representació a les darreres eleccions municipals. D'aquests, el PSIB-PSOE i Som Palma presentaren llistes paritàries, i el PP, MÉS i Ciutadans s'ajustaren a la Llei 3/2007, de 27 de març, per la igualtat efectiva de dones i homes. En el primer cas, s'alterna la presència de dones i homes i, en el segon, es garanteix una presència equilibrada d'un 40-60% de dones i homes per trams de cinc llocs.

Càrrecs electes de l'Ajuntament de Palma per sexe. Any 2015			
	Total	Homes	Dones
Total	29	17	12
Ciutadans	4	3	1
MÉS	5	3	2
PP	9	5	4
PSIB -PSOE	6	3	3
Som Palma	5	3	2

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de les dades de l'Ajuntament de Palma

Malgrat la paritat, la representativitat femenina ha perdut visibilitat, respecte de legislatures anteriors en què la Batlia havia estat ocupada per dones. Dels diferents partits polítics que obtingueren representació, només un estava liderat per una dona (PP).

En l'organització de les responsabilitats de govern, àrees tradicionalment masculinitzades en les seves responsabilitats són presidides per dones, com l'Àrea de Seguretat Ciutadana i l'Àrea d'Agricultura, Ecologia i Salut Animal-EMAYA. Les regidores solen gestionar les polítiques socials, les àrees dedicades a les persones. També és una regidora la portaveu de l'equip de govern.

Pel que fa a la resta d'òrgans, la representativitat de dones i homes manté una distribució equilibrada, i fins i tot paritària, en els diferents càrrecs i òrgans polítics interns:

- La Junta de Govern mostra una presència equilibrada per sexe: 50% de dones i 50% d'homes. I a les comissions del Ple, 3 de les 5 presidències són ocupades per dones, que ocupen 15 de les 35 vocalies (42,9%).
- Entre els màxims responsables polítics de les 14 àrees i àrees delegades, hi ha 8 dones (57,1%). De les 6 tinències de batlia, el 50% són ocupades per dones.
- Quant a alts càrrecs de l'organigrama de l'Ajuntament (direccions generals), el 45% són dones.
- Les juntes municipals de districte també mantenen una presència equilibrada de dones i homes. En aquest cas, el 60% de les presidències estan ocupades per dones.

Participació de dones i homes a les juntes municipals de districte de Palma. Any 2016					
	Total	Homes	Dones	% homes	% dones
Total	26	13	13	50,0%	50,0%
Presidències	5	2	3	40,0%	60,0%
JMD Ponent	5	2	3	40,0%	60,0%
JMD Platja de Palma i Pla de Sant Jordi	5	3	2	60,0%	40,0%
JMD Centre	5	3	2	60,0%	40,0%
JMD Llevant	5	3	2	60,0%	40,0%
JMD Nord	6	2	4	33,3%	66,7%

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat

7.2. Participació econòmica i social

A més de conèixer la proporció de dones que participen en les organitzacions, és important saber en quins àmbits i activitats ho fan, i si hi detenen responsabilitats.

7.2.1. Participació en organitzacions sindicals i polítiques

L'afiliació femenina a les principals organitzacions sindicals i polítiques tendeix a ser inferior a la masculina, i fins i tot es redueix en els òrgans de govern.

A les organitzacions sindicals consultades, les dones representen el 46% del total d'afiliats i afiliades d'UGT, el 44% de CCOO i el 38,8% d'USO. No es disposen de dades d'altres organitzacions sindicals. Respecte de les dades de 2012, pràcticament no s'hi han produït canvis en aquests darrers anys.

Per no disposar de dades desagregades per sexe de l'afiliació als partits polítics, no s'hi ha pogut valorar la participació de les dones més enllà de les dinàmiques electorals.

7.2.2. Participació en les entitats empresarials i/o professionals

Quant al sector privat, els llocs de feina de presa de decisió de les empreses són un dels àmbits en què les dones registren una menor presència.

Segons dades de febrer de 2015,¹³ d'un total de 30.753 societats estudiades a les Illes Balears, només en el 26,31% dels casos el Consell d'Administració compta amb una presència femenina superior al 40%. Aquesta proporció està al nivell de la mitjana espanyola, que és del 26,33%.

Pel que fa a les societats subjectes a l'article 45 de la LO 3/2007, d'igualtat efectiva entre dones i homes,¹⁴ d'un total de 56 societats analitzades a l'estudi, només 13 (23,21%) tenen com a mínim un 40% de dones als seus consells d'administració. Aquest percentatge és superior a la mitjana espanyola (10,42% de les societats).

¹³ "Las mujeres en los consejos de Administración de las empresas españolas" (febrer de 2015).

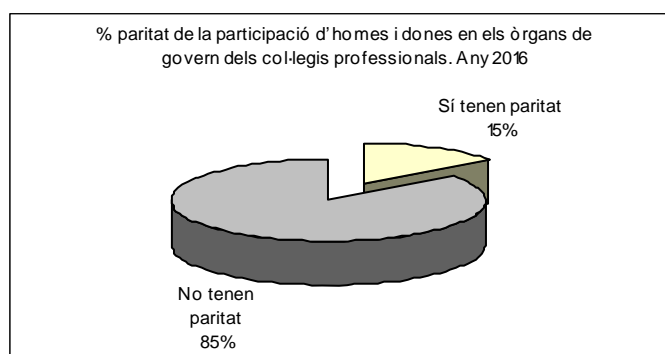
¹⁴ L'article 45 de la LO 3/2007 estableix l'obligatorietat d'elaborar i aplicar plans d'igualtat a les empreses que tenen més de 250 persones treballadores.

Quant a les societats subjectes a l'article 75 de la LO 3/2007, d'igualtat efectiva entre dones i homes,¹⁵ d'un total de 292 societats estudiades a les Illes Balears, només 60 (el 20,55%) tenen com a mínim un 40% de dones als seus consells d'administració. Tot i ser un percentatge baix, supera la mitjana espanyola (12,09% de les societats).

Pel que fa als **col·legis professionals**, la representativitat femenina als òrgans de govern indica una reproducció de la segregació horitzontal del mercat de treball.

- En col·lectius professionals tradicionalment feminitzats com el de treball social, el d'infermeria o el d'educació social, la participació femenina dels òrgans de govern és del 72,7%, del 75% i del 83,3%, respectivament. Altres col·legis professionals que destaquen per una important presència femenina en els seus òrgans de govern són el de logopedes, el de terapeutes ocupacionals, i el de dietistes i nutricionistes.
- En canvi, es troben masculinitzats els equips de govern dels col·legis d'enginyers industrials superiors, d'enginyers tècnics informàtics i d'arquitectes, com també el de protèsics dentals, agents comercials, i els de notaris i metges.

Només un 15% de col·legis professionals presenta una representació equilibrada en els òrgans de govern. En són un exemple els de Filosofia i Lletres i Ciències de les Illes Balears, el d'advocats, el de veterinaris, el d'Educació Física i Ciències de l'Activitat Física i l'Esport, i el de biòlegs.

Font: elaboració pròpia a partir de dades dels webs del col·legis professionals

¹⁵ L'article 75 de la LO 3/2007 estableix que les societats obligades a presentar compte de pèrdues i guanys no abreujat han de procurar incloure al seu Consell d'Administració un nombre de dones que permeti assolir una presència equilibrada de dones i homes en un termini de vuit anys a partir de l'entrada en vigor d'aquesta Llei.

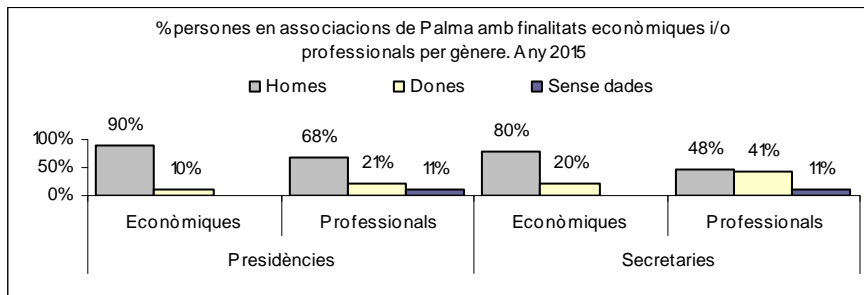
Participació d'homes i dones en els òrgans de govern dels col·legis professionals. Any 2016		
	Homes	Dones
Col·legi Oficial de Farmacèutics de les Illes Balears	61,1%	38,9%
Col·legi Oficial de Metges de les Illes Balears	84,2%	15,8%
Col·legi Oficial d'Enginyers Industrials Superiors de les Illes Balears	100,0%	0,0%
Col·legi Oficial d'Economistes de les Illes Balears	78,6%	21,4%
Col·legi Oficial de Químics de les Illes Balears	64,3%	35,7%
Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de les Illes Balears	50,0%	50,0%
Col·legi Oficial d'Advocats de les Illes Balears	53,8%	46,2%
Col·legi Oficial de Veterinaris de les Illes Balears	57,1%	42,9%
Col·legi Oficial d'Aparelladors, Arquitectes Tècnics i Enginyers d'Edificació de Mallorca	76,9%	23,1%
Col·legi Oficial de Perits i Enginyers Tècnics Industrials de les Illes Balears	85,7%	14,3%
Col·legi Oficial de Dentistes de les Illes Balears	80,0%	20,0%
Col·legi Oficial de Fisioterapeutes de les Illes Balears	30,8%	69,2%
Col·legi Oficial de Diplomats en Treball Social i Assistents Socials de les Illes Balears	27,3%	72,7%
Col·legi Oficial de Biòlegs de les Illes Balears	53,8%	46,2%
Col·legi Oficial d'Arquitectes de les Illes Balears	90,0%	10,0%
Col·legi Oficial de Logopedes de les Illes Balears	0,0%	100,0%
Col·legi Oficial d'Educatores i Educadors Socials	16,7%	83,3%
Col·legi Oficial d'Enginyers Tècnics en Informàtica	100,0%	0,0%
Col·legi Oficial de Terapeutes Ocupacionals de les Illes Balears	0,0%	100,0%
Col·legi Oficial de Llicenciats en Educació Física i Ciències de l'Activitat Física i l'Esport de les Illes Balears	57,1%	42,9%
Col·legi Oficial de Psicòlegs de les Illes Balears	31,3%	68,8%
Col·legi Notarial de les Illes Balears	88,9%	11,1%
Col·legi Oficial d'Infermeria de les Illes Balears	25,0%	75,0%
Col·legi Oficial de Graduats Socials de les Illes Balears	64,3%	35,7%
Col·legi de Geògrafs de les Illes Balears	77,8%	22,2%
Col·legi Oficial de Procuradors de les Illes Balears	66,7%	33,3%
Col·legi d'Administradors de Finques de les Illes Balears	69,2%	30,8%
Col·legi Oficial d'Agents de la Propietat Immobiliària de les Illes Balears	69,2%	30,8%
Col·legi Oficial d'Administradors de Finques de les Illes Balears	69,2%	30,8%
Col·legi Professional de Protèsics Dentals de les Illes Balears	90,0%	10,0%
Col·legi Oficial d'Agents Comercials de Mallorca, Eivissa i Formentera	90,0%	10,0%
Col·legi Oficial de Dietistes-Nutricionistes de les Illes Balears	11,1%	88,9%
Col·legi Oficial de Guies Turístics de les Illes Balears	33,3%	66,7%
Col·legi Oficial de Gestors Administratius de les Illes Balears	83,3%	16,7%

Font : elaboració pròpia a partir de dades dels webs dels col·legis professionals

A les associacions de Palma amb finalitats econòmiques i/o professionals¹⁶ es visualitza una clara infrarepresentació femenina.

- De les 9 associacions amb una finalitat econòmica, els homes n'ocupen la presidència en el 90% dels casos i, la secretaria, en el 80%.
- De les 38 entitats amb finalitat professional, els homes n'ocupen la presidència en el 67,9% del casos i, les dones, només en el 21,4%, mentre que a les secretaries hi trobam una presència equilibrada.

¹⁶ Associacions que consten al Registre de la Conselleria de Presidència de la CAIB.

Font: elaboració pròpia a partir de dades del Registre d'associacions de la Conselleria de Presidència de la CAIB.

7.2.3. Participació en entitats del tercer sector i voluntariat

Segons un estudi de 2015,¹⁷ un 36,1% de la població espanyola major de 14 anys col·labora en organitzacions no governamentals (ONG): un 28,6% hi col·labora econòmicament, i el 7,9% en són voluntaris/tàries.

Pel que fa al perfil de les persones voluntàries, l'octubre de 2015, les dones hi representaven el 54,3%. Es troben diferències en funció de l'àmbit d'activitat:

- Les dones es dediquen a activitats socials amb una major proporció (60,5%). També hi ha una major proporció de voluntariat femení en tasques educatives (14,8% de dones i 5,6% d'homes).
- En canvi, els homes es dediquen més al voluntariat internacional de cooperació al desenvolupament (11,4% d'homes i 5,2% de dones) i a l'àmbit esportiu (10% d'homes i 2,4% de dones).

Segons el Registre d'associacions de la Conselleria de Presidència de la CAIB, a Palma hi ha 1.194 associacions donades d'alta i actives. Pels que fa als càrrecs de govern de les entitats:

- En el 60,2% de les associacions la presidència està ocupada per un home, mentre que les dones només ocupen aquest càrrec en el 34,7% dels casos.
- La secretaria de l'associació mostra una presència equilibrada, i fins i tot lleugerament superior en el cas de les dones (49,2% de dones i 45,6% d'homes).

S'ha de tenir el compte, però, que són les presidències els càrrecs que suposen visibilitat, mentre que les funcions de secretaria solen estar destinades a l'àmbit de la gestió interna de les organitzacions.

En funció de la finalitat i/o la temàtica de l'entitat s'observen diferències de gènere significatives. A continuació només es recullen les categories de classificació més nombroses.

- Les associacions esportives, les econòmiques i les penyes de seguidors i aficionats són les que registren una major presència masculina a les presidències (85%, 90% i 75%, respectivament). Només les entitats assistencials mostren un major equilibri (43% de dones i 44% d'homes).
- Tot i que les diferències de gènere es redueixen a les secretaries, la infrarepresentació femenina és acusada a les entitats amb una clara masculinització de les presidències. En canvi, a les associacions assistencials, el 63% de les secretaries estan ocupades per dones.

Participació d'homes i dones en càrrecs de direcció a les associacions de Palma. Any 2016				
	Presidències		Secretaries	
	Total	Percentatge	Total	Percentatge
Total	1.194	100%	1.194	100%
Homes	719	60,2%	545	45,6%
Dones	414	34,7%	588	49,2%
Sense dades	61	5,1%	61	5,1%

Font: elaboració pròpia a partir de dades del Registre d'associacions de la Conselleria de Presidència de la CAIB

¹⁷ "La población española y su implicación con las ONG". Plataforma del Voluntariado de España (2015)

Participació d'homes i dones en càrrecs de govern a les associacions de Palma segons la seva finalitat (categories més nombroses). Any 2016								
	Presidències				Secretaries			
	Total	Homes	Dones	Sense dades	Total	Homes	Dones	Sense dades
Assistencials	100%	44,4%	43,2%	12,3%	100%	24,7%	63,0%	12,3%
Socioculturals	100%	58,9%	37,2%	3,9%	100%	46,7%	49,4%	3,9%
Esportives	100%	86,8%	13,2%	0,0%	100%	73,7%	26,3%	0,0%
Penyes de seguidors i aficionats	100%	75,0%	10,7%	14,3%	100%	64,3%	21,4%	14,3%
Moviments migratoris	100%	64,2%	35,8%	0,0%	100%	56,7%	43,3%	0,0%
Econòmiques	100%	90,0%	10,0%	0,0%	100%	80,0%	20,0%	0,0%
Professionals	100%	67,9%	21,4%	10,7%	100%	48,2%	41,1%	10,7%

Font: elaboració pròpia a partir de dades del Registre d'associacions de la Conselleria de Presidència de la CAIB

No s'han pogut obtenir dades desagregades per sexe del Registre d'entitats ciutadanes de Palma, si bé les informacions facilitades des de l'Àrea de Participació Ciutadana indiquen un patró semblant al descrit anteriorment: el voluntariat està constituït majoritàriament per dones, tot i que no n'ocupen els càrrecs directius.

El moviment associatiu de les dones a Palma

Els darrers anys, el moviment feminista a la ciutat ha donat mostres de dinamisme amb l'aparició de nous col·lectius, grups o plataformes. Aquesta presència a la vida ciutadana i a les xarxes socials no es tradueix en espais de col·laboració institucional.

Només 9 associacions apareixen a la categoria Dones al Registre municipal d'entitats ciutadanes (2014). No totes les associacions de dones, inscrites com a tals, tenen entre els seus objectius la igualtat de gènere, un caràcter reivindicatiu o de participació. Els seus interessos poden girar entorn de l'economia domèstica, les finalitats socials i assistencials o la prestació de serveis.

7.2.4. Participació en òrgans municipals

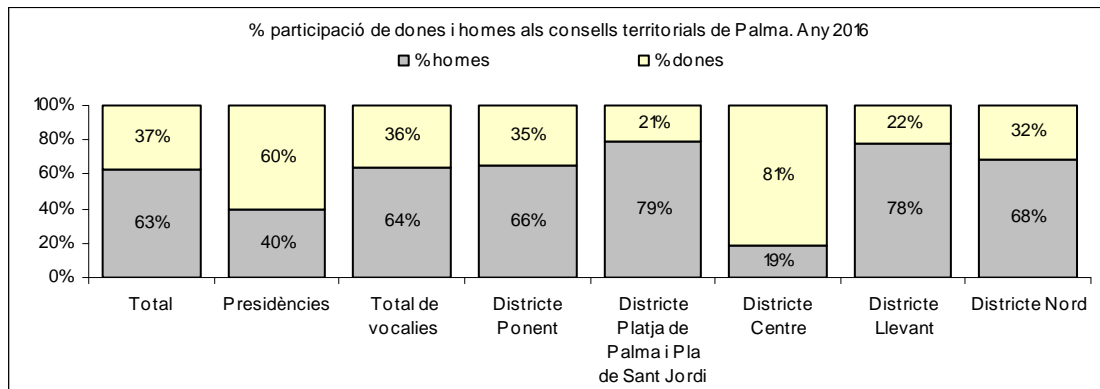
Consells territorials dels districtes

Els Consells territorials dels districtes es configuren com a òrgans de participació, consulta, informació i proposta sobre l'actuació municipal que permeten la participació dels veïns, els col·lectius i les entitats ciutadanes d'un districte en la gestió dels assumptes municipals.

La composició global dels consells territorials es troba masculinitzada: el 64% de les vocalies és ocupat per homes. Aquesta tendència es repeteix en gairebé tots els consells territorials (en alguns casos la presència masculina és del 78-79%), excepte al Districte Centre en què les dones ocupen més del 80% de les vocalies.

Participació de dones i homes als consells territorials de Palma. Any 2016			
	Total	Homes	Dones
Total	114	72	42
Presidències	5	2	3
Total de vocalies	109	70	39
Districte Ponent	29	19	10
Districte Platja de Palma i Pla de Sant Jordi	19	15	4
Districte Centre	16	3	13
Districte Llevant	23	18	5
Districte Nord	22	15	7

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat

El Consell de Dones

El Consell de Dones es constitueix com un òrgan de caràcter consultiu, d'assessorament i de participació activa de totes les associacions i les entitats existents a la ciutat que treballen per la igualtat efectiva entre dones i homes, a la vida pública i privada o en la presa de decisions. Es configura com un espai de reconeixement a la ciutadania, en general, i a les entitats i les associacions de dones en particular, com a interlocutores vàlides en el disseny, la implementació i l'avaluació de les polítiques públiques municipals.

Poden tenir representació al Consell de Dones: les associacions de dones i altres associacions que tenen entre els seus objectius la promoció de la igualtat i/o la defensa dels drets de les dones, els sindicats i les federacions d'associacions empresarials, de persones amb discapacitat, de gent gran, de veïns i veïnes, de mares i pares d'alumnes, i de persones immigrants, si disposen d'una vocalia de dones i/o igualtat. També hi prenen part els grups polítics municipals i cadascuna de les àrees en què s'organitzi l'actuació municipal, a més de persones expertes a títol individual o en representació d'entitats.

Han participat en alguna de les convocatòries les associacions i les entitats següents: Mujeres en Igualdad, Dones d'Esquerra, DonaVida, l'Assemblea Antipatriarcal, Dones de les Illes Balears (ADIBS), Dones Educadores, Lobby de Dones, Feministes en Acció, Metges del Món, Fundació Amaranta, Creu Roja Treball Solidari, Atenzia, Grup d'Investigació d'Estudis de Gènere, Fundació Salut i Comunitat, Fundació IRES, INTRES, Fundació Surt, La Iniciativa, i Atenea; la Federació d'Associacions de Veïns de Palma, les seccions sindicals d'igualtat de CCOO, UGT, USO, STEI i CSI-CSIF, i les empresarials PIMEM i CAEB.

El Consell Permanent està format per representats de Dones d'Esquerra, CCOO, Dones Educadores, Mujeres en Igualdad, i el grup municipal PSIB-PSOE. El 2015 se'n varen fer dues convocatòries i es va adoptar l'acord de mantenir una periodicitat trimestral.

7.2.5. Actuacions per a afavorir l'apoderament de les dones des dels serveis municipals

En el període analitzat la programació d'activitats per a l'apoderament de les dones són escasses. Coincideix quan el Centre Flassaders passa a dependre de l'Àrea d'Educació, Família, Majors i Immigració i no serà fins a la constitució de la nova legislatura que torna a recaure en l'Àrea d'Igualtat. Les activitats per a dones se centraven en aspectes de salut corporal, i a finals de 2015 no es programen alguns tallers que suposen una reorientació de la programació, com els tallers d'autodefensa.

En aquest sentit, els programes d'actes entorn del 8 de Març, Dia Internacional de les Dones, i el 25 de Novembre, Dia Internacional contra la Violència cap a les Dones, constitueixen les dues plataformes de visibilització de les desigualtats de gènere des de les polítiques municipals.

Cal esmentar que des de 2010 les convocatòries de subvencions en matèria d'igualtat de l'Ajuntament de Palma no preveuen cap supòsit de suport a les activitats de promoció de la igualtat de gènere. A les convocatòries dels anys 2009 i 2010 eren subvencionables els projectes i les activitats dirigits a fomentar l'associació, la participació i la presència social de les dones.

7.2.6. Actuacions per a afavorir l'apoderament de les dones des de les organitzacions socials

La informació rebuda per part d'algunes entitats que formen part del Consell de Dones¹⁸ coincideix a assenyalar que la majoria ha organitzat o ha participat en activitats per a sensibilitzar sobre la igualtat entre dones i homes, i fomentar-la, com també lluitar contra les violències masclistes: xerrades, jornades, col·loquis, taules informatives, manifestacions, celebracions de dies internacionals com el 25N, el 7N o el 8M...

Tot i que algunes de les activitats esmentades poden contribuir a l'apoderament de les dones, aquestes són menys freqüents. En aquest supòsit, les activitats han anat dirigides a fomentar el coneixement del medi i el compromís social de dones immigrades, fomentar l'associacionisme de dones i reivindicar els drets de col·lectius específics com el de les persones que exerceixen la prostitució, o alguna campanya concreta per a lluitar contra el masclisme.

7.2.7. Valoració de la participació de les dones: grup focal

Es palesa que durant les darreres dècades s'han fet passes importants en la participació de les dones a l'àmbit laboral i social. Això no obstant, els avanços han estat lents, i encara no s'ha arribat a una situació d'igualtat efectiva. Les dones participants en el grup focal mostren el temor a un retrocés en els avanços aconseguits.

No es percep rebuig, per part dels homes que les dones participin en les entitats i hi ocupin càrrecs de poder. Més aviat es destaca que les dificultats de dones per a participar-hi provenen de condicionants socials i personals que suposen un handicap per a elles, resultat de la socialització diferenciada de gènere.

Destaquen com a principals dificultats per a la participació i l'ocupació de càrrecs de responsabilitat per part de les dones: la doble jornada i la falta de repartiment de les càrregues domèstiques i familiars, la manca de serveis de conciliació de la vida familiar, laboral i personal, i les dificultats d'apoderament i integració de determinats col·lectius.

Les dones, tot i que amb el pas del temps han anat assumint llocs de poder, es troben condicionades per les responsabilitats domèstiques i familiars, i la disponibilitat de serveis i mesures de conciliació adaptats a les necessitats de la població si es tenen fills/filles, o bé a realitzar renúncies en la seva vida familiar i personal. S'incideix reiteradament en les dificultats de conciliació de les dones. És important també tenir en compte les necessitats dels diferents models familiars, com per exemple les famílies monoparentals, i donar facilitats perquè aquestes també hi puguin participar.

Sovint les entitats i les associacions organitzen serveis de guarda d'infants o activitats paral·leles a les que realitzen amb les persones adultes, amb la finalitat d'afavorir-hi la participació de les dones. Es continua perpetuant d'aquesta manera la idea de les dones com a responsables de les tasques de cura.

Tot i que s'apunta a la necessitat d'una major corresponsabilitat domèstica i familiar, i una redistribució de responsabilitats familiars per a afavorir la igualtat i la participació de les dones, aquest discurs és menys freqüent i no té tanta força.

Existeixen, per tant, dificultats per a trencar els estereotips i els rols socials que assignen unes qualitats i funcions diferenciades a dones i homes, fruit d'un procés de socialització diferenciat. Per tant, des del grup es destaca la necessitat de tenir en compte aquest aspecte.

Així mateix, no es pot oblidar que s'ha d'afavorir la integració i l'apoderament de determinats col·lectius a la societat, com per exemple el de les dones migrades.

---

¹⁸ De les fitxes trameses a les entitats del Consell de Dones perquè aportin informació, s'ha obtingut resposta de 6 d'aquestes entitats.

8. Atenció a les desigualtats econòmiques i socials: vulnerabilitat i risc d'exclusió social

En referim a vulnerabilitat i risc d'exclusió social quan hi ha persones i/o col·lectius que tenen dificultats per a accedir als recursos necessaris per a viure en condicions de vida dignes (formació, feina, habitatge, recursos econòmics...).

8.1. Formació

L'educació i la formació són una dimensió important per a determinar les oportunitats en el mercat de treball, les percepcions salarials i la participació de les persones en els diferents àmbits de la vida econòmica i social. Es tracta, per tant, d'una eina fonamental per a la promoció de les capacitats de les dones.

En línies generals, els indicadors relacionats amb l'educació i la formació mostren com les dones han accedit al sistema educatiu en les mateixes condicions que els homes, i que hi han assolit nivells d'instrucció similars. Això no obstant, una anàlisi en profunditat de l'alumnat matriculat assenyala les diferències de gènere, tant en l'elecció dels itineraris educatius com en l'accés als cicles educatius superiors. Aquesta marcada segregació horitzontal es trasllada al mercat laboral.

8.1.1. Nivell d'estudis de la població

Segons el nivell formatiu declarat al Padró municipal de Palma,¹⁹ les dones majors de 15 anys es distribueixen de la següent forma:

- En els nivells de formació més baixos, s'hi troben 46.838 dones (24,95%), de les quals un 2% són analfabetes, i gairebé un 23% no tenen estudis.
- El grup de dones més nombrós està format per les que declaren tenir estudis bàsics –estudis de primària, graduat escolar, ESO o equivalent–, el qual, amb 64.168 dones, suposa el 34,18% de la població femenina.
- El 19,44% de les dones manifesten tenir estudis secundaris –un 15,70%, estudis de batxillerat i, un 3,74%, de formació professional.
- Les titulades amb estudis superiors es distribueixen entre les que tenen una titulació universitària de grau mitjà, 15.263 dones, i les que tenen estudis superiors, 22.264 dones, que representen el 8,13% i l'11,86% del total de dones, respectivament. El pes relatiu és del 20%, sense variació respecte de l'anterior diagnosi.

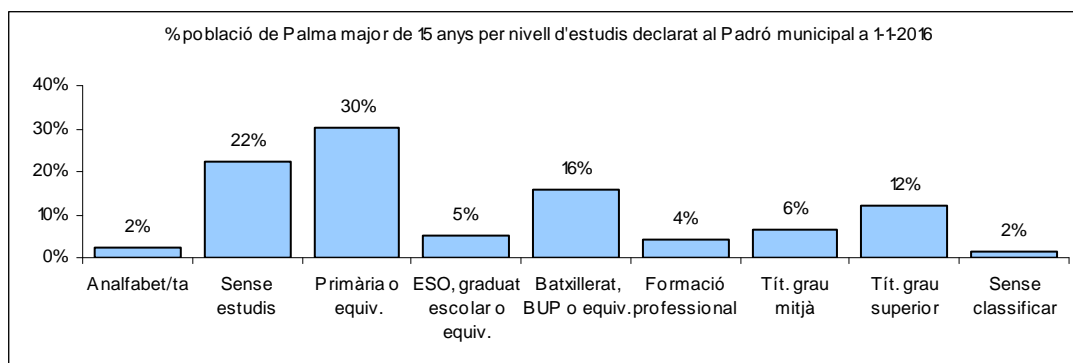
¹⁹ Les dades del nivell d'instrucció extretes del Padró municipal, a partir d'aquest moment, s'actualitzen a mesura que s'expedeixen els títols acadèmics, sense que sigui necessari que la persona sol·liciti una actualització de dades, com fins ara.

Població de Palma major de 15 anys per sexe i nivell d'estudis declarat al Padró municipal a 1-1-2016			
	Total	Homes	Dones
Total	364.120	176.408	187.712
Analfabet/ta	8.445	4.352	4.093
Sense estudis	80.518	37.773	42.745
Primària o equivalent	110.283	56.730	53.553
ESO, graduat escolar o equivalent	19.141	8.526	10.615
Batxillerat, BUP o equivalent	57.807	28.341	29.466
Formació professional	14.765	7.743	7.022
Est. universitaris de grau mitjà	23.358	8.095	15.263
Est. universitaris de grau superior	44.134	21.870	22.264
Sense classificar	5.669	2.978	2.691

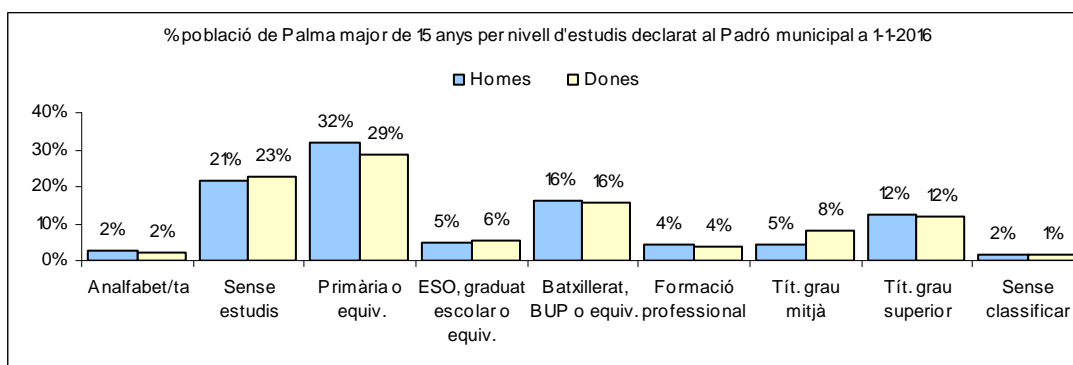
Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Padró municipal de l'Ajuntament de Palma

El nivell d'estudis de les dones i els homes és força similar, però s'hi aprecia una certa diferenciació en els dos extrems:

- Entre les persones analfabetes o sense estudis, hi ha una major presència de dones, que s'explica per una qüestió generacional. Les dones majors, més nombroses que els homes de la mateixa edat, varen accedir als estudis amb menor grau que els homes. Les actuals xifres de matriculació en el sistema educatiu fan preveure que aquest biaix tendirà a desaparèixer.
- Entre les persones que tenen estudis universitaris de grau mitjà i superior es reflecteix una major concentració de dones en el nivell d'estudis de diplomatura, mentre que en els estudis de llicenciatura la diferència disminueix.

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Padró municipal de l'Ajuntament de Palma

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Padró municipal de l'Ajuntament de Palma

8.1.2. Matriculació segons nivell d'estudis (règim general)

Dels 177.767 alumnes matriculats a les Illes Balears en ensenyaments no universitaris en el curs 2014/15, 84.057 eren dones (47,3%) i, 93.710, homes (52,7%). Això no obstant, la presència de dones i homes en les diferents etapes i modalitats formatives no és igual d'equilibrada, ja que a mesura que apareix l'optativitat i l'especialització en els estudis, s'observen desequilibris de gènere.

- A l'ensenyament obligatori (educació primària i educació secundària obligatòria) la presència de dones i homes és equilibrada.
- En els ensenyaments postobligatoris, com els cicles formatius de grau mitjà i grau superior de la formació professional, hi ha una presència de 52% d'homes i 48% de dones, aproximadament. Només en la modalitat de cicles formatius de grau superior a distància el 70% de l'alumnat és femení.
- La presència de dones és lleugerament superior en els estudis de batxillerat (55%) i, en canvi, estan clarament masculinitzats (entre el 67% i el 72%) els programes de qualitat professional inicial, la formació professional bàsica i l'educació especial.

Alumnat matriculat en ensenyaments de règim general per ensenyament i sexe a les Illes Balears. Curs 2014-2015			
	Total	Homes	Dones
Total	177.767	93.710	84.057
E. infantil - primer cicle	6.198	3.212	2.986
E. infantil - segon cicle	33.123	17.845	15.278
E. primària	69.004	37.167	31.837
Educació especial	637	434	203
ESO	42.474	21.950	20.524
Batxillerat	11.801	5.336	6.465
Batxillerat a distància	774	345	429
CF FP bàsica	982	715	267
CF FP grau mitjà	6.384	3.531	2.853
CF FP grau superior	4.043	2.050	1.993
CF FP grau mitjà a distància	748	348	400
CF FP grau superior a distància	734	210	524
Programes de qualificació professional inicial	723	489	234
Altres programes formatius	142	78	64

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de les dades del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport

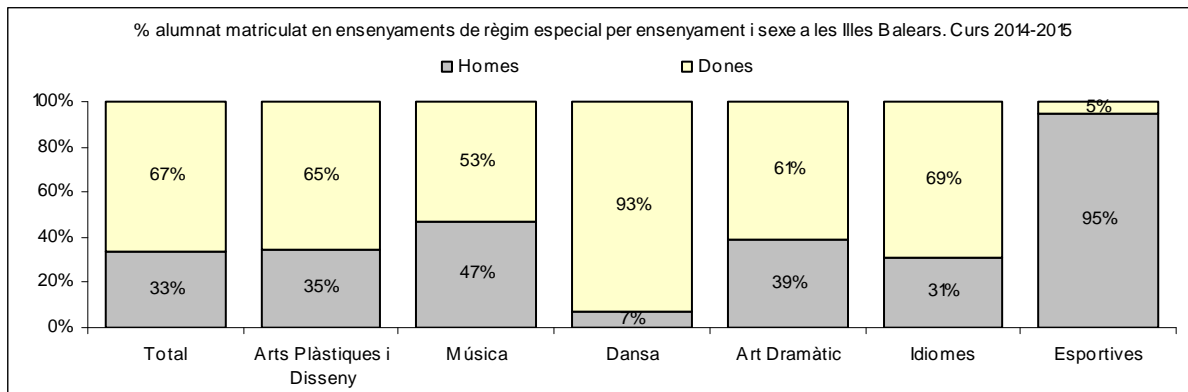
8.1.3. Matriculació segons nivell d'estudis (règim especial)

Els ensenyaments de règim especial es troben clarament feminitzats. D'un total de 21.737 alumnes a les Illes Balears, al curs 2014-2015, el 66,8% eren dones.

- La segregació és especialment significativa en els ensenyaments de dansa (90% de dones) i en els d'activitats esportives (95% d'homes).

Alumnat matriculat en ensenyaments de règim especial per ensenyament i sexe a les Illes Balears. Curs 2014-2015			
	Total	Homes	Dones
Total	21.737	7.219	14.518
Arts Plàstiques i Disseny	271	94	177
Música	1.655	777	878
Dansa	260	19	241
Art Dramàtic	67	26	41
Idiomes	19.185	6.019	13.166
Esportives	299	284	15

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de les dades del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de les dades del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport

8.1.4. Matriculació d'alumnat adult per tipus d'ensenyament

A la formació formal per a persones adultes, la presència de dones i homes hi apareix equilibrada: els homes hi representen el 52,3% i, les dones, el 47,7%. De nou les diferències s'observen segons el tipus de formació:

- En els ensenyaments inicials hi ha una major participació de dones (entre el 50% i el 60%) i, a l'educació secundària, d'homes (entre el 57% i el 67%).
- En la preparació de les proves d'accés a la universitat per a majors de 25 anys, el 58% de l'alumnat és femení.

Alumnat adult matriculat en ensenyaments de caràcter formal per ensenyament i sexe a les Illes Balears. Curs 2014-2015			
	Total	Homes	Dones
Total	8.586	4.491	4.095
EE. inicials I	607	223	384
EE. inicials II	558	277	281
Educ. secundària per a persones adultes presencial	5.312	3.034	2.278
Educ. secundària per a persones adultes a distància	350	204	146
Preparació de les proves lliures d'educ. secundària per a persones adultes	33	22	11
Preparació de les proves d'accés a la Universitat per a majors de 25 anys	655	276	379
Preparació de les proves d'accés als cicles de grau mitjà	17	11	6
Preparació de les proves d'accés als cicles de grau superior	1.054	444	610

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de les dades del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport

8.1.5. Alumnat matriculat en cicles formatius segons titulació

L'elecció de la branca d'estudis és un dels factors que més diferencien l'accés a l'educació de joves i al·lotes, i que evidencia l'existència d'una segregació horitzontal que després es reproduïx al mercat laboral.

Si s'observen les dades de l'alumnat que va finalitzar els cicles formatius de grau mitjà i de grau superior, es distingeixen clarament els diferents itineraris formatius en funció d'una socialització de gènere. Mentre que les al·lotes realitzen estudis relacionats amb la cura dels altres o la imatge personal, els joves opten per estudis de caràcter més tècnic i manual.

- En el curs 2012-2013 les branques d'estudis més feminitzades són les d'imatge personal (100%), serveis socioculturals i a la comunitat (83,3%) i sanitat (78,3%).
- Per altra banda, les branques més masculinitzades són les d'informàtica i comunicacions (91,8%), transport i manteniment de vehicles (98,8%) i electricitat i electrònica (97,7%).
- Entre l'alumnat que va acabar els estudis de cicle formatiu de grau superior, es repeteixen les pautes anteriors.

Alumnat que finalitzà cicles formatius (mode presencial) a les Illes Balears per cicles. Curs 2012-2013						
	Grau mitjà			Grau superior		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Total	1.860	910	950	915	410	505
Activitats agràries	63	52	11	34	29	5
Activitats físiques i esportives	119	102	17	131	102	29
Activitats marítimopesqueres	24	24	0	27	25	2
Administració i gestió	262	83	179	256	87	169
Arts gràfiques	24	10	14			
Comerç i màrqueting	50	23	27	50	20	30
Comunicació, imatge i so	29	12	17	37	19	18
Edificació i obra civil				2	0	2
Electricitat i electrònica	133	130	3	54	54	0
Fabricació mecànica	8	8	0			
Hoteleria i turisme	88	57	31	6	0	6
Imatge personal	59	0	59	25	0	25
Indústries alimentàries	13	3	10			
Informàtica i comunicacions	146	134	12			
Fusta i moble	4	4	0			
Manteniment i serveis a la producció	35	35	0	14	10	4
Transport i manteniment de vehicles	88	87	1	13	13	0
Sanitat	548	119	429	135	31	104
Serveis socioculturals i a la comunitat	167	27	140	131	20	111

Font: Ministeri d'Educació, Cultura i Esport

8.1.6. Alumnat matriculat en estudis universitaris segons la titulació

Les matriculacions en estudis universitaris durant el curs 2014-15 posen de manifest l'accés massiu de les dones als ensenyaments universitaris de primer i segon cicle: d'un total de 12.199 persones matriculades, gairebé 6 de cada 10 són dones. Aquesta tendència es repeteix els darrers anys.

L'elecció d'estudis universitaris reproduïx igualment la segregació horitzontal, com succeïa amb els ensenyaments no universitaris. És important destacar que aquestes eleccions diferenciades en el tipus d'estudis poden generar futures desigualtats en el món laboral, ja que els perfils professionals més feminitzats solen estar associats a llocs de feina socialment menys valorats i remunerats. En canvi, els perfils professionals més masculinitzats –especialment els itineraris tècnics– són els que compten amb més demanda al mercat laboral i, per tant, suposen unes condicions laborals i salarials més avantatjoses.

- La branca d'educació es troba fortament feminitzada, amb un 82,5% d'estudiants dones, com també la de salut i serveis socials (74% de les estudiants).
- Les formacions més feminitzades són totes les incloses a la branca d'educació, i molt especialment educació infantil (de 748 estudiants matriculats, 720 són dones), treball social i orientació (81,7%), infermeria (78,1%), belles arts (76,4%) i llengües estrangeres (76,6%).
- En canvi, les estudiants són minoria a la branca d'enginyeria, indústria i construcció (18,2%) i a la de ciències (37,4%). Els estudis d'aquesta branca que apareixen fortament masculinitzats són ciències de la computació (91,1%), enginyeries en electrònica i automàtica (89,5%), tècniques audiovisuals i mitjans de comunicació (77,08%).
- Els estudis amb una representació més equilibrada entre dones i homes corresponen a alguns de grau de la branca de les ciències socials, com dret (56% de dones i 43% d'homes), administració i gestió d'empresa (53% de dones i 46% d'homes). Les diferències disminueixen en alguns estudis de ciències, tradicionalment masculinitzats, com els de química (47% de dones i 53% d'homes).

Estudiants universitaris (estudis de grau i de 1r i 2n cicle) a les Illes Balears. Curs 2014-2015			
	Total	Homes	Dones
Total	12.199	5.043	7.156
Total d'educació	2.690	471	2.219
Formació de personal docent i ciències de l'educació	391	65	326
Ciències de l'educació	281	44	237
Formació de docents en educació infantil	748	28	720
Formació de docents d'educació primària	1.270	334	936
Total d'arts i humanitats	1.172	493	679
Belles arts	182	43	139
Tècniques audiovisuals i mitjans de comunicació	48	37	11
Llengües estrangeres	248	58	190
Llengües i dialectes espanyols	297	88	209
Història i arqueologia	248	169	79
Filosofia i ètica	149	98	51
Total de ciències socials, educació comercial i dret	3.711	1.704	2.007
Psicologia	429	111	318
Sociologia, antropologia i geografia social i cultural	183	127	56
Economia	483	285	198
Periodisme	78	34	44
Administració i gestió d'empreses	1.498	693	805
Dret	1.040	454	586
Total de ciències	1.473	922	551
Biologia i bioquímica	604	241	363
Física	139	105	34
Química	158	84	74
Matemàtiques	88	51	37
Ciències de la computació	484	441	43
Total d'enginyeria, indústria i construcció	740	605	135
Electrònica i automàtica	436	390	46
Arquitectura i urbanisme	304	215	89
Total d'agricultura i veterinària	177	138	39
Producció agrícola i explotació ramadera	164	128	36
Horticultura	13	10	3
Total de salut i serveis socials	1.324	343	981
Infermeria i atenció a malalts	673	147	526
Teràpia i rehabilitació	257	124	133
Treball social i orientació	394	72	322
Total de serveis	912	367	545
Viatges, turisme i oci	912	367	545

Font: Ministeri d'Educació, Cultura i Esport

8.1.7. Alumnat matriculat en estudis universitaris de 3r cicle per àrea de coneixement

En els estudis de màster les dones representen el 65% de l'alumnat, fet que deriva de les xifres de matriculació de dones als estudis universitaris.

En canvi, els estudis de doctorat registren una paritat per sexe (132 dones i 134 homes). Aquesta distribució reproduïx una segregació vertical: en els estudis universitaris de primer i segon cicle el percentatge d'universitàries és superior, però a nivells de formació més elevats la presència per sexes s'igualava o, fins i tot, la masculina hi supera la femenina.

Continua, a més, en els estudis de postgrau, la segregació horitzontal derivada de l'elecció d'estudis:

- Les dones tenen una forta presència a les branques de ciències de la salut i ciències socials i jurídiques, mentre que les branques d'enginyeria i arquitectura es troben masculinitzades.

- En els estudis de doctorat minva la presència femenina (30%) en la branca d'arts i humanitats, quan en els estudis de 1r i 2n cicle i en màsters es trobava feminitzada. En canvi, trobam una presència equilibrada d'homes i dones en la branca de ciències, quan, en estudis de 1r i 2n cicle, hi destacava una major presència masculina.

Estudiants universitaris de a les Illes Balears. Curs 2014-2015						
	Màster			Doctorat		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Total	1.276	447	829	266	134	132
Ciències socials i jurídiques	721	233	488	85	38	47
Enginyeria i arquitectura	25	19	6	24	20	4
Arts i humanitats	112	35	77	23	16	7
Ciències de la salut	193	36	157	60	22	38
Ciències	225	124	101	74	38	36

Font: Ministeri d'Educació, Cultura i Esport

8.1.8. Resultats educatius

Els diferents indicadors que mesuren els resultats educatius de l'alumnat a l'Estat espanyol situen les Illes Balears a la coa del conjunt de l'Estat.

Com ja s'havia apuntat els darrers anys, l'anàlisi de gènere ha permès evidenciar uns millors resultats educatius per part de les al·lotes.²⁰

Taxa neta d'escolarització als 17 anys. Aquest indicador mesura la relació entre l'alumnat d'aquesta edat que cursa l'ensenyament considerat respecte del total de la població d'aquesta edat. La taxa neta d'escolarització en aquesta edat, a les Illes Balears, és de 79,7%, (77,7% en els homes i 81,8% en les dones). Això suposa una diferència d'uns 10 punts amb la mitjana d'Espanya, que és del 89,9%, i situa les Illes Balears a la darrera posició, només per davant de Ceuta i Melilla.

Taxes netes d'escolarització de 16 a 18 anys per sexe, comunitat autònoma i edat. Curs 2014-2015 (percentatges d'alumnat)									
	16 anys			17 anys			18 anys		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Espanya	95,1	94,5	95,7	89,9	88,6	91,3	48,4	51,9	44,7
Illes Balears	86,2	85,2	87,2	79,7	77,7	81,8	43,4	45,7	41,1

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de les dades del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport

*Esperança de vida escolar als 6 anys.*²¹ Aquest indicador mesura el nombre mitjà d'anys d'escolarització previsible a partir d'aquesta edat. De nou, les dades autonòmiques situen les Illes Balears en darrera posició: la mitjana espanyola d'esperança de vida escolar de les al·lotes és de 14,4 anys i, la dels joves, de 14,5 anys; a les Illes Balears és de 13,7 –les al·lotes– i de 13,6 –els joves–, sense pràcticament diferències per sexe.

Esperança de vida escolar als 6 anys en ensenyaments no universitaris per comunitat autònoma i sexe. Curs 2014-2015 (unitat: anys)			
	Total	Homes	Dones
Total	14,4	14,5	14,4
Illes Balears	13,7	13,6	13,7

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de les dades del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport

Nota: Esperança de vida escolar als 6 anys –nombre mitjà d'anys de permanència en els nivells anteriors a la Universitat, d'un nin o una nina que comença els estudis als 6 anys. S'hi inclouen els ensenyaments de règim general no universitaris, CF d'arts plàstiques i disseny, EE esportives, EE artístiques superiors, EE de professionals de música i Dansa (16 i més anys), E. d'Idiomes nivell avançat (16 i més anys), EE. inicials d'adults, i secundària per a persones adultes.

²⁰ Dades referides al curs escolar 2014-15.

²¹ Esperança de vida escolar als 6 anys: nombre mitjà d'anys d'escolarització a partir dels 6 anys en el sistema educatiu.

Taxa d'adoneïtat: il·lustra la progressió adequada de l'alumnat durant l'escolarització obligatòria, de manera que realitza el curs que li correspon a la seva edat. Aquesta taxa és superior a les al·lotes a totes les edats, tot i que als 15 anys observam que les diferències es redueixen (63,2% de les al·lotes i 61,2% dels joves).

Taxes d'adoneïtat als 8, 10, 12, 14 i 15 anys. Illes Balears curs 2013-14		
	Homes	Dones
8 anys	91,2	93,1
10 anys	83,9	88,2
12 anys	76,2	82,7
14 anys	61	71,1
15 anys	61,2	63,2

Font: Ministeri d'Educació, Cultura i Esport

Taxa d'abandonament escolar primerenc: calcula el percentatge de persones d'entre 18 i 24 anys que no han completat el nivell d'educació secundària. De nou les dades mostren uns millors resultats en les al·lotes (26,2% d'al·lotes i 37,6% de joves). Respecte de l'any 2008, s'ha donat un descens de 10 punts percentuals en cada cas.

Evolució de l'abandonament educatiu primerenc a les Illes Balears		
	Homes	Dones
1998	43,8	32,6
2003	51,6	30,7
2008	48,1	36,7
2014	37,6	26,2

Font: Ministeri d'Educació, Cultura i Esport

Població de 18 a 24 anys que no ha completat el nivell d'educació secundària 2a etapa i que no segueix cap tipus de formació

8.1.9. Accions per a la millora de les capacitats formatives des de serveis municipals: formació per a persones adultes i formació laboral

La formació no reglada és la que està fora del sistema educatiu oficial. A l'hora de programar la formació no reglada existeix, per tant, una major llibertat per a definir-ne els continguts. Generalment són formacions orientades al mercat laboral o per a ampliar coneixements i competències de les persones.

Servei Municipal d'Educació d'Adults (SMEA)

La formació de l'SMEA es pot agrupar en diferents blocs: idiomes, competències tecnològiques i formació bàsica.

- Durant el curs 2015-16, d'un total de 1.373 alumnes, 864 varen ser dones. La participació femenina és superior a tota l'oferta. Així, són dones el 62,9% de l'alumnat d'idiomes, o el 75% del curs preparatori per l'accés a la Universitat per a majors de 25 anys. Només en la formació sobre NTIC les diferències s'equilibren.

Persones usuàries del Servei Municipal d'Educació d'Adults per tipus de curs i sexe. Curs 2015-2016				
	Cursos	Total	Homes	Dones
Total	98	1.373	509	864
Idiomes	63	947	321	626
Alemany	15	209	76	133
Anglès	23	361	114	247
Espanyol	20	315	118	197
Rus	5	62	13	49
Noves tecnologies	23	254	124	130
Alfabetització digital	2	12	8	4
Informàtica i internet	9	91	37	54
Disseny gràfic	3	36	27	9
Ofimàtica	5	71	32	39
Ús de smartphones i tauletes	2	20	9	11
Internet passa a passa	2	24	11	13
Educatius	12	172	64	108
Accés a la UIB	2	29	7	22
Accés a cicle form. de grau mitjà	1	8	6	2
Alfabetització	8	123	47	76
Neolectors	1	12	4	8

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de les dades de l'SMEA

PalmaActiva

La formació ocupacional va dirigida que les persones adquireixin les habilitats i la capacitat professional per a la seva inserció al mercat laboral, o bé per a millorar la seva situació professional.

- El 2015, es varen impartir 267 accions formatives, amb una participació total de 3.153 persones (1.797 dones i 1.268 homes).²² Les dones hi representen així més del 50%.

8.2. Ús de les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC)

Una de les característiques fonamentals de la nostra societat és l'augment de la presència de les noves tecnologies en tots els àmbits de la vida, privats i públics, fins el punt d'esdevenir part de la vida quotidiana.

Sovint, aquestes tecnologies operen com a noves formes de dualització de la societat, entre qui hi té accés i qui no n'hi té. Alguns estudis assenyalen que les TIC generen una nova forma d'organització social en què el poder i la productivitat queda en mans de qui hi pot accedir. Per tant, qui no hi té accés o no en fa ús es trobaria en una situació de major vulnerabilitat i/o risc d'exclusió social.

8.2.1. Ús de les TIC i bretxa digital de gènere

En el context de les TIC, la **bretxa digital de gènere** és la diferència entre el percentatge d'homes i el percentatge de dones que fan ús de les tecnologies de la informació.

Les Illes Balears, i també Palma, se situen per damunt de la mitjana espanyola quant a l'ús de les TIC. Pel que fa a la bretxa digital de gènere, en el cas de Palma, és especialment significativa si es compara amb els indicadors autonòmics:

²² La suma de les dades de dones i homes no és el total de persones participants, perquè hi ha 88 casos en què no es coneix el sexe de la persona.

- El 88,8% dels homes i el 77,1% de les dones de Palma utilitzen l'ordinador, cosa que suposa una bretxa digital de gènere d'11,7 punts. Aquesta és superior a la del global d'Espanya, que és de 4,7, i de les Illes Balears, que només és de 0,1. Pel que fa a Internet, en fan ús el 91% dels homes i el 79,8% de les dones a Palma. De nou, la bretxa de gènere presenta una diferència d'11,2 punts, superior a la d'Espanya (3,2) i a la de les Illes Balears (1,4).
- La utilització del comerç electrònic és un dels àmbits amb majors diferències de gènere, amb un bretxa de 12,9 punts. En canvi, en l'ús del telèfon mòbil és on s'aprecia una diferència menor: l'utilitzen el 97,8% dels homes i el 97% de les dones de Palma.

Persones de 16 a 74 anys segons tipus d'ús de les TIC a Illes Balears i Espanya per sexe i nacionalitat. Any 2015 (percentatges)									
	Espanya			Illes Balears			Palma		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Total persones	34.494.505	17.161.786	17.332.719	858.860	432.417	426.443	310.107	148.226	161.881
Persones que han utilitzat l'ordinador en els darrers 3 mesos	73,8	76,2	71,5	76,0	76,0	75,9	82,7	88,8	77,1
Persones que han utilitzat Internet en els darrers 3 mesos	78,7	80,3	77,1	82,6	83,3	81,9	85,1	91,0	79,8
Persones que han utilitzat Internet almenys una vegada per setmana en els darrers 3 mesos	74,7	76,5	73,0	77,8	79,6	76,0	79,7	82,8	76,7
Persones que han comprat a través d'Internet en els darrers 3 mesos	32,1	34,0	30,1	37,4	40,8	34,0	34,2	41,0	28,1
Persones que utilitzen telèfon mòbil en els darrers 3 mesos	95,4	95,4	95,5	97,3	97,1	97,4	97,4	97,8	97,0

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de l'INE

Però l'ús de les noves tecnologies no és homogeni entre totes les dones i els homes, sinó que ve determinat per diferents factors, com ara l'edat, la nacionalitat o la situació laboral.

La distribució per edats fa evident la incorporació de les TIC a les activitats quotidianes de les generacions més joves. Són les que fan un ús més intens de l'ordinador i d'Internet, sense pràcticament diferències de gènere. El 100% de les al·lotes de les Illes Balears d'entre 16 i 24 anys utilitzen Internet, mentre que només ho fa una mica menys de 4 de cada 10 dones d'entre 65 i 74 anys.

- A mesura que augmenta l'edat, l'ús d'ordinador, d'Internet i de la telefonia mòbil és més elevat en els homes que en les dones, a excepció del grup de 55 a 64 anys, en què les dones tenen un major nivell d'utilització de les noves tecnologies.
- Pel que fa als nins i nines i als/a les joves (de 10 a 15 anys), els nins i els joves en fan major ús que les nines i les joves. Així, s'hi detecten bretxes de 6,2 punts en l'ús d'ordinador, d'1,1 punt en l'ús d'Internet i de 4,7 punts en l'ús del telèfon mòbil.

Pel que fa a les persones de nacionalitat estrangera, fan un menor ús de l'ordinador que la població de nacionalitat espanyola i, en canvi, utilitzen més Internet i el telèfon mòbil. Per sexe, els homes estrangers fan un major ús d'Internet i, les dones, de l'ordinador i de telèfon mòbil.

Persones de 16 a 74 anys segons tipus d'ús de TIC a Illes Balears i Espanya per sexe i edat. Any 2015 (percentatges)						
	Espanya			Illes Balears		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Total de persones	34.494.505	17.161.786	17.332.719	858.860	432.417	426.443
Persones que han utilitzat l'ordinador en els darrers 3 mesos	73,8	76,2	71,5	76,0	76,0	75,9
Persones que han utilitzat Internet en els darrers 3 mesos	78,7	80,3	77,1	82,6	83,3	81,9
Persones que utilitzen telèfon mòbil en els darrers 3 mesos	95,4	95,4	95,5	97,3	97,1	97,4
Persones de 16 a 24 anys	4.016.930	2.049.132	1.967.798	99.240	50.201	49.039
Persones que han utilitzat l'ordinador en els darrers 3 mesos	94,6	93,1	96,2	86,3	79,4	93,3
Persones que han utilitzat Internet en els darrers 3 mesos	98,5	98,2	98,9	100,0	100,0	100,0
Persones que utilitzen telèfon mòbil en els darrers 3 mesos	98,9	98,8	99,0	100,0	100,0	100,0
Persones de 25 a 34 anys	5.856.167	2.925.355	2.930.812	164.874	81.740	83.134
Persones que han utilitzat l'ordinador en els darrers 3 mesos	86,9	85,3	88,5	89,8	89,4	90,2
Persones que han utilitzat Internet en els darrers 3 mesos	94,5	93,4	95,7	97,7	98,0	97,4
Persones que utilitzen telèfon mòbil en els darrers 3 mesos	98,5	98,0	99,0	99,0	98,0	100,0
Persones de 35 a 44 anys	7.795.714	3.960.100	3.835.614	205.764	106.699	99.065
Persones que han utilitzat l'ordinador en els darrers 3 mesos	86,3	86,1	86,4	85,8	86,4	85,1
Persones que han utilitzat Internet en els darrers 3 mesos	91,6	90,5	92,8	89,8	93,0	86,4
Persones que utilitzen telèfon mòbil en els darrers 3 mesos	98,2	97,8	98,7	98,8	97,7	100,0
Persones de 45 a 54 anys	7.079.789	3.544.021	3.535.768	170.288	86.787	83.501
Persones que han utilitzat l'ordinador en els darrers 3 mesos	76,6	78,7	74,6	79,7	83,7	75,6
Persones que han utilitzat Internet en els darrers 3 mesos	82,0	82,8	81,2	83,5	86,1	80,9
Persones que utilitzen telèfon mòbil en els darrers 3 mesos	97,9	97,7	98,0	99,1	98,2	100,0
Persones de 55 a 64 anys	5.483.097	2.681.442	2.801.655	126.105	62.387	63.718
Persones que han utilitzat l'ordinador en els darrers 3 mesos	56,9	63,9	50,2	57,5	49,1	65,7
Persones que han utilitzat Internet en els darrers 3 mesos	61,4	66,5	56,5	65,5	54,3	76,4
Persones que utilitzen telèfon mòbil en els darrers 3 mesos	92,8	92,0	93,6	97,1	98,9	95,3
Persones de 65 a 74 anys	4.262.808	2.001.736	2.261.072	92.589	44.603	47.986
Persones que han utilitzat l'ordinador en els darrers 3 mesos	30,4	37,6	24,1	36,7	46,0	28,0
Persones que han utilitzat Internet en els darrers 3 mesos	31,3	37,2	26,1	42,5	48,8	36,7
Persones que utilitzen telèfon mòbil en els darrers 3 mesos	82,3	83,7	81,1	85,0	86,5	83,5

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de l'INE

Nins/joves i Nines/joves de 10 a 15 anys segons tipus d'ús de les TIC a Illes Balears i Espanya per sexe . Any 2015 (percentatges)						
	Espanya			Illes Balears		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Total de nins/joves i nines/joves	2.749.828	1.414.123	1.335.705	66.856	34.444	32.412
Usuaris d'ordinador als darrers 3 mesos	95,1	95,3	94,9	94,1	97,1	90,9
Usuaris d'Internet als darrers 3 mesos	93,6	93,0	94,2	93,8	94,3	93,2
Usuaris que disposen de telèfon mòbil	67,0	64,4	69,8	66,8	69,1	64,4

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de l'INE

Quant a la situació laboral:

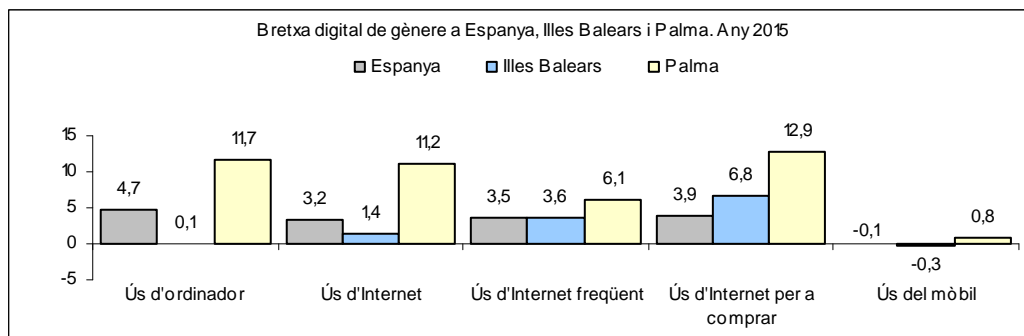
- Entre la població activa, les persones ocupades són les que fan un major ús de les TIC, i s'hi donen poques diferències de gènere.
- En canvi, les persones en atur baixen lleugerament en els usos respecte de les ocupades, però amb percentatges poc rellevants. Les que sí baixen de manera significativa en el seu ús són les dones aturades: només un 68,5% han utilitzat Internet almenys una vegada per setmana, davant un 84,8% dels homes en atur. Les dones ocupades en feien un ús del 88%.
- Entre la població no activa, les persones que més ús en fan són els i les estudiants, com correspon al perfil d'edat i, les que menys, les dedicades a les tasques de la llar i les pensionistes.

Pel que fa al nivell de renda:

- A major nivell d'ingressos, major és el percentatge d'ús de les TIC, tant en homes com en dones. De les dones amb ingressos inferiors a 900 euros, només un 56,9% utilitza Internet amb freqüència, mentre que les que tenen ingressos superiors a 2.500 euros ho fan en un 92,1%.
- Quant a les bretxes digitals de gènere, entre les persones de renda alta les diferències en l'ús de les diferents tecnologies són petites, mentre que en els nivells d'ingressos baixos són lleugerament més elevades.

Persones de 16 a 74 anys segons tipus d'ús de TIC a les Illes Balears i Espanya per sexe i situació laboral. Any 2015 (percentatges)						
	Espanya			Illes Balears		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Total de persones	34.494.505	17.161.786	17.332.719	858.860	432.417	426.443
Persones que han utilitzat l'ordinador en els darrers 3 mesos	73,8	76,2	71,5	76,0	76,0	75,9
Persones que han utilitzat Internet en els darrers 3 mesos	78,7	80,3	77,1	82,6	83,3	81,9
Persones que utilitzen telèfon mòbil en els darrers 3 mesos	95,4	95,4	95,5	97,3	97,1	97,4
Actius ocupats	17.301.488	9.484.112	7.817.375	468.036	245.226	222.809
Persones que han utilitzat l'ordinador en els darrers 3 mesos	86,1	85,6	86,7	85,5	85,9	85,1
Persones que han utilitzat Internet en els darrers 3 mesos	90,6	89,8	91,6	90,6	90,8	90,4
Persones que utilitzen telèfon mòbil en els darrers 3 mesos	98,8	98,6	99,0	99,2	99,5	98,8
Actius en atur	5.927.751	2.942.869	2.984.882	160.103	78.161	81.941
Persones que han utilitzat l'ordinador en els darrers 3 mesos	71,2	69,4	73,0	75,6	69,8	81,1
Persones que han utilitzat Internet en els darrers 3 mesos	81,4	78,7	84,0	85,7	88,8	82,7
Persones que utilitzen telèfon mòbil en els darrers 3 mesos	96,7	95,5	97,8	98,2	98,5	98,0
Inactius estudiants	3.174.582	1.569.952	1.604.631	66.405	29.339	37.066
Persones que han utilitzat l'ordinador en els darrers 3 mesos	97,6	96,7	98,5	100,0	100,0	100,0
Persones que han utilitzat Internet en els darrers 3 mesos	98,2	97,5	98,9	100,0	100,0	100,0
Persones que utilitzen telèfon mòbil en els darrers 3 mesos	98,8	99,0	98,6	100,0	100,0	100,0
Inactius dedicats a tasques de la llar	2.853.507	12.310	2.841.197	35.607	..	35.607
Persones que han utilitzat l'ordinador en els darrers 3 mesos	37,5	3,2	37,6	31,3	..	31,3
Persones que han utilitzat Internet en els darrers 3 mesos	42,4	3,2	42,6	54,1	..	54,1
Persones que utilitzen telèfon mòbil en els darrers 3 mesos	89,8	94,5	89,8	96,9	..	96,9
Inactius pensionistes	4.827.885	2.986.312	1.841.573	101.365	64.275	37.090
Persones que han utilitzat l'ordinador en els darrers 3 mesos	39,6	42,6	34,8	39,0	37,9	41,0
Persones que han utilitzat Internet en els darrers 3 mesos	41,9	43,0	40,0	42,1	40,5	44,8
Persones que utilitzen telèfon mòbil en els darrers 3 mesos	83,7	83,5	84,2	85,7	84,6	87,8
Altra situació laboral	409.293	166.231	243.062	27.344	15.414	11.930
Persones que han utilitzat l'ordinador en els darrers 3 mesos	64,1	71,2	59,3	51,9	65,4	34,3
Persones que han utilitzat Internet en els darrers 3 mesos	69,3	80,1	62,0	72,2	80,4	61,6
Persones que utilitzen telèfon mòbil en els darrers 3 mesos	88,6	88,6	88,6	96,5	100,0	92,1

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de l'INE

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de l'INE

8.2.2. Accés a les TIC i millora de les competències tecnològiques des dels serveis municipals

Centre Flassaders: Telecentre i accions formatives

El telecentre és un espai conveniat amb la Fundació IBIT, destinat a promocionar les tecnologies de la informació i la comunicació entre la població per a trencar la bretxa digital. L'espai és obert a la població, i gratuït per a la formació i l'autoformació en les TIC.

- El 2014 s'hi varen registrar 309 altes i 1.939 accessos. El 2015, les altes varen ser 271; els accessos, 3.314.
- Per sexes, a l'any 2015 les dones representen el 72% de les persones usuàries del telecentre.
- Les càpsules formatives del telecentre focalitzen l'alfabetització digital; d'aquí, temàtiques com la navegació per Internet o el correu electrònic.

En canvi, a la formació de l'Espai Noves Tecnologies (programació trimestral del Centre Flassaders) la participació és equilibrada. Aquest fet s'explica perquè l'oferta formativa està enfocada a usos més avançats i especialitzats, i perquè, a diferència del telecentre, els tallers són de pagament.

Persones participants a les càpsules formatives realitzades al Centre Flassaders								
	2014				2015			
	Hores	Total	Homes	Dones	Hores	Total	Homes	Dones
Total	434	561	195	366	450	396	126	270
Càpsules Telecentre	398	441	140	301	416	329	92	237
Android	16	16	4	12	0	0	0	0
Appalma	0	0	0	0	4	8	3	5
Apropa't	0	0	0	0	26	16	5	11
Autoformació	0	0	0	0	16	16	3	13
Compres per Internet	4	8	2	6	0	0	0	0
Coneix el teu portàtil	16	16	5	11	0	0	0	0
Correu electrònic	78	88	30	58	8	16	8	8
Facebook	8	8	4	4	0	0	0	0
Full de càlcul: Excel	4	8	6	2	16	16	5	11
Informàtica bàsica	100	105	35	70	108	72	18	54
Navegar per Internet	70	72	21	51	120	72	24	48
Palma al teu abast	10	16	3	13	0	0	0	0
Presentacions	0	0	0	0	24	16	3	13
Processador de textos	52	56	13	43	70	49	11	38
Skype	4	8	3	5	0	0	0	0
Tauletes	8	8	4	4	0	0	0	0
Tractament de textos	16	16	4	12	0	0	0	0
Tràmits per Internet	12	16	6	10	16	32	9	23
Virus	0	0	0	0	2	8	2	6
Seguretat	0	0	0	0	6	8	1	7
Capsules Centre Flassaders	36	120	55	65	34	67	34	33
Àlbums digitals	8	11	5	6	0	0	0	0
Compres per Internet	0	0	0	0	4	9	3	6
Mòbils	6	46	17	29	8	15	8	7
Skype	4	9	3	6	0	0	0	0
Portàtils	0	0	0	0	8	12	4	8
Seguretat i menors	0	0	0	0	2	12	7	5
Tauletes	6	9	5	4	6	9	5	4
Viatges	6	17	8	9	0	0	0	0
Xarxes socials. Fbk i Twitter	6	28	17	11	6	10	7	3

Font: Centre Flassaders

Servei Municipal d'Educació d'Adults

En el curs 2015-16 s'han realitzat 23 accions formatives per a la millora de les competències tecnològiques, amb una participació total de 254 persones (124 homes i 130 dones). De nou, una anàlisi de la tipologia d'acció formativa permet veure les diferències de gènere.

- Les dones són majoria a la formació bàsica, com la iniciació a la informàtica i Internet (60%) i, els homes, a la formació més avançada, amb cursos com iniciació al disseny gràfic i creació de webs (74%).

Persones usuàries del Servei Municipal d'Educació d'Adults en l'ús de les TIC per curs i sexe. Curs 2015-2016				
	Cursos	Total	Homes	Dones
Total	23	254	124	130
Alfabetització digital	2	12	8	4
Iniciació a la informàtica i Internet	9	91	37	54
Iniciació al disseny gràfic i la creació de webs	2	23	17	6
Iniciació al tractament digital d'imatges	1	13	10	3
Ofimàtica nivell 1	4	61	27	34
Ofimàtica nivell 2	1	10	5	5
Ús d'smartphones i tauletes	2	20	9	11
Internet passa a passa	2	24	11	13

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de les dades de l'SMEA

Per disposar de dades desagregades per sexe de la accions formatives en NTIC de PalmaActiva, no s'ha pogut incorporar a la Diagnosi l'impacte d'aquestes accions.

8.2.3. Punts d'accés públic a Internet

L'extensió de la xarxa d'accés públic a Internet es pot considerar una actuació per a minvar la fractura digital.

- Les biblioteques municipals han mantingut el nombre de punts d'accés públic a Internet –83. Durant el 2014 es varen realitzar 73.150 consultes a través d'aquests punts i, el 2015, 68.880.
- Palma disposa de punts de connexió Wi-Fi gratuïts a espais socioculturals, poliesportius, espais públics com parcs, places, mercats, i fins i tot en alguna línia de transport de l'EMT.
- L'extensió de la xarxa Wi-Fi a equipaments de la vida quotidiana (mercats, parcs, places...) i, per tant, a espais on es desenvolupen funcions de la vida reproductiva i de la cura és la que aporta una dimensió de gènere.

8.3. Integració en el mercat laboral

La socialització diferenciada de gènere condiona la participació de les dones al mercat de treball. Tot i que durant les darreres dècades les dones s'han incorporat massivament al mercat de treball remunerat, no han deixat d'assumir el treball domèstic i la cura de persones dependents.

D'altra banda, igual que amb els itineraris educatius, hi ha determinades ocupacions fortament feminitzades, llocs de feina que generalment gaudeixen d'un valor econòmic i social inferior als ocupats per homes (**segregació horitzontal**), alhora que també hi ha més dificultats per part de les dones per a ocupar determinats càrrecs d'alta responsabilitat o de desenvolupar-se professionalment (**segregació vertical**).

8.3.1. Nivell d'activitat de la població

La **població activa** està formada per les persones que es troben en edat laboral que, o bé treballen (població ocupada), o bé es troben a la recerca de feina i en disponibilitat per a fer feina (població en atur). No s'hi inclou la població que realitza una feina no remunerada, que du a terme les tasques de la llar o que és estudiant, ja que no es troben en situació de recerca activa de feina.

La **taxa d'activitat** és el resultat de dividir la població activa entre el total de població en edat de fer feina (expressat en percentatge).

- A les Illes Balears, la participació de les dones al mercat de treball ha experimentat un creixement constant, fins i tot en els anys de la crisi. El 2015, la taxa d'activitat de les dones era de 60,72%, xifra que indica que encara hi ha un ampli sector de la població femenina en edat de fer feina que es manté fora del mercat del treball remunerat.
- A pesar de l'increment, el 2013 la taxa d'activitat femenina es va frenar i va descendir lleugerament. Tot i aquesta aturada, la diferència respecte de la taxa d'activitat masculina s'ha continuat reduint, bàsicament per una baixada de la taxa d'activitat masculina. La diferència entre ambdues és encara de 10 punts percentuals.

La taxa d'ocupació mostra el percentatge de persones que estan ocupades respecte del total de persones que es troben en edat de fer feina.

- La taxa d'ocupació femenina es manté en el 50%, xifra similar a fa deu anys.
- La diferència entre la taxa d'ocupació masculina i la femenina, el 2015, era de 8 punts, cosa que suposa una reducció important respecte de 2006. El motiu principal de la disminució d'aquesta bretxa és un clar descens de la taxa d'ocupació masculina (70,09% el 2006 i, 58,61%, el 2015).

La taxa d'atur és el percentatge de persones que estan en edat de fer feina i que tenen intenció de fer-ne i no en tenen, respecte del total de població activa.

- Arran de la crisi econòmica, la taxa d'atur ha augmentat considerablement a la darrera dècada, i no és fins el 2013 que quan comença a descendir. La crisi provocà una taxa d'atur superior al 20%, tant entre els homes com entre les dones.
- El 2015 no hi havia diferències entre la taxa masculina i la femenina, que era del 17%.

Evolució de les taxes laborals per sexe de la població de 16 i més anys de les Illes Balears										
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Taxa d'activitat	64,45	64,40	64,99	65,87	66,32	65,47	67,00	66,23	64,89	65,77
Homes	73,96	73,93	73,43	73,38	72,90	71,55	72,64	72,48	70,80	70,91
Dones	55,03	54,89	56,54	58,35	59,76	59,42	61,42	60,04	59,07	60,72
Taxa d'ocupació	60,30	59,78	58,39	54,07	52,98	51,16	51,48	51,49	51,91	54,39
Homes	70,09	69,48	66,31	59,25	57,74	55,56	56,36	56,16	55,67	58,61
Dones	50,59	50,11	50,45	48,87	48,22	46,78	46,64	46,87	48,22	50,24
Taxa d'atur	6,44	7,16	10,16	17,92	20,12	21,86	23,17	22,26	20,00	17,31
Homes	5,23	6,02	9,69	19,25	20,79	22,35	22,41	22,53	21,37	17,34
Dones	8,06	8,70	10,78	16,25	19,30	21,28	24,06	21,93	18,38	17,26

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de l'INE

8.3.2. Població no activa

El 2015, la població no activa a les Illes Balears era de 320.700 persones, de les quals 185.600 eren dones i, 135.100, homes. Tot i que al llarg dels anys ha estat formada per més dones que homes, la distribució per sexes s'ha anat equilibrant (el 2015, el 57,87% són dones i el 42,13% són homes).

- La meitat de les persones no actives tenen més de 64 anys. L'evolució de les dades mostra com ha guanyant pes aquest grup d'edat: el 2006 representaven el 43,8% de la població no activa i, el 2015, el 50,7%. Aquest increment es produeix, principalment, per l'augment de la proporció de dones no actives de més de 64 anys (el 2006, el 39,4% tenia més de 64 anys i, el 2015, representa el 49,4%).
- Els altres grups més nombrosos són els que tenen entre 55 i 64 anys i la població més jove (16 a 19 anys). Les diferències per sexe són poc destacades en aquestes franges d'edat.

Evolució de les persones inactives de les Illes Balears per trams d'edat i sexe (milers de persones)										
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Total	291,7	303,5	307,9	305,7	304,1	313,9	302,4	312,1	326,5	320,7
Homes	106,4	111,0	117,0	119,3	122,2	129,0	124,9	126,4	134,8	135,1
Dones	185,4	192,6	190,9	186,4	181,9	184,9	177,6	185,7	191,8	185,6
De 16 a 19 anys	26,7	27,8	30,0	31,4	30,8	32,9	32,3	33,4	33,8	32,9
Homes	11,6	12,7	13,8	14,8	15,0	16,5	16,6	16,8	16,8	16,4
Dones	15,1	15,1	16,2	16,6	15,8	16,4	15,7	16,7	17,0	16,5
De 20 a 24 anys	16,3	19,3	19,2	16,5	18,0	19,5	17,4	20,7	23,1	21,6
Homes	5,3	7,3	7,2	6,5	7,8	9,1	8,3	8,9	10,2	9,8
Dones	11,0	12,0	12,1	10,0	10,2	10,5	9,1	11,8	12,9	11,8
De 25 a 34 anys	21,0	23,6	19,2	21,0	21,1	21,3	17,8	13,4	17,2	19,1
Homes	6,5	5,4	5,9	6,0	7,6	8,1	6,3	4,5	5,6	7,2
Dones	14,5	18,2	13,3	15,0	13,5	13,2	11,5	8,9	11,6	11,9
De 35 a 44 anys	25,1	24,5	23,9	22,7	20,2	21,7	18,1	19,1	24,4	18,8
Homes	6,2	6,1	6,8	6,4	6,2	6,7	4,6	3,6	6,5	5,5
Dones	18,8	18,5	17,0	16,4	14,1	15,0	13,5	15,5	17,8	13,3
De 45 a 54 anys	27,3	25,8	29,4	25,3	21,2	25,7	24,6	22,9	22,8	22,6
Homes	6,8	6,1	6,8	7,4	6,2	7,1	7,0	6,4	7,1	7,7
Dones	20,4	19,7	22,7	18,0	15,0	18,5	17,6	16,5	15,7	14,9
De 55 a 64 anys	47,7	50,8	49,1	48,6	49,0	45,7	42,7	46,2	43,4	43,0
Homes	15,2	17,2	16,7	16,5	16,4	17,4	16,6	16,8	16,4	17,6
Dones	32,5	33,6	32,4	32,1	32,6	28,3	26,1	29,4	26,9	25,5
De 65 i més anys	127,8	131,8	137,0	140,2	143,9	147,1	149,5	156,4	161,9	162,6
Homes	54,7	56,1	59,8	61,7	63,0	64,2	65,5	69,4	72,1	70,9
Dones	73,1	75,7	77,2	78,4	80,8	83,0	84,1	87,0	89,8	91,7

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de l'INE

Si s'atén el motiu d'inactivitat de les persones, s'aprecien importants diferències de gènere:

- El principal motiu d'inactivitat és la jubilació o la prejubilació, amb 129.600 persones (40% de les persones no actives). Per sexes, hi ha gairebé el 55% dels homes, i només el 30% de les dones (el 2006 les dones només en representaven el 21%).
- La segona causa d'inactivitat correspon a la categoria "tasques de la llar", amb 79.200 persones. Aquest grup està clarament feminitzat (el 80% de les persones d'aquesta categoria). En el conjunt de la població no activa, el 34% de totes les dones no actives se situa en aquesta categoria, i només el 12% de tots els homes no actius. Respecte de 2006 ha minvat la proporció de dones, que en representaven el 42%.
- Ser estudiant és la tercera causa d'inactivitat a les Balears, amb 51.600 persones. En formen part el 14% de les dones i el 19% dels homes.
- Tot i ser menys nombrosa, una altra categoria correspon a la de persones perceptores d'alguna pensió diferent a la de jubilació o prejubilació, amb 32.000 persones no actives.

Evolució de les persones inactives de les Illes Balears per classe principal d'inactivitat i sexe (milers de persones)										
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Total	291,7	303,5	307,9	305,7	304,1	313,9	302,4	312,1	326,5	320,7
Homes	106,4	111,0	117,0	119,3	122,2	129,0	124,9	126,4	134,8	135,1
Dones	185,4	192,6	190,9	186,4	181,9	184,9	177,6	185,7	191,8	185,6
Estudiant	41,1	41,9	42,5	44,1	49,1	52,5	46,3	46,6	46,9	51,6
Homes	16,6	18,6	18,6	19,6	22,8	26,6	23,8	22,9	23,0	25,3
Dones	24,6	23,3	23,9	24,4	26,3	25,9	22,4	23,7	23,9	26,3
Jubilat/ada o prejubilat/ada	96,8	98,4	104,2	107,4	112,0	118,5	117,0	117,7	121,6	129,6
Homes	58,0	60,2	63,9	65,9	66,6	70,7	69,9	71,3	74,5	73,8
Dones	38,8	38,2	40,2	41,4	45,4	47,8	47,0	46,4	47,2	55,8
Tasques de la llar	88,4	96,0	99,3	94,2	84,3	83,1	79,6	85,8	93,9	79,2
Homes	10,4	9,9	13,0	13,7	12,1	11,1	10,1	12,7	16,0	16,1
Dones	78,1	86,1	86,3	80,5	72,1	72,0	69,6	73,1	77,9	63,1
Incapacitat permanent	20,7	17,8	15,4	14,4	16,8	16,8	14,5	18,6	15,3	16,4
Homes	10,6	8,8	7,8	7,9	8,9	8,6	7,5	9,5	7,4	9,3
Dones	10,1	9,0	7,7	6,4	8,0	8,2	7,0	9,1	7,9	7,1
Perceptor/ra de pensió distinta de la de jubilació o prejubilació	32,2	38,1	37,1	37,9	31,3	32,6	32,7	32,4	34,3	32,0
Homes	3,2	7,2	7,3	7,2	5,3	5,4	6,5	3,7	4,3	4,5
Dones	29,0	30,9	29,8	30,7	26,1	27,2	26,2	28,7	30,0	27,5
Una altra situació	12,5	11,4	9,4	7,9	10,6	10,4	12,3	11,0	14,5	11,8
Homes	7,8	6,3	6,4	4,9	6,5	6,5	7,0	6,3	9,6	6,2
Dones	4,8	5,1	3,0	3,0	4,0	3,9	5,3	4,7	4,9	5,7

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de l'INE

8.3.3. Contractació

El 2015 se signaren a Palma 187.375 contractes de feina, xifra que suposa un 10% menys que el 2007. El 50% dels contractes de treball signats l'any passat correspongueren a dones (93.638 contractes).

- Per grups d'edat, la contractació femenina superà la masculina en les edats més baixes, concretament fins als 29 anys. A partir d'aquest tram d'edat, la tendència es capgira.
- Les majors diferències de gènere es concentren entre les persones majors de 60 anys (el 43,61% dels contractes són de dones) i entre els 35 a 39 anys (el 44,5% de contractes són de dones). És aquest el moment del cicle vital en què les trajectòries laborals de les dones s'interrompen per la maternitat i l'assumpció de responsabilitats de cura.

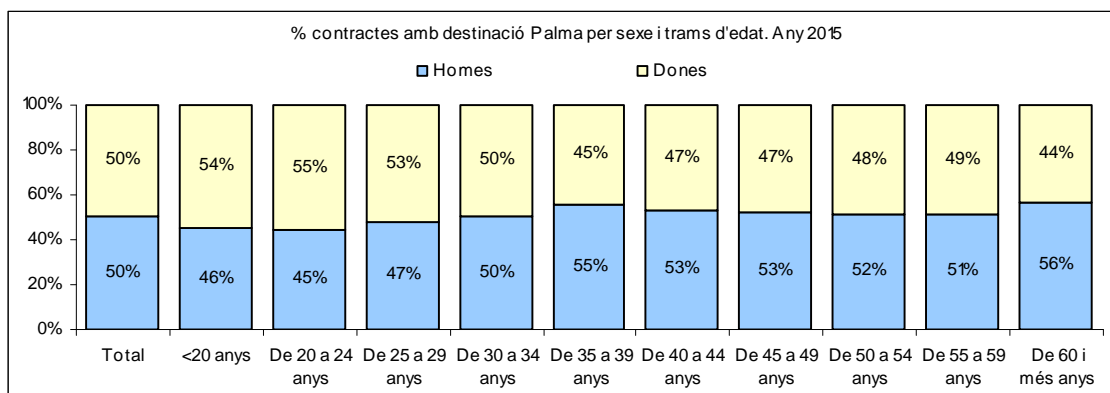
Evolució dels contractes amb destinació Palma per principals característiques										
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Total		208.216	176.717	136.367	132.934	129.805	126.303	139.883	159.169	187.375
Per sexe	Homes	107.224	87.771	67.387	65.627	65.616	63.361	70.283	80.410	93.737
	Dones	100.992	88.946	68.980	67.307	64.189	62.942	69.600	78.759	93.638
Per edat	< 25 anys	56.793	43.783	30.848	29.957	28.514	25.421	27.757	33.580	41.024
	De 25 a 44 anys	120.202	104.574	82.252	80.719	80.024	78.826	86.868	96.860	110.871
	> 44 anys	31.221	28.360	23.267	22.258	21.267	22.056	25.258	28.729	35.480
Nacionalitat	Espanyola	146.971	122.821	96.952	97.889	96.684	95.359	106.191	123.109	146.105
	Estrangera	61.245	53.896	39.415	35.045	33.121	30.944	33.692	36.060	41.270
	UE-28*	18.117	16.769	14.128	12.789	11.995	12.122	14.029	16.151	18.139
	Extracomunitària	43.128	37.127	25.287	22.256	21.126	18.822	19.663	19.909	23.131
Per sector econòmic	Agricultura	1.379	1.189	789	750	790	685	711	711	752
	Indústria	6.650	5.393	4.370	3.867	3.483	3.601	3.849	4.663	5.449
	Construcció	31.701	23.800	16.609	14.215	11.177	9.737	10.143	12.325	15.886
	Serveis	168.486	146.335	114.599	114.102	114.355	112.280	125.180	141.470	165.288

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de la Conselleria de Treball, Comerç i Indústria

2007-2013 UE-27

Contractes amb destinació Palma per sexe i trams d'edat. Any 2015			
	Total	Homes	Dones
Total	187.375	93.737	93.638
<20 anys	7.244	3.298	3.946
De 20 a 24 anys	33.780	15.068	18.712
De 25 a 29 anys	34.112	16.192	17.920
De 30 a 34 anys	28.737	14.492	14.245
De 35 a 39 anys	26.582	14.739	11.843
De 40 a 44 anys	21.440	11.340	10.100
De 45 a 49 anys	15.770	8.289	7.481
De 50 a 54 anys	10.937	5.640	5.297
De 55 a 59 anys	5.441	2.800	2.641
De 60 i més anys	3.332	1.879	1.453

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de la Conselleria de Treball, Comerç i Indústria

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de la Conselleria de Treball, Comerç i Indústria

Un element característic de la contractació és la temporalitat (el 87,2% dels contractes són temporals) i afecta per igual dones i homes. Dels 163.441 contractes temporals signats el 2015, el 49,8% correspon a homes i, el 50,2%, a dones.

Una altra característica és la breu durada dels contractes. El 33,5% dels contractes tenen una durada inferior al mes, i gairebé el 60% no superen els 6 mesos. Hi ha diferències en la durada del contracte: la proporció de contractes signats per dones disminueix a mesura que se n'incrementa la durada.

- El 29,5% de les contractacions dels homes i el 35,6% de les contractacions de dones són contractes inferiors al mes. No superen els 6 mesos de durada el 55,4% de les contractacions d'homes i el 64,3% de les de dones.
- El 56% dels contractes amb una durada inferior a un mes correspon a dones, mentre que, dels contractes que tenien una durada d'entre 30 i 36 mesos, només el 31,4% varen correspondre a dones.

Contractes amb destinació Palma segons sexe i modalitat del contracte. Any 2015			
	Total	Homes	Dones
Total	187.375	93.737	93.638
Formatiu	1.990	978	1.012
Indefinit	21.157	10.848	10.309
Temporal	163.441	81.421	82.020
Altres	787	490	297
Taxa de temporalitat	87,2%	86,9%	87,6%

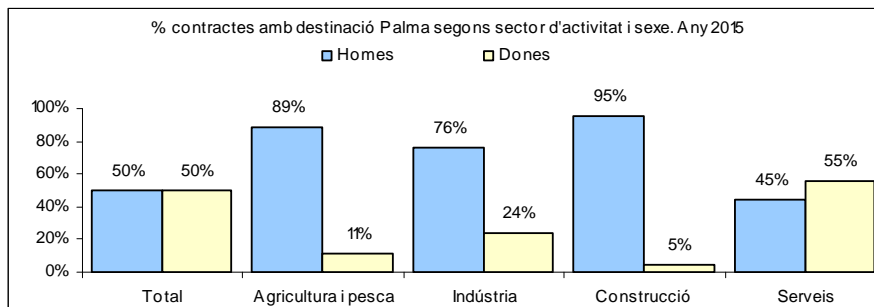
Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de la Conselleria de Treball, Comerç i Indústria

Contractes amb destinació Palma segons sexe i durada del contracte. Any 2015			
	Total	Homes	Dones
Total	187.375	93.737	93.638
Menys d'1 mes	62.808	27.632	35.176
D'1 a 3 mesos	31.610	15.348	16.262
De 3 a 6 mesos	17.719	8.959	8.760
De 6 a 12 mesos	6.189	3.024	3.165
De 12 a 18 mesos	85	42	43
De 18 a 24 mesos	97	48	49
De 24 a 30 mesos	19	11	8
De 30 a 36 mesos	86	59	27
Més de 36 mesos	337	177	160
Indeterminats	68.425	38.437	29.988

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de la Conselleria de Treball, Comerç i Indústria

La terciarització és un dels altres elements definitoris de l'ocupació femenina. La incorporació de les dones al mercat de treball es dona sobretot en el sector serveis: el 55,34% dels contractes registrats en aquest sector correspongueren a dones; en canvi, només ho foren el 23,71% dels pertanyents a la indústria, l'11,44% de l'agricultura o el 5% de la construcció.

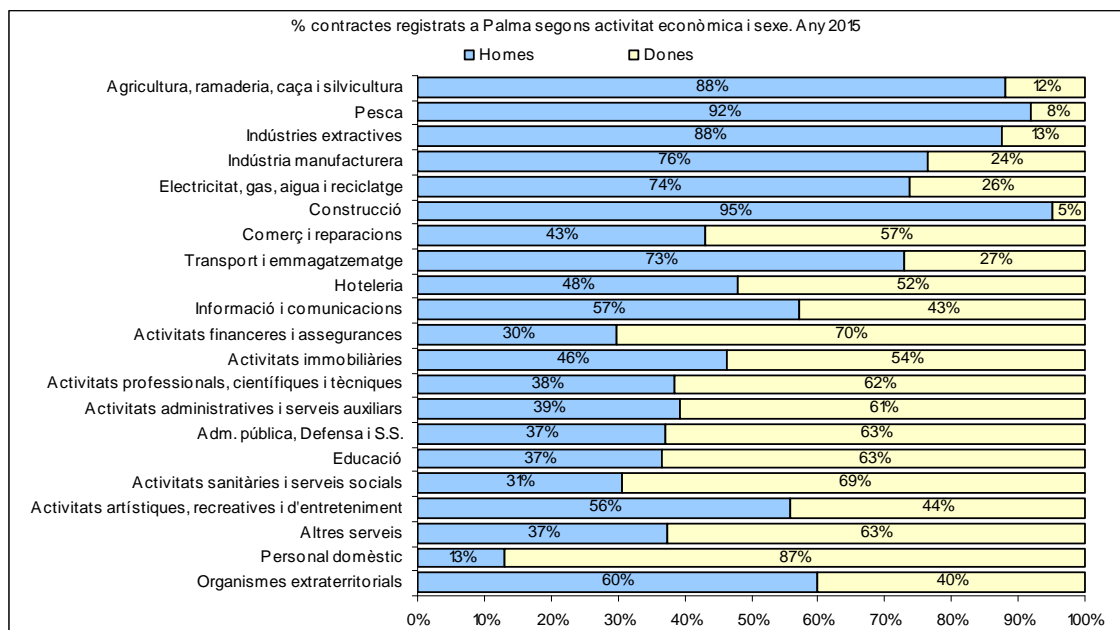
- L'ocupació en el sector serveis es concentra en activitats administratives (el 25,69% de les contractacions de dones), l'hoteleria (el 23,91%), activitats relacionades amb el comerç i les reparacions (el 14,36%) i les activitats sanitàries i de serveis socials (7,73%). El tipus d'activitats reproduceix la segregació horitzontal del mercat de treball remunerat

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de la Conselleria de Treball, Comerç i Indústria

Contractes registrats a Palma segons activitat econòmica (CNAE-09) i sexe. Any 2015		Total	Homes	Dones
Total		187.375	93.737	93.638
Agricultura i pesca	Agricultura, ramaderia, caça i silvicultura	631	555	76
	Pesca	121	111	10
Indústria	Indústries extractives	8	7	1
	Indústria manufacturera	5.091	3.892	1.199
	Electricitat, gas, aigua i reciclatge	350	258	92
Construcció	Construcció	15.886	15.092	794
Serveis	Comerç i reparacions	23.654	10.211	13.443
	Transport i emmagatzematge	11.556	8.426	3.130
	Hoteleria	42.978	20.590	22.388
	Informació i comunicacions	2.751	1.571	1.180
	Activitats financeres i assegurances	1.484	441	1.043
	Activitats immobiliàries	714	330	384
	Activitats professionals, científiques i tècniques	6.082	2.338	3.744
	Activitats administratives i serveis auxiliars	39.671	15.613	24.058
	Adm. pública, Defensa i SS	314	117	197
	Educació	7.618	2.789	4.829
	Activitats sanitàries i serveis socials	10.419	3.181	7.238
	Activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment	11.088	6.201	4.887
	Altres serveis	4.528	1.693	2.835
	Personal domèstic	2.426	318	2.108
	Organismes extraterritorials	5	3	2

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de la Conselleria de Treball, Comerç i Indústria

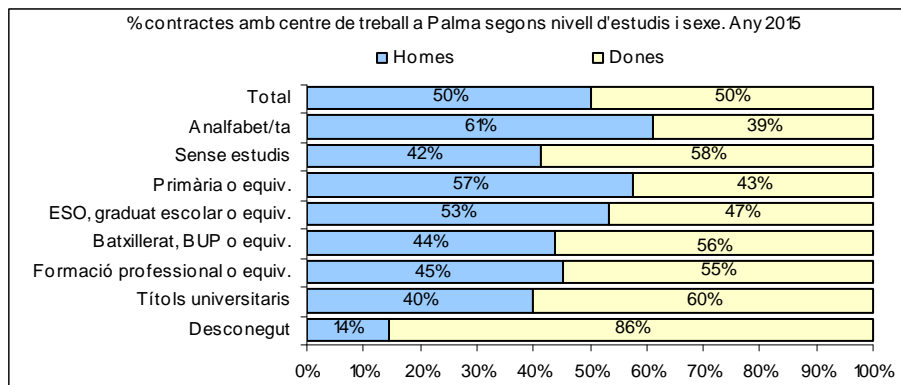
Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de la Conselleria de Treball, Comerç i Indústria

El nivell d'estudis condiona la contractació femenina. S'observa així que les dones tendeixen a tenir nivell d'estudis més elevats que els homes.

- El 60% de les contractacions en què la persona té titulació universitària correspon a dones, com també el 56% de les que tenen estudis de batxillerat o equivalent.

Contractes amb destinació Palma segons nivell d'estudis i sexe. Any 2015			
	Total	Homes	Dones
Total	187.375	93.737	93.638
Analfabet/ta	7.359	4.488	2.871
Sense estudis	5.301	2.200	3.101
Primària o equivalent	30.607	17.590	13.017
ESO, graduat escolar o equivalent	72.359	38.503	33.856
Batxillerat, BUP o equivalent	45.975	20.219	25.756
Formació professional o equivalent	10.956	4.967	5.989
Títols universitaris	14.211	5.682	8.529
Desconegut	607	88	519

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de la Conselleria de Treball, Comerç i Indústria

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de la Conselleria de Treball, Comerç i Indústria

Pel que fa a la contractació segons la nacionalitat, el 20,5% de les 93.638 contractacions femenines correspongueren a dones de nacionalitat estrangera, percentatge lleugerament inferior en el cas dels homes (23,5%).

- De les 9.821 contractacions a dones estrangeres, el 51,2% eren de la Unió Europea i, la resta, extracomunitàries, principalment llatinoamericanes (5.861 dones).

Contractes amb destinació Palma per sexe i nacionalitat. Any 2015			
	Total	Homes	Dones
Total	187.375	93.737	93.638
Espanyola	146.105	71.650	74.455
Estrangera	41.270	22.087	19.183
Unió Europea 28	18.139	8.318	9.821
Extracomunitària	23.131	13.769	9.362
Resta d'Europa	1.183	395	788
Llatinoamericana	11.403	5.542	5.861
Asiàtica	4.422	3.397	1.025
Africana	5.983	4.368	1.615
Altres	140	67	73

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de la Conselleria de Treball, Comerç i Indústria

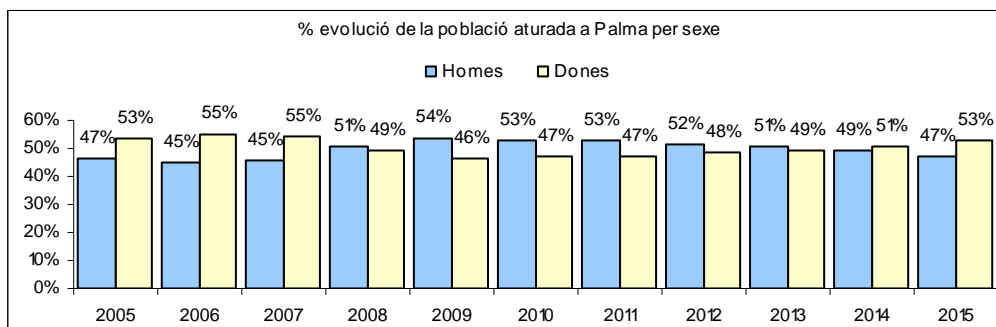
8.3.4. Població en atur

El context econòmic de crisi dels darrers anys es reflecteix també en els indicadors relatius a la població en atur a Palma, si bé des de l'any 2013 es registra un descens del nombre mitjà de persones en atur.

- Entre 2012 i 2015 es passa d'una mitjana de 37.670 persones en atur a 29.400. Aquesta recuperació es materialitza especialment en el descens d'homes en aquesta situació (-5.538). Així, mentre el 2012 els homes representaven el 51,7% de les persones en atur a Palma i, les dones, el 48,3%, el 2015 aquests percentatges s'han capgirat: el 47,4% de les persones en atur són homes i, el 52,6%, dones.
- Per trams d'edat, no hi ha diferències significatives per sexe, i només el grup de dones que tenen entre 35 a 39 anys, destaca lleugerament.
- Pel que fa al nivell d'estudis, el perfil de dones en atur correspon a dones amb estudis d'ESO o equivalent, i el perfil masculí és el dels homes amb estudis primaris. El 9% de les dones en atur té estudis universitaris, i només un 5,2% dels homes en aquesta situació.
- Segons la nacionalitat, el 2015 el 16,7% de les dones en atur eren estrangeres (2.592 dones), percentatge inferior al d'homes estrangers en atur (18,1%).

		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Total		15.090	19.942	30.941	35.000	35.734	37.670	35.478	32.716	29.400
Per sexe	Homes	6.861	10.155	16.666	18.605	18.808	19.467	18.058	16.163	13.929
	Dones	8.228	9.787	14.275	16.396	16.926	18.203	17.420	16.554	15.471
Per edat	< 25 anys	1.903	2.659	2.904	4.373	3.948	3.959	3.404	3.171	2.903
	25 a 44 anys	7.977	10.695	15.003	19.224	19.149	19.511	17.616	15.352	13.200
	> 44 anys	5.209	6.588	13.033	11.403	12.638	14.200	14.458	14.193	13.296
Nacionalitat	Espanyola	12.128	15.309	23.056	26.277	27.175	29.812	28.913	26.956	24.281
	Estrangera	2.962	4.633	7.885	8.723	8.559	7.858	6.565	5.761	5.119
	UE-28*	847	1.279	2.375	2.664	2.668	2.429	2.037	1.913	1.779
	Extracomunitària	2.115	3.354	5.510	6.059	5.891	5.429	4.527	3.847	3.340
Per sector econòmic	Agricultura	104	141	188	239	313	351	472	621	566
	Indústria	577	753	1.566	1.739	1.707	1.723	1.640	1.473	1.281
	Construcció	2.070	3.723	6.810	6.931	6.736	6.391	5.519	4.535	3.695
	Serveis	11.967	14.657	21.203	24.355	25.090	27.214	26.097	24.299	22.095
	Sense ocupació	373	669	1.174	1.735	1.889	1.992	1.750	1.789	1.763
Atur de llarga durada		3.236	3.668	6.200	10.545	12.027	13.753	14.569	13.689	12.033

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de la Conselleria de Treball, Comerç i Indústria
UE-25; 2007-2013 UE-27

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de la Conselleria de Treball, Comerç i Indústria

Població en atur a Palma per sexe i trams d'edat. Any 2015 (mitjana anual)			
	Total	Homes	Dones
Total	29.400	13.929	15.471
Menors de 20 anys	725	403	322
De 20 a 24 anys	2.179	1.094	1.084
De 25 a 29 anys	2.693	1.229	1.464
De 30 a 34 anys	3.167	1.378	1.789
De 35 a 39 anys	3.663	1.594	2.069
De 40 a 44 anys	3.677	1.720	1.957
De 45 a 49 anys	3.646	1.769	1.877
De 50 a 54 anys	3.370	1.698	1.672
De 55 a 59 anys	3.605	1.802	1.803
De 60 i més anys	2.676	1.241	1.434

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de la Conselleria de Treball, Comerç i Indústria

Població en atur a Palma segons sexe i nivell d'estudis. Any 2015 (mitjana anual)			
	Total	Homes	Dones
Total	29.400	13.929	15.471
Analfabet/ta	79	37	41
Sense estudis	5.569	2.721	2.848
Primària o equivalent	8.199	4.386	3.813
ESO, graduat escolar o equivalent	8.203	3.926	4.277
Batxillerat, BUP o equivalent	2.665	1.178	1.487
Formació professional o equivalent	2.568	957	1.612
Títols universitaris	2.118	723	1.395

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de la Conselleria de Treball, Comerç i Indústria

Població en atur de Palma per sexe i nacionalitat. Any 2015 (mitjana anual)			
	Total	Homes	Dones
Total	29.400	13.929	15.471
Espanyola	24.281	11.402	12.879
Estrangera	5.119	2.527	2.592
Unió Europea 28	1.779	836	943
Extracomunitària	3.340	1.691	1.649
Resta d'Europa	175	62	113
Llatinoamericana	1.539	727	812
Asiàtica	185	124	61
Africana	1.434	774	660
Altres	7	4	3

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de la Conselleria de Treball, Comerç i Indústria

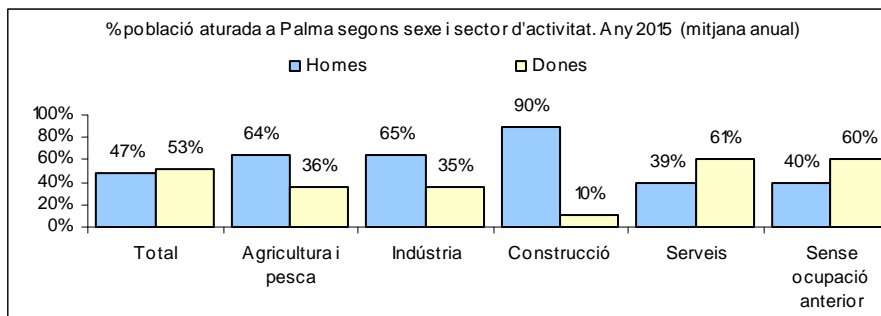
Un dels sectors d'activitat econòmica més afectats per l'atur durant la crisi fou el de la construcció, fortament masculinitzat, juntament amb el de serveis, els quals concentren la major part de l'activitat econòmica. Les xifres d'atur en aquests sectors han descendit en els darrers anys.

- Més del 85% de les dones en atur són del sector serveis, ja que és aquí on majoritàriament participen al mercat de treball remunerat. Les activitats econòmiques que més dones en atur registraren varen ser l'hoteleria, el comerç i les activitats administratives.
- Per la seva banda, el 62,6% dels homes en atur provenien del sector serveis i, un 23,8%, del de la construcció.

Població en atur a Palma segons sexe i sector d'activitat econòmica. Any 2015 (mitjana anual)			
	Total	Homes	Dones
Total	29.400	13.929	15.471
Agricultura i pesca	566	361	205
Indústria	1.281	832	449
Construcció	3.695	3.315	380
Serveis	22.095	8.724	13.371
Sense feina anterior	1.763	697	1.066

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de la Conselleria de Treball, Comerç i Indústria

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de la Conselleria de Treball, Comerç i Indústria

Població en atur a Palma segons sexe i activitat econòmica (CNAE 09). Any 2015 (mitjana anual)				
		Total	Homes	Dones
Total		29.400	13.929	15.471
Agricultura i pesca	Agricultura, ramaderia, caça i silvicultura	540	339	201
	Pesca	26	22	4
Indústria	Indústries extractives	10	8	3
	Indústria manufacturera	1.147	740	407
	Electricitat, gas, aigua i reciclatge	124	85	40
Construcció	Construcció	3.695	3.315	380
Serveis	Comerç i reparacions	4.112	1.581	2.531
	Transport i emmagatzematge	1.018	718	300
	Hoteleria	5.143	2.036	3.107
	Informació i comunicacions	396	192	204
	Activitats financeres i assegurances	160	57	103
	Activitats immobiliàries	163	51	112
	Activitats professionals, científiques i tècniques	2.577	1.060	1.516
	Activitats administratives i serveis auxiliars	3.823	1.475	2.348
	Adm. pública, Defensa i SS	568	265	304
	Educació	591	145	445
	Activitats sanitàries i serveis socials	1.042	241	800
	Activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment	849	414	434
	Altres serveis	1.130	397	733
	Personal domèstic	512	87	425
	Organismes extraterritorials	12	4	7
Sense ocupació anterior	SOA	1.763	697	1.066

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de la Conselleria de Treball, Comerç i Indústria

8.3.4. Població demandant de feina

El 2015 hi hagué una mitjana de 40.174 persones demandants de feina a Palma, de les quals el 52,7% eren dones (21.000 dones). Aquesta proporció reflecteix una tendència similar a la de la població en atur, i s'explica per la conjuntura econòmica. En els anys de crisi econòmica, en què s'incrementa el nombre total de persones demandants de treball, el percentatge d'homes era superior tant entre la població aturada com en la demandant de treball. A partir de 2013, en que s'inicia el descens en el nombre de persones demandants de feina, les dones tornen a tenir percentatges més elevats.

- Segons l'edat, no n'hi ha un perfil clarament destacat de les dones. Es distribueixen al llarg de la vida laboral, destacant lleugerament el grup de 35 a 39 anys, seguit del de 40 a 44 anys.
- Les persones demandants de feina són majoritàriament espanyoles (82,5%), amb una distribució similar per gèneres (82% homes i 83% dones).
- Pel que fa a les persones de nacionalitat estrangera provenen majoritàriament de països extracomunitaris (62,7% de dones i 68% d'homes), sobretot d'Amèrica Llatina i d'Àfrica. En el cas de les persones llatinoamericanes, hi ha un lleuger predomini de les dones, mentre que, en el cas de les africanes, hi ha predomini dels homes. De fet, la meitat de les dones estrangeres extracomunitàries en demanda de feina són llatinoamericanes.
- Segons el sector d'activitat, la majoria de dones cerquen feina al sector serveis, especialment en activitats d'hoteleria (23,7%), comerç (14,9%) i administratives (14,4%).

Evolució de la població demandant de feina de Palma per principals característiques (mitjana anual)										
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Total		21.505	27.444	40.642	45.864	47.584	49.409	47.123	43.539	40.174
Per sexe	Homes	9.821	13.754	21.398	23.933	24.638	25.191	23.747	21.327	18.974
	Dones	11.684	13.690	19.244	21.931	22.946	24.217	23.376	22.212	21.200
Per edat	< 25 anys	2.478	3.383	5.104	5.329	5.194	4.807	4.139	3.861	3.563
	25 a 44 anys	11.066	14.406	21.954	24.764	25.016	25.308	23.299	20.394	18.186
	> 44 anys	7.961	9.655	13.583	15.771	17.374	19.293	19.685	19.284	18.425
Nacionalitat	Espanyola	17.581	..	30.458	34.456	36.269	38.994	38.309	35.886	33.174
	Estrangera	3.924	..	10.184	11.408	11.314	10.415	8.814	7.653	7.000
	UE-28*	1.119	..	2.890	3.268	3.316	3.163	2.778	2.555	2.429
	Extracomunitària	2.805	..	7.294	8.140	7.999	7.252	6.036	5.097	4.571
Per sector econòmic	Agricultura	155	189	271	352	440	473	615	795	752
	Indústria	819	1.014	1.940	2.145	2.182	2.209	2.132	1.887	1.644
	Construcció	2.488	4.286	6.884	7.784	7.577	7.226	6.270	5.085	4.236
	Serveis	17.589	21.111	29.413	33.448	34.996	37.111	36.059	33.723	31.518
	Sense ocupació	454	844	1.537	2.135	2.388	2.391	2.048	2.049	2.024
Atur de llarga durada		..	..	7.841	12.801	14.753	16.568	17.485	16.444	14.679

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de la Conselleria de Treball, Comerç i Indústria
2007-2013 UE-27

Evolució de la població demandant de feina de Palma per sexe (mitjana anual)			
	Total	Homes	Dones
2005	21.248	9.916	11.332
2006	20.637	9.417	11.220
2007	21.505	9.821	11.684
2008	27.444	13.754	13.690
2009	40.642	21.398	19.244
2010	45.864	23.933	21.931
2011	47.584	24.638	22.946
2012	49.409	25.191	24.217
2013	47.123	23.747	23.376
2014	43.539	21.327	22.212
2015	40.174	18.974	21.200

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de la Conselleria de Treball, Comerç i Indústria

Població demandant de feina a Palma per sexe i trams d'edat. Any 2015 (mitjana anual)			
	Total	Homes	Dones
Total	40.174	18.974	21.200
Menors de 20 anys	830	462	368
De 20 a 24 anys	2.733	1.349	1.385
De 25 a 29 anys	3.624	1.634	1.990
De 30 a 34 anys	4.434	1.940	2.495
De 35 a 39 anys	5.073	2.255	2.818
De 40 a 44 anys	5.055	2.359	2.696
De 45 a 49 anys	4.946	2.369	2.576
De 50 a 54 anys	4.573	2.263	2.311
De 55 a 59 anys	4.864	2.421	2.443
De 60 i més anys	4.042	1.923	2.119

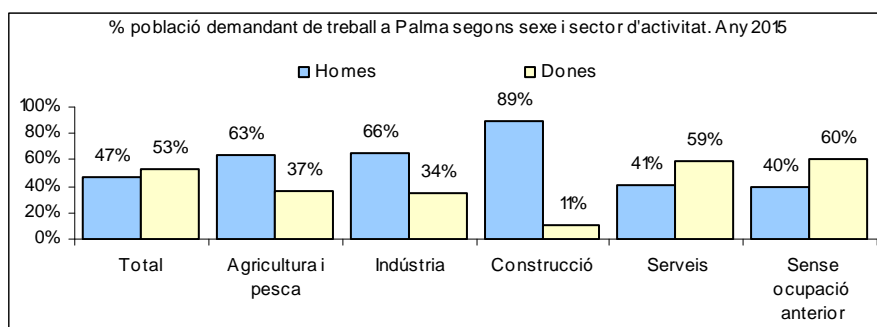
Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de la Conselleria de Treball, Comerç i Indústria

Població demandant de feina de Palma per sexe i nacionalitat. Any 2015 (mitjana anual)			
	Total	Homes	Dones
Total	40.174	18.974	21.200
Espanyola	33.174	15.536	17.638
Estrangera	7.000	3.438	3.562
Unió Europea 28	2.429	1.100	1.329
Extracomunitària	4.571	2.338	2.233
Resta d'Europa	247	80	167
Llatinoamericana	2.145	1.023	1.122
Asiàtica	278	191	87
Africana	1.893	1.040	853
Altres	9	4	4

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de la Conselleria de Treball, Comerç i Indústria

El rànquing de les professions amb més demanda a Palma reproduceix la segregació horitzontal de gènere al mercat laboral, amb professions fortament feminitzades.

- Les ocupacions amb més demanda per part de les dones són les de personal de neteja (4.482 persones), personal de venda a botigues (4.297 persones) i personal administratiu (3.632 persones), que són també ocupacions molt feminitzades en què les dones representen el 92%, el 87% i el 77% de les persones demandants de feina, respectivament.

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de la Conselleria de Treball, Comerç i Indústria

Rànquing de les 20 ocupacions amb més demanda a Palma per sexe. Any 2015					
	Total	Homes		Dones	
		Valor abs.	%	Valor abs.	%
Total	40.174	18.974	47%	21.200	53%
Personal de neteja d'oficines, hotels i altres establiments similars	4.482	348	8%	4.134	92%
Venedors de botigues i magatzems	4.297	559	13%	3.739	87%
Empleats administratius sense tasques d'atenció al públic no class. en altres apartats	3.632	841	23%	2.792	77%
Cambrers assalariats	3.061	1.561	51%	1.500	49%
Cuiners assalariats	1.176	570	48%	606	52%
Caixers i taquillers (excepte de banca)	511	58	11%	452	89%
Ajudants de cuina	672	305	45%	367	55%
Recepcionistes (excepte hotels)	414	86	21%	327	79%
Cuidadors a llars d'infants o escoles de bressol	298	5	2%	293	98%
Auxiliars d'infermeria hospitalària	323	36	11%	287	89%
Assistents de direcció i administratius	362	87	24%	275	76%
Perruquers	283	28	10%	255	90%
Empleats domèstics	237	20	8%	217	92%
Reposadors	592	398	67%	194	33%
Recepcionistes d'hotels	377	186	49%	191	51%
Peons de les indústries manufactureres	572	389	68%	184	32%
Agents i representants comercials	535	352	66%	184	34%
Assistents personals o persones de companyia	170	8	5%	162	95%
Especialistes en tractaments d'estètica, benestar i similars	143	3	2%	140	98%
Netejadors en sec i a mà, i similars	171	33	19%	139	81%

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de la Conselleria de Treball, Comerç i Indústria

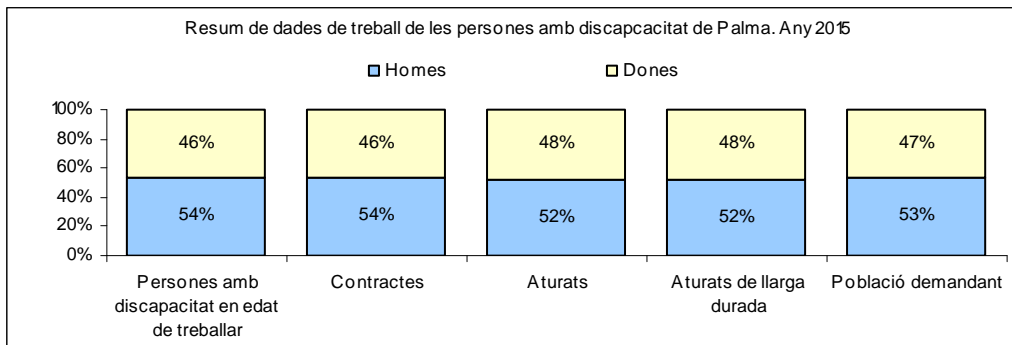
Les persones amb discapacitat al mercat de treball

A Palma hi ha 13.566 persones amb discapacitat en edat de fer feina, dada que representa el 4,6% de total de la població de la ciutat en aquesta edat (4,9% d'homes i 4,2% de dones).

- El 2015, les persones amb alguna discapacitat varen signar 1.060 contractes, xifra que suposa un 0,6% del total de contractes signats a Palma (54% d'homes i 46% de dones).
- La xifra mitjana de persones en atur va ser de 1.309 (48% de dones i 52% d'homes.) que suposa un lleuger descens respecte de l'any anterior i un canvi en la tendència de la darrera dècada (des de 2007 a 2015 s'hi ha produït un augment molt important de gairebé 1.000 persones).
- De les persones en atur, el 61% ho són de llarga durada, situació que es dona tant en homes com en dones.

Resum de dades de treball de les persones de Palma. Any 2015			
	Total	Homes	Dones
Població en edat de fer feina	298.074	148.553	149.521
Contractes	187.375	93.737	93.638
En atur	29.400	13.929	15.471
Aturats de llarga durada	12.033	5.311	6.721
Població demandant	40.174	18.974	21.200
Persones amb discapacitat en edat de fer feina	13.566	7.297	6.269
Contractes	1.060	568	492
En atur	1.309	680	629
Aturats de llarga durada	801	417	384
Població demandant	2.050	1.096	955
% pers. amb discapacitat	4,6%	4,9%	4,2%
Contractes	0,6%	0,6%	0,5%
En atur	4,5%	4,9%	4,1%
Aturats de llarga durada	6,7%	7,8%	5,7%
Població demandant	5,1%	5,8%	4,5%

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de la DG d'Economia i Estadística i de l'IBAS

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de la DG d'Economia i Estadística i de l'IBAS

Evolució de la població en atur amb discapacitat a Palma segons sexe (mitjana anual)			
	Total	Homes	Dones
2007	317	159	159
2008	361	161	200
2009	695	334	361
2010	942	461	481
2011	1.087	524	563
2012	1.216	590	626
2013	1.293	651	641
2014	1.331	687	644
2015	1.309	680	629

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de la Conselleria de Treball, Comerç i Indústria

8.3.5. Accions per a la millora de l'ocupabilitat des dels serveis municipals

PalmaActiva. Serveis d'orientació i assessorament laboral: persones desocupades

Els serveis i les activitats per a persones desocupades tenen la finalitat de facilitar-ne la inserció laboral. Aquests són:

- Sessions d'orientació individual:
- Accions formatives de curta durada sobre diferents recursos per a la recerca de feina
- Programa "activa + 45"
- Agència de col·locació, que suposa la inscripció com a demandant de feina a la borsa de treball

Tant el Servei d'Orientació Laboral com l'Agència de Col·locació presenten els mateixos percentatges d'atenció desglossats per sexe: 53% de dones i 47% d'homes.

Persones ateses al Servei d'Ocupació de PalmaActiva per sexe				
	Persones al Servei d'Orientació Laboral		Persones inscrites a l'Agència	
	2014	2015	2014	2015
Total de persones	2.980	2.736	7.170	7.965
% homes	47%	47%	47%	47%
% dones	53%	53%	53%	53%

Font: PalmaActiva

El Servei d'Assessorament per a Persones Emprenedores també presenta percentatges similars desagregats per sexe, i aproximadament la meitat de les persones ateses són dones:

- De 1.034 projectes en què s'ha assessorat, el 2014, correspon a dones el 49,3%; el 2015, dels 896 projectes, els correspon el 51%.

Només en el programa Activa +45 la participació de les dones és superior a la dels homes: de 107 persones participants el 2015, el 58,8% correspongué a dones. Es tracta d'un programa dirigit a persones majors de 45 anys amb l'objectiu de millorar la seva ocupabilitat. Aquesta iniciativa es va posar en marxa l'any 2014.

PalmaActiva. Serveis i activitats per a empresaris i empresàries

PalmaActiva disposa, per a aquestes persones, del Centre d'Empreses. En els criteris per a accedir als espais d'aquest centre (taules coworking, despatxos i locals), es dóna preferència a les persones joves menors de 35 anys i, a les dones, en cas d'empat.

Per a donar visibilitat a l'emprenedoria femenina, el Departament de Creació d'Empreses, i en el marc de la commemoració del 8 de Març, va programar de manera específica càpsules realitzades per dones. L'any 2014 es varen realitzar 7 càpsules, amb una participació de 174 persones i, el 2015, varen ser 8 càpsules, amb una participació de 67 persones.

No consten, en el període 2014-2015, accions de suport a associacions i/o xarxes de dones empresàries.

No s'han incorporat a la Diagnosi les dades d'impacte d'altres actuacions o programes de PalmaActiva, com poden ser les específiques per a joves (Bitàcora) o del Centre Integral de Recursos (CIR), perquè no se'n disposa de dades desagregades per sexe.

Altres actuacions a l'àmbit de la millora de l'ocupabilitat: Patronat Son Riera

Pel que fa a les actuacions amb col·lectius en risc d'exclusió social, per la seva especificitat s'ha d'esmentar el Patronat Son Riera. Es treballa en quatre projectes generals: el formatiu i laboral, l'escolar, el d'educació familiar i el d'atenció primària.

- En els tallers laborals hi varen participar 69 persones, de les quals 42 foren dones.

8.4. Desigualtats econòmiques

8.4.1. Desigualtats salarials

L'ocupació és la principal via per a garantir l'accés a recursos econòmics. La forma d'integració en el mercat de treball determina la cobertura de les necessitats bàsiques i la possibilitat d'assolir determinats nivells de vida. Una de les desigualtats més manifestes és la **bretxa salarial de gènere**. Aquest indicador es defineix com la diferència entre la mitjana del guany salarial brut per hora dels homes i la mitjana del guany salarial brut per hora de les dones.

Els guanys mitjans anuals que perceben les dones de les Illes Balears són inferiors als dels homes. L'any 2013, el sou brut anual mitjà de les dones fou de 18.998,37 euros, i el dels homes era de 22.582,78 euros. Aquesta diferència suposa una bretxa salarial de gènere del 15,9%, inferior a la bretxa al conjunt d'Espanya (24%). Dit en altres termes, una dona cobra de mitjana el 84,1% del sou d'un home.

Aquestes diferències salarials s'expliquen per la segregació vertical i la segregació horitzontal del mercat de treball, que fa que les dones es concentrin en llocs de feina de menor responsabilitat i s'ocupin majoritàriament en llocs de feina als quals s'atorga un menor valor. De fet podem dir que les diferències entre les ingressos mitjans anuals entre homes i dones es troben condicionades per diferents factors que situen a les dones en situació de desavantatge: menors ingressos per hora treballada; i menys hores de treball remunerat (ja sigui perquè treballen a temps parcial, per reduccions de jornada i permisos i/o excedències).

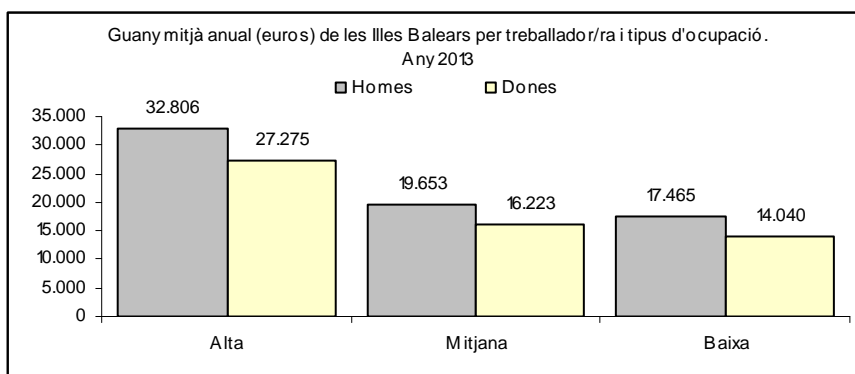
Les dades d'evolució mostren com la bretxa salarial de gènere, a les Illes Balears, ha descendit durant la darrera dècada (l'any 2004 era de 22,32%), tot i que amb diferents oscil·lacions.

- Segons el tipus d'ocupació,²³ la bretxa salarial de gènere és més elevada a les ocupacions de categoria baixa (19,61%). A continuació, hi ha les ocupacions de categoria mitjana (17,45%) i del grup d'ocupacions de categoria alta (16,86%).
- Pel que fa al guany mitjà, la bretxa salarial és superior en els contractes de durada indefinida (18,10%) que en els contractes de durada determinada (7,54%).

	Espanya			Illes Balears		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
2004	18.310,11	20.548,33	14.889,74	16.635,58	18.395,55	14.290,28
2005	18.676,92	21.093,92	15.294,83	17.018,24	18.696,42	14.819,07
2006	19.680,88	22.051,08	16.245,17	18.095,93	20.018,29	15.750,00
2007	20.390,35	22.780,29	16.943,89	18.886,80	20.846,75	16.627,15
2008	21.883,42	24.203,33	18.910,62	20.388,09	22.253,73	18.159,78
2009	22.511,47	25.001,05	19.502,02	21.070,14	23.285,93	18.702,72
2010	22.790,20	25.479,74	19.735,22	21.613,60	23.213,04	19.812,19
2011	22.899,35	25.667,89	19.767,59	21.351,00	23.188,80	19.377,39
2012	22.726,44	25.682,05	19.537,33	20.960,53	22.859,04	19.022,24
2013	22.697,86	25.675,17	19.514,58	20.776,29	22.584,78	18.998,37

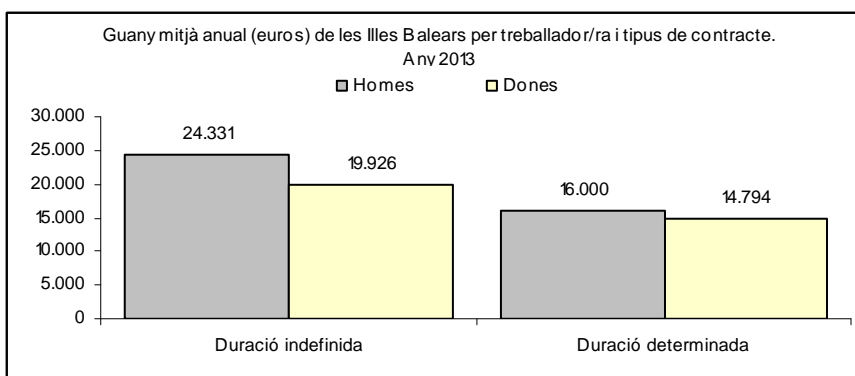
Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de l'INE

1) Quan la casella està marcada amb un signe '-' abans de la dada indica que el nombre d'observacions mostrals està comprès entre 100 i 500, per la qual cosa la xifra és poc significativa.

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de l'INE

*Les ocupacions s'han agrupat segons la classificació CNO-94: Alta (1.2 i 3), Mitjana (4.5.6 i 7) i Baixa (8.9)

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de l'INE

²³ Classificació d'ocupacions establerta per l'INE. Alt: 1. direcció d'empreses i de les administracions públiques; 2. personal tècnic i professionals científics i intel·lectuals; 3. tècnics i professionals de suport. Mitjà: 4. treballadors de tipus administratiu; 5. personal treballador dels serveis de la restauració, personal de protecció i venedors de comerços; 6. personal treballador qualificat en agricultura i pesca; 7. personal artesà i treballadors qualificats de les indústries manufactureres, de la construcció i la mineria. Baix: 8. personal operari d'instal·lacions i maquinària; 9. personal treballador no qualificat.

8.4.2. Desigualtats en la percepció de pensions i prestacions: distribució i quantificació

Prestacions contributives

Les pensions contributives són prestacions econòmiques que cobreixen les necessitats de les persones que han esgotat la seva vida laboral, que estan incapacitades per a fer feina o que han perdut les persones de referència que les sostenien econòmicament (viduïtat).

Durant 2015, a les Illes Balears hi ha hagut 113.843 persones perceptores de la pensió de jubilació i, 44.125, de viduïtat. Entre les primeres hi ha predomini masculí, mentre que, entre les segones, les perceptores són majoritàriament dones (90,7%).

Es palesa així la incorporació tardana de les dones al mercat de treball i com un gruix important de dones treballadores actives no ha assolit encara l'edat de la jubilació. A més, les dones, quan s'han incorporat al mercat laboral formal ho han fet de manera desigual. Les interrupcions de les trajectòries professionals, les contractacions a jornada reduïda o la bretxa salarial de gènere tenen com a conseqüència que la pensió de jubilació mitjana de les dones és inferior a la dels homes.

- La pensió mitjana de jubilació general és de 945 € (1.110 € de mitjana per als homes jubilats i 714 € per a les dones jubilades) amb una diferència de 396 €.

Les pensions de viduïtat són les prestacions més associades a la vulnerabilitat de les dones. En edats avançades, s'explica per la major esperança de vida de les dones i per la dependència econòmica dels ingressos dels seus marits, derivada dels rols de gènere i del model de divisió tradicional de treball. Una part de les dones viudes correspon a nuclis familiars monoparentals, ja que la viduïtat ha estat la forma d'entrada tradicional a la monoparentalitat. En edat laboral, les pensions de viduïtat es poden complementar amb ingressos per rendes de treball.

- La pensió mitjana de viduïtat és de 574 €, i s'estableix una bretxa de 123 € entre les pensions mitjanes dels homes vidus i les pensions mitjanes de les dones viudes; en aquest cas a favor de les dones. Aquest fet s'explica perquè les cotitzacions masculines durant la vida laboral activa dels homes són en general més altes.

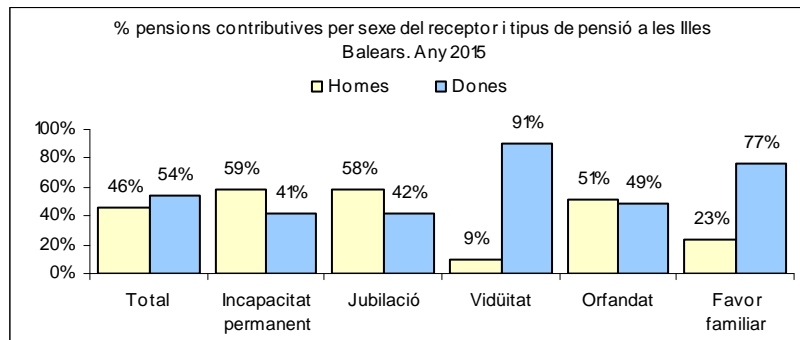
A les pensions d'incapacitat permanent s'observa un predomini masculí (59% dels perceptors són homes), amb una proporció pràcticament idèntica a les pensions de jubilació. S'ha de tenir en compte que només es pot gaudir d'una pensió d'incapacitat permanent si es compleixen uns requisits determinats de cotització; per tant, de permanència al mercat de treball.

- La pensió mitjana d'incapacitat permanent és de 839 €. La bretxa d'ingressos entre les pensions mitjanes dels homes i de les dones és de 131€.

Pensions contributives per sexe del receptor i tipus de pensió a les Illes Balears. Any 2015						
	Nre. de pensions			Pensió mitjana (euros)		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Total	182.274	84.317	97.957	823	1.022	653
Incapacitat permanent	17.868	10.543	7.325	839	893	762
Jubilació	113.843	66.420	47.423	945	1.110	714
Viduïtat	44.125	4.086	40.039	574	462	585
Orfandat	6.304	3.237	3.067	329	334	324
Favor familiar	134	31	103	463	481	458

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de les dades de l'Institut Nacional de la Seguretat Social

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de les dades de l'Institut Nacional de la Seguretat Social

Prestacions no contributives

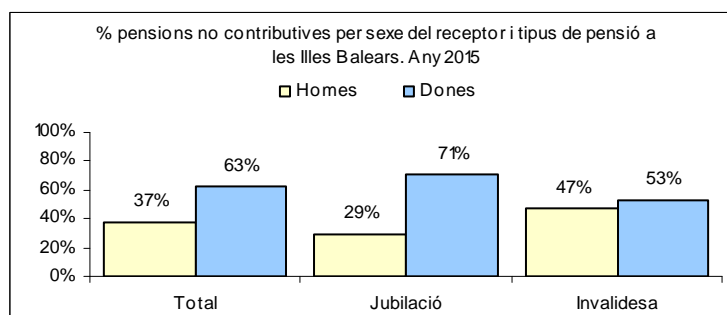
Les pensions no contributives són uns ingressos econòmics mensuals que l'Estat garanteix a les persones que no tenen recursos suficients per a la seva subsistència i no poden acollir-se, per manca de cotització a la Seguretat Social, a les pensions contributives. Són pensions de caràcter universal; és a dir, totes les persones que compleixen els requisits tenen garantit aquest tipus de pensió. Les pensions no contributives atenen dos col·lectius: persones grans i persones amb discapacitat.

Una major exclusió de les dones del mercat de treball remunerat explica que l'única cobertura econòmica a la qual han pogut accedir en arribar a l'edat de jubilació, o per motius de malaltia o incapacitat, és la no contributiva.

Durant 2015, a les Illes Balears, 3.776 persones han percebut una pensió no contributiva de jubilació i, 3.134, una pensió no contributiva d'invalidesa. Més del 70% de les pensions de jubilació corresponen a dones.

Pensions no contributives per sexe del receptor i tipus de pensió a les Illes Balears. Any 2015			
	Total	Homes	Dones
Total	6.910	2.580	4.330
Jubilació	3.776	1.106	2.670
Invalidesa	3.134	1.474	1.660

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de les dades de l'IMSERSO

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de les dades de la Seguretat Social

Renda mínima d'inserció (RMI)

L'RMI és un instrument per aconseguir la inserció i la integració de les persones que es troben en situació de vulnerabilitat o en risc d'exclusió. Aquesta s'articula en dos subprogrames; per una banda, la prestació econòmica i, per l'altra, les prestacions tècniques.

La prestació econòmica de l'RMI va destinada a garantir uns ingressos mínims a les famílies que compleixen els requisits que es preveuen al decret que la regula.

A Mallorca, el 2015, hi va haver 2.486 persones perceptores de la Renda Mínima d'Inserció (el 48,59% corresponia a Palma). De totes les persones titulars de l'RMI, el 62,5% varen ser dones.

Renda mínima d'inserció (RMI) a Mallorca per sexe. Any 2015						
	2014			2015		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Persones titulars	2.313	874	1.439	2.486	932	1.554
Persones beneficiàries no titulars	4.064			4.069		

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de les dades de l'IMAS

Les prestacions tècniques de l'RMI estan destinades a un procés d'inserció laboral, on les persones perceptores poden participar en sessions d'orientació i capacitatció per a la inserció laboral i/o en sessions grupals per al suport en la recerca de feina.

- Al programa d'inserció laboral de l'RMI hi varen participar 921 persones de Palma, de les quals el 63,3% varen ser dones.
- Als programes formatius, amb una participació de 149 persones de Palma, les dones representaven el 65,1%.

8.5. Atenció des dels serveis socials

8.5.1. Atenció als centres municipals de serveis socials

El 2015 es varen atendre 12.799 dones i 11.226 homes (52,8% de dones i 46,5% d'homes)²⁴ als centres municipals de serveis socials (CMSS). Respecte de 2014, descendeix la població atesa amb més de 600 persones (-2,51%), però es mantenen equilibrats els percentatges per sexe.

La proporció de dones s'incrementa quan es valoren les dades relatives a les intervencions directes.²⁵ El 2015 es varen registrar intervencions amb 8.339 dones i 6.404 homes. Del total d'intervencions registrades, la població femenina suposa el 55,6%, i les diferències s'incrementen si s'analitza per grups població:

- El 2015 el 60% de les intervencions amb persones adultes correspon a dones; el 62%, del grup d'edat de vellesa i, el 57,1%, de les intervencions amb joves.

Persones ateses als centres de serveis socials de l'Ajuntament de Palma per sexe i grup d'edat								
	2014				2015			
	Total	Homes	Dones	No consta	Total	Homes	Dones	No hi consta
Total	24.773	11.514	13.148	111	24.150	11.226	12.759	165
Petita infància	1.444	755	689	0	1.394	742	652	0
Infància	3.471	1.761	1.706	4	3.399	1.758	1.639	2
Preadolescència	1.694	890	800	4	1.696	907	782	7
Adolescència	1.310	689	619	2	1.316	672	637	7
Joves	4.197	1.972	2.202	23	3.962	1.872	2.067	23
Adults	11.149	4.837	6.270	42	10.835	4.670	6.107	58
Vellesa	1.425	583	834	8	1.434	580	846	8
No hi consta	83	27	28	28	114	25	29	60

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de les dades de l'Àrea de Benestar i Drets Socials de l'Ajuntament de Palma

²⁴ La suma dels percentatges d'homes i dones no fa el 100%, perquè en el total hi ha un grup de persones ateses on no consta la variable sexe.

²⁵ Les persones amb intervenció directa són aquelles amb què s'ha treballat directament, en entrevistes, tallers, etc. Les persones ateses corresponen al total de persones que de manera directa o indirecta han rebut atenció. Per exemple, si hi acudeix una mare o un pare a demanar ajuda per a aliments es comptabilitza tota la família com a "persones ateses" i, la persona que en fa la petició, com a "atesa directament".

Persones amb intervenció directa ateses als centres de serveis socials de l'Ajuntament de Palma per sexe i grup d'edat								
	2014				2015			
	Total	Homes	Dones	No consta	Total	Homes	Dones	No hi consta
Total	14.995	6.615	8.336	44	14.821	6.404	8.339	78
Petita infància	493	268	225	0	493	252	241	0
Infància	1.650	865	782	3	1.715	881	832	2
Preadolescència	914	498	415	1	947	519	425	3
Adolescència	1.015	562	453	0	1.025	525	495	5
Joves	2.297	976	1.312	9	2.134	893	1.232	9
Adults	7.836	3.148	4.664	24	7.692	3.035	4.619	38
Vellesa	770	289	479	2	779	292	486	1
No hi consta	20	9	6	5	36	7	9	20

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de les dades de l'Àrea de Benestar i Drets Socials de l'Ajuntament de Palma

El 2015, el 65% de les persones que acudeixen als CMSS tenen nacionalitat espanyola (47% d'homes i 53% de dones) i el 31% són de nacionalitat estrangera (46% d'homes i 54% de dones).

D'entre les persones de nacionalitat estrangera, les procedents de països extracomunitaris suposen el 88%, davant les provinents de la Unió Europea, que representen el 12%. Les diferències de gènere venen marcades per les nacionalitats de les persones extracomunitàries: les dones llatinoamericanes representen el 38% de les dones estrangeres extracomunitàries i, les africanes, el 36%. S'ha de tenir en compte que la migració llatinoamericana està fortament feminitzada, a diferència dels fluxos migratoris subsaharians i magrebins. La proporció de dones africanes es pot explicar pel rol que desenvolupen com a portaveus de les demandes familiars, o també perquè els homes només acudeixen als CMSS quan ja han completat els processos de reagrupament familiar.

Persones ateses als centres de serveis socials de l'Ajuntament de Palma per sexe i nacionalitat								
	2014				2015			
	Total	Homes	Dones	No consta	Total	Homes	Dones	No hi consta
Total	24.773	11.514	13.148	111	24.150	11.226	12.759	165
Espanya	15.282	7.141	8.117	24	15.663	7.319	8.294	50
Estrangera	8.243	3.795	4.420	28	7.563	3.461	4.070	32
UE28	1.092	496	593	3	877	375	498	4
Extracomunitària	7.151	3.299	3.827	25	6.686	3.086	3.572	28
Resta d'Europa	103	32	71	0	101	31	68	2
Llatinoamericana	2.954	1.240	1.710	4	2.390	1.019	1.367	4
Asiàtica	121	64	57	0	116	59	57	0
Africana	3.048	1.546	1.500	2	2.680	1.379	1.299	2
Altres	925	417	489	19	1.399	598	781	20
No hi consta	1.248	578	611	59	924	446	395	83

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de les dades de l'Àrea de Benestar i Drets Socials de l'Ajuntament de Palma

Persones amb intervenció directa ateses als centres de serveis socials de l'Ajuntament de Palma per sexe i nacionalitat								
	2014				2015			
	Total	Homes	Dones	No consta	Total	Homes	Dones	No hi consta
Total	14.995	6.615	8.336	44	14.821	6.404	8.339	78
Espanya	9.164	4.015	5.139	10	9.416	4.094	5.292	30
Estrangera	5.166	2.301	2.856	9	4.927	2.081	2.830	16
UE28	663	296	366	1	556	224	329	3
Extracomunitària	4.503	2.005	2.490	8	4.371	1.857	2.501	13
Resta d'Europa	72	21	51	0	76	20	55	1
Llatinoamericana	1.752	680	1.070	2	1.530	575	952	3
Asiàtica	72	40	32	0	78	40	38	0
Africana	2.049	1.026	1.022	1	1.796	870	925	1
Altres	558	238	315	5	891	352	531	8
No hi consta	665	299	341	25	478	229	217	32

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de les dades de l'Àrea de Benestar i Drets Socials d'Ajuntament de Palma

Quant als projectes d'intervenció comunitària, aquesta es realitza en els grups de població següents: vellesa, dona, infància, joves, adolescents, persones amb discapacitat, família, pares i mares, persones immigrades i població general. Per no disposar de dades desglossades no se n'ha pogut valorar l'impacte.

8.5.2. Persones ateses en serveis de suport a persones dependents

Com ja s'ha comentat a l'apartat de serveis de proximitat i suport a les persones dependents,²⁶ les dificultats econòmiques i de salut que viuen moltes dones majors (i una major esperança de vida) propicien que siguin elles majoritàriament les usuàries dels serveis d'ajuda a les persones majors i a la dependència:

- El 75% de persones ateses al servei d'ajuda a domicili varen ser dones (814 dones, d'un total de 1.065), com també del servei de menjar a domicili (65%) i del servei de teleassistència (85%).

Persones ateses als serveis d'atenció a persones dependents de Benestar Social						
	2014			2015		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Serveis d'atenció domiciliària	2968	..	..	2913	687	2226
Menjar a domicili	747	..	..	793	275	518
Servei d'ajuda a domicili	1116	251	785	1065	251	814
Servei de teleassistència	1105	164	941	1055	161	894
Servei d'atenció diürna i de promoció de l'autonomia personal	538	330	208	..	..	..
Servei d'atenció a persones amb discapacitat	538	330	208	574	343	231

Font: Àrea de Benestar i Drets Socials

8.5.3. Persones ateses en serveis dirigits a població migrada

Quant a la població migrada atesa des dels serveis municipals, es disposa de dades de diferents serveis o actuacions.

Elaboració d'informes socials per a la regularització administrativa en cas d'arrelament

El 2014 s'atengueren 652 persones, de les quals només 195 eren dones (29,9%), proporció que el 2015 augmenta lleugerament, per la minva d'homes demandants: 196 de les 554 persones ateses varen ser dones (35,4%).

La desagregació per sexe i nacionalitat és la que aporta diferències per sexe. Segons dades de 2015:

- Els homes provenen de països com l'Índia, el Pakistan i Senegal, i representen més del 85% de les persones ateses o dels homes atesos.
- Les dones provenen de països com Paraguai, Filipines o República Dominicana, i representen entre el 65-70% de les persones o dones ateses.²⁷ Es tracta de dones ocupades majoritàriament en el servei domèstic, sovint en règim intern, per a les quals l'arrelament és una de les opcions per a regularitzar la situació administrativa.

Servei de Mediació per la Convivència

Accions formatives. Es tracta d'accions de formació i/o suport en el procés d'acollida i integració social de les persones immigrades.

²⁶ Inclòs a la dimensió "Corresponsabilitat, usos dels temps i de l'espai".

²⁷ En aquest cas s'han destacat, únicament, els països en què s'havien atès més de quinze persones. Hi ha altres països que poden presentar una atenció molt masculinitzada o feminitzada, però el nombre de persones ateses era inferior i, per tant, la informació era menys representativa.

En el seu conjunt hi han participat 488 persones l'any 2014, i 631 el 2015. La participació femenina oscil·la entre el 67-75%, excepte en els tallers d'integració social. En aquest cas la participació mostra una paritat, ja que es tracta d'una formació vinculada a un procediment de regularització administrativa.

La resta d'accions formatives tenen a veure amb la millora de les capacitats personals i les oportunitats de participació (adquisició d'habilitats tecnològiques, lingüístiques...), i en tots els casos es tracta d'una participació voluntària.

Dones del Món és l'única proposta adreçada exclusivament a dones.

Persones que hi han realitzat accions que afavoreixen l'accessibilitat a serveis i activitats de l'Ajuntament dels col·lectius amb major risc d'exclusió social						
	2014			2015		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Total	488	125	363	631	207	424
"Jo també ...TIC"	362	95	267	240	64	176
Tallers per a la integració social	31	12	19	88	44	44
Pràctiques de conversa i lectoescriptura	95	18	77	303	99	204
Castellà	70	12	58	230	75	155
Català	25	6	19	73	24	49

Font: Àrea d'Igualtat, Joventut i Drets Cívics

Accions d'assessorament i/o suport presencial als serveis d'atenció personal de l'Ajuntament de Palma, (informació/orientació, interpretació de pautes culturals, interpretació i traducció lingüística, mediació en conflictes...).

El 2014 s'atengueren 29 persones, 18 de les quals eren dones (perfil majoritari: 9 tenien entre 26 i 35 anys, i 9 eren marroquines). El 2015 l'atenció va ser de 61 persones, de les quals 43 eren dones (perfil majoritari: tenien entre 26 i 45 anys i procedien del Marroc o de Nigèria).

Patronat Municipal de l'Habitatge. Informes per a disponibilitat d'habitatge

La persona estrangera resident que vulgui iniciar el procediment de reagrupació o reunificació dels seus familiars ha d'aportar, com a part de la documentació, un informe en què s'acrediti que es disposa d'un allotjament adequat per a cobrir les necessitats familiars.

- El 2014 es varen emetre 442 informes. En 209 casos la persona que el sol·licitava era dona (47,3%) i, el 2015, es varen emetre 401 informes, les persones sol·licitants dels quals eren dones en un 46,4% (186).
- Així les dades evidencien que un percentatge important de dones encapçalen unitats familiars i promouen els processos de reagrupament dels seus familiars, com poden ser les dones sud-americanes, que constitueixen la primera baula de la cadena migratòria.

8.6. Accés a l'habitatge

8.6.1. Patronat Municipal de l'Habitatge

Adjudicació d'habitatge

En els darrers anys, ha estat superior el nombre de dones adjudicatàries d'habitatges municipals de protecció pública, com també dels provinents del Fons Social: de les 25 adjudicacions de 2014, 15 foren per a dones; el 2015, de les 10 adjudicacions, 8 varen ser per a dones.

8.6.2. Programa Palma Habitada

Servei d'intermediació de lloguer d'habitatges

El 2014 es varen atendre 612 sol·licituds i, el 2015, 533. Si bé el 2014 el nombre de sol·licituds de dones era lleugerament superior, el 2015 es troben equilibrades.

El programa disposa d'una línia de subvencions per a les famílies que compleixen una sèrie de requisits (famílies amb menors a càrrec seu, que algun membre de la unitat familiar tingui una discapacitat superior al 33%, persones soles majors de 65 anys o amb càrregues familiars....). Per no disposar de les dades desagregades no es pot establir un perfil tipus de les dones que s'hi han acollit.

Denúncies i/o fets coneguts sobre agressions sexuals a Palma				
	Habitatges municipals (noves adjudicacions)		Programa PalmaHabitada	
	2014	2015	2014	2015
Total	25	10	612	533
Homes	10	2	291	269
Dones	15	8	321	264

Font: Policia Local de l'Àrea de Seguretat Ciutadana de l'Ajuntament de Palma

8.6.3. Atenció en serveis de mediació i intervenció amb persones afectades per desnonaments

Atès que l'Oficina Antidesnonaments no va obrir fins l'agost de 2015, no s'hi han incorporat les dades d'atenció dels primers mesos.

8.6.4. Atenció en serveis d'acolliment

Aquest servei s'adreça a persones adultes i a famílies.²⁸ En el 2014 es varen atendre 376 persones, de les quals 254 eren persones adultes i, 122, eren infants. El 2015 les xifres s'incrementaren i s'atengueren 467 persones (317 adults i 150 infants).

El servei d'acolliment de persones adultes atén majoritàriament homes: l'any 2015, de 188 persones ateses, 138 eren homes i, només 50, dones (3 dones de cada 7 homes).

En el servei d'acolliment de famílies, el perfil d'atenció és majoritàriament femení: l'any 2015, de 129 persones adultes ateses, 96 eren dones, ateses amb els seus fills i filles (7 dones de cada 3 homes). Aquest fet s'explica, entre d'altres motius, per oferir atenció residencial a les dones víctimes de violència de gènere, soles o amb fills a càrrec, que necessiten abandonar el seu domicili, i per l'assumpció de les dones de les responsabilitats de cura familiar.

Persones ateses al servei d'acolliment municipal de Benestar Social						
	2014			2015		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Total	376	225	151	467	257	210
Adults	254	152	102	317	171	146
Infants	122	73	49	150	86	64
SAM adults	161	124	37	188	138	50
Adults	161	124	37	188	138	50
SAM famílies	215	101	114	279	119	160
Adults	93	28	65	129	33	96
Infants	122	73	49	150	86	64

Font: Àrea de Benestar i Drets Socials

²⁸ Hi ha un servei d'acolliment per a víctimes de violència de gènere que durant els anys 2014 i 2015 també depenia de l'Àrea de Benestar Social. La informació d'aquest servei s'inclou a l'apartat de violències masculistes.

8.7. Mesures per a afavorir la millora dels col·lectius amb major risc d'exclusió social als serveis municipals

---

Des de les polítiques municipals, les persones majors, les persones amb discapacitat i les famílies nombroses han concentrat les exempcions i/o les bonificacions. Des d'un enfocament de gènere, també s'han de considerar altres col·lectius:

- **Nuclis familiars monoparentals.** Només el Patronat Municipal d'Escoles d'Infants, l'Institut Municipal de l'Esport i el Centre Flassaders (tallers i activitats) han incorporat alguna mesura preferencial. A diferència de les famílies nombroses que tenen reconegudes, a més, bonificacions fiscals, la manca d'acreditació administrativa de la monoparentalitat en dificulta el reconeixement.
- **Les víctimes de violència de gènere.** Han incorporat alguna mesura preferencial el Patronat Municipal d'Escoles d'Infants, el Centre Flassaders (tallers i activitats) i el Patronat Municipal de l'Habitatge (estan exempts de complir un dels requisits d'accés com és l'antiguitat major a 6 mesos al Padró municipal d'habitants).
- Altres serveis han habilitat mesures per a persones **amb dificultats econòmiques i/o risc d'exclusió social**, com el Patronat Municipal d'Escoles d'Infants, l'Institut Municipal de l'Esport, el Centre Flassaders, el Servei Municipal d'Educació de Persones Adultes i EMAYA.

9. Salut

L'Organització Mundial de la Salut definí el concepte de salut com un estat complet de benestar físic, mental i social, i no solament com l'absència de malaltia i defalliment.

Per tant, el fet que –com s'ha dit a l'apartat inicial del document– les dones tinguin una major esperança de vida respecte dels homes no implica, necessàriament, un millor estat de salut i una major qualitat de vida. Hi ha diferents factors, com les desigualtats socials, econòmiques, culturals..., com també la menor disponibilitat de temps propi, que poden limitar la capacitat de les dones per a promoure la pròpia salut.²⁹

Això no obstant, la incidència de factors socials i culturals, com la pràctica d'hàbits de vida més saludables (alimentació, no-consum de tabac, etc.), o uns comportaments amb un nivell de risc inferior contribueixen que les dones tinguin una major esperança de vida.

9.1. Estils de vida

Diferents indicadors relacionats amb els estils de vida evidencien que les dones posen en pràctica hàbits saludables amb major freqüència que els homes, encara que tenen una vida més sedentària:

9.1.1. Consum de tabac

La proporció de dones que no ha fumat mai és del 63,6%, davant el 43,9% dels homes. Pel que fa al consum diari de tabac (25% dels homes i 20,5% de les dones), la tendència és que la proporció d'homes fumadors diaris descendeix més ràpidament que en les dones i, per tant, la diferència es redueix. De fet, la proporció d'homes que han deixat de fumar és superior (27,8%, davant un 13,6% de dones).

Consum de tabac de la població de 15 i més anys (percentatges). Any 2011						
	Espanya			Illes Balears		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Fumador diari	24,0	27,9	20,2	22,7	25,0	20,5
Fumador ocasional	3,0	3,5	2,6	2,8	3,4	2,2
Exfumador	19,6	26,8	12,7	20,6	27,8	13,6
Mai ha fumat	53,5	41,9	64,5	53,9	43,9	63,6

Font: Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat

Consum de tabac diari de la població de 15 i més anys que fuma tabac diàriament (percentatges). Any 2011						
	Espanya			Illes Balears		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Entre 1 i 9 cigarretes	28,7	23,3	35,6	28,4	25,8	31,4
Entre 10 i 19 cigarretes	35,8	34,9	37,0	38,6	38,5	38,6
20 o més cigarretes	35,5	41,8	27,4	33,0	35,7	30,0

Font: Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat

²⁹ CARRASCO, Cristina (2007). *Estadístiques sota sospita. Proposta de nous indicadors des de l'experiència femenina*. Barcelona: Institut Català de les Dones.

9.1.2. Hàbits d'alimentació

En termes generals, els hàbits alimentaris són més saludables entre les dones que entre els homes, tal com es dedueix dels patrons de consum de determinats aliments. La majoria de les dones consumeix diàriament fruita fresca i verdures, 70,6% i 60,6%, respectivament, davant el 60,7% i el 47,6% dels homes. Aquesta tendència en el consum és més elevada a les Illes Balears que a la resta de l'Estat.

Patró de consum de determinats aliments (percentatges). Any 2011							
		Espanya			Illes Balears		
		Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Fruita fresca (exclou sucs)	A diari	61,4	57,9	64,8	65,6	60,7	70,6
	Mai o quasi mai	4,5	5,3	3,8	3,2	5,3	1,2
Carn	A diari	10,6	12,1	9,1	11,5	12,8	10,3
	Mai o quasi mai	1,4	0,9	1,8	1,8	0,6	2,9
Ous	A diari	1,1	1,4	0,9	3,5	2,5	4,5
	Mai o quasi mai	2,4	2,5	2,4	3,3	2,4	4,2
Peix	A diari	2,1	1,9	2,2	5,2	5,1	5,3
	Mai o quasi mai	3,2	3,4	3,0	5,5	5,3	5,7
Pasta, arròs, patates	A diari	15,7	16,9	14,5	30,3	30,4	30,3
	Mai o quasi mai	0,9	0,8	0,9	1,2	1,0	1,3
Pa, cereals	A diari	83,7	85,7	81,8	85,3	86,1	84,5
	Mai o quasi mai	1,8	1,6	2,1	2,5	2,3	2,6
Verdures, ensalades i hortalisses	A diari	45,8	41,2	50,2	54,1	47,6	60,6
	Mai o quasi mai	2,2	2,8	1,6	3,3	4,8	1,8

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat

9.1.3. Realització d'exercici físic/sedentarisme

El sedentarisme afecta la meitat de les dones, el 50,1%, i només el 39,7% dels homes, amb la qual cosa es detecta una diferència de més de 10 punts percentuals. De fet, el 21,8% de dones manifesta no haver realitzat cap activitat física en els 7 dies anteriors a la realització de l'enquesta.

Una altra diferència té a veure amb el tipus d'activitat física que es realitza. Els homes tendeixen a fer una activitat més intensa o moderada (28,9% d'homes i 19,5% de dones) mentre que les dones opten per activitats físiques lleugeres (32,6% de les dones i 25,9% dels homes).

Sedentarisme de la població (percentatges). Any 2011						
	Espanya			Illes Balears		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Sí	41,3	35,9	46,6	44,9	39,7	50,1
No	58,7	64,1	53,4	55,1	60,3	49,9

Font: Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat

Activitat física realitzada en els 7 dies anteriors a l'enquesta de la població de 15 a 69 anys (percentatges). Any 2011						
	Espanya			Illes Balears		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Activitat física intensa	21,0	29,5	12,5	24,2	28,9	19,5
Activitat física moderada	19,9	19,9	19,9	27,2	28,3	26,1
Activitat física lleugera	43,4	36,3	50,6	29,3	25,9	32,6
No realitza cap activitat	15,7	14,4	17,0	19,3	16,9	21,8

Font: Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat

9.1.4. Pes-sobrepès

Pel que fa al sobrepès i a l'obesitat es troben diferències de gènere segons la franja d'edat. Així, entre la població de més de 17 anys, el sobrepès afecta més la població masculina (42,8%) que la femenina (30,8%). En canvi, entre la població infantil (de 2 a 17 anys) s'aprecia una major incidència entre les nines/al·lotes: el 29,9% té sobrepès i, un 7%, obesitat, davant el 22,8% i l'11,1% dels nins/joves.

- La proporció de dones amb un pes adequat (54,7%) és major que la proporció d'homes (36,2%).
- També és superior el percentatge de dones amb un pes insuficient, diferència que es manté entre la població infantil i adolescent (14,5% de nines/al·lotes i 9,5% de nins/ joves)

Pes/sobrepès de la població per grup d'edat (percentatges). Any 2011							
		Espanya			Illes Balears		
		Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Població de 18 i més anys	Pes insuficient (IMC < 18,5 kg/m ²)	2,2	0,9	3,4	2,8	1,4	4,2
	Pes normal (18,5 kg/m ² <= IMC < 25 kg/m ²)	44,2	35,9	52,4	45,2	36,2	54,7
	Sobrepès (25 kg/m ² <= IMC < 30 kg/m ²)	36,7	45,1	28,1	37,0	42,8	30,8
	Obesitat (IMC >= 30 kg/m ²)	17,0	18,0	16,0	15,1	19,6	10,3
Població de 2 a 17 anys	Pes insuficient	13,2	12,5	14,0	12,1	9,5	14,5
	Pes normal	59,0	58,4	59,5	52,5	56,6	48,7
	Sobrepès	18,3	19,5	16,9	26,5	22,8	29,9
	Obesitat	9,6	9,6	9,6	9,0	11,1	7,0

Font: Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat

9.2. Estat de salut

La percepció subjectiva de la salut és més bona entre els homes que entre dones. A les Illes Balears, l'any 2011 el 81,1% dels homes i el 77,5% de les dones valoren el seu estat de salut com a bo o molt bo. En canvi, el 5,6% de les dones percep la seva salut com a dolenta o molt dolenta, davant el 4,6% dels homes.

Valoració de l'estat de salut percebut en els 12 mesos anteriors a l'enquesta (percentatges). Any 2011						
	Espanya			Illes Balears		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Molt bo	26,5	28,2	24,9	25,0	25,2	24,8
Bo	48,8	51,2	46,5	54,3	55,9	52,7
Regular	18,0	15,6	20,3	15,6	14,4	16,8
Dolent	5,4	4,1	6,6	3,7	3,5	3,9
Molt dolent	1,3	0,9	1,7	1,4	1,1	1,7

Font: Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat

9.2.1. Problemes o malalties cròniques amb major prevalença a la població adulta

Els problemes o les malalties cròniques en la població adulta tenen gairebé la mateixa incidència en homes i dones. El 42,4% de les dones i el 40,8% dels homes pateixen alguna malaltia o problema de salut crònic. Les diferències es troben en el tipus de malalties, algunes de les que tenen major incidència en dones i homes.

- El mal d'esquena cervical afecta el 21,56% de les dones i l'11,74% dels homes, i el mal d'esquena lumbar és patit pel 18,85% de les dones i el 16,36% dels homes.
- L'artritis, l'artrosi i el reumatisme afecten el 19,80% de les dones i el 10,6% dels homes. Les varius a les cames afecten el 18,8% de les dones i només el 2,7% dels homes.
- Els problemes crònics per depressió o ansietat incideixen sobre el 18,35% de les dones i el 8,37% dels homes.
- Un 9,97% de les dones afirma patir migranya o mals de cap freqüents, davant el 4,75% dels homes.

- També tenen una major prevalença sobre les dones l'osteoporosi (6,19% de dones davant el 0,82 d'homes) i els problemes de tiroïdes (9,32% de dones davant el 0,9% dels homes).

De forma general, aquestes malalties afecten més les dones, per factors socials, com per exemple la sobrecàrrega de feina o l'atur, en el cas dels problemes de depressió o ansietat. En molts de casos, es pot relacionar amb els canvis hormonals en les dones, que fan que siguin més propenses a problemes de tiroïdes, osteoporosi, migranyes, etc.

Població amb alguna malaltia o problema de salut crònic percebut (percentatges). Any 2011						
	Espanya			Illes Balears		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Sí	42,5	37,8	46,9	41,6	40,8	42,4
No	57,6	62,2	53,1	58,4	59,2	57,6

Font: Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat

Problemes o malalties cròniques o de llarga evolució en els 12 mesos a l'enquesta de la població de 15 i més anys (percentatges). Any 2011						
	Espanya			Illes Balears		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Variu a les cames	13,6	5,6	21,2	10,8	2,7	18,8
Artrosi, artritis o reumatisme	19,4	12,1	26,3	15,2	10,6	19,8
Dolor d'esquena crònic (cervical)	18,0	11,4	24,3	16,7	11,7	21,6
Dolor d'esquena crònic (lumbar)	20,5	16,1	24,7	17,6	16,4	18,9
Bronquitis crònica, emfisema, EPOC	3,9	4,2	3,5	3,1	4,2	1,9
Colesterol alt	16,5	16,1	16,9	11,9	10,2	13,6
Estrenyiment crònic	4,5	2,0	6,9	2,8	0,4	5,1
Depressió crònica	6,5	3,5	9,3	6,1	4,0	8,3
Ansietat crònica	7,7	4,3	10,9	7,3	4,4	10,1
Migranya o dolor de cap freqüent	10,3	5,6	14,7	7,4	4,8	10,0
Osteoporosi	4,3	1,0	7,5	3,5	0,8	6,2
Problemes de tiroïdes	4,5	1,0	7,8	5,1	0,9	9,3
Lesions causades per un accident	3,6	4,1	3,1	3,0	3,6	2,4

Font: Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat

9.2.2. Restriccions d'activitats per problemes de salut

El 8,5% dels homes i el 10,6% de les dones afirma haver reduït les seves activitats habituals en les dues setmanes anteriors a la realització de l'enquesta. Per no disposar d'informació sobre les causes que han motivat aquesta restricció, no s'hi poden establir indicadors de gènere.

Restricció de l'activitat habitual per dolor o símptomes durant les dues setmanes anteriors a l'enquesta de la població d'1 i més anys (percentatges). Any 2011						
	Espanya			Illes Balears		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Sí	11,2	8,7	13,6	9,6	8,5	10,6
No	88,8	91,3	86,4	90,5	91,5	89,4

Font: Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat

9.2.3. Limitacions en l'autonomia per a la realització d'activitats quotidianes

El 3,9% de les dones i el 2,5% dels homes manifesta que es va trobar greument limitat per a dur a terme activitats de la vida quotidiana en els 6 mesos anteriors a la realització de l'enquesta.

Limitació per a les activitats de la vida quotidiana en els 6 mesos anteriors a la realització de l'enquesta (percentatges). Any 2011						
	Espanya			Illes Balears		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Greument limitat/ada	3,1	2,4	3,8	3,2	2,5	3,9
Limitat/ada, però no greument	14,6	11,8	17,2	14,5	14,9	14,2
Gens limitat/ada	82,3	85,8	79,0	82,3	82,6	82,0

Font: Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat

Les limitacions per a realitzar les activitats de la vida quotidiana de manera permanent estan sovint relacionades amb malalties cròniques i afecten especialment les persones majors de 64 anys.

- Només el 35% de les dones i el 41% dels homes no tenen dependència funcional, i poden realitzar les activitats de la vida quotidiana sense necessitar l'ajuda d'altres persones.
- Gairebé no hi ha diferències entre dones i homes en la realització de les cures personals: el 48,8% dels homes i el 47,3% de les dones de les Illes Balears, majors de 64 anys necessitaven ajuda per a realitzar aquestes activitats (com ara menjar, netejar-se, etc.).
- El 38,3% dels homes i el 54,8% de les dones necessiten ajuda per a realitzar desplaçaments (agafar un transport públic, caminar...).

Dependència funcional (cures personals, tasques domèstiques i mobilitat) de la població de 65 i més anys (percentatges). Any 2011						
	Espanya			Illes Balears		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
No	53,5	61,3	47,7	37,6	41,0	35,0
Sí, per a cures personals	34,2	26,9	39,7	48,0	48,8	47,3
Sí, per a tasques domèstiques	37,5	30,6	42,6	50,1	48,8	51,1
Sí, per a mobilitat	36,7	27,5	43,7	47,5	38,3	54,8

Font: Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat

9.3. Dependència i discapacitat

9.3.1. Persones amb grau de dependència reconegut

Dependència és l'estat de caràcter permanent en què es troben les persones que, per raons derivades de l'edat, la malaltia o la discapacitat, i lligades a la falta d'autonomia física, mental, intel·lectual o sensorial, necessiten l'atenció d'una o d'altres persones o ajudes importants per a dur a terme les activitats bàsiques de la vida diària, o, en el cas de les persones amb discapacitat intel·lectual o malaltia mental, altres ajudes per a la seva autonomia personal.

La Llei 39/2006, de 14 de desembre, de promoció de l'autonomia personal i d'atenció a les persones en situació de dependència és la que configura a l'Estat espanyol un sistema integral d'atenció a les persones que es troben en una situació d'especial vulnerabilitat, requereixen suport per a desenvolupar les activitats essencials de la vida diària, per a assolir una major autonomia personal i per a poder exercir plenament els seus drets de ciutadania.

Segons dades de 2015, a Palma, hi havia 8.604 persones amb grau de dependència reconegut, que representen el 2% del total de la població de la ciutat.

- Del total de persones dependents, 5.407 són dones, dada que suposa una taxa d'incidència de dependència del 2,5% entre la població femenina. La taxa de dependència masculina és de l'1,5%.
- En els grups d'edat inferiors als 65 anys, la taxa d'incidència de dependència masculina és lleugerament superior a la femenina. A partir d'aquesta edat, la taxa d'incidència és superior en les dones.
- És a partir dels 75 anys quan augmenta la taxa d'incidència de la dependència (10,7%), increment que s'accentua entre la població de 85 i més anys, en què s'arriba a una taxa del 26,9% (18,2% en el cas dels homes i del 30,7% en les dones).

- De fet, el 70% de la població dependent de 85 i més anys són dones. Aquesta dada es relaciona de nou amb la major esperança de vida de les dones, si bé aquest sobreenvelliment pot suposar un deteriorament del seu estat de salut i de les capacitats funcionals.

Població total i dependent de Palma per sexe i grups d'edat a 31 de desembre 2015									
	Població total			Població dependent			Taxa d'incidència de dependència		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Total	430.553	210.424	220.129	8.604	3.197	5.407	2,0	1,5	2,5
De 0 a 2 anys	11.117	5.745	5.372	20	11	9	0,2	0,2	0,2
De 3 a 5 anys	12.619	6.445	6.174	134	79	55	1,1	1,2	0,9
De 6 a 11 anys	26.183	13.377	12.806	203	116	87	0,8	0,9	0,7
De 12 a 15 anys	16.514	8.449	8.065	97	67	30	0,6	0,8	0,4
De 16 a 17 anys	7.984	4.103	3.881	58	39	19	0,7	1,0	0,5
De 18 a 29 anys	60.243	29.581	30.662	435	269	166	0,7	0,9	0,5
De 30 a 44 anys	116.391	59.119	57.272	608	336	272	0,5	0,6	0,5
De 45 a 64 anys	113.456	55.750	57.706	1.182	624	558	1,0	1,1	1,0
De 65 a 74 anys	35.583	16.412	19.171	1.063	477	586	3,0	2,9	3,1
De 75 a 84 anys	20.988	8.612	12.376	2.252	665	1.587	10,7	7,7	12,8
De 85 i més anys	9.475	2.831	6.644	2.552	514	2.038	26,9	18,2	30,7

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Padró municipal de l'Ajuntament de Palma i DG de Família, Benestar Social i Atenció a Persones en Situació Especial

9.3.2. Distribució segons els graus de dependència

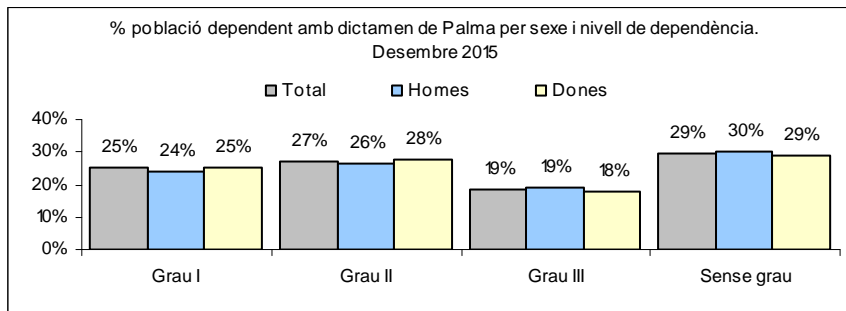
Els graus de dependència es classifiquen en:

- Grau I. Dependència moderada: quan la persona necessita ajuda per a dur a terme les activitats bàsiques de la vida diària, almenys una vegada al dia, o bé suport intermitent o limitat per a la seva autonomia personal.
- Grau II. Dependència severa: quan la persona necessita ajuda per a dur a terme diverses activitats bàsiques de la vida diària dues o tres vegades al dia, però no requereix la presència permanent d'un cuidador, o necessita suport extens per a la seva autonomia personal.
- Grau III. Gran dependència: quan la persona necessita ajuda per a dur a terme diverses de les activitats bàsiques de la vida diària diverses vegades al dia i, a causa de la pèrdua total d'autonomia mental o física, necessita el suport indispensable i continu d'una altra persona, o té necessitat de suport generalitzat per a la seva autonomia personal.

En la distribució d'homes i dones, segons el grau de dependència, no es detecten desequilibris en funció del sexe; de fet, la distribució és molt similar.

Població dependent de Palma per sexe i grau de dependència. Desembre de 2015			
	Total	Homes	Dones
Total	8.604	3.197	5.407
Grau I	2.153	776	1.377
Grau II	2.329	841	1.488
Grau III	1.594	616	978
Sense grau	2.528	964	1.564

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de la DG de Família, Benestar Social i Atenció a Persones en Situació Especial

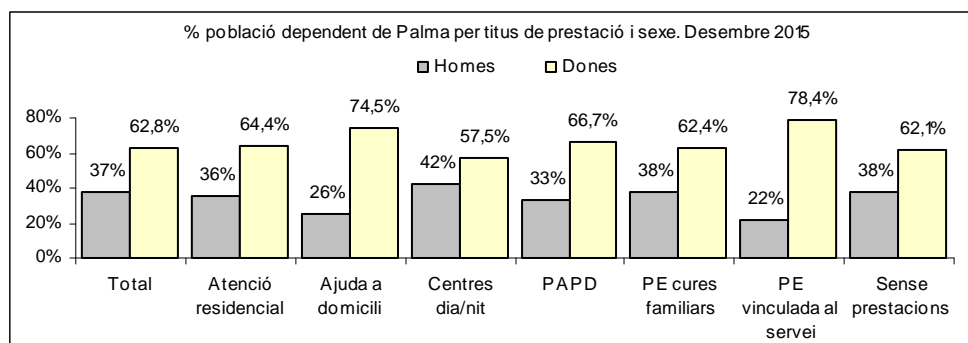
Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de la DG de Família, Benestar Social i Atenció a Persones en Situació Especial

9.3.3. Persones amb grau de dependència segons prestació

No es detecten diferències per sexe pel que fa al tipus de prestació percebuda. El 55,9% del homes i el 54,2% de les dones no perceben cap tipus de prestació. Per la seva banda, el 29,5% dels homes i el 28,9% de les dones perceben una prestació per cures familiars, i el 7,8% d'homes i el 8,4% de dones, la perceben per atenció residencial.

Població dependent de Palma per sexe i tipus de prestació. Desembre 2015			
	Total	Homes	Dones
Total	8.604	3.197	5.407
Atenció residencial	703	250	453
Ajuda a domicili	47	12	35
Centres dia/nit	325	138	187
PAPD	15	5	10
PE cures familiars	2.507	943	1.564
PE vinculada al servei	287	62	225
Sense prestacions	4.720	1.787	2.933

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de la DG de Família, Benestar Social i Atenció a Persones en Situació Especial

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de la DG de Família, Benestar Social i Atenció a Persones en Situació Especial

Pel que a les franges d'edat, el gruix important de les persones amb dret a algun tipus de prestació es concentra a la població de 65 i més anys, situació lògica, ja que en aquestes edats és on hi ha una major quantitat de persones dependents.

- El 78% de dones dependents tenen 65 o més anys, grup d'edat on també es concentra el 77% de les dones amb prestació per dependència.
- El 52% dels homes dependents tenen 65 o més anys, grup que concentra el 47% dels homes amb prestació.

A diferència de les dones, un 30% dels homes dependents que perceben prestació té entre 30 i 64 anys, mentre en aquesta mateixa franja d'edat les dones sols representen la meitat, un 15,30%.

Població dependent i dret a prestació de Palma per grup d'edat, prestació i sexe. Desembre de 2015						
	Total	De 0 a 5 anys	De 6 a 15 anys	De 16 a 29 anys	De 30 a 64 anys	De 65 i més anys
Total	8.604	154	300	493	1.790	5.867
Atenció residencial	703	0	0	34	184	485
Ajuda a domicili	47	0	0	0	8	39
Centres dia/nit	325	0	0	34	128	163
PAPD	15	0	0	0	3	12
PE cures familiars	2.507	37	197	170	490	1.613
PE vinculada al servei	287	0	0	0	15	272
Sense prestacions	4.720	117	103	255	962	3.283
Homes	3.197	90	183	308	960	1.656
Atenció residencial	250	0	0	25	106	119
Ajuda a domicili	12	0	0	0	5	7
Centres dia/nit	138	0	0	19	67	52
PAPD	5	0	0	0	2	3
PE cures familiars	943	24	122	112	257	428
PE vinculada al servei	62	0	0	0	8	54
Sense prestacions	1.787	66	61	152	515	993
Dones	5.407	64	117	185	830	4.211
Atenció residencial	453	0	0	9	78	366
Ajuda a domicili	35	0	0	0	3	32
Centres dia/nit	187	0	0	15	61	111
PAPD	10	0	0	0	1	9
PE cures familiars	1.564	13	75	58	233	1.185
PE vinculada al servei	225	0	0	0	7	218
Sense prestacions	2.933	51	42	103	447	2.290

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de la DG de Família, Benestar Social i Atenció a Persones en Situació Especial

9.3.4. Persones amb discapacitat. Grau de discapacitat

L'Organització Mundial de la Salut –OMS– defineix el concepte de discapacitat com la restricció o l'absència de la capacitat per a realitzar una activitat, en la forma o dins el marge que es considera normal per a un ésser humà. En aquest sentit cal dir que el diagnòstic de la malaltia no és un criteri de valoració en si mateix, sinó les conseqüències que se'n deriven.

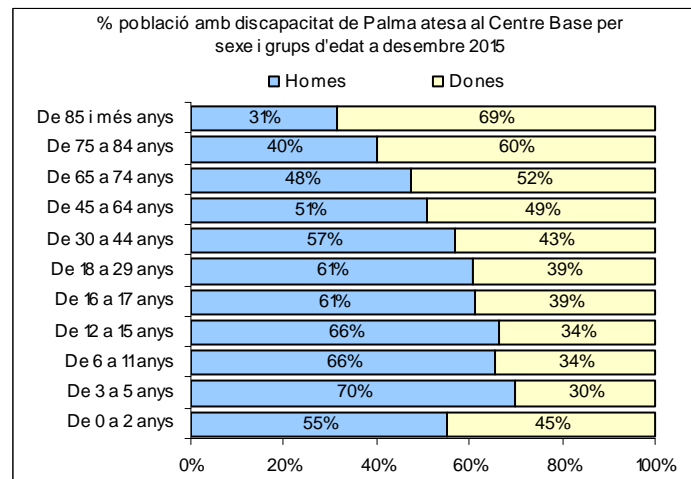
El reconeixement del dret es gestiona a través de les unitats tècniques administratives del Centre Base i té validesa a tot l'Estat. Es considera que hi ha discapacitat sempre que s'obtingui en el barem un mínim d'un 33%.

Segons dades de 2015, a Palma hi havia un total de 24.980 persones amb reconeixement de discapacitat, dada que representava una taxa d'incidència del 5,8% respecte de la població total de la ciutat.

- Pràcticament no hi ha diferències entre dones i homes: 12.342 homes (5,9%) i 12.638 dones (5,7%).
- A partir dels 65 anys, la taxa d'incidència de discapacitat augmenta de forma clara: 12,1% entre 65 i 74 anys; 15,1% entre 75 i 84 anys, i 26,5% entre les persones de 85 i més anys.
- A mesura que augmenta el grup d'edat, s'incrementa la proporció de dones amb discapacitat, de manera que a la franja d'edat de 75 a 84 anys representen el 60%, i el 69% de les que tenen 85 i més anys.
- Tot i que no hi ha diferències gaire significatives entre dones i homes, pel que fa al grau de discapacitat, les dones predominen entre les persones que tenen un grau de discapacitat greu o molt greu, ja que representen el 56% i 55%, respectivament.

Població amb discapacitat de Palma atesa al Centre Base per sexe i grups d'edat el desembre de 2015									
	Població total			Població amb discapacitat			Taxa d'incidència de discapacitat		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Total	430.553	210.424	220.129	24.980	12.342	12.638	5,8	5,9	5,7
De 0 a 2 anys	11.117	5.745	5.372	47	26	21	0,4	0,5	0,4
De 3 a 5 anys	12.619	6.445	6.174	221	154	67	1,8	2,4	1,1
De 6 a 11 anys	26.183	13.377	12.806	633	416	217	2,4	3,1	1,7
De 12 a 15 anys	16.514	8.449	8.065	423	280	143	2,6	3,3	1,8
De 16 a 17 anys	7.984	4.103	3.881	245	150	95	3,1	3,7	2,4
De 18 a 29 anys	60.243	29.581	30.662	1.667	1.015	652	2,8	3,4	2,1
De 30 a 44 anys	116.391	59.119	57.272	3.456	1.960	1.496	3,0	3,3	2,6
De 45 a 64 anys	113.456	55.750	57.706	8.310	4.241	4.069	7,3	7,6	7,1
De 65 a 74 anys	35.583	16.412	19.171	4.301	2.047	2.254	12,1	12,5	11,8
De 75 a 84 anys	20.988	8.612	12.376	3.162	1.263	1.899	15,1	14,7	15,3
De 85 i més anys	9.475	2.831	6.644	2.515	790	1.725	26,5	27,9	26,0

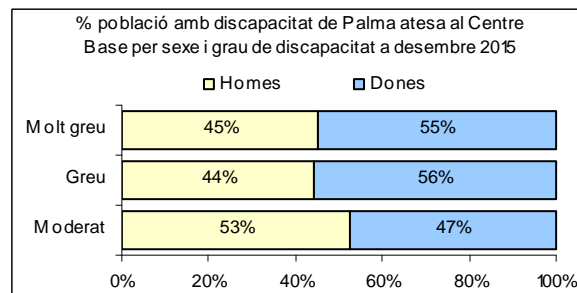
Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Centre Base

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Centre Base

Població amb discapacitat de Palma atesa al Centre Base per sexe i grau de discapacitat a desembre de 2015			
	Total	Homes	Dones
Total	24.980	12.342	12.638
Moderat	14.945	7.865	7.080
Greu	5.712	2.520	3.192
Molt greu	4.323	1.957	2.366

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Centre Base

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Centre Base

Població amb discapacitat de Palma atesa al Centre Base per grau de discapacitat, sexe i trams d'edat a desembre 2015									
	Total	Homes				Dones			
		Total	Moderat	Greu	Molt greu	Total	Moderat	Greu	Molt greu
Total	24.980	12.342	7.865	2.520	1.957	12.638	7.080	3.192	2.366
De 00 a 02 anys	47	26	25	0	1	21	20	0	1
De 03 a 05 anys	221	154	141	4	9	67	63	3	1
De 06 a 11 anys	633	416	376	17	23	217	174	17	26
De 12 a 15 anys	423	280	239	19	22	143	113	15	15
De 16 a 17 anys	245	150	124	13	13	95	81	9	5
De 18 a 29 anys	1.667	1.015	727	156	132	652	480	95	77
De 30 a 44 anys	3.456	1.960	1.165	471	324	1.496	885	339	272
De 45 a 64 anys	8.310	4.241	2.596	1.048	597	4.069	2.467	1.068	534
De 65 a 74 anys	4.301	2.047	1.320	440	287	2.254	1.290	669	295
De 75 a 84 anys	3.162	1.263	755	230	278	1.899	935	569	395
De 85 i més anys	2.515	790	397	122	271	1.725	572	408	745

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Centre Base

9.4. Interrupcions voluntàries de l'embaràs

En aquest apartat es disposa de dades de dues fonts d'informació, que difereixen lleugerament: les del Ministeri de Salut, Política Social i Igualtat, amb xifres lleugerament superiors, i les dades de la Conselleria de Salut i Consum del Govern de les Illes Balears.

9.4.1. Interrupcions voluntàries de l'embaràs

L'any 2014³⁰ a les Illes Balears es realitzaren 2.916 interrupcions voluntàries de l'embaràs (IVE), amb una taxa d'IVE de 12,26 per cada 1.000 dones d'entre 15 i 44 anys. Hi continua un lleuger descens en la taxa d'IVE que es va iniciar el 2012, després de l'elevada taxa de 2011 (15 IVE per cada 1.000 dones).

Cal destacar que en els anys 2010 i 2011, es produeix un destacat augment de les IVE, tant a nivell estatal com a nivell de les Illes Balears. Aquest augment coincideix amb un canvi legislatiu en la regulació de la interrupció voluntària de l'embaràs –es passa d'una llei que permet les IVE en determinats supòsits a una que estableix un termini màxim segons l'estat de gestació³¹. El 2012 les xifres descendiren.

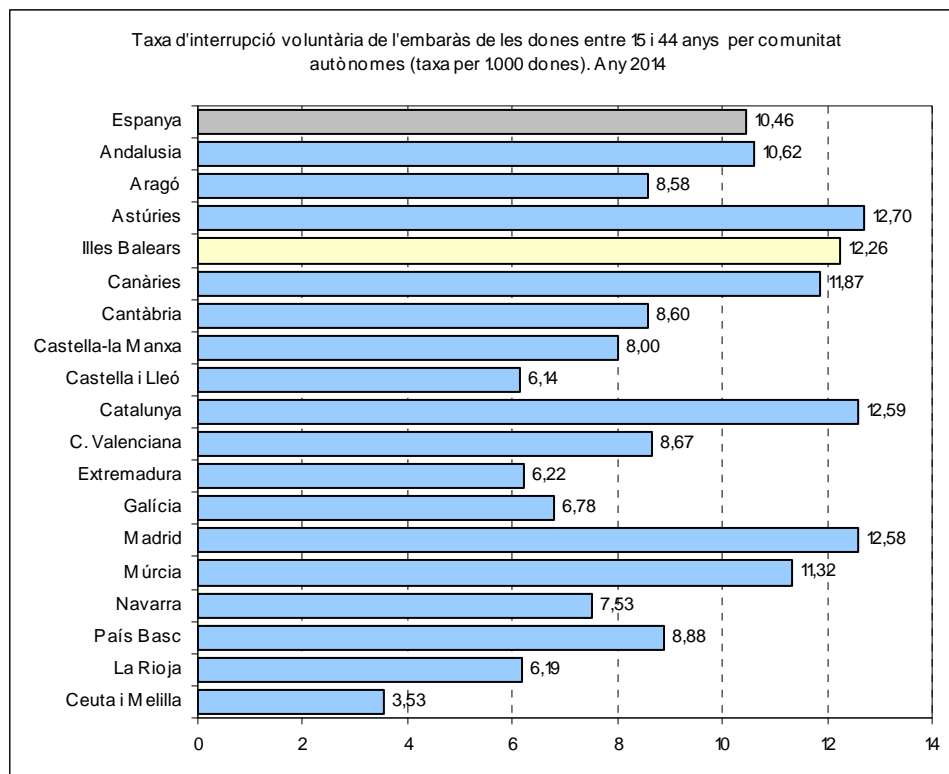
Les Illes Balears és una de les quatre comunitats autònomes amb la taxa més elevada, per sobre de la mitjana espanyola (10,46 IVE per cada 1.000 dones). De fet, al llarg de les dues darreres dècades, han tingut una taxa d'interrupcions voluntàries de l'embaràs superior a la mitjana de l'Estat.

³⁰ Segons dades del Ministeri de Salut, Política Social i Igualtat.

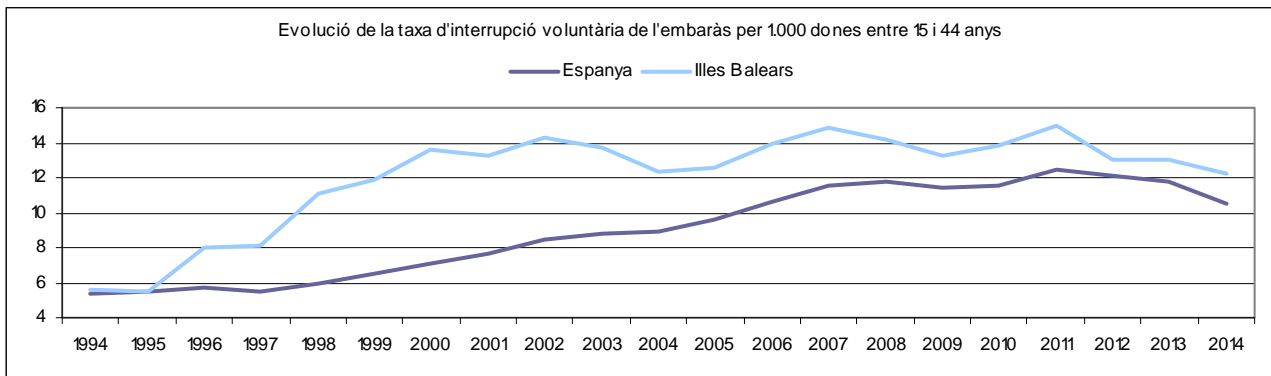
³¹ Llei orgànica 2/2010, de 3 de març, de salut sexual i reproductiva i de la interrupció voluntària de l'embaràs (BOE núm. 55, de 4 de març de 2010).

Evolució del nre. d'interrupció voluntària de l'embaràs i taxes per 1.000 dones entre 15 i 44 anys				
	Espanya		Illes Balears	
	Núm.	Taxa	Núm.	Taxa
1994	47.832	5,38	926	5,60
1995	49.367	5,53	922	5,54
1996	51.002	5,69	1.335	7,99
1997	49.578	5,52	1.361	8,12
1998	53.847	6,00	1.864	11,13
1999	58.399	6,52	1.983	11,84
2000	63.756	7,14	2.267	13,56
2001	69.857	7,66	2.437	13,21
2002	77.125	8,46	2.678	14,25
2003	79.788	8,77	2.612	13,70
2004	84.985	8,94	2.702	12,38
2005	91.664	9,60	2.792	12,57
2006	101.592	10,62	3.155	14,00
2007	112.138	11,49	3.494	14,91
2008	115.812	11,78	3.387	14,13
2009	111.482	11,41	3.175	13,22
2010	113.031	11,49	3.295	13,82
2011	118.359	12,47	3.571	15,00
2012	113.419	12,12	3.065	13,01
2013	108.690	11,74	3.118	13,06
2014	94.796	10,46	2.916	12,26

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat

Per la seva banda, segons dades de la Conselleria de Salut i Consum del Govern de les Illes Balears, el 2015 es practicaren a les Illes Balears 2.937 interrupcions voluntàries de l'embaràs (IVE), de les quals 2.362 es realitzaren a Mallorca, xifra que suposa un lleuger augment respecte de les realitzades l'any anterior.

Evulsió de les interrupcions voluntàries de l'embaràs practicats a les Illes Balears per illes					
	Total	Mallorca	Menorca	Pitiüses	No resident a les IB
1999	1.794	1.562	77	108	47
2000	2.053	1.776	100	159	18
2001	2.163	1.824	117	187	35
2002	2.398	1.999	114	255	30
2003	2.369	2.015	111	210	33
2004	2.430	2.069	115	211	35
2005	2.480	2.090	138	223	29
2006	2.768	2.487	101	173	7
2007	3.059	2.732	106	220	1
2008	2.951	2.679	84	185	3
2009	2.788	2.530	83	168	7
2010	3.027	2.672	73	265	17
2011	3.466	2.939	106	411	10
2012	2.978	2.430	129	399	20
2013	3.050	2.440	122	462	26
2014	2.866	2.347	111	380	28
2015	2.937	2.362	107	450	18

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de la Conselleria de Salut

9.4.2. Perfil de les dones

Les tendències evolutives del perfil majoritari de les 2.916 dones que durant el 2014 practicaren una IVE a les Illes Balears dibuixen les següents característiques:

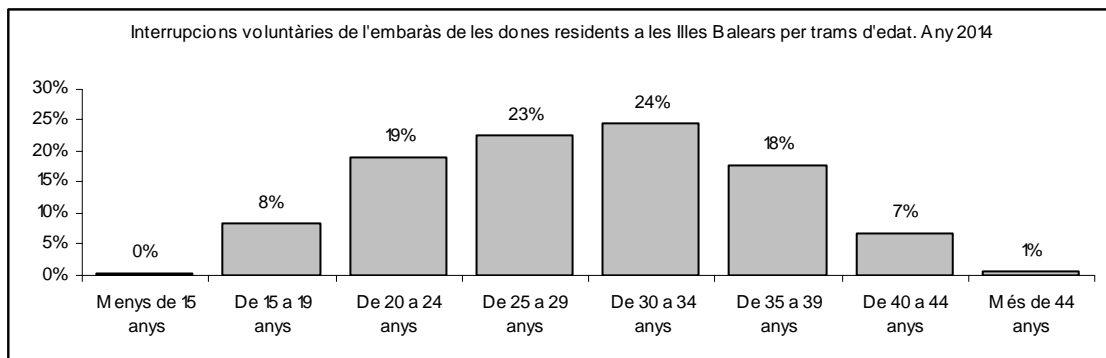
- Per trams d'edat, el major nombre d'IVE es practicaren en dones d'entre 30 i 34 anys (712 dones), que representen el 24% les IVE practicades a les Illes Balears el 2014.
- En adolescents menors de 15 anys, es practicaren 14 IVE. Si es fa una comparativa respecte d'anys anterior les xifres es mantenen amb escasses variacions: 12 el 2005 i, 16, el 2009.
- El canvi en joves de 15 a 19 anys es varen practicar 242 IVE (8%).
- Durant la darrera dècada, es detecta una tendència a l'increment de l'edat de les dones que es realitzaren una IVE. El 2014, els grups d'edat de dones amb major percentatge d'IVE són els de 25 a 29 i de 30 a 34 anys.

- El nivell d'estudis majoritari era el d'estudis secundaris de primer cicle, ESO o equivalent (35,9%) i de segon cicle, batxillerat, formació professional o equivalent (28,9%).
- La pràctica totalitat de les IVE que es realitzaren es va fer a petició de la dona (94,14%). En un 64,8% dels casos era la primera vegada que les dones realitzaven una interrupció voluntària de l'embaràs. Això no obstant, gairebé una de cada quatre dones ja havien realitzat una IVE, i una de cada deu dones n'havien realitzades dues o més.

Comparant amb anys anteriors es detecta una tendència a la reducció del percentatge de persones que se sotmeten per primera vegada a una IVE i per tant, un augment de persones que hi reincideixen. Si el 2014, per a un 65% de les dones era la primera vegada que practicaven una IVE, el 2009 el percentatge era del 73%.

Interrupcions voluntàries de l'embaràs de les dones residents a les Illes Balears per trams d'edat. Any 2014									
	Total	Menys de 15 anys	De 15 a 19 anys	De 20 a 24 anys	De 25 a 29 anys	De 30 a 34 anys	De 35 a 39 anys	De 40 a 44 anys	Més de 44 anys
Total d'IVE	2.916	14	242	557	658	712	515	202	16

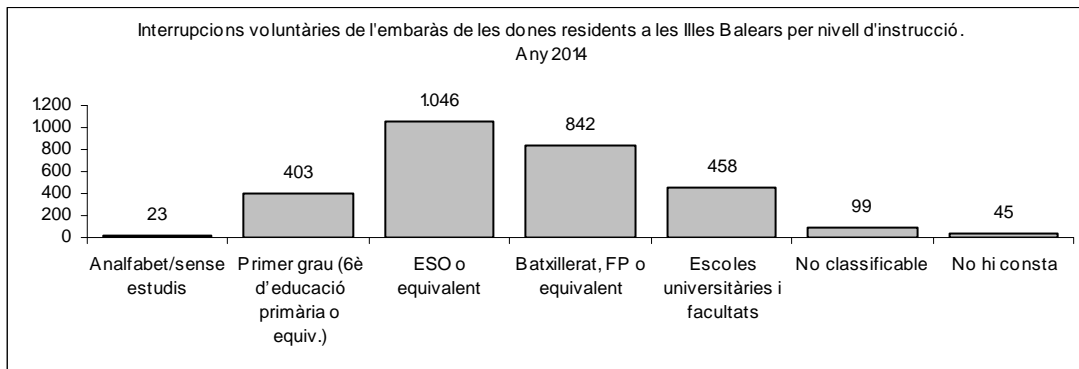
Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat

Interrupcions voluntàries de l'embaràs de les dones residents a les Illes Balears per nivell d'estudis. Any 2014	
	Total
Total d'IVE	2.916
Analfabet/sense estudis	23
Primer grau (6è d'educació primària o equiv.)	403
ESO o equivalent	1.046
Batxillerat, FP o equivalent	842
Escoles universitàries i facultats	458
No classificable	99
No hi consta	45

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat

Interrupcions voluntàries de l'embaràs de les dones residents a les Illes Balears per motiu de la interrupció. Any 2014	
	Total
Total d'IVE	2.916
A petició de la mare	2.753
Grau de risc per a la vida o la salut de l'embarassada	53
Grau de risc d'anomalies al fetus	86
Anomalies fetals incompatibles amb la vida o malaltia extremadament greu o incurable	24
Altres motius	0

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat

Interrupcions voluntàries de l'embaràs de les dones residents a les Illes Balears per núm. d'Interrupcions voluntàries de l'embaràs anteriors. Any 2014	
	Total
Total d'IVE	2.916
0 interrupcions voluntàries de l'embaràs	1.889
1 interrupció voluntària de l'embaràs	717
2 interrupcions voluntàries de l'embaràs	192
3 interrupcions voluntàries de l'embaràs	67
4 interrupcions voluntàries de l'embaràs	22
5 o més interrupcions voluntàries de l'embaràs	29

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat

9.5. Activitats de promoció de la salut

Una part important de les actuacions municipals de promoció de la salut corresponen al Centre Municipal de Salut, amb dos àmbits de treball: l'educatiu (tallers per a la salut destinats a l'alumnat, per a la població i per a les associacions de pares i mares) i el comunitari, amb campanyes de promoció de la salut. Totes les activitats educatives es troben disponibles a través del programa PalmaEduca (www.palmaeduca.cat)

Ara bé, no és l'únic servei de l'Ajuntament de Palma des del qual s'incideix en la promoció de la salut. Palmajove disposa d'un programa d'assessorament afectivosexual, el Sexconsulta, i es promou l'envelliment actiu des de recursos comunitaris, com poden ser els dels casals de barri o el Servei d'Educació de Persones Adultes.

9.5.1. Activitats que incideixen en la salut afectivosexual

Centre Municipal de Salut

Els tallers tenen com a finalitat l'abordatge d'una sexualitat segura, i s'hi posa especial èmfasi en la prevenció de les infeccions de transmissió sexual i d'embarassos no desitjats. Un dels tallers amb més demanda és "Prevenció d'infeccions de transmissió sexual (ITS) i embarassos no desitjats".

- El 2014 participaren en activitats amb incidència en la salut afectivosexual 648 persones (348 dones i 300 homes) i, el 2015, 552 persones, també amb una major presència femenina.

En l'àmbit de la sensibilització, s'ha fet visible el Dia Mundial contra el VIH/SIDA, amb la col·locació d'una llaçada a la balconada de Cort i la difusió de materials informatius al web del Centre Municipal de Salut. Les visites registrades al web són de 2.652, el 2014, i de 2.911, el 2015.

Programa d'assessorament afectivosexual: Sexconsulta (Servei de Joventut)

Consulta gratuïta i confidencial

- Segons dades referides a 2015, gairebé el 70% de les consultes ateses són realitzades per part de la població femenina.
- Pel que fa al perfil d'edat, el grups d'entre 16 i 20 anys i el de 21 a 25 anys realitzen el mateix percentatge de consultes (24,2%).
- La majoria de les consultes es fan en línia, al voltant del 60%. Això no obstant, han augmentat lleugerament les presencials, que representen el 30% del total.

S'han realitzat, també, tallers per a joves sobre sexualitat, malalties de transmissió sexual i com viure unes relacions afectives sanes.

- El 2014 es realitzaren 3 tallers amb una participació de 36 persones i, el 2015, 4 tallers amb una participació de 50 persones.

A part de les activitats específiques, cal fer constar que la majoria de consultes realitzades al servei d'informació i/o assessorament estan relacionades amb la temàtica afectivosexual (164 el 2014 i, 141, el 2015) i els mètodes anticonceptius (156 el 2014 i, 103, el 2015). Destaquen també les consultes relacionades amb la disfunció sexual (114 el 2014).

Se n'han implementat d'altres a l'àmbit de la salut afectivosexual, com el lliurament de sets preventius a la UIB –es realitzaren el febrer i el desembre de 2014 (amb 111 dones i 112 homes).

Tant a les assessoreries individuals, com en grup, o als tallers, es transmet el concepte de corresponsabilitat dels i les joves en aquestes qüestions.

Al web www.palmajove.cat es troben materials de consulta sobre la salut afectivosexual.

9.5.2. Activitats que incideixen en la prevenció dels trastorns alimentaris i/o en hàbits alimentaris

El **Centre Municipal de Salut** oferta tallers que incideixen directament en la promoció de conductes saludables en relació amb l'alimentació i l'estil de vida per a lluitar contra el sobrepès i l'obesitat. Les activitats s'adrecen a tant l'alumnat de primària com a l'alumnat d'ESO i de cicles formatius.

De tot el catàleg d'activitats, les que incideixen en els hàbits alimentaris són les que tenen major impacte ja que gairebé un 70% de la participació es concentra en aquest bloc temàtic. El 2014, hi participaren 4.512 persones (77,5% del total) i, el 2015, 1.674 persones (62% del total), sense diferències destacades per sexe, ja que la majoria van destinades a la població escolar.

Són algunes de les activitats d'aquest bloc:

- “Com ens hem d’alimentar”. Taller que forma part del programa Cuina saludable, cuina de mercat. Aquesta activitat relaciona l’alimentació diària, la rotació alimentària equilibrada i la importància de l’activitat física.
- L’escola al mercat. Projecte reconegut com a model, a nivell comunitari, dins l’Estratègia de promoció de la salut i la prevenció en el Sistema Nacional de Salut. Té diferents finalitats com millorar els hàbits alimentaris dels més joves i, en particular, promoure el consum de fruites i hortalisses, a més de l’activitat física.

Els tallers es complementen amb la difusió de materials didàctics a través del web.

9.5.3. Activitats que incideixin en altres hàbits de vida saludables

En les activitats que s’han realitzat des del **Centre Municipal de Salut** sobre altres hàbits de vida saludables s’ha incidit principalment en la difusió d’informació i prevenció del consum de tabac. També s’han realitzat tallers d’hàbits de vida saludables, dirigits a infants i joves.

- El 2014 hi participaren 334 persones (136 homes i 198 dones) i, el 2015, varen ser 136 (65 homes i 71 dones).

Els tallers es complementen amb la difusió de materials didàctics a través del web del Centre Municipal de Salut i el de Palma Educa, sobre temàtiques com la salut bucodental, el consum d’alcohol, la salut postural i de la columna...

Palmajove disposa d’un blog sobre autoestima i, el 2015, també es realitzaren alguns tallers, en el marc de la campanya “Estima’t +”, amb temàtiques com els riscos d’Internet, el control del caràcter, com afrontar l’ansietat o els perills del consum de drogues.

9.5.4. Activitats de promoció i educació per a la salut dels processos de salut - malaltia d’alta incidència entre les dones)

En relació amb la salut i les malalties d’alta incidència entre les dones, les activitats del **Centre Municipal de Salut** se centren principalment en la visibilització aprofitant la celebració de dies mundials.

- Dia Mundial contra el Càncer de Mama, exhibint una llaçada a la balconada de Cort.
- Dia Nacional de la Nutrició (2015), amb la distribució de materials informatius sobre la importància de l’alimentació durant l’embaràs i la lactància a tots els centres de salut de Palma i la instal·lació de taula informativa.

9.5.5. Activitats de promoció i educació per a la salut per a persones de col·lectius desfavorits

El **Centre Municipal de Salut** posa a l’abast de la ciutadania i les entitats socials diversos programes que, de manera prioritària, s’adrecen als col·lectius més desafavorits

- “Pro Salut: programa de promoció de vida saludable”. Es tracta d’un projecte dirigit a associacions i entitats sense ànim de lucre i que fan feina amb persones amb situació de vulnerabilitat social. L’objectiu és millorar el control sobre la salut i la qualitat de vida real i percebuda dels participants, mitjançant el treball sobre els estils de vida, partint de les seves capacitats.
- “Programa d’educació i promoció de la salut dirigit a les dones a les etapes de la maduresa”. S’adreça específicament a dones a partir dels 25 anys d’edat i en risc d’exclusió social. L’objectiu és incrementar els coneixements de les dones sobre el seu cos i les cures, per a millorar el control sobre la seva salut. Aquesta iniciativa s’implementa des de 2011 i hi varen participar 60 dones el 2014 i, 155, el 2015.

- “Guanya salut: cuida’t”. Aquest programa d’educació i promoció de la salut preveu temes diversos segons les necessitats de cada grup. S’hi dóna prioritats als grups de persones en risc d’exclusió social.

S’han implantat tallers a entitats socials i educatives per a població jove (Centre Socioeducatiu Es Fusteret, Fundació Diagrama...), per a població adulta (Càritas, Deixalles...) i també a entitats que atenen persones amb discapacitat (Mater Misericordiae, Aspas...). El 2014 hi varen participar 270 persones (160 homes i 110 dones) i, el 2015, foren 185 (112 homes i 73 dones).

Persones participants en activitats de promoció de la salut realitzades des del Centre Municipal de Salut de l'Ajuntament de Palma							
	Població destinatària	2014			2015		
		Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Total de persones		5.824	2.908	2.916	2.702	1.269	1.433
Activitats que incideixen en la salut afectivosexual		648	300	348	552	259	293
Informació i prevenció de conductes de risc	12 a 20 anys	190	91	99	0	0	0
Prevençió d'infeccions de transmissió sexual i embarassos no desitjats		443	209	234	519	259	260
Per una sexualitat saludable i responsable	Adulta	15	0	15	33	0	33
Activitats que incideixen en la prevenció dels trastorns alimentaris i/o en hàbits alimentaris		4.512	2.312	2.200	1.674	833	841
Prevençió dels trastorns de la conducta alimentària	12 a 20 anys	400	204	196	190	101	89
Hàbits alimentaris i emocions	12 a 20 anys	66	36	30	58	33	25
El desdèjuni saludable	7 a 12 anys	1.320	655	665	1.381	681	700
"Menja sa i mou-te": Taller de prevenció de l'obesitat	7 a 12 anys	160	80	80	30	15	15
Com ens hem d'alimentar?	-	1.054	545	509	0	0	0
Projecte "L'escola al mercat"	-	1.044	555	489	0	0	0
Programa "Cuina saludable, Cuina de mercat"	-	468	237	231	0	0	0
Xerrada al casal de barri de Santa Catalina	-	0	0	0	15	3	12
Activitats que incideixen en altres hàbits de vida saludables		334	136	198	136	65	71
Promoció d'hàbits de vida saludables	7 a 12 anys / Cicles formatius	334	136	198	136	65	71
Activitats de promoció de la salut activa de les dones grans i/o tallers per a un envelliment saludable		60	0	60	155	0	155
"Programa de promoció i educació per a la salut dirigit a les dones a les etapes de la maduresa"	Adulta	60	0	60	155	0	155
Tallers d'educació per a la salut dirigits a homes i dones que pertanyen a col·lectius desfavorits		270	160	110	185	112	73
Informació i prevenció de conductes de risc:							
Habilitats socials	12 a 16 anys	10	5	5	0	0	0
Hàbits alimentaris i emocions	12 a 18 anys	24	11	13	0	0	0
Prevençió de trastorns alimentaris: autoestima i habilitats socials	16 a 20 anys	51	32	19	0	0	0
Promoció d'hàbits de vida saludable	Jove - Adulta	185	112	73	185	112	73

Font: Centre Municipal de Salut

9.5.6. Activitats de promoció i educació per a la salut en les distintes etapes del cicle vital de les dones (infants, joves, gent gran)

Centre Municipal de Salut

Oferta de tallers des de l’educació infantil a la població adulta. A més, el CMS supervisa el menú diari de les escoles d’infants del PMEI (0-3).

Centre Flassaders

Com ja s’ha comentat a l’apartat 3.8. Usos dels espais culturals i socials de l’Ajuntament, el Centre Flassaders manté una oferta diferenciada pels diferents cicles de vida de les persones: infants, famílies, població adulta, persones majors.

D'altra banda, totes les programacions preveuen dos espais fixos: Espai Salut i Benestar i Espai Persones Majors, enfocat a l'envelliment actiu. L'Espai Salut i Benestar inclou activitats de promoció de la salut física i emocional amb diferents temàtiques com la relaxació i el ioga, el pilates, la risoteràpia... Són tallers que s'adrecen a la població en general, i són dones la major part de les persones usuàries.

Casals de barri

Dels diferents tipus d'activitat de caràcter estable que es realitzen als casals de barri gestionats mitjançant contracte de servei, una de les categories amb major pes és la corporal/salut. El 2014 aquestes activitats suposen el 21% de l'oferta.

Altres activitats també tenen un component de promoció de la salut, com poden ser les activitats corporals/artístiques (23% del total), alimentació/salut (3% del total) o les disciplines orientals (13% del total), si s'hi consideren activitats com el taitxí o el ioga

Programa d'activitats ludicoesportives amb població infantil i jove (Institut Municipal de l'Esport)

Les **Barridiades** són unes jornades ludicoesportives que tenen lloc els dissabtes matí a diferents barris de Palma. Són activitats gratuïtes i estan dirigides a tots els infants i els joves a partir de 3 anys. Per no disposar de dades desagregades no s'hi pot valorar l'impacte de gènere.

En col·laboració amb el Centre Municipal de Salut i en el marc del **Programa l'escola al mercat** també desenvolupen un programa d'activitats ludicoesportives, el qual té com a objectiu donar a conèixer diferents esports als infants i fomentar els hàbits saludables.

L'IME també ha realitzat altres actuacions de promoció de l'activitat física i els hàbits saludables per a població adulta, com les jornades d'iniciació al nordic walking o la FIT-Salut Palma,

Per a fomentar la pràctica esportiva, s'ofereixen abonaments per al col·lectiu de gent gran (majors de 65 anys) i altres col·lectius (joves, famílies nombroses, monoparentals, persones amb discapacitat o amb dificultats econòmiques).

9.5.7. Activitats de promoció de la salut activa de les dones grans i/o tallers per a un envelliment saludable

Rutes saludables (Conselleria de Salut, Família i Benestar Social)

Iniciativa de la Conselleria de Salut, Família i Benestar Social en què l'adequació de les rutes s'ha fet per part del Departament d'Infraestructures.

Caminar es considera sovint com la forma d'activitat física que majors beneficis aporta per a la salut. Són rutes adaptades a la vida quotidiana, que fomenten la socialització dels veïns i de les veïnes en el seu propi entorn mitjançant la pràctica d'activitat física en grup. En aquests moments hi ha a Palma 15 rutes saludables al voltant dels centres de salut.

Diferents serveis municipals mantenen accions complementàries als itineraris físics

- Centre Flassaders (Programa de persones majors), el CS Escola Graduada i altres serveis i entitats territorials. Inclou una caminada setmanal amb una mitjana de participació de 25 persones i un taller d'exercici físic. Anualment es realitzen dues edicions de la rutes. En el 2015 hi participaren 60 persones (52 dones i 8 homes).
- CMSS-Mestral i CS Valdargent. Inclou una caminada setmanal i un taller d'estimulació cognitiva i salut emocional.

Programa de persones majors (Centre Flassaders)

Des de 2013, una de les línies estratègiques del Programa de persones majors és el de l'envelliment actiu. L'OMS defineix l'envelliment actiu com el procés d'optimitzar les oportunitats de salut, participació i seguretat, a fi de millorar la qualitat de vida a mesura que les persones envelleixen. Seguint aquesta conceptualització s'obre la participació a les persones majors de 55 anys i, en algunes ocasions, a majors de 50 anys.

- L'Espai Persones Majors del Centre Flassaders manté una oferta d'activitats enfocada a l'exercici físic, l'entrenament de la memòria o la participació. Alguns dels tallers són una oferta estable, atesa l'elevada demanda, com "Mou cossos, mou ossos", "Neurones amb actiu" o el "Club de lectura", dinamitzat per la Germandat de Mestres Jubilats i Jubilades, i d'altres de puntuals. La participació en aquests tallers està clarament feminitzada.
- El 2015 un 25,4% de la mitjana de la programació és específica de l'envelliment actiu i, de fet, un 48% de les persones usuàries són majors de 50 anys.

Altres accions i activitats de promoció de l'envelliment actiu són:

- Cicle de conferències "Aprendre no té edat", en col·laboració amb la Universitat Oberta de Majors (UOM): el 2015 hi participaren 108 persones, i quasi un 80% són dones.
- Convocatòria de subvencions adreçada a les associacions de persones majors per a la realització d'activitats els anys 2014 i 2015. L'objecte de les subvencions és realitzar activitats adreçades a fomentar l'envelliment actiu i la solidaritat intergeneracional.

Servei Municipal d'Educació de Persones Adultes

Durant els cursos 2013-2014 i 2014-2015 han mantingut una oferta estable adreçada a la promoció de la salut i el manteniment cognitiu. Aquestes propostes no ha tingut continuïtat en la programació del curs 2015-2016.

La participació en els tallers d'aquest bloc, salut, és clarament feminitzada, ja que les dones hi representen el 85,5 % de les persones inscrites.

Persones usuàries del Servei Municipal d'Educació d'Adults per tipus de curs i sexe. Curs 2014-2015				
	Cursos	Total	Homes	Dones
Salut	10	118	23	95
Comunica't! Mantenim la ment en forma	2	22	4	18
Eines per a millorar la salut emocional	2	19	4	15
Entrenament de la memòria	2	21	2	19
Estimulació cognitiva i ampliació cultural	2	33	7	26
Imatge i memòria biogràfica	2	23	6	17

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de les dades de l'SMEA

Annexos

Annex 1: Taules i gràfics

DADES SOCIODEMOGRÀFIQUES

Distribució de la població segons lloc de naixement

Evolució de la població de Palma segons lloc de naixement. Padró municipal										
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Total	404.335	413.781	421.585	426.526	421.900	421.194	421.708	425.726	427.923	430.553
Nascuda a Espanya	314.493	316.277	316.442	317.074	313.931	314.203	314.807	316.838	318.204	318.019
Nascuda a Palma	179.799	181.698	183.017	185.177	185.861	187.918	189.598	191.615	193.314	194.396
Nascuda resta Illes Balears	28.469	28.319	28.028	27.801	27.090	26.689	26.306	26.267	26.093	25.819
Nascuda a una altra CA	106.225	106.260	105.397	104.096	100.980	99.596	98.903	98.956	98.797	97.804
Nascuda a l'estranger	89.842	97.504	105.141	109.452	107.969	106.991	106.901	108.888	109.719	112.534
Nascuda a la UE-28*	24.956	29.069	30.852	31.897	32.803	33.854	34.933	36.316	37.611	39.064
Nascuda en un país extrac.	64.886	68.435	74.289	77.555	75.166	73.137	71.968	72.572	72.108	73.470
Resta d'Europa	2.808	2.882	3.023	3.257	3.233	3.266	3.346	3.432	3.610	3.910
Amèrica Llatina	45.928	48.208	51.539	53.063	51.029	49.246	48.213	48.376	47.850	48.418
Àsia	4.350	4.820	5.774	6.340	6.332	6.684	6.750	7.047	7.178	7.604
Àfrica	11.006	11.778	13.157	14.021	13.665	13.060	12.760	12.772	12.448	12.432
Altres	794	747	798	874	907	881	899	945	1.022	1.106

Font elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de les dades del Padró municipal de l'Ajuntament de Palma
2007-2013 UE-27

Defuncions

Evolució de les defuncions de persones residents a Palma per grups d'edat							
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Total	2.919	3.170	2.970	2.918	3.020	2.885	2.936
Menys d'un any	22	17	18	16	16	16	12
D'1 a 9 anys	4	6	7	4	2	1	3
De 10 a 19 anys	9	6	5	5	6	1	5
De 20 a 29 anys	21	28	11	16	20	17	12
De 30 a 39 anys	45	58	60	44	44	48	39
De 40 a 49 anys	90	139	126	107	101	105	87
De 50 a 59 anys	205	234	198	216	200	182	200
De 60 a 69 anys	306	353	373	362	363	359	364
De 70 a 79 anys	644	673	601	589	585	555	527
De 80 a 89 anys	1.073	1.116	1.057	1.041	1.087	1.015	1.048
De 90 a 99 anys	478	519	497	496	572	550	614
De 100 i més anys	22	21	17	22	24	36	25

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de l'INE

Dinàmica de la població

Indicadors demogràfics bàsics d'Espanya i les Illes Balears								
	Espanya				Illes Balears			
	1984	1994	2004	2014	1984	1994	2004	2014
Saldo vegetatiu	4,56	0,85	1,95	0,70	4,11	1,38	4,05	2,52
Taxa bruta de mortalitat	7,79	8,56	8,62	8,48	9,23	9,03	7,63	7,00
Taxa de mortalitat infantil	9,85	6,02	3,95	2,82	10,15	4,43	4,36	2,53
Homes	10,86	6,68	4,36	3,01	11,01	5,28	4,34	2,87
Dones	8,75	5,32	3,51	2,62	9,17	3,51	4,37	2,16
Esperança de vida en néixer	..	78,02	80,29	82,87	..	77,51	80,32	82,70
Homes	..	74,45	76,98	80,08	..	74,13	77,18	80,06
Dones	..	81,58	83,58	85,58	..	80,95	83,50	85,34
Esperança de vida als 65 anys	..	18,17	19,37	21,06	..	17,71	19,23	20,77
Homes	..	16,11	17,22	19,01	..	15,81	17,05	18,94
Dones	..	19,90	21,23	22,86	..	19,34	21,18	22,43
Taxa bruta de natalitat	12,35	9,40	10,57	9,17	13,34	10,41	11,68	9,53
Edat mitjana a la maternitat	28,42	29,72	30,87	31,78	28,07	29,61	30,40	31,50
Taxa global de fecunditat	51,91	36,59	41,04	39,14	57,08	39,98	43,83	37,99
Taxa bruta de nupcialitat	5,14	5,04	5,00	3,45	6,14	5,71	4,93	3,77
Edat mitjana al matrimoni	26,71	28,96	31,58	35,39	27,36	29,40	32,54	37,11
Homes	28,08	30,30	33,01	36,91	28,89	30,99	34,26	38,86
Dones	25,28	27,61	30,19	33,95	25,78	27,78	30,87	35,45
Edat mitjana al primer matrimoni	25,82	27,88	30,18	33,31	25,94	27,53	30,34	34,05
Edat mitjana de la població	31,54	34,94	38,33	42,33	33,15	34,73	36,77	40,31
Homes	30,03	33,60	37,06	41,27	31,91	33,64	35,95	39,75
Dones	33,09	36,33	39,63	43,45	34,40	35,84	37,65	40,92
Taxa de dependència de la població menor de 16 anys	41,34	28,90	22,95	24,66	40,62	29,91	23,74	23,93
Taxa de dependència de la població major de 64 anys	18,77	22,34	24,82	28,29	21,37	21,89	20,18	22,23

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de l'INE

Notes: a partir de l'any 2002 les xifres de població utilitzades són les estimacions de la població actual calculades a partir del Cens de 2001. Per tant, són susceptibles de ser revisades. La xifra provisional del nombre mitjà de fills per dona es calcula amb el total de naixements provisional i amb les taxes de fecunditat per edat de la mare del darrer any definitiu disponible. Les xifres definitives del moviment natural de la població estan classificades pel lloc de residència del succés demogràfic, mentre que, les provisionals, ho estan pel lloc d'inscripció.

CORRESPONSABILITAT, USOS DELS TEMPS I DE L'ESPAI

Hàbits i pràctiques culturals

Valoració mitjana del grau d'interès pels museus, les exposicions, les galeries d'art, els monuments, els jaciments arqueològics i els arxius (valoració de 0 a 10). Any 2014/15			
	Total	Homes	Dones
Arxius	4,3	2,6	2,6
Exposicions	4,3	4,0	4,6
Galeries d'art	3,8	3,4	4,1
Jaciments arqueològics	4,3	4,1	4,4
Monuments	5,2	4,9	5,4
Museus	4,7	4,4	5,0

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport

Valoració mitjana del grau d'interès per les arts escèniques (valoració de 0 a 10). Any 2014/15			
	Total	Homes	Dones
Arts escèniques en general	5,2	4,7	5,6
Ballet/dansa	3,3	2,5	4,1
Circ	3,9	3,7	4,1
Òpera	3,0	2,6	3,4
Sarsuela	2,9	2,4	3,3
Teatre	5,3	4,7	5,8

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport

Valoració mitjana del grau d'interès en lectures i biblioteques (valoració de 0 a 10). Any 2014/15			
	Total	Homes	Dones
Lectura en general	6,3	5,8	6,7
Lectura de llibres relacionats amb la professió o els estudis	4,5	4,5	4,6
Lectura de llibres no relacionats amb la professió o els estudis	5,8	5,3	6,3
Lectura de diaris	5,5	5,9	5
Lectura de revistes	4,4	4	4,9
Assistència a biblioteques	2,7	2,6	2,9

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport

Valoració mitjana del grau d'interès per la música (valoració de 0 a 10). Any 2014/15			
	Total	Homes	Dones
Música en general	7,3	7,2	7,4
Concerts de música clàssica	4,4	4,1	4,6
Concerts de música actual	6,2	6	6,3
Escoltar música	7,5	7,4	7,6

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport

Usos dels espais socials i culturals de l'Ajuntament

Persones en activitats dels casals de barri de Palma gestionats per contractes de serveis. Any 2014			
	Total	Homes	Dones
Total	4.324	551	3.773
S'Escorxador	1.761	260	1.501
Son Cotoner	201	3	198
Santa Catalina	1.195	133	1.062
El Jonquet	76	6	70
Son Espanyolet	122	13	109
Sant Agustí	140	17	123
El Coll d'en Rabassa	99	13	86
Nou Llevant	33	5	28
Son Cànaves	182	16	166
Son Roca	76	6	70
El Rafal	196	31	165
Son Ferriol	144	32	112
Son Real	99	16	83

Font: Àrea de Participació Ciutadana de l'Ajuntament de Palma

Persones en activitats dels casals de barri de Palma gestionats per entitats ciutadanes i associacions. Any 2014			
	Total	Homes	Dones
Total	1.279	253	1.026
L'Hostalot	80	13	67
El Puig de Sant Pere	102	16	86
La Garriga	39	6	33
L'Aranjassa	162	32	130
Son Cladera	150	30	120
Establiments	77	8	69
Sant Jordi	223	68	155
Joan Alcover (AMADIP- ESMENT)	446	80	366

Font: Àrea de Participació Ciutadana de l'Ajuntament de Palma

LLUITA CONTRA LES VIOLÈNCIES MASCLISTES

La violència de gènere: estadística judicial

Denúncies i renúncies per CA. Any 2015										
	Dones víctimes de violència de gènere	Denúncies rebudes	Renúncies al procés	Denúncies per cada 10.000 habitants	Denúncies per cada 10.000 dones	Dones víctimes de violència de gènere per cada 10.000 dones	Ràtio de casos en els quals la víctima s'acull a la dispensa de l'obligació de declarar com a testimoni/denúncies	Ràtio de casos en els quals la víctima s'acull a la dispensa de l'obligació de declarar com a testimoni /dones víctimes de VG	Ràtio ordres/denúncies	Ràtio ordres / dones víctimes de violència de gènere
Total	123.725	129.193	15.321	27,71	54,43	52,13	0,12	0,12	0,28	0,29
Andalusia	26.668	28.024	2.929	32,70	64,60	61,48	0,10	0,11	0,29	0,30
Aragó	2.623	2.635	276	19,99	39,61	39,43	0,10	0,11	0,32	0,32
Astúries	2.239	2.359	375	22,44	42,96	40,78	0,16	0,17	0,33	0,35
Illes Balears	4.576	4.658	427	42,17	83,96	82,48	0,09	0,09	0,14	0,15
PJ de Palma	2.819	2.819	237	48,80	95,98	95,98	0,08	0,08	0,09	0,09
Illes Canàries	7.515	7.758	781	36,94	73,39	71,09	0,10	0,10	0,29	0,30
Cantàbria	1.256	1.327	90	22,68	44,18	41,81	0,07	0,07	0,27	0,28
Castella i Lleó	4.542	4.644	429	18,79	37,08	36,27	0,09	0,09	0,29	0,30
Castella-la Manxa	4.487	4.634	513	22,50	45,14	43,71	0,11	0,11	0,39	0,41
Catalunya	18.136	18.514	2.439	24,66	48,51	47,52	0,13	0,13	0,30	0,31
Com. Valenciana	16.258	17.394	2.284	34,92	69,03	64,52	0,13	0,14	0,25	0,27
Extremadura	2.400	2.436	112	22,29	44,22	43,56	0,05	0,05	0,29	0,29
Galícia	5.011	5.210	286	19,07	36,81	35,41	0,05	0,06	0,30	0,31
Madrid	17.165	18.527	2.763	28,78	55,30	51,24	0,15	0,16	0,28	0,30
Múrcia	4.854	5.034	557	34,31	68,78	66,32	0,11	0,11	0,29	0,30
Navarra	1.173	1.191	192	18,60	36,92	36,36	0,16	0,16	0,24	0,25
País Basc	4.207	4.232	785	19,33	37,67	37,45	0,19	0,19	0,19	0,19
La Rioja	615	616	83	19,43	38,42	38,36	0,13	0,13	0,42	0,42
Ceuta	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Melilla	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de l'INE i del Consell General del Poder Judicial

Quadre resum de dades sobre violència de gènere. Any 2015					
	Illes Balears		Partit judicial de Palma*		Partit judicial de Palma / Illes Balears
	Total	Var 15/14	Total	Var 15/14	
Delictes ingressats per violència de gènere	4.734	-3,82%	3.022	-2,07%	63,84%
Lesions i maltractaments	3.866	-4,31%	2.548	0,47%	65,91%
% lesions i maltractaments	81,66%	-0,51%	84,32%	2,60%	-
Delictes contra la llibertat	362	-16,97%	149	-33,48%	41,16%
% delictes contra la llibertat	7,65%	-13,68%	4,93%	-32,07%	-
Dones mortes per violència de gènere	1	-66,67%	1	0,00%	100,00%
Denúncies	4.658	-0,62%	2.819	4,76%	60,52%
Denúncies x 10.000 hab.	42,17	-0,77%	48,80	6,32%	-
Denúncies x 10.000 dones	83,96	-0,88%	95,98	5,70%	-
Atestats policíacs	3.291	3,20%	1.938	8,75%	58,89%
Renúncies al procés	427	-34,91%	237	-33,98%	55,50%
% renúncies al procés	9,17%	-34,50%	8,41%	-36,98%	-
Persones jutjades	733	-7,91%	273	-2,50%	37,24%
% persones jutjades sobre denúncies	15,74%	-7,34%	9,68%	-6,93%	-
Persones condemnades	669	-9,23%	256	-2,66%	38,27%
% persones condemnades sobre les jutjades	91,27%	-1,42%	93,77%	-0,17%	-
Moviments d'afers penals	5.960	5,32%	3.599	5,70%	60,39%
Taxa de resolució	98,32%	-1,46%	99,11%	1,96%	-
Moviments d'afers civils	637	0,47%	485	18,58%	76,14%
Taxa de resolució	99,22%	-0,78%	97,53%	3,34%	-
Ordres de protecció incoades	666	17,46%	260	20,93%	39,04%
Ordres de protecció adoptades	490	14,75%	174	6,75%	35,51%
Mesures judicials de protecció	1.622	-22,58%	423	-21,67%	26,08%
De natura penal	1.383	-24,84%	375	-18,48%	27,11%
De natura civil	239	-6,27%	48	-40,00%	20,08%

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades del Consell General del Poder Judicial

* Municipis pertanyents al Partit judicial de Palma: Algaida, Andratx, Banyalbufar, Bunyola, Calvià, Deià, Esporles, Estellencs, Fornalutx, Lluçmajor, Marratxí, Palma, Puigpunyent, Santa Eugènia, Santa Maria del Camí, Sóller i Valldemossa.

ATENCIÓ A LES DESIGUALTATS ECONÒMIQUES I SOCIALS. VULNERABILITAT I RISC D'EXCLUSIÓ SOCIAL

Matriculació segons nivell d'estudis (règim especial)

Alumnat matriculat en ensenyaments de règim especial per ensenyament i sexe a les Illes Balears. Curs 2014-2015			
	Total	Homes	Dones
Total	21.737	7.219	14.518
Total d'Arts Plàstiques i Disseny	271	94	177
Total de Música	1.655	777	878
Total de Dansa	260	19	241
Elementals de Dansa	171	13	158
Professionals de Dansa	89	6	83
Grau Superior de Dansa	0	0	0
Superiors de Dansa - LOE	0	0	0
No reglades de Dansa	0	0	0
Total d'Art Dramàtic	67	26	41
Art Dramàtic - LOGSE	0	0	0
Art Dramàtic - LOE	67	26	41
Total d'Idiomes	19.185	6.019	13.166
Nivell Bàsic	6.759	2.143	4.616
Nivell Intermedi	6.169	1.844	4.325
Nivell Avançat	3.774	1.251	2.523
Nivell C1	737	245	492
Nivell C2	191	56	135
Nivell Bàsic a distància	579	199	380
Nivell Intermedi a distància	976	281	695
Nivell Avançat a distància	0	0	0
Total Esportives	299	284	15
Grau Mitjà	299	284	15
Grau Superior	0	0	0

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de les dades del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport

Ús de les NTIC i bretxa digital de gènere

	Espanya			Illes Balears		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Persones de 16 a 74 anys segons tipus d'ús de TIC a les Illes Balears i Espanya per sexe i nacionalitat. Any 2015 (percentatges)						
Total de persones	34.494.505	17.161.786	17.332.719	858.860	432.417	426.443
Persones que han utilitzat l'ordinador en els darrers 3 mesos	73,8	76,2	71,5	76,0	76,0	75,9
Persones que han utilitzat Internet en els darrers 3 mesos	78,7	80,3	77,1	82,6	83,3	81,9
Persones que han utilitzat telèfon mòbil en els darrers 3 mesos	95,4	95,4	95,5	97,3	97,1	97,4
Persones de nacionalitat espanyola	30.899.897	15.310.428	15.589.470	680.158	333.647	346.511
Persones que han utilitzat l'ordinador en els darrers 3 mesos	73,9	76,8	71,1	78,6	81,2	76,1
Persones que han utilitzat Internet en els darrers 3 mesos	78,4	80,3	76,4	82,2	82,4	82,0
Persones que han utilitzat telèfon mòbil en els darrers 3 mesos	95,2	95,1	95,4	96,8	96,7	96,9
Persones de nacionalitat estrangera	3.594.608	1.851.358	1.743.249	178.702	98.770	79.932
Persones que han utilitzat l'ordinador en els darrers 3 mesos	72,8	70,7	75,0	65,9	58,7	74,8
Persones que han utilitzat Internet en els darrers 3 mesos	81,5	80,5	82,6	84,2	86,2	81,8
Persones que utilitzen telèfon mòbil en els darrers 3 mesos	97,4	97,9	96,9	99,3	98,8	100,0

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de l'INE

Persones de 16 a 74 anys segons tipus d'ús de TIC a Illes Balears i Espanya per sexe i nivell d'ingressos mensuals nets de la llar. Any 2015 (percentatges)						
	Espanya			Illes Balears		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Total de persones	34.494.505	17.161.786	17.332.719	858.860	432.417	426.443
Persones que han utilitzat l'ordinador en els darrers 3 mesos	73,8	76,2	71,5	76,0	76,0	75,9
Persones que han utilitzat Internet en els darrers 3 mesos	78,7	80,3	77,1	82,6	83,3	81,9
Persones que han utilitzat el telèfon mòbil en els darrers 3 mesos	95,4	95,4	95,5	97,3	97,1	97,4
Menys de 900 euros	6.073.590	2.866.766	3.206.824	109.221	59.520	49.701
Persones que han utilitzat l'ordinador en els darrers 3 mesos	50,3	52,4	48,4	54,2	52,1	56,6
Persones que han utilitzat Internet en els darrers 3 mesos	60,6	61,3	59,9	67,5	70,6	63,7
Persones que han utilitzat telèfon mòbil en els darrers 3 mesos	90,9	90,9	90,9	93,7	92,8	94,8
De 901 a 1.600 euros	8.921.512	4.506.175	4.415.337	215.588	113.656	101.932
Persones que han utilitzat l'ordinador en els darrers 3 mesos	67,9	70,7	65,1	68,4	67,5	69,5
Persones que han utilitzat Internet en els darrers 3 mesos	73,1	75,0	71,1	74,0	75,5	72,3
Persones que han utilitzat telèfon mòbil en els darrers 3 mesos	94,9	95,2	94,7	97,8	98,5	97,0
De 1.601 a 2.500 euros	5.770.347	2.909.892	2.860.455	197.850	100.633	97.217
Persones que han utilitzat l'ordinador en els darrers 3 mesos	85,2	84,8	85,5	80,6	79,0	82,4
Persones que han utilitzat Internet en els darrers 3 mesos	88,1	87,8	88,3	89,1	85,9	92,3
Persones que han utilitzat telèfon mòbil en els darrers 3 mesos	97,5	96,9	98,1	98,7	97,5	100,0
Més de 2.500 euros	4.940.115	2.761.785	2.178.329	139.776	85.219	54.557
Persones que han utilitzat l'ordinador en els darrers 3 mesos	94,3	94,6	93,9	92,1	92,2	91,9
Persones que han utilitzat Internet en els darrers 3 mesos	95,7	95,9	95,4	94,6	94,2	95,2
Persones que han utilitzat el telèfon mòbil en els darrers 3 mesos	99,0	98,9	99,2	96,8	97,9	95,2
Ns/Nc	8.788.942	4.117.168	4.671.773	196.424	73.388	123.036
Persones que han utilitzat l'ordinador en els darrers 3 mesos	77,0	80,1	74,3	80,2	85,9	76,8
Persones que han utilitzat Internet en els darrers 3 mesos	81,2	83,7	79,0	85,4	89,0	83,2
Persones que han utilitzat el telèfon mòbil en els darrers 3 mesos	95,8	95,3	96,2	97,6	97,2	97,8

Font: elaborat per l'Àrea d'Igualtat a partir de dades de l'INE

Annex 2: Glossari

Agressió sexista i agressió sexual: Una **agressió sexista** és una agressió (física o no), exercida sobre una persona per motius de gènere, orientació sexual o aspecte físic, segons els estàndards estètics. Exemples d'aquestes conductes són els comentaris ofensius i/o degradants; els abusos verbals, els insults, les burles o els comentaris despectius; les formes no benvingudes de contacte físic, com els tocaments no desitjats, i altres.

Una **agressió sexual** és qualsevol conducta que atempti contra la llibertat sexual d'una altra persona, amb violència o intimidació, entenent per violència la utilització de força física i intimidació, com les conductes de tipus psicològic que tenen com a finalitat infondre temor a patir un mal imminent i greu, o amenaces de patir-lo en la persona de la víctima o d'altres de pròximes.

Anàlisi per gènere: L'anàlisi per gènere és una eina per a diagnosticar les diferències entre dones i homes. És la primera passa d'una planificació sensible a les qüestions de gènere per a promoure la igualtat entre les dones i els homes.

Per a l'anàlisi per gènere és important poder disposar de dades desagregades per sexe i informació sensible a les qüestions de gènere sobre la població que s'estudia. S'han de tenir en compte les activitats específiques de dones i homes, les condicions, necessitats, el seu accés als recursos i el control que hi tenen. L'anàlisi no es limita a identificar diferències, sinó que es fixa en les desigualtats entre les dones i els homes, es demana perquè n'hi ha, i se suggereix com poden reduir les bretxes que separen.

Apoderament: El concepte d'apoderament comprèn diferents aspectes. A IV Conferència Mundial de les Dones de Beijing (Pequín) el 1995, es començà a utilitzar aquest terme per a referir-se a l'augment de la participació de les dones en els processos de presa de decisions i d'accés al poder. Actualment també s'utilitza per a referir-se al procés de canvi, a la presa de consciència de les dones que tenen la capacitat i el dret d'ocupar aquests espais de decisió.

Bretxa de gènere: Es refereix a les diferents posicions d'homes i dones i a la desigual distribució de recursos, l'accés i el poder en un context donat. Aquesta diferència es calcula restant la taxa masculina a la taxa femenina. Quant menor és la "bretxa", més igualitària és la situació.

Parlarem de "bretxa salarial" quan ens referim a les diferències salarials entre dones i homes. El terme "bretxa digital" s'utilitza per a designar les desigualtats entre dones i homes en la formació i en l'ús de les noves tecnologies de la informació i la comunicació.

Composició equilibrada: Aquest concepte fa referència a la presència compensada de dones i homes de manera que, en el conjunt global, les persones de cada sexe no hi superen el 60% ni tampoc són menys del 40%.

Conciliació de la vida familiar, laboral i personal: Parlar de conciliar suposa propiciar les condicions necessàries per a fer compatibles i aconseguir un adequat equilibri entre les responsabilitats personals, familiars i laborals. Tradicionalment aquest concepte ha aparegut lligat, en exclusiva, a les dones, que han continuant assumint, en solitari o com a responsables principals, les tasques domèstiques i familiars.

Corresponsabilitat a la vida familiar, el treball domèstic i la cura de persones: Concepte que va més enllà de la mera "conciliació" i que es refereix a la participació equilibrada i el repartiment de les responsabilitats entre dones i homes en aquests àmbits. El que s'hi pretén és afavorir la participació total de les dones en la vida pública potenciant la corresponsabilitat dels homes en les activitats de l'àmbit familiar.

Dades desagregades per sexe: Dades i estadístiques en què la informació apareix diferenciada per sexes, la qual cosa permet fer una anàlisi comparativa de la situació de les dones i dels homes, tenint en compte les seves especificitats, i detectar-hi diferències i desigualtats.

Discriminació per raó de sexe: Situació que es produeix quan una persona és tractada de forma diferent, i de forma desavantatjosa, per la seva pertinença a un determinat sexe, i per les seves competències individuals.

Tota distinció, exclusió, restricció o preferència per raó de sexe que tingui per objectiu limitar o anul·lar el reconeixement, el gaudi o l' exercici per a la dona de les seves llibertats fonamentals.

Diversitat sexual i afectiva: S'utilitza aquest terme per a referir-se a la diversitat en l'orientació sexual de les persones, entesa com a atracció emocional, romàtica, sexual o afectiva duradora cap a d'altres. Habitualment es parla d'heterosexualitat, homosexualitat o bisexualitat.

Divisió sexual del treball: Es refereix al repartiment social de tasques en funció del sexe, segons el qual històricament s'assigna a les dones el treball domèstic i de cura de la família i, als homes, el treball remunerat, en funció dels rols de gènere tradicionalment assignats. Aquest repartiment tradicional de tasques ha produït aprenentatges diferents per a homes i dones, que es valoren de manera desigual a la societat.

Doble jornada o doble presència: Quan parlem de **doble jornada** ens referim a la doble càrrega de treball que suporten encara majoritàriament les dones, assumint el treball remunerat, i també les tasques domèstiques i de cura de la família. Podríem referir-nos a la **triple jornada**, quan, a la doble jornada, s'hi afegeix una jornada posterior dedicada a activitats polítiques i comunitàries.

Hi ha qui considera més oportú i concret utilitzar el terme **doble presència**. La idea de doble jornada suposa la realització de dues jornades laborals, desenvolupades de manera diacrònica al llarg d'un mateix dia i al llarg o no de tota la vida laboral. En canvi, el concepte **doble presència** es refereix a la intensitat de treball (compaginant treball remunerat i treball domèstic i familiar), que és assumit de manera sincrònica i quotidiana en un mateix lapse de temps i que perdura al llarg de tot el cicle de la vida.

Equitat de gènere: Distribució justa dels drets, els beneficis, les obligacions, les oportunitats i els recursos entre les persones a partir del reconeixement i el respecte de la diferència entre dones i homes a la societat. Es refereix a la justícia en el tractament de dones i homes, segons les seves respectives necessitats.

Estereotips de gènere: Conjunt de clixés, creences o imatges mentals, molt simplificades i convencionals, que adjudiquen característiques, competències i determinats comportaments a les dones i als homes. Tendeixen a ser creences molt simplistes i que uniformitzen les persones, i que en alguns casos s'utilitzen en un sentit pejoratiu.

Estudis sobre els usos dels temps: Són els estudis i les investigacions que mostren la distribució del temps, en diferents activitats, en dones i homes. Els resultats d'aquests estudis palesen una desigual distribució que perjudica, principalment, les dones adultes.

Gènere: Construcció social i cultural que assigna diferents característiques emocionals, intel·lectuals i comportamentals a dones i homes, i que poden variar segons la societat i l'època històrica. El gènere es refereix als papers socials construïts per a la dona i l'home assentats basant-se en el seu sexe.

Identitat de gènere: La identitat de gènere es refereix a com s'identifica la persona, com a home o com a dona. És la forma com es reconeix a si mateixa, basant la seva conducta, la forma de ser i pensar en el gènere amb què se sent identificada, o indistintament del seu sexe o orientació sexual.

Igualtat de gènere: Principi segons el qual tots els éssers humans són lliures de desenvolupar les seves competències personals i de prendre decisions sense limitacions per raons de gènere, i que els diferents comportaments, aspiracions i necessitats de dones i homes han de ser igualment considerats, valorats i afavorits.

Impacte de gènere: Consisteix a identificar i valorar els diferents resultats i els efectes d'una norma o una política pública en dones i homes, per a evitar possibles efectes discriminatoris. Hi ha decisions que poden semblar no sexistes, però tenen un impacte diferent en les dones i en els homes, encara que aquesta conseqüència no sigui prevista ni desitjada. Per això s'avalua l'impacte en funció del gènere, per a evitar conseqüències negatives no intencionades i per a millorar l'eficàcia de les polítiques.

Invisibilització de les dones: S'utilitza aquest terme per a referir-se al conjunt de mecanismes culturals que duen a ometre la presència de les dones. Al llarg de la història, les dones i les seves aportacions han estat negades i ocultades. Les desigualtats entre dones i homes contribueixen a aquesta invisibilitat, en qüestions com l'ús sexista del llenguatge, el treball de les dones, la menysvaloració i l'ocultació de les aportacions de les dones en tots els àmbits, com també de les seves vivències i les necessitats específiques en la planificació d'accions i/o polítiques.

Paritat: Es refereix a la presència equilibrada de dones i homes en els diferents àmbits de la societat, sense que hi hagi cap privilegi o discriminació. Aquest equilibri consisteix que cap dels dos sexes no sigui representat per més del 60% ni per menys del 40%.

Pla d'igualtat entre dones i homes: Un pla d'igualtat és un conjunt ordenat de mesures, adoptades després de realitzar una diagnosi de la situació, i tenen com a finalitat aconseguir la igualtat entre dones i homes i eliminar les discriminació per raó de sexe.

Els plans d'igualtat han de fixar els objectius d'igualtat que es volen aconseguir, les estratègies i les pràctiques que s'han d'adoptar per a fer-ho, com també l'establiment de sistemes eficaços de seguiment i avaluació dels objectius fixats.

Perspectiva de gènere: Presa en consideració de les diferències socioculturals entre les dones i els homes per a l'anàlisi, la planificació, el disseny i l'execució de polítiques, tenint en compte com afecten les dones les diferents actuacions i situacions, i quines són les seves dificultats i necessitats específiques. La perspectiva de gènere permet visualitzar dones i homes en la seva dimensió biològica, psicològica, històrica, social i cultural, i trobar línies d'acció per a l'eliminació de desigualtats.

Segregació horitzontal: Es dona una segregació horitzontal per sexe quan hi ha una concentració de dones i/o homes, en determinades ocupacions i/o opcions acadèmiques i formatives. Tot i l'aparent lliure opció personal, aquestes eleccions es troben fortament influïdes pel rol de gènere.

Les dones tendeixen a accedir a ocupacions i estudis que es pressuposen típicament femenins i que estan relacionats amb estereotips femenins, alhora que troben més obstacles i dificultats per a accedir a ocupacions que, socialment, es continuen considerant masculines.

Segregació vertical: Es refereix a la infrarepresentació de les dones en llocs directius i/o de responsabilitat, i en la seva concentració en els llocs de més baixa responsabilitat i de menor remuneració.

Existeix, per tant, una exclusió i/o dificultats d'accés real de les dones a determinats llocs de responsabilitat tant dins les empreses com en altres tipus d'organitzacions. Aquestes dificultats d'accés de les dones també són coneguda com a "sostre de vidre".

Sexe: Conjunt de característiques biològiques de les persones que les identifiquen com a homes i dones, i que vénen determinades abans del naixement.

Sexisme: Actitud i conducta jeràrquica i discriminatòria respecte d'una persona per motius del seu sexe o identitat sexual. Actitud basada en creences que legitimen l'hegemonia dels homes sobre les dones.

Transversalitat de gènere: Estratègia a llarg termini que incorpora la perspectiva de gènere i la igualtat d'oportunitats entre dones i homes en totes les polítiques i actuacions, tenint en compte les necessitats i els interessos tant de les dones com dels homes.

Violències masclistes: Són les violències que s'exerceixen contra les dones com a manifestació de la discriminació i de la situació de desigualtat en el marc d'un sistema de relacions de poder dels homes sobre les dones. Aquestes violències es poden donar per mitjans físics, econòmics o psicològics, incloent-hi les amenaces, les intimidacions i les coaccions, i tenint com a resultat un dany o el patiment físic, sexual o psicològic, tant si es produeixen en l'àmbit públic com en el privat.

Violència de gènere: Segons la Llei orgànica 1/2004, s'entén per violència de gènere tota manifestació de discriminació, desigualtat i relacions de poder que exerceixen els homes sobre les dones, quan hi ha o hi ha hagut una relació de parella, tant si hi ha o no convivència. Pot tractar-se de qualsevol acte de violència física i psicològica, incloent-hi les agressions a la llibertat sexual, les amenaces, les coaccions o la privació arbitrària de llibertat.

Visibilització de les dones: Procés de fer visible i incorporar la història i la vida de les dones a la nostra realitat. La visibilització suposa el reconeixement i la revaloració de les seves aportacions i dels rols que han desenvolupat i desenvolupen al llarg de la seva vida arreu del món.

Annex 3: Recollida d'informació

---

1. FONTS D'INFORMACIÓ CONSULTADES

- Àrees de l'Ajuntament de Palma
- Centre d'Investigacions Sociològiques (CIS)
- Consell General del Poder Judicial (CGPJ)
- Conselleria d'Educació i Universitat de la CAIB
- Conselleria de Presidència de la CAIB
- Conselleria de Serveis Socials i Cooperació de la CAIB
- Conselleria de Treball, Comerç i Indústria de la CAIB
- Institut Balear d'Estadística (IBESTAT)
- Institut Mallorquí d'Afers Socials (IMAS)
- Institut de Majors i Serveis Socials (IMSERSO)
- Institut Nacional d'Estadística (INE)
- Institut Nacional de la Seguretat Social (INSS)
- Ministeri d'Educació, Cultura i Esports
- Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat
- Padró municipal de l'Ajuntament de Palma

2. DOCUMENTACIÓ CONSULTADA

- Ajuntament de Palma (2010): *Diagnosi de la realitat de les dones i els homes de Palma*
- Ajuntament de Palma (2012): Pla d'igualtat de dones i homes. Ajuntament de Palma 2012- 2014.
- Carrasco, Cristina (2006): *Estadístiques sota sospita. Proposta de nous indicadors des de l'experiència femenina*. Col·lecció Eines, núm. 7. Barcelona: Generalitat de Catalunya – Institut Català de les Dones.
- Garcia Cuesta, Sara; Lopez Sala, Ana Maria (Dir.) (2011): *Poblaciones – mercancía: tráfico y trata de mujeres en España*. Colección contra la violencia de género, documentos, núm. 13. Madrid: Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad.
- Informa (2015): *Las mujeres en los consejos de administración y organismos de decisión de las empresas españolas*.
- Instituto Nacional de Estadística (2013). *Mujeres y hombres en España*. Madrid: INE.
- Instituto Nacional de Estadística (2014). *Mujeres y hombres en España*. Madrid: INE
- Kaplan Marcusán, Adriana; López Gray, Antonio (2013): *Mapa de la mutilación genital femenina en España 2012*. Col·lecció Antropologia Aplicada, núm. 2. Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona – Fundació WASSU
- Kaplan Marcusán, Adriana; Salas Seoane, Nora; Mangas Llompart, Aina (2015): *La mutilación genital femenina en España*. Madrid: Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad
- Metges del Món (2014): *Diagnóstico sobre mutilación genital femenina en Mallorca*.
- Ministerio de Educación, Cultura y Deporte (2015): *Encuesta de hábitos deportivos en España, 2015*. Madrid: Ministerio de Educación, Cultura y Deporte
- Ministerio de Educación, Cultura y Deporte (2015): *Encuesta de hábitos y prácticas culturales, 2014-15*. Madrid: Ministerio de Educación, Cultura y Deporte.
- Ministerio del Interior (2015): *Anuario estadístico del Ministerio del Interior, 2014*. Madrid: Ministerio del Interior.
- Ministerio del Interior (2016): *Anuario estadístico del Ministerio del Interior, 2015*. Madrid: Ministerio del Interior.
- Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad (2014): *Percepción social de la violencia de género. Colección contra la violencia de género, documentos, núm. 17*. Madrid: Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad.

- Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad (2015): *Percepción de la violencia de género en la adolescencia y la juventud. Colección contra la violencia de género*, documentos, núm. 20. Madrid: Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad.
- Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad (2015): *Macroencuesta de violencia contra la mujer. Colección contra la violencia de género*, documentos, núm. 22. Madrid: Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad.
- Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad: *Plan Integral de lucha contra la trata de mujeres y niñas con fines de explotación sexual, 2015-18*. Madrid: Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad
- Observatorio del voluntariado (2016): *La población española y su implicación con las ONG, 2015*. Madrid: Plataforma del Voluntariado de España.

3. RECOLLIDA D'INFORMACIÓ QUALITATIVA

Entrevistes individuals

Les persones i les entitats participants a les entrevistes individuals, per a la recollida d'informació qualitativa han estat:

- Jan Gómez, de "Ben Amics"
- Mònica Gelabert i Ana Espinosa, de Creu Roja Illes Balears
- Magdalena Alomar, de Casal Petit
- Alina Draganescu i Carla Vilarasau, de Metges del Món
- Aina Mascaró, d'IB-Salut
- Beatriz Benavente, de Fundació Rana

Grups focals

- **Grup "Apoderament de les dones"**. Amb la participació de:
  - Associació La Iniciativa: Ester Illas
  - Federació d'Associació de Veïns de Palma: Marisa Bonache
  - CAEB: Margalida Adrover
- **Grup "Violències masclistes"**. Amb la participació de:
  - Departament de la Dona, d'USO: Carolina Abad
  - Unió General de Treballadors (UGT): Francisca Garí Perelló
  - Atenzia: Silvia Fornés
  - Fundació IRES: Blanca Palomo
  - Creu Roja Illes Balears: Mònica Gelabert
  - Metges del Món: Carla Vilarasau i Dimas Garcia
  - Federació d'Associació de Veïns de Palma: Marisa Bonache
  - Fundació Salud y Comunidad: Olga Coronado